

S A S A J

**SCHOOL OF ADMINISTRATIVE STUDIES
ACADEMIC JOURNAL**

วารสารวิชาการ วิทยาลัยบริหารศาสตร์

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2568

Vol.8 No.4 October - December 2025

ISSN: 3027-6128 (ONLINE)

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

School of Administrative Studies Academic Journal

ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม - ธันวาคม 2568)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารกิจการทางสังคม และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

การพิจารณาคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความที่ตีพิมพ์จะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind Peer Review)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

1. ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
2. ศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Editorial assistant)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ
2. นางนิตยา ไพอารมณ
3. นายกิตติวัฒน์ คมเสวต

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

1. รองศาสตราจารย์ ดร.พระมหาวิเศษ เสาะพบดี	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ธนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล พุทธิรักษา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์ เพื่อกคง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
7. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
8. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญอริ ยี่หะมะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
9. รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรถแสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์ ดร.บงกชมาศ เอกเอี่ยม	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยจรัส เตชะตันมินสกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ เจริญตระกูลปิติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ออกแบบปก

นายกิตติพิศ วิมล และ นางนิตยา ไพยารมณ

เจ้าของ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

อาคารเทพ พงษ์พานิช ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-5540-5 โทรสาร 0-5387-5540

<https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/index>

E-mail: sasjournal.mju@gmail.com

บรรณาธิการแถลง

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ฉบับนี้เป็น ปีที่ 8 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม - ธันวาคม 2568 ปัจจุบันวารสาร ได้รับการคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1 โดยได้รับการรับรองตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 ทั้งนี้ผู้ที่สนใจส่งบทความ สามารถลงทะเบียนผ่านระบบวารสารออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tcithaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้พิจารณาและปรับปรุงบทความให้มีคุณภาพ และขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความที่ให้ความสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ โดยในฉบับนี้ มีบทความที่ได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ จำนวน 20 บทความ โดยเป็นบทความวิจัยจำนวน 18 บทความ และบทความวิชาการ จำนวน 2 บทความ กองบรรณาธิการและคณะทีมงานจะรักษามาตรฐานการเผยแพร่และมาตรฐานทางวิชาการ เพื่อประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษาและการเผยแพร่ผลงานทางรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การบริหารกิจการทางสังคม สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้บริการวิชาการ และเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคมให้ปรากฏสู่สาธารณชนต่อไป

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่เลือกสรรมาตีพิมพ์จะมีประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ และกองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สนับสนุนการจัดทำวารสารฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี

ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้
เป็นของผู้สนับสนุนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

สารบัญ

บทความวิจัย:	หน้า
■ อิทธิพลการตลาดสื่อสังคมการเมืองที่มีต่อความไว้วางใจทางการเมืองและพฤติกรรม การออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Y และ Z ในประเทศไทย : วีระศักดิ์ จินารัตน์	1
■ วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน : ณัฐพงษ์ คันธธร, วัลลภ สุขสวัสดิ์, และ พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน	21
■ พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 : ฮาซันอักริม ดงนะเต็ง, รัตนาวดี เปรมรัชชานนท์, สายป่าน ประเสริฐ, สุพิชญา มีทอง, พชรกอน สา, และ แลละลุดฟี หะยีหะเตง	40
■ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชน จังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษาการเลือกตั้ง วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ.2566 : มาดล จรูญรัตน์ และ ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว	65
■ การศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ในจังหวัดเชียงใหม่ (2551-2564) : ณ อันดามัน อิศโร	83
■ การสังเคราะห์แนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมือง เรื่อง สถานะของ อันโตนิโอ กรัมสกี : วรพล โชติจิรเดชากุล และ วัชรพล พุทธรักษา	107
■ นโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย : ยศธร ทวีพล	123
■ Soft Power แนวทางสร้างเครือข่ายสังคมปรองดองลดความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ : พรหมพรปวีณ์ ไขยเรือง	144

บทความวิจัย: (ต่อ)	หน้า
■ คุณภาพชีวิตส่งผลกระทบต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	160
: ศิริพร เพ็งจันทร์, จุฑามณี แก่นทอง, ช่อผกา ฤทธิทอง, ณัฏฐณิชา พัฒนเดชากุล, วชิระเดช ศิลป์เสน, และ สุภัสสรา ประแก้ว	
■ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย	181
: ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง, นนทลฉัตร วีรานุกัตต์, พิทักษ์ ศิริวงศ์, และ ณัฐกานต์ ตันมิ่ง	
■ รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน	206
: ปองขวัญ สร้างทุกข์	
■ การพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	225
: จุฑามาศ แดงรัตน์, อมร หวังอัครางกูร, และ วาสนา จาตุรัตน์	
■ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดกระบี่	243
: ปกรณ์ภัทร วงพระจันทร์, อมร หวังอัครางกูร, และ วาสนา จาตุรัตน์	
■ ป่า-เลชุมชน การจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน	263
ชุมชนท่าทอง พื้นที่อำเภอบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี	
: ชนัญชิตา ทิพย์ญาณ และ นฤมล คำอ่อน	
■ คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย	280
: มยุรี วรรณไกรโรจน์, โกมินทร์ วังอ่อน, วิกรม บุญนุ่น, และ เบญจมาศ เมืองเกษม	
■ นวัตกรรมดิจิทัลกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาระบบชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี	301
: ปุณณวันต์ จิตประคอง	
■ การศึกษาแรงจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานราชการ กรณี สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง	320
: ศิริวรรณ แจ่มใจดี และ ณัฏพล นิลนพคุณ	

บทความวิจัย: (ต่อ)	หน้า

■ การศึกษาและพัฒนาแนวทางการลดการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างและบำรุงรักษา งานภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร : สุกัญญา ชัยพงษ์	338

บทความวิชาการ:

■ นโยบายสาธารณะ : กระบวนการผลักดันร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย : พิชญ์ จิตต์ภักดี, พาวิน มโนชัย, อาภาลัย สุขสำราญ, เจตพล ดวงสงค์ และ ภัทร ชมภูมิ่ง	358
■ การใช้แพลตฟอร์ม E-voting เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในการ เลือกตั้งผู้นำนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา : นรากร พรหมเมตตา และ รุจาตล นันทชาธิ์	373

ภาคผนวก:

■ กระบวนการพิจารณาบทความ	386
■ แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	387

อิทธิพลการตลาดสื่อสังคมการเมืองที่มีต่อความไว้วางใจทางการเมือง
และพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคน
เจนเนอเรชั่น Y และ Z ในประเทศไทย *

The Influence of Political Social Media Marketing on
Political Trust and Voting Behavior of Generation
Y and Z in Thailand

วีระศักดิ์ จินารัตน์

Veerasak Jinarat

มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

The Eastern University of Management and Technology

Email: Veerasakji@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการตลาดสื่อสังคมการเมืองที่มีต่อความไว้วางใจทางการเมืองและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Y และ Z โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล 1,600 ตัวอย่างจาก 4 ภูมิภาคในประเทศไทย และนำมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการตลาดสื่อสังคมการเมืองได้แก่ เนื้อหาและความน่าเชื่อถือพยากรณ์ร่วมกันต่อความไว้วางใจทางการเมืองที่สัมพันธ์พยากรณ์ร้อยละ 33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ องค์ประกอบของการตลาดสื่อสังคมการเมือง เช่น เนื้อหา ความน่าเชื่อถือ การพูดปากต่อปาก และการปฏิสัมพันธ์ สามารถพยากรณ์ร่วมกันต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งที่สัมพันธ์พยากรณ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 27 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 3 กรกฎาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 4 กรกฎาคม 2568

ระดับ .01 อย่างไรก็ตาม ความไว้วางใจทางการเมืองสามารถพยากรณ์ต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งที่สัมพันธ์พยากรณ์ร้อยละ 44 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมของพรรคการเมืองและนักการเมืองต้องเน้นเนื้อหาและความน่าเชื่อถือของข้อความที่สื่อสารรวมทั้งคำมั่นสัญญาหรือวาทกรรมทางการเมืองระหว่างการแข่งขันทางการเมืองที่ส่งถึงกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z

คำสำคัญ: การตลาดสื่อสังคมการเมือง; ความไว้วางใจทางการเมืองและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง

Abstract

This study aims to analyze the influence of political social media marketing on political trust and voting behavior of Generation Y and Z. The researcher collected 1,600 usable samples in 4 regions of Thailand before analyzed the data by multi regression analysis.

The results show that the components of political social media marketing in terms of content and credibility predicted significantly and simultaneously to political trust at $R^2 = .33$ (Sig .01). Additionally, the components of political social media marketing such as content, credibility, word-of-mouth and interaction predicted significantly and simultaneously to voting behavior at $R^2 = .70$ (Sig .01). However, political trust predicted significantly to voting behavior at $R^2 = .44$ (Sig .00). Hence, the researcher conclude that the development of political social media marketing strategy must emphasize on the content and credibility of the communication messages including promised words or political discourse during political campaign which convey to Generation Y and Z voters.

Keywords: political social media marketing; political trust and voting behavior

1. บทนำ

จากสถิติข้อมูลประชากร ณ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ประเทศไทยมีประชากรที่อยู่ในช่วงอายุของกลุ่ม Gen Z ที่ราชอาณาจักรจำนวนรวมทั้งสิ้น 13,174,792 คน จากประชากรรวมทุกช่วงวัยทั้งหมด 65,597,899 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 20.1 ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (สำนักงาน กสทช.) สำรวจพฤติกรรมการใช้และการเข้าถึงโทรคมนาคม พ.ศ. 2567 ผลสำรวจพบว่า ประชาชนร้อยละ 96.2 ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ และกลุ่มอายุ 25 - 42 ปี ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่คิดเป็นร้อยละ 98.5 โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อติดตามข่าวสารทั่วไป (ร้อยละ 82.5) และมีส่วนร่วมในการดำเนินการภาครัฐ (ร้อยละ 79.0) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) จะเห็นได้ว่า สื่อสังคมเจริญเติบโตในรูปแบบของแพลตฟอร์มเพื่อให้ประชาชนมีการบริโภคข่าวสาร (News) และแบ่งปัน (Sharing) ข้อมูลทางการเมือง โดยเฉพาะการใช้ Twitter มีผู้ใช้ถึง 70% เพื่อรายงานข่าว การโต้เถียงทางการเมืองที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นสาธารณะในระดับชาติและทั่วโลก (Magdaci, Mataln, & Yamin, 2022) ด้วยเหตุผลดังกล่าว นักการตลาดทางการเมือง (Political Marketers) จึงให้ความสนใจต่อการใช้สื่อสังคม เพื่อให้มีผลเชิงบวกต่อผู้รับสมัครรับเลือกตั้ง (Candidate) (Teran & Yirgu, 2019) ดังนั้น ผลกระทบที่เพิ่มขึ้นของเครือข่ายสื่อสังคมที่มีต่อการใช้วาทกรรมทางการเมือง (Political Discourse) จึงเป็นรูปแบบใหม่ของการตลาดทางการเมือง (Political Marketing) (Vesnic-Alujevic, 2013)

อย่างไรก็ตาม Abid, Aslam, Alghamdi, & Kumar (2023) อธิบายว่า สื่อสังคม (Social Media) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อการเมือง สังคมและบรรยากาศเชิงพฤติกรรมของชีวิตคน รวมทั้งทำให้นักวิชาการหลายท่านให้ความสนใจเกี่ยวกับการเมืองและการตลาด (Marketing) เพราะการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการเมืองในอนาคต เช่น การเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกาที่นักการเมืองและพรรคการเมืองใช้งบประมาณ 1.6 พันล้าน US\$ ในการตลาดดิจิทัล (Digital Marketing) ในปีเลือกตั้ง 2020 (Homonoff, 2020)

การเลือกตั้ง (Voting) เป็นคุณค่าที่ล้ำเลิศของระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นสิทธิมนุษยชนทุกคนในการมีเสรีภาพ (Liberty) ในการเลือกรัฐบาลและความเสมอภาค (Equality) ในการตัดสินผลลัพธ์ของการเลือกตั้ง (Pennock, 1979) ทั้งนี้ ผลของการเลือกตั้งในสังคมประชาธิปไตยในระยะหลายปีที่ผ่านมา มีผู้ไม่ออกเสียงเลือกตั้ง (Voter Burnout) มากขึ้น

ท่ามกลางการแพร่ระบาดของวิกฤตไวรัสโควิด-19 (Constantino, Cooperman, & Moreira, 2021) จึงได้มีการศึกษาการวางแผนในการเลือกตั้งของบุคคลจากอิทธิพลของการแทรกแซงด้านบรรทัดฐาน (Norm Intervention) ทั้งนี้ ด้วยเหตุที่บุคคลมีการวางแผนเพียงเล็กน้อยเพราะไม่ได้รับความผูกพันถึงวิธีการเข้าร่วมในการเลือกตั้ง ในขณะที่บุคคลที่มีการวางแผนของตนเองที่ดีในการไปเลือกตั้งได้รับอิทธิพลจากบรรทัดฐานทางสังคมที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการไปเลือกตั้ง (Bourgeois & Sablonniere, 2022)

และ Song, Zúñiga, & Boomgaarden (2021) ได้สรุปเหตุผลเบื้องต้นของการใช้สื่อสังคมของผู้ใช้เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์กับเพื่อน (Peers) และครอบครัว (Families) โดยเฉพาะคนกลุ่มเจนเนอเรชัน Y และ Z ทำให้เกิดการบริโภคข่าว (News Consumption) และมีผลเชิงลบหรือบวกต่อการเมืองโดยผ่านการได้รับข้อมูล การแบ่งปัน (Sharing) และการปรึกษาหารือ (Discussion) ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจากเครือข่ายสื่อสังคมมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้ใช้ (Users' View) และเพิ่มโครงสร้างของอัตลักษณ์ (Political Identity) (Mummolo, 2016) ทางการเมือง เนื่องจากผู้ใช้สื่อสังคมสามารถแสดงความเห็นและพยายามสร้างอิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อเปลี่ยนทัศนคติทางการเมืองและพฤติกรรมได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (Weeks, Ardèvol-Abreu, & Gil de Zúñiga, 2015)

นอกจากนี้ Saeed & Ilkhanizadeh (2021) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า การตลาดการเมือง (Political Marketing) เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจึงมีการศึกษาในหัวข้อการตลาดการเมืองในหลายสาขาวิชาโดยเน้นเนื้อหาการตลาดทั้งนี้พรรคการเมืองได้ใช้การตลาดสื่อสังคม (Social Media Marketing) เป็นเครื่องมือและเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (Electoral Campaign) (Towner & Munoz, 2016) โดยมีการใช้สื่อสังคมตามวัตถุประสงค์สำคัญ นอกจากนี้ สื่อสังคม (Social Media) มีแนวโน้มในการใช้สูงขึ้นบนช่องทางอินเทอร์เน็ตในการรณรงค์หาเสียงทางเว็บไซต์ ที่ทำให้นักการเมืองสามารถติดต่อประชาชนปฏิสัมพันธ์กับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง แสดงความคิดเห็น วิสัยทัศน์และการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการได้รับข้อมูลของความคิดเห็นและทัศนคติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Yu & Chen, 2020) ด้วยเหตุผลดังกล่าว สื่อสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง (Elections) เช่น ความเร็วของการสื่อสารและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าร่วม ดังนั้นสื่อสังคมเป็นรูปแบบสำคัญในด้านการเลือกเชิงจิตวิทยาของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพราะสื่อสังคมมีบทบาทสำคัญในการ

ผลักดันความตระหนักของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและเป้าหมายของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพื่อการชนะการเลือกตั้ง (Hoewe & Sherrill, 2019)

ด้วยเหตุผลของความเจริญก้าวหน้าของข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) ได้นำมาถึงการเปลี่ยนแปลงในการสื่อสารและการตัดสินใจ (Decision) โดยเฉพาะด้านสื่อ(Media) เช่น Facebook และ Twitter (Park, Kang, & Lee, 2020) สื่อสังคม (Social Media) ถูกใช้ (Users) ที่เป็นกลุ่มคน Generation Y ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวในการสื่อสารประจำวัน การใช้จางบประมาณในการรณรงค์ทางการเมืองตามการประชาสัมพันธ์แบบดั้งเดิม (Traditional Advertising) ไม่อาจมีอิทธิพลหรือมีกำลังที่จะทำให้ประชาชนเชื่อหรือเปลี่ยนพฤติกรรมได้ จึงต้องมีวิธีทางเลือกอื่นเพื่อผู้ฟังที่เป็นเป้าหมาย (Target Audience) (Reis & Reis, 2002) ซึ่ง นวพร วงษ์สุวรรณ, กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ, วิทยธร ท่อแก้ว, และ กานต์ บุญศิริ (2567) ก็ได้อธิบายสิ่งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยากรู้เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงใช้ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ซึ่งเป็นคำถามสำคัญในทางการสื่อสารการเมืองปัจจุบัน โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสำคัญกับข้อมูลด้านปัจจัยทางการเมือง ได้แก่ นโยบายด้านต่างๆ อุดมการณ์ทางการเมือง จุดยืนต่อรัฐบาล และประสบการณ์ทางการเมือง ความมั่งคั่งของครัวเรือน และอุดมการณ์ทางการเมืองยังเป็นลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่เป็นเงื่อนไขสำคัญซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มบางประการของการใช้ปัจจัยต่างๆ ในการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอีกด้วย

ภาพที่ 1. กรอบแนวคิดวิจัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของเนื้อหา ความน่าเชื่อถือ และการปฏิสัมพันธ์ในการตลาดสื่อสังคมที่มีต่อความไว้วางใจทางการเมืองและพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Y และ Z ในประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population) หมายถึง จังหวัดที่อยู่ใน 4 ภาคของประเทศไทย และมีกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Y ผู้ที่เกิดช่วงปี พ.ศ.2524-2543 หรืออายุระหว่าง 22-41 ปี กลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Z เป็นผู้ที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ซึ่งอายุต่ำกว่า 22 ปี (Electronic Transactions Development Agency, 2022) โดยกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Y มีจำนวน 15,144,468 คน และกลุ่มคนเจนเนอเรชั่น Z ที่มีช่วงอายุ 18-21 ปี มีจำนวน 7,670,354 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2565) หรือคิดเป็นร้อยละ 41.54 จากจำนวนประชากรทั้งหมดเมื่อสิ้นปี 2566 จำนวน 66,052,615 คน (<https://www.mcot.net/view/fGWaCzvp>) เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ รวมถึงมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมในการติดตามข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเป็นประจำ อีกทั้งยังเคยแสดงความเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงปัจจุบันนี้ หรืออาจเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ตลอดจนเคยเข้าร่วมรับฟังการหาเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่นมาก่อน และที่สำคัญคือ 1) สมัครใจในการให้ข้อมูล 2) ยินดีเข้าร่วมเป็นเครือข่าย หรือผู้ช่วยวิจัยในแต่ละภูมิภาค หรือจังหวัด

3.1.2 ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนร้อยละ 20 จากจำนวนจังหวัดทั้ง 4 ภูมิภาคและศึกษาข้อมูลกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กับยอมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้จากการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคจำนวน 368.64 และผู้วิจัยบวกเพิ่มให้ครบภูมิภาคละ 400 คน เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้จากการเก็บข้อมูล ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาคจำนวนภูมิภาคละ 400 คนรวม 4 ภูมิภาคมีขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,600 คน กับเน้นการให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นตัวแทนของทุกหน่วยประชากร หรือหมายถึงตัวแทนในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยที่จัดแบ่งตามเขตการปกครองออกเป็น 4 ภูมิภาคได้แก่ภาคตะวันออกเฉียง

21 จังหวัด ภาคเหนือ 15 จังหวัด ภาคกลาง 27 จังหวัด และภาคใต้ 14 จังหวัดรวม 77 จังหวัด โดยแบ่งกลุ่มข้อมูลตัวอย่างภาคละ 400 คนรวมขนาดตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 1,600 คน (กัญญ์สิริ จันทรเจริญ, 2554)

3.1.3 วิธีสุ่มตัวอย่าง (Random sampling) ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบจับสลากตามบัญชีรายชื่อผู้สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยของแต่ละภูมิภาคจำแนกตามกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z พร้อมทั้งประสานความร่วมมือในการบอกต่อเพื่อนสนิทที่สมัครใจในการให้ข้อมูล (Lottery & Snowball) จากการประชาสัมพันธ์และประกาศรับสมัครผู้ให้ข้อมูลผ่านผู้ช่วยวิจัยในแต่ละภูมิภาคแล้วนำมาจัดทำบัญชีรายชื่อ ดำเนินการจับสลากรายชื่อผู้ให้ข้อมูลตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในรุ่น Y และ Z สัดส่วน 2:1 ตามขนาดประชากร กับขอความร่วมมือจากผู้มีรายชื่อที่จับสลากได้ในการบอกต่อเพื่อนสนิทรุ่นอายุเดียวกันที่สมัครใจในการให้ข้อมูล

ตารางที่ 1 สัดส่วนตัวอย่างกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z ของแต่ละภูมิภาค

ภูมิภาค	กลุ่มคนในรุ่น Y	กลุ่มคนรุ่น Z	ขนาดตัวอย่าง
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	267	133	400
ภาคเหนือ	267	133	400
ภาคกลาง	267	133	400
ภาคใต้	267	133	400
รวม	1,068	532	1,600

จากตารางผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เก็บในแต่ละภูมิภาคจำนวน 400 คนโดยแยกเป็นกลุ่มคนในรุ่น Y จำนวน 267 คนรวม 4 ภูมิภาคคิดเป็นจำนวน 1,068 คนและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มคนในรุ่น Z อีกจำนวน 532 คนรวมมีเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจำนวนทั้งหมด 1,600 คน โดยให้ความสำคัญกับความสมัครใจในการให้ข้อมูล (Voluntary) กับการแนะนำ ทั้งนี้มีหลักเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ความสมัครใจในการให้ข้อมูลโดยปราศจากเงื่อนไขใดใดต่อรอง

3.2 เครื่องมือวิจัย

3.2.1 ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามจากการนำเอาผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้จากการทบทวนวรรณกรรมทั้งการนิยามความหมาย องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ในการสังเกตพฤติกรรมมาร่างเป็นข้อคำถามแล้วนำไปทดสอบคุณภาพแบบสอบถามก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขโดยมีลักษณะของแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามชนิดมาตรวัด 5 ระดับตามตัวเลข 1, 2, 3, 4 และ 5 กับมีความหมายกำกับตัวเลขแต่ละตัวว่า 1 (น้อยที่สุด), 2 (น้อย), 3 (ปานกลาง), 4 (มาก) และ 5 (มากที่สุด) โดยแบ่งออกเป็นหลายตอนต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 ข้อ ความสนใจทางการเมือง 2 ข้อ การใช้สื่อสังคม จำนวน 7 ข้อ ทศนคติต่อหน่วยงานรัฐ 8 ข้อ
- ตอนที่ 2 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับการตลาดสื่อสารทางการเมือง จำนวน 20 ข้อ
- ตอนที่ 3 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง จำนวน 11 ข้อ
- ตอนที่ 4 สอบถามความเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง จำนวน 22 ข้อ
- ตอนที่ 5 คำถามปลายเปิด ให้แสดงความเห็นอิสระต่อแนวทางพัฒนา จำนวน 1 ข้อ

3.2.2 ขั้นตอนการนำไปทดลองใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยนำเอาแบบสอบถามที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพมาแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นเพื่อทดสอบความตรงและความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดต่อไปนี้

1) เกณฑ์ทดสอบความตรง ผู้วิจัยใช้ค่า Goodness of fit อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .000 เป็นเกณฑ์ทดสอบความตรงกัน ความสอดคล้องและลงตัวกันพอดีของข้อสรุปเชิงทฤษฎีกับข้อมูลที่รวบรวมกลับคืนมาได้ รวมถึงสังเกตค่า KMO มากกว่า .80 ทดสอบความเหมาะสมของจำนวนข้อมูลที่นำมาทดสอบ ค่า Extraction สังเกตน้ำหนักตัวบ่งชี้แต่ละตัวมากกว่า .50 ขึ้นไปและความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบแต่ละตัวแปรมากกว่าร้อยละ 60 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ทดสอบความตรงแบบสอบถามงานวิจัยนี้ (วีระศักดิ์ จินารัตน์, 2564)

2) เกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยใช้ค่า Alpha มากกว่า .80 ขึ้นไปกับความเที่ยงตรงรายข้อตั้งแต่ .40 เป็นเกณฑ์ทดสอบความเชื่อมั่น (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) และได้ผลการทดสอบคุณภาพแบบสอบถามต่อไปนี้

แบบสอบถามนี้มีความตรงตามค่า KMO ที่ .97, .96 และ .96 มีค่า Extraction ระหว่าง .58-.76, .76-.90 และระหว่าง .57-.83 มีค่า Variance ที่ 61.92, 80.83 และ 62.98 รวมถึงมีค่า Alpha ที่ .96, .96 และ .94 มีความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง .70-.81, .82-.91 และระหว่าง .51-.74

3.3 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลนี้ด้วยตนเองและมีผู้ช่วยวิจัยในแต่ละพื้นที่คอยให้ความช่วยเหลือติดต่อประสานงานกับผู้ให้ข้อมูล และติดตามผลการเก็บข้อมูลกลับคืนผู้วิจัย และผู้วิจัยคาดว่าจะได้ข้อมูลดีกลับคืนมาสำหรับการวิเคราะห์ผลไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมา

3.4 การวิเคราะห์ผล

ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Stepwise คัดเอาตัวแปรเหตุเข้าสมการพยากรณ์ และนำเอาความสามารถในการพยากรณ์ของตัวแปรอิสระมาใช้สร้างสมการพยากรณ์ตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ได้

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 องค์ประกอบการตลาดสี่สังคมการเมืองมีความสามารถพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลทดสอบความแปรปรวนที่ค่า $F = 8.40$ (Sig. 004) กับมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ .33 และมีคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบอิทธิพลต่อไปนี้

องค์ประกอบความน่าเชื่อถือมีคะแนนมาตรฐานที่ .42 และ

องค์ประกอบเนื้อหา มีคะแนนมาตรฐานที่ .17 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ความสามารถพยากรณ์ต่อความไว้วางใจทางการเมือง PT

Independent	B	Beta	Std e.	t-test	Sig.
ค่าคงที่	-.34	-	.22	-1.53	.124
ความน่าเชื่อถือ CR	.82	.42	.11	7.22***	.000
เนื้อหา CT	.34	.17	.11	2.89**	.004
R = .58 R ² = .33 F = 8.40 Sig. 004					
Std es 1.30 a = -.34					

จากตารางผลวิจัยพบว่า

องค์ประกอบการตลาดสื่อสังคมการเมืองมีความสามารถพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองได้ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กำลังสอง r^2 ที่ .33 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีองค์ประกอบความน่าเชื่อถือความสามารถพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองได้ตามคะแนนมาตรฐานที่ .42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 7.22$ (Sig. 000) และองค์ประกอบเนื้อหาความสามารถพยากรณ์ความไว้วางใจทางการเมืองได้ตามคะแนนมาตรฐาน Beta ที่ .17 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลทดสอบ $t = 2.89$ (Sig. 004) ตามรูปของสมการพยากรณ์ต่อไปนี้

$$PT = .42CR + .17CT$$

ดังนั้นผลวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบการตลาดสื่อสังคมการเมืองมีความสามารถพยากรณ์ต่อความไว้วางใจทางการเมืองของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติผ่านองค์ประกอบเนื้อหาและความน่าเชื่อถือของข้อมูลข่าวสาร คำพูดไปจนถึงการลงมือปฏิบัติของพรรคการเมือง นักการเมืองไปจนถึงเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐที่มีความรับผิดชอบต่อประชาชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลวิจัยพบว่า องค์ประกอบการตลาดสื่อสังคมการเมืองมีความสามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลทดสอบ $F = 10.21$ (Sig. 001) และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ .70 กับมีคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบพยากรณ์ต่อไปนี้

องค์ประกอบเนื้อหา มีคะแนนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่ .31

องค์ประกอบความน่าเชื่อถือ มีคะแนนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่ .25

และองค์ประกอบปฏิสัมพันธ์ มีคะแนนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่ .15

กับองค์ประกอบการพูดปากต่อปาก มีคะแนนมาตรฐานในการพยากรณ์ที่ .16 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ความสามารถพยากรณ์ต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้ง VB

Independent	B	Beta	Std e.	t-test	Sig.
ค่าคงที่	.57	-	.07	7.84	.000
เนื้อหา CT	.30	.31	.04	6.73***	.000
ความน่าเชื่อถือ CR	.22	.25	.04	5.37***	.000
การพูดปากต่อปาก WM	.15	.16	.04	3.78***	.000
ปฏิสัมพันธ์ IT	.14	.15	.04	3.20**	.001
R = .83 R ² = .70 F = 10.21 Sig. .001 Std es. .41 a = .57					

จากตารางผลวิจัยพบว่า

องค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการตลาดสื่อสังคมการเมืองสามารถอธิบายขนาดของพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้ตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ r^2 .70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีสัมประสิทธิ์แต่ละองค์ประกอบต่อไปนี้

องค์ประกอบเนื้อหาสามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 6.73$ (Sig. .000) กับสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 31

ขณะที่องค์ประกอบความน่าเชื่อถือสามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 5.37$ (Sig. .000) กับสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 25

และองค์ประกอบการพูดปากต่อปากสามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $t = 3.78$ (Sig. .000) กับสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 16

กับองค์ประกอบปฏิสัมพันธ์สามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีผลทดสอบ $t = 3.20$ (Sig. .001) กับสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 15

รวมถึงเมื่อนำเอาคะแนนมาตรฐานของแต่ละองค์ประกอบที่พยากรณ์ได้ไปจัดสร้างเป็นสมการประกอบข้อคำแนะนำการพัฒนากลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมการเมืองให้มีผลต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้ง จะได้รูปของสมการพยากรณ์ต่อไปนี้

$$VB = .31Ct + .25CR + .16WM + .15IT$$

ดังนั้นสรุปผลวิจัยได้ว่า องค์ประกอบการตลาดสื่อสังคมการเมืองมีความสามารถพยากรณ์ต่อความไว้วางใจทางการเมืองและพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะความสามารถขององค์ประกอบเนื้อหากับความน่าเชื่อถือซึ่งสามารถนำไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมการเมืองให้มีผลต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนทั้งสองรุ่นได้โดยตรง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อความสมบูรณ์แบบของความรู้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้ง และได้ผลวิจัยต่อไปนี้

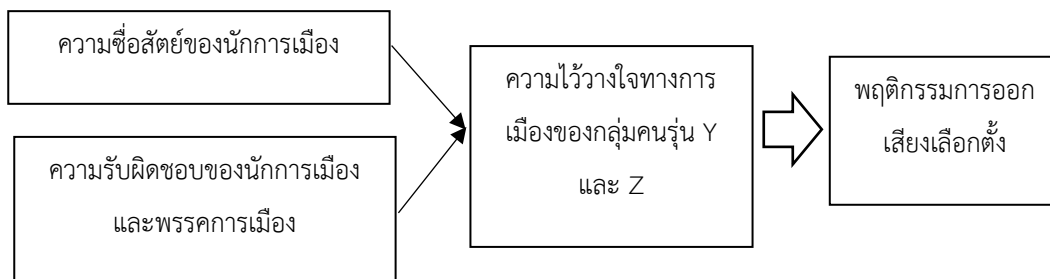
ความไว้วางใจทางการเมืองมีอำนาจพยากรณ์ต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 มีผลทดสอบ $F = 575.25$ (Sig. 000) และมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ .44 กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .66 ตามตารางประกอบต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ความสามารถพยากรณ์ของความไว้วางใจทางการเมือง

Independent	B	Beta	Std e.	t-test	Sig.
ค่าคงที่	2.30	-	.05	42.44	.000
ความไว้วางใจทางการเมือง PT	.31	.66	.01	23.98	.000
R = .66 R ² = .44 F = 575.25 Sig. 000					
Std es .56 a = 2.30					

จากตารางผลวิจัยพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองสามารถพยากรณ์พฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีผลทดสอบ $t = 23.98$ (Sig. 000) กับมีคะแนนมาตรฐานที่ .66 กับมีสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ .44

ดังนั้นจากผลวิจัยสรุปได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองมีอำนาจทำนายผลต่อพฤติกรรมออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับความรู้สึกของนักการเมืองและการแสดงความรับผิดชอบของทั้งนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สามารถสื่อสารไปถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสองกลุ่ม

ภาพที่ 2. พฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนรุ่น Y และ Z

จากภาพประกอบแสดงถึงพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนรุ่น Y และ Z ที่อาศัยความไว้วางใจทางการเมืองที่เป็นผลเกิดจากทั้งความซื่อสัตย์ของนักการเมืองและความรับผิดชอบของนักการเมืองกับพรรคการเมือง และด้วยเหตุนี้ทำให้ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการออกไปใช้เสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนทั้งสองรุ่น

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัยที่สรุปได้ช่วยให้การรณรงค์หาเสียงมีความหมายมากขึ้นสำหรับพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ต้องการเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของตนเองให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z ที่นอกจากปฏิเสธความไม่ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว ยังเป็นสองกลุ่มคนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากเดิมที่ไม่ซื่อสัตย์ ไม่รักษาคำพูดและไม่สามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้มาเป็นพรรคการเมืองและนักการเมืองที่สามารถปฏิบัติได้ตามคำพูด หรือคำสัญญาที่ได้ให้ไว้กับประชาชน รวมไปถึงทุ่มเททุกกำลังความสามารถเพื่อรักษาประโยชน์สูงสุดของประชาชนและเป็นปฏิปักษ์ต่อการทุจริตทุกแบบในสังคมไทย ประเด็นคือการเมืองมีความสัมพันธ์มากกับปัญหาทุจริตที่เกิดขึ้นในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน และต้องการได้รับการแก้ไขให้หมดไปได้ด้วยพรรคการเมือง นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐผู้รักในความยุติธรรมมีความรังเกียจต่อการทุจริตทุกแบบที่เกิดขึ้นในสังคมและต่อต้าน โดยหวังว่าความซื่อสัตย์สุจริตจะช่วยให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม และด้วยเหตุนี้ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแนวโน้มของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z เป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปว่า การศึกษาวิจัยมักจะศึกษาผลของการคอร์รัปชันสาธารณะ (Public Corruption) และ

ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) เนื่องจาก การคอร์รัปชันทางการเมือง (Political Corruption) และเกิดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐบาลเพื่อความไม่ชอบธรรมต่อเอกชน การที่เจ้าหน้าที่รัฐบาลเข้าร่วมกับการคอร์รัปชันเป็นการเบี่ยงเบนอำนาจที่ไว้วางใจ หรือการทรยศกับความไว้วางใจต่อสาธารณะที่ต้องมีความซื่อสัตย์ (Integrity) หรือความเป็นธรรม (Fairness) ทั้งนี้ คอร์รัปชันเป็นสิ่งที่ทำลายความไว้วางใจของประชาชนที่มีประสบการณ์จากการได้ยินหรือสังเกตเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน การคอร์รัปชันจึงมีผลต่อความไว้วางใจสถาบันโดยอ้อมและมีผลเชิงลบต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) (Moore, 1995) นอกจากนี้ ไพบูลย์ สุขเจตน์, ยุทธนา ประณิต, และ สุรพล สุยะพรหม (2564) ได้อธิบายเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Politician) ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักการเมือง นโยบายของพรรคการเมืองที่ นักการเมืองสังกัด การสื่อสารของนักการเมือง และการบริหารงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพฤติกรรมของนักการเมือง ต้องซื่อสัตย์ จริงใจ มีจิตสำนึกต่อหน้าที่ ให้ประชาชน รู้สึกอุ่นใจ เพราะเข้าใจ เข้าถึง ฟังได้ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม นโยบายที่หาเสียงไว้ก็พยายาม ทำให้เป็นจริงได้มากที่สุด การสื่อสาร นักการเมืองระดับท้องถิ่นต้องลงพื้นที่ หาวิธีเข้าถึงทุก ชุมชน รับรู้ปัญหา และหาแนวทางแก้ไขหรือบรรเทาให้ ทำไม่ได้ก็พยายามหาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือแก้ปัญหา การบริหารงานท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เข้าไปแทรกแซง การทำงาน มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

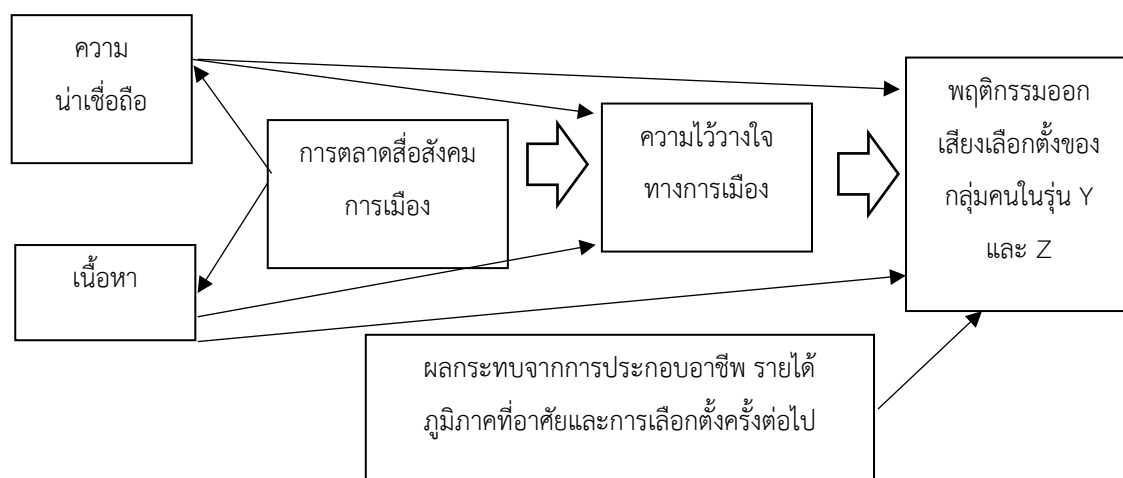
รวมถึงผลวิจัยของ Ruscio (1999) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ระดับของความไว้วางใจทางการเมืองข้างต้นสะท้อนถึงการตัดสินใจของความซื่อสัตย์ (Integrity) และความสามารถ (Capability) ของเจ้าหน้าที่รัฐด้วยความเชื่อมั่นในโครงสร้างสถาบันที่ปฏิบัติการ อย่างไรก็ตาม มีการศึกษาถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจทางการเมือง ได้แก่ คุณธรรม (Morality) และสมรรถนะ (Competence) ของรัฐบาลที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมือง (Seyd, 2015) ทั้งนี้ การคอร์รัปชัน (Corruption) เป็นเนื้อหาคุณธรรมของรัฐบาลที่ทำลายความไว้วางใจของประชาชน (People's Trust) ในภาครัฐและประชาชนไม่ไว้วางใจ (Distrust) รัฐบาล เพราะประชาชนคิดว่า การคอร์รัปชันของรัฐบาลเป็นเรื่องปกติ ส่วนสมรรถนะ (Competence) ของรัฐบาลสะท้อนผลการปฏิบัติงานของรัฐบาล (Government Performance) โดยที่มีผลการศึกษาที่แสดงว่า ผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลที่ดีจะนำไปสู่ระดับความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐสูง (Seyd, 2015) แต่การศึกษาของ Bouckaert & Vande Walle (2003) ได้สรุปว่า

ความสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลและความไว้วางใจทางการเมืองยังไม่ชัดเจน (Blurred)

ดังนั้นปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ประกอบด้วยปัจจัยด้านตัวบุคคลซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ประชาชนใช้ประกอบการตัดสินใจเลือกให้เป็นผู้แทน ได้แก่ ความรู้ความสามารถความซื่อสัตย์สุจริต มีระดับการศึกษาสูงกับพฤติกรรมของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งครั้งต่อไปมีเหตุผล เช่น การพัฒนาคุณภาพ สมรรถนะและความซื่อสัตย์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสำคัญ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 3. กลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมการเมืองที่มีผลต่อความไว้วางใจและการออกเสียงเลือกตั้งของกลุ่มคนในรุ่น Y และ Z

จากภาพประกอบผลวิจัยพบว่า การพัฒนากลยุทธ์การตลาดสื่อสังคมการเมืองที่เน้นเนื้อหาและความน่าเชื่อถือของข้อความที่สื่อสารออกไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในรุ่น Y และ Z บนพื้นฐานของความจริง ความถูกต้องมีความซื่อสัตย์และแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชน โดยเฉพาะคำมั่นสัญญาที่ได้ให้ไว้ในระหว่างการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการเอาปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นที่ตั้งในการปฏิบัติงานที่มีผลลัพธ์ตรงกันกับที่ได้ให้สัญญาเอาไว้กับประชาชน ย่อมมีผลโดยตรงให้กลุ่มคนในรุ่น Y และ Z ไว้วางใจทางการเมืองแล้วไปออก

เสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมืองหรือนักการเมืองที่มีคุณสมบัติการรักษาคำพูดที่ได้ให้ไว้กับตน หากแต่ต้องตระหนักถึงผลกระทบทั้งในด้านอาชีพ รายได้ ภูมิภาคที่อาศัยและการออกไปเลือกตั้งครั้งต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การพัฒนากลยุทธ์ด้านเนื้อหา ประกอบด้วย การใช้ข้อความเนื้อหาในสื่อสังคมของพรรคการเมืองมีความน่าเชื่อถือต่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การใช้ข้อความเนื้อหาในสื่อสังคมของพรรคการเมืองแสดงสิทธิประโยชน์ของประชาชน การใช้เนื้อหาบนสื่อสังคมมุ่งสร้างวิสัยทัศน์เป็นคำมั่นสัญญาต่อการปรับปรุงผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจการเมือง การใช้ข้อความเนื้อหาบนสื่อสังคมแสดงน่าสนใจ สนุกสนาน น่าติดตามข่าวสารรัฐบาล และจัดให้มีการโต้แย้งบนสื่อสังคมในด้านการเมืองและการบริการสาธารณะอย่างกว้างขวาง

7.1.2 การพัฒนากลยุทธ์ด้านความน่าเชื่อถือ ประกอบด้วย การใช้สื่อสังคมที่มีความน่าเชื่อถือและแสดงความจริงของข้อมูลต่อสาธารณะ การนำเสนอวัตถุประสงค์การตลาดการเมืองบนแพลตฟอร์มสื่อสังคม การอธิบายโครงสร้างของความน่าเชื่อถือเช่น แหล่งข้อมูลและการโฆษณาที่เป็นไปได้ในสื่อสังคม การประเมินผู้บริโภคสื่อสังคมต่อความเชื่อของเนื้อหาที่แบ่งปันบนสื่อสังคม และการใช้ข้อความนำเสนอในสื่อสังคมสร้างความไว้วางใจในแหล่งข้อมูลทำให้เกิดทัศนคติและยอมรับในตราพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

7.1.3 การพัฒนาคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่พัฒนาความสามารถในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนแก่ประชาชนไปจนถึงการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมไปถึงพัฒนาความเป็นนักการเมืองที่สามารถปฏิบัติตามสัญญาที่ได้พูดไว้กับประชาชนโดยไม่บิดเบือน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบต่อคำมั่นสัญญาของผู้ผ่านการคัดเลือก

เอกสารอ้างอิง

- กัญญ์สิริ จันทรเจริญ. (2554). การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง. สืบค้นจาก https://www.ict.up.ac.th/surinhips/ResearchMethodology_2554/เอกสารเพิ่มเติม/การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.PDF.
- นพพร วงษ์สุวรรณ, กิตติศักดิ์ เจิมสิทธิประเสริฐ, วิทยาธร ท่อแก้ว, และ กานต์ บุญศิริ. (2567). อะไรคือสิ่งที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งอยากรู้เกี่ยวกับตัวผู้ที่จะเข้ามาบริหารเมืองหลวงและมีผลในการตัดสินใจของพวกเขา: บทเรียนจากประเทศไทย. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(2), 234-250.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในงานวิจัยเชิงปริมาณ. *วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 27(1), 144-163.
- ไพบูลย์ สุขเจตน์, ยุทธนา ประณีต, และ สุรพล สุยะพรหม. (2564). ความไว้วางใจทางการเมืองของประชาชนที่มีต่อนักการเมืองระดับท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 267-276.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยสมัยใหม่*. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). การสำรวจพฤติกรรมการใช้และการเข้าถึงโทรคมนาคม พ.ศ. 2567. สืบค้นจาก https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2025/20250114083115_28980.pdf
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2565). สถิติการบริการด้านการทะเบียนราษฎร. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/stat/>
- Abid, N., Aslam, S., Alghamdi, A. A., & Kumar, T. (2023). Relationships among students' reading habits, study skills, and academic achievement in English at the secondary level. *Frontiers in Psychology*, 14, 1-10. doi:<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1020269>.
- Bouckaert, G., & Van de Walle, S. (2003). Quality of public service delivery and trust in government. In A. Salminen (Ed.), *Governing networks: EGPA yearbook* (pp. 299-318). Amsterdam: IOS Press.

- Bourgeois, L. F. & Sablonniere, R. (2023). Realigning individual behavior with societal values: The role of planning in injunctive-norm interventions aimed at increasing voter turnout. *The Society for the Psychological Study of Social Issues*, 23(1), 155-173. <https://doi.org/10.1111/asap.12332>
- Constantino, S. M., Cooperman, A. D. & Moreira, T. M. Q. (2021). Voting in a global pandemic: assessing dueling influences of Covid-19 on turnout. *Social Science Quarterly*, 102(5), 2210-2235. <https://doi.org/10.1111/ssqu.13038>.
- Electronic Transactions Development Agency. (2022). Thailand Interest User Behavior 2022.
- Hoewe, J., & Sherrill, L. A. (2019). The influence of female lead characters in political TV shows: Links to political engagement. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 63(1), 59-76.
- Homonoff, H. (2020). political ad spending exploded: Did it work? Forbes. Retrived from <https://www.forbes.com/sites/howardhomonoff/2020/12/08/2020-political-ad-spending-exploded-did-it-work/>
- Magdaci, O., Mataln Y., & Yamin, D. (2022). Modeling the debate dynamics of political communication in social media networks. *Expert Systems with Applications with Applications*, 206. 1-12.
- Moore, J. & Atkin, C. (2012). An application (app) for learning - the student interface with tablet technology in graduate studies. In *proceedings of the European Conference on eGovernment, ECEG*, p. 328–35.
- Mummolo, J. (2016). News from the other side: how topic relevance limits the prevalence of partisan selective exposure. *The University of Chicago Press Journals*. 78(3), 763-773. doi: 10.1086/685584.
- Park, B. Kang, M.Y. & Lee J., (2020). Sustainable Political Social Media Marketing: Effects of Structural Features in Plain Text Messages. *Sustainability*, 12(5), 1-10. doi:10.3390/su12155997.

- Pennock, J. R. (1979). *Democratic political theory*. Princeton: Princeton University Press.
- Reis, A. & Reis, L. (2002). *The Fall of Advertising and the Rise of PR*. New York, NY: Harper Collins Publishers.
- Ruscio, K. P. (1999). Jay's pirouette, or why political trust is not the same as personal trust. *Administration & Society*, 31(5), 639-657.
- Saeed, R. A, & Ilkhanizadeh, S. (2021). Mental Psychology of Voters: Social Media Marketing, Corporate Social Responsibility and Political Campaigns Perspectives. *Revista de Psicología del Deporte/Journal of Sport Psychology*, 30(1), 129-143.
- Seyd. B. (2015). How do citizens evaluate public officials? The role of performance and expectations on political trust. *Political Studies*, 63 (1 suppl), 73-90.
- Song, H., de Zúñiga, H. G., & Boomgaarden, H. G. (2021). Social media news use and political cynicism: differential pathways through "news finds me" perception. In F. Shen (Ed.), *Mass Communication and Society*, 23, 47-70.
- Teran, L., & Yirgu, K. (2019). Estimating Public Opinions Using Twitter Data: The Case of the 2018 Ecuadorian National Referendum and Constitutional Reforms. In *2019 6th International Conference on EDemocracy and EGovernment, ICEDEG 2019* (pp. 128-136). New Jersey: Institute of Electrical and Electronics Engineers.
- Towner, T., & Munoz, C. L. (2016). Boomers versus Millennials: Online Media Influence on Media Performance and Candidate Evaluations. *Social sciences*, 5(4), 56. <https://doi.org/10.3390/socsci5040056>
- Vesnic-Alujevic, L. (2013). Members of the European Parliament Online: The Use of Social Media in Political Marketing. *European View*, 12(1), 165.

- Weeks, B., Ardèvol-Abreu, A., & Gil de Zúñiga, H. (2015). Online influence? Social media use, opinion leadership, and political persuasion. *International Journal of Public Opinion Research*, 29(2), 214-239. doi: <https://doi.org/10.1093/ijpor/edv050>
- Yu, T., & Chen, Y. (2020). Live Streaming for Political Campaigns: Persuasive Affordances, Political Mindfulness, and Political Participation. Retrieved from https://aisel.aisnet.org/amcis2020/sig_hci/sig_hci/1/

วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก
ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน *
Political Culture of First-Time Voters in the 2023
General Election in Upper North of Thailand

ณัฐพงษ์ คันทรส, วัลลภช สุขสวัสดิ์, และ พิษณุ อภิสมาจารย์โยธิน
Nattapong Kantaros, Wanlapat Suksawas, and Phitsanu Aphisamacharayothin
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Faculty of Social Sciences, Naresuan University
Corresponding Author, E-mail: nattapongka65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน และ 2) เพื่อหาคำอธิบายที่เข้าใจถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในเขตภาคเหนือตอนบน ประกอบไปด้วย 3 จังหวัดคือ จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลได้แก่แบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.943 และใช้สถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ผลจากการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบนมีลักษณะที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 5 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 17 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 เมษายน 2568

ที่พลเมืองเพิกเฉยเย็นชาและไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง” ขณะเดียวกันได้พบว่าโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีผลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองได้ นอกจากนี้ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองโดยการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างด้านเศรษฐกิจ และสังคม เพื่อส่งเสริมการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และการสนับสนุนผลักดันโอกาสทางการเมืองจากภาครัฐมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะจากการศึกษานี้ควรมีการส่งเสริมทัศนคติ ค่านิยม และความเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่

คำสำคัญ: วัฒนธรรมทางการเมือง; ผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก; การเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566;
ภาคเหนือตอนบน

Abstract

This article aims to 1) study the political culture of first-time voters in the general election of 2023 in the upper north of Thailand, and 2) provide an understanding of the characteristics of the political culture of first-time voters in the general election of 2023 in the upper north of Thailand. This research is quantitative. The sample group consists of first-time voters in the upper north of Thailand, including three provinces: Lamphun, Phrae, and Mae Hong Son. The multi-stage sampling technique was used, with a total of 400 participants. The data collection tool was a questionnaire, which had a reliability value of 0.943. Descriptive statistics, including mean and standard deviation, were used to analyze the research results.

The study found that the political culture of first-time voters in the 2023 general election in the upper north of Thailand is characterized as "Apathetic and Distrust Citizens Political Culture." At the same time, it can be explained that economic and social structures influence the formation of political culture. Furthermore, there should be efforts to promote and develop political culture by

addressing structural economic and social issues to foster the formation of political culture in a democratic regime and to enhance political opportunities supported by the government. The study suggests that promoting attitudes, values, and civic engagement is crucial for developing the political culture of the new generation.

Keywords: political culture; first-time voters; general election 2023 A.D.;
upper north of Thailand

1. บทนำ

การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) มีจุดเริ่มต้นมาจากการศึกษา รัฐศาสตร์ชิ้นสำคัญของนักวิชาการสองท่านได้แก่ กาเบรียล อัลมอนต์ และ ซิดนีย์ เวอร์บา (Almond & Verba) (1963) ที่ได้พิมพ์หนังสือชื่อ วัฒนธรรมพลเมือง: ทศนคติทางการเมือง และประชาธิปไตย ใน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมันนีอิตาลี และแม็กซิโก (The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations) ในปี ค.ศ. 1963 ซึ่งการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาในช่วงปี ค.ศ. 1959-1960 เพื่ออธิบาย วัฒนธรรมทางการเมืองในสังคมต่าง ๆ โดยนำเสนอว่าปัจจัยที่อาจจะก่อให้เกิดความแตกต่างใน วัฒนธรรมได้แก่ ความเชื่อ (belief) ทศนคติ (attitudes) ความโน้มเอียงทางการเมือง (orientations) และท่าทีการแสดงออกทางการเมืองของแต่ละบุคคล (predispositions) (Almond & Verba, 1963) ซึ่งในการศึกษาชิ้นนี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นแนวคิดที่ทรงอิทธิพล และได้มีข้อถกเถียงกันในการศึกษารัฐศาสตร์

ในระยะหลังการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของอัลมอนต์ และเวอร์บา (Almond & Verba) ได้เริ่มถูกท้าทายและมีข้อถกเถียงในประเด็นเรื่องปัจจัยที่สามารถมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีการศึกษาหลายมิติ จากการศึกษาของโรนัล อิงเจนฮาร์ท (Inglehart) (1988; 1990; 2005) ซึ่งได้ทำการศึกษารัฐธรรมนูญทางการเมืองในบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคมในยุโรป ในช่วงปี ค.ศ. 1973 – 1987 และได้ค้นพบข้อเสนอหลักที่สำคัญคือ ข้อเสนอที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอาจเป็นตัวแปรที่ทรงอิทธิพลที่ทำให้ เกิดการก่อร่างและนำไปสู่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองได้ นอกจากนั้น ในการศึกษาของ เทอร์รี นิโคลส์ คลาร์ก และ วินเซนต์ ฮอฟฟ์แมน-มาร์ตินอท์ (Clark & Martinot) (1998) โดย

คล้ากและมาร์ตินอทในงานเขียนเรื่อง การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ (New Political Culture) ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ และสังคม พบเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่

จากบริบททางการเมืองไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในช่วงสองถึงสามทศวรรษที่ผ่านมา ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อภูมิทัศน์ทางการเมืองของประเทศไทย การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอุดมการณ์ในสังคมไทยในรอบสองทศวรรษที่ผ่านมา ก่อให้เกิดการเติบโตขึ้นของกลุ่มประชากรใหม่ทางเศรษฐกิจและการเมือง ที่เรียกว่า "พลเมืองใหม่" กลุ่มพลเมืองใหม่นี้มีความคาดหวังและความต้องการที่สูงขึ้นต่อนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างทางสังคมและการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการเมืองไทยกับคนรุ่นใหม่ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลให้กลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้เติบโตมาในช่วงของการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แตกต่างไปจากเดิม (อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุคติ มุตาวิจิตร, และนิติ ภาวรัตน์, 2556; อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2566)

กลุ่มคนรุ่นใหม่ในช่วงที่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาได้กลายเป็น “ผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก” หรือ “First-Time Voters” ในการเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ. 2566 โดยที่คนกลุ่มนี้ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมาก กลายเป็นตัวแสดงที่สำคัญทางการเมืองในปัจจุบัน โดยที่คนรุ่นใหม่เป็นกลุ่มคนที่เกิดและเติบโตในโลกที่แตกต่างไปจากโลกก่อนหน้านี้ ย่อมมีความแตกต่างจากทัศนคติค่านิยม ความเชื่อทางการเมือง และอิทธิพลของเทคโนโลยี การใช้สื่อออนไลน์ หรือสื่อสังคมออนไลน์ การมีความเข้าใจทางการเมืองและความคาดหวังทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต รวมทั้งคนกลุ่มนี้ยังเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกใน พ.ศ. 2566 นอกจากนั้นคนกลุ่มนี้ยังเป็นผู้ประสบการณ์ทางการเมือง ค่านิยม ทัศนคติ ความเชื่อทางการเมือง รวมทั้งผ่านช่วงเวลาแห่งความขัดแย้งทางการเมืองในระยะเวลาที่ผ่านมาส่งผลให้กลุ่มประชากรกลุ่มนี้ยังมีการรับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันออกไปจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งรุ่นก่อน

ดังนั้น บทความชิ้นนี้จะได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกโดยใช้กรอบแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิม ผสานกับกรอบแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งอธิบายลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของ

“ผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก” ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มที่ศึกษาที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่อาจมีอิทธิพลต่อการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมือง รวมทั้งยังเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ทางการเมืองแตกต่างจากกลุ่มคนรุ่นก่อน (อรรธรณ สว่างอารมณ์, 2564; ศิริสุตา แสงทอง, 2564) และกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังมีความต้องการทางการเมือง มีความต้องการที่หลากหลาย และมุ่งหมายให้รัฐมีนโยบายทางการเมือง นโยบายทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของคนรุ่นใหม่อย่างเป็นรูปธรรม (อชิรวิชญานันท์ อริยเมธิโก, 2565) ซึ่งจะนำไปสู่การคำอธิบายใหม่ หรือทำให้เกิดความเข้าใจให้ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของคนกลุ่มนี้ที่จะปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นกลุ่มที่จะเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการเมืองไทยในอนาคต อนึ่ง บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน”

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน

2.2 เพื่อหาคำอธิบายที่เข้าใจถึงลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ตามขอบเขตของประชากร คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-time Voters) ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 เขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งจังหวัดในภาคเหนือตอนบนประกอบไปด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดพะเยา จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน โดยได้วางหลักเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพิจารณาจากรายงานดัชนีความก้าวหน้าของคน (Human Achievement Index: HAI) ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2565 โดยพิจารณาดัชนีความก้าวหน้าคนในด้านการมีส่วนร่วมเฉพาะใน 8 จังหวัดภาคเหนือ

ตอนบน ในปี พ.ศ. 2565 ร่วมกับจำนวนจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกแล้ว จึงพิจารณาเลือกจังหวัด จึงเลือกพื้นที่ดังนี้

3.1.1 พื้นที่ที่มีดัชนีความก้าวหน้าคนในด้านการมีส่วนร่วมสูงมาก ได้แก่ จังหวัดลำพูน

3.1.2 พื้นที่ที่มีดัชนีความก้าวหน้าคนในด้านการมีส่วนร่วมสูง ได้แก่ จังหวัดแพร่

3.1.3 พื้นที่ที่มีดัชนีความก้าวหน้าคนในด้านการมีส่วนร่วมปานกลาง ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อผู้วิจัยได้พื้นที่ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแล้วผู้วิจัยดำเนินการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำแนกรายจังหวัดที่ผู้วิจัยเลือก ได้แก่ จังหวัดลำพูน จังหวัดแพร่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกเทียบกับสัดส่วนรายจังหวัด ให้ได้กลุ่มตัวอย่าง 400 คน ได้แก่ จังหวัดลำพูน 126 คน จังหวัดแพร่ 146 คน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน 128 คน ผู้วิจัยได้ดำเนินการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เพื่อให้สามารถกำหนดโอกาสที่หน่วยตัวอย่างแต่ละหน่วยถูกเลือก ทำให้มีโอกาสดังกล่าวที่แต่ละหน่วยในประชากรจะถูกเลือก และการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบนี้สามารถนำผลที่ได้อ้างอิงไปยังประชากรได้

เทคนิคในการสุ่มกลุ่มตัวโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling) เริ่มต้นโดยการแบ่งกลุ่ม (Cluster) ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่และไม่ได้อาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกัน (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2564) แล้วทำการสุ่มตัวอย่างให้ครบตามจำนวนที่กำหนด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เนื้อหาของคำถามในแบบสอบถามจะประกอบไปด้วยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เป็นคำถามปลายปิด ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายปิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 เป็นคำถามปลายปิด ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามแบบเลือกตอบเป็นรายประเด็นแบบเลือกตอบเป็นรายข้อคำถามโดยใช้มาตรวัดในการประเมินค่า (Rating Scale Question) แบบลิเคิร์ต (Likert's Scale)

3.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ออกแบบเรียบร้อยแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเพื่อให้ค่าน้ำหนักในแต่ละด้านของแบบสอบถาม ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของภาษา ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และนำไปคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) จากค่าคอนบาร์ค (Cronbach's Alpha) ซึ่งใช้ข้อคำถามที่วัดความรู้สึกหรือทัศนคติมาใช้ในการทดสอบผลปรากฏว่าได้ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.943 ซึ่งถือว่ามีความเกินกว่า 0.70 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่ามีค่าความเที่ยงตรงสูงและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้ (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2553)

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลครบถ้วนแล้ว ได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามหลังจากเก็บข้อมูลครบถ้วน และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์ คือ IBM SPSS Statistics เวอร์ชัน 29.0 (IBM Corp., 2023) REF ID: TH-03-0224 การใช้เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร เลขที่ IRB No. P2-0028/2567 เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2567 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุมัติโดยเคร่งครัด

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าจากแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยได้สรุปลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองได้ดังนี้ คือ 1) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผนของทัศนคติ ค่านิยม และความโน้มเอียงของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองต่าง ๆ ที่เป็นระบบย่อยของการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองของประชาชนที่เป็นสมาชิกของระบบการเมืองนั้น 2) วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นความสำนึกทางการเมือง รวมถึงความตระหนักในความเป็นพลเมือง และ 3) วัฒนธรรมทางการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผสมผสานการวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมืองในการศึกษาครั้งนี้โดยใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ ที่เป็นการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ที่อาจส่งผลกระทบต่อ

เปลี่ยนแปลงค่านิยม และพฤติกรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในสังคมที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีผลการศึกษาจากสถิติพรรณนา แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับจากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในเขตภาคเหนือตอนบน

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับจากผลการวิจัย
แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมตามกรอบแนวคิดของอัลมอนต์ และเวอร์บา			
(1) ด้านทัศนคติ ค่านิยม ความโน้มเอียงทางการเมืองในระดับประชาชนไทย	3.88	0.93	ปานกลาง
(2) ด้านความตระหนักในความเป็นพลเมือง	3.55	0.99	ปานกลาง
(3) การแสดงออกทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.55*	0.62	น้อย
แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองตามกรอบแนวคิดของอิงเจนฮาร์ด และแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของคล้าก และมาร์ตินอท			
(4) ความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลโดยรวม	3.15	1.02	ปานกลาง
(5) ความไว้วางใจของบุคคลในสังคม	3.19	0.94	ปานกลาง
(6) การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและจัดระเบียบสังคม	3.67	0.77	ปานกลาง
(7) การอภิปรายทางการเมืองหรือการพูดคุยทางการเมือง	3.66	1.05	ปานกลาง

*หมายเหตุ: มีระดับมาตรวัด 3 มาตรวัด

จากตารางที่ 1 จะพบว่า ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยจากแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมของอัลมอนต์และเวอร์บา โดยพิจารณารายประเด็นพบว่ากลุ่มประชากรนี้มีทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม และความโน้มเอียงในระดับประชาชนไทยอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.88, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.93) ความตระหนักในความเป็นพลเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.99) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 0.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.62)

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยจากแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ จากแนวคิดของอิงเจนฮาร์ท และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ตามแนวคิดของคาร์ก และ มาร์ตินอท โดยพิจารณารายประเด็นจะพบว่า ในด้านความพึงพอใจในชีวิตของประชากรกลุ่มนี้ จะอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.02) มีระดับความ ว่างใจทางสังคมต่อบุคคลทั่วไปในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.94) มีความต้องการในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.77) และมีส่วนร่วมในการอภิปรายทางการเมืองหรือการพูดคุยทาง การเมืองในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.66, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.05) อาจกล่าวได้ว่า จากผลการวิจัยดังกล่าวที่สะท้อนถึงการก่อรูปวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ครั้งแรกในเขตภาคเหนือตอนบนนั้นจะมีความพึงพอใจในชีวิตของตน มีความว่างใจของบุคคล ในสังคมทั่วไป มีการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและจัดระเบียบทางสังคม และมีการอภิปรายทาง การเมืองและการพูดคุยทางการเมืองในสังคมทั่วไปอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด กล่าวคือไม่มี ระดับที่สูงมากเพียงพอที่จะสามารถอธิบายได้ว่านำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทาง การเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกไปสู่วัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ได้

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การอธิบายลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่มีความชัดเจน และสอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก พ.ศ. 2566 ในเขต ภาคเหนือตอนบน ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของอิงเจนฮาร์ท (Inglehart, 1988) และแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของคาร์ก และมาร์ตินอท (Clark & Martinot, 1998) มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์จากตัวชี้วัดสำคัญของ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่จำนวน 6 ประการ โดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับจากผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุประดับจากผลการวิจัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในเขตภาคเหนือตอนบน ตามแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ตามแนวคิดของของอิงเจนฮาร์ท และคาร์ก และมาร์ตินอท

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับจากผลการวิจัย
1. ค่านิยมหลังวัตถุนิยม			
1.1 ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ (สถานภาพทางการเงินของครอบครัว)	3.07	1.02	ปานกลาง
1.2 ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ (สวัสดิการที่ได้รับจากรัฐ)	2.78	1.11	น้อย
2. ความพึงพอใจชีวิตของบุคคลโดยรวม	3.15	1.02	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง			
3.1 การแสดงออกทางการเมืองการมีส่วนร่วมทางการเมือง	0.51*	0.61	น้อย
3.2 การพูดคุย การวิพากษ์วิจารณ์ และอภิปรายทางการเมือง	3.31	1.07	ปานกลาง
4. ความไว้วางใจและความชอบธรรม			
4.1 ความไว้วางใจทางสังคม	3.19	0.94	ปานกลาง
4.2 ความไว้วางใจทางการเมือง	2.69	1.11	น้อย
4.3 ภาวะผู้นำของผู้นำทางการเมือง	2.78	1.11	น้อย
5. การประเมินการจัดระเบียบทางสังคม			
5.1 การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการจัดระเบียบทางสังคม	3.67	0.99	ปานกลาง
6. เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์			
6.1 การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางการเมือง	3.22	0.99	ปานกลาง

*หมายเหตุ: มีระดับมาตรฐานวัด 3 มาตรวัด

จากตารางที่ 2 จะพบว่า ด้านค่านิยมหลังวัตถุนิยม แสดงให้เห็นว่าประชากรกลุ่มนี้มีทัศนคติที่สะท้อนถึงว่าสถานะทางการเงินของครอบครัวของคนกลุ่มนี้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.07, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.02) แสดงให้เห็นว่ามองว่าฐานะทางเศรษฐกิจ

ของครอบครัวยังคงอยู่ในสภาพที่ค่อนข้างดี แต่กลับประเมินว่าได้รับสวัสดิการจากรัฐในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.11) ความรู้สึกในความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม ของกลุ่มประชากรที่ศึกษา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าความพึงพอใจของตนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.15, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.02) การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 0.51, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.61) แต่ในขณะที่มีระดับการพูดคุยการวิพากษ์วิจารณ์ และอภิปรายทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.31, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.07) นอกจากนี้ความไว้วางใจและความชอบธรรม พบว่า ความไว้วางใจทางสังคมอยู่ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.19, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.94) ในขณะที่ความไว้วางใจทางการเมือง และการประเมินภาวะผู้นำของผู้นำทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย = 2.69, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.11 และ ค่าเฉลี่ย = 2.78, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.11 ตามลำดับ) และการประเมินการจัดระเบียบทางสังคม โดยที่มีการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการจัดระเบียบทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.67, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.99) และเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์โดยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.22, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.99)

หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาจากสถิติเชิงพรรณนาตามตารางที่ 1 และตารางที่ 2 มาสรุปเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบนผสมผสานกันดังปรากฏในตารางที่ 3

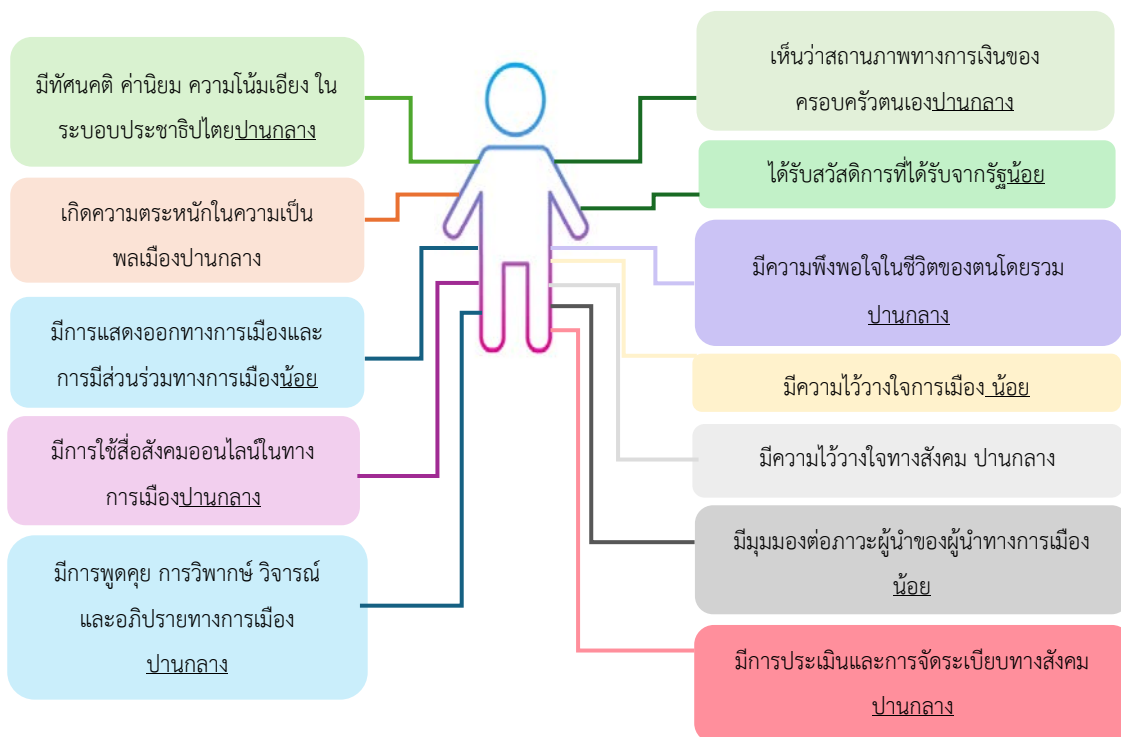
จากตารางที่ 3 จะพบว่า ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาตามกรอบแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมของอัลมอนต์ และเวอร์บา ผสมผสานกับแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของอิงเจนฮาร์ด และคาร์ก และมาร์ตินอห์นนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน ที่ประกอบไปด้วยลักษณะต่าง ๆ ที่ได้ผลจากการศึกษาตามกรอบแนวคิดดังกล่าว โดยนำมาอธิบายขยายความให้เห็นถึงลักษณะที่ชัดเจนถึงประชากรกลุ่มที่ศึกษา ดังปรากฏในภาพที่ 1

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับจากผลการวิจัยตามแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองเดิมของออลมอนด์ และเวอร์บา และวัฒนธรรมทางการเมืองของอิงเจฮาร์ท และวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของคาร์ก และมาร์ตินอท

แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของออลมอนต์ และเวอร์บา				แนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองของอิงฮาร์ทผสมกับแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ของคาร์ก และมาร์ตินอท					
ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมือง	ลักษณะสำคัญของแนวคิด			ลักษณะสำคัญของแนวคิด					
	ความรู้และความเข้าใจทางการเมือง	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่านิยมหลังวัตถุนิยม	ความไว้วางใจและความชอบธรรม			การประเมินระเบียบทางสังคม	การมีส่วนร่วมทางการเมือง	เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์
				ความพึงพอใจ	การใช้ชีวิตของบุคคลได้ยอมรับ	ความไว้วางใจทางสังคม			
	ทัศนคติ ค่านิยม ความไม่เมื่อยใจ ในระบอบประชาธิปไตย	การแสดงออกทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง	สถานภาพทางการเงินของครอบครัว	สวัสดิการที่ได้รับจากรัฐ	ความไว้วางใจทางสังคม	ความไว้วางใจ	ความไว้วางใจของผู้ทางการเมือง	การพูดคุย การวิพากษ์วิจารณ์ และอภิปรายทางการเมือง	สื่อสังคมออนไลน์กับการเมือง
แบบมีส่วนร่วมร่วม									
แบบไพร่ฟ้า	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง				ปานกลาง	ปานกลาง
แบบคับแคบ		น้อย	น้อย	น้อย					

หมายเหตุ: ช่อง   หมายถึง ระดับจากผลการวิจัย และค่าสถิติสามารถดูได้จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ภาพที่ 1. สรุปผลการวิจัยลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน

จากภาพที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน และนำเสนอลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของกลุ่มประชากรนี้ว่ามีลักษณะ (Character) เป็น “วัฒนธรรมทางการเมืองที่พลเมืองเพิกเฉยเย็นชาและไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง” (Apathetic and Distrust Citizens Political Culture)” สะท้อนถึงกลุ่มประชากรที่มีทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และความโน้มเอียงต่อระบอบประชาธิปไตยในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ประชากรกลุ่มนี้จะมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง และตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะพลเมือง แต่ขาดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง มีการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่อยู่ในระดับน้อย กล่าวคือ ไม่ค่อยแสดงออกทางการเมือง ไม่เข้าร่วมในการชุมนุม หรือแม้กระทั่งการไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เนื่องจากคนกลุ่มนี้รู้สึกว่าเสียงของตนเองไม่มีน้ำหนักหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง

ทางการเมืองอย่างหวังไว้ ความรู้สึกนี้ส่งผลให้ตนเองเกิดความเพิกเฉยหรือไม่สนใจในกระบวนการทางการเมือง และยิ่งไปกว่านั้น อาจมีความไม่เชื่อมั่นในระบบการเมืองโดยรวม โดยมองว่าระบบนั้นขาดความเป็นธรรม ไม่โปร่งใส และไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผลการวิจัย

วัฒนธรรมทางการเมืองที่พลเมืองเพิกเฉยเย็นชาและไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง (Apathetic and Distrust Citizens Political Culture)” นี้ได้สะท้อนถึงความรู้สึกว่าตนเองไม่มีพลังหรืออำนาจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง ไม่ว่าจะผ่านการลงคะแนนเสียง การแสดงออกความคิดเห็น หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ มองว่าการมีส่วนร่วมของตนเองไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในทิศทางที่ประชากรกลุ่มนี้ต้องการส่งผลให้ประชากรกลุ่มนี้มีลักษณะเพิกเฉยต่อการเมืองมากยิ่งขึ้น (Inglehart, 1997; Norris, 1999; Putnam, 2000) กลุ่มประชากรที่ศึกษานี้มีระดับความไว้วางใจทางสังคมที่ไม่มากส่งผลให้มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์ในชุมชน แสดงออกผ่านการไม่มีส่วนร่วมหรือการแยกตัวจากสังคม มองว่าตนเองขาดพลังและอำนาจในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงหรือจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งนำไปสู่การถอนตัวจากการมีส่วนร่วมในสังคม โดยแสดงออกผ่านความไม่สนใจหรือการเพิกเฉยต่อเหตุการณ์และกิจกรรมทางการเมืองและสังคม ขาดความไว้วางใจทางการเมือง ทั้งต่อสถาบันทางการเมืองและตัวบุคคล รวมถึงไม่เห็นว่ามีผู้นำทางการเมืองมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยมองว่าระบบการเมืองไม่ยุติธรรมหรือไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง แม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มประชากรที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มที่ศึกษานี้อยู่ในระดับน้อยนอกจากนี้จะพบว่าในงานศึกษาจากต่างประเทศที่สะท้อนลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่เพิกเฉยและไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง เช่นงานศึกษาของริสเซล เจ ดาตัน (Dalton, 2004) ซึ่งมองว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมจะเกิดความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมที่ลดลง เนื่องมาจากความไว้วางใจทางการเมืองซึ่งส่งผลต่อการสนับสนุนประชาธิปไตยที่ลดลงไป และพบว่าสอดคล้องกับงานศึกษาของเจมส์ อ็อกเกีย (Ockey, 2004) ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมือง

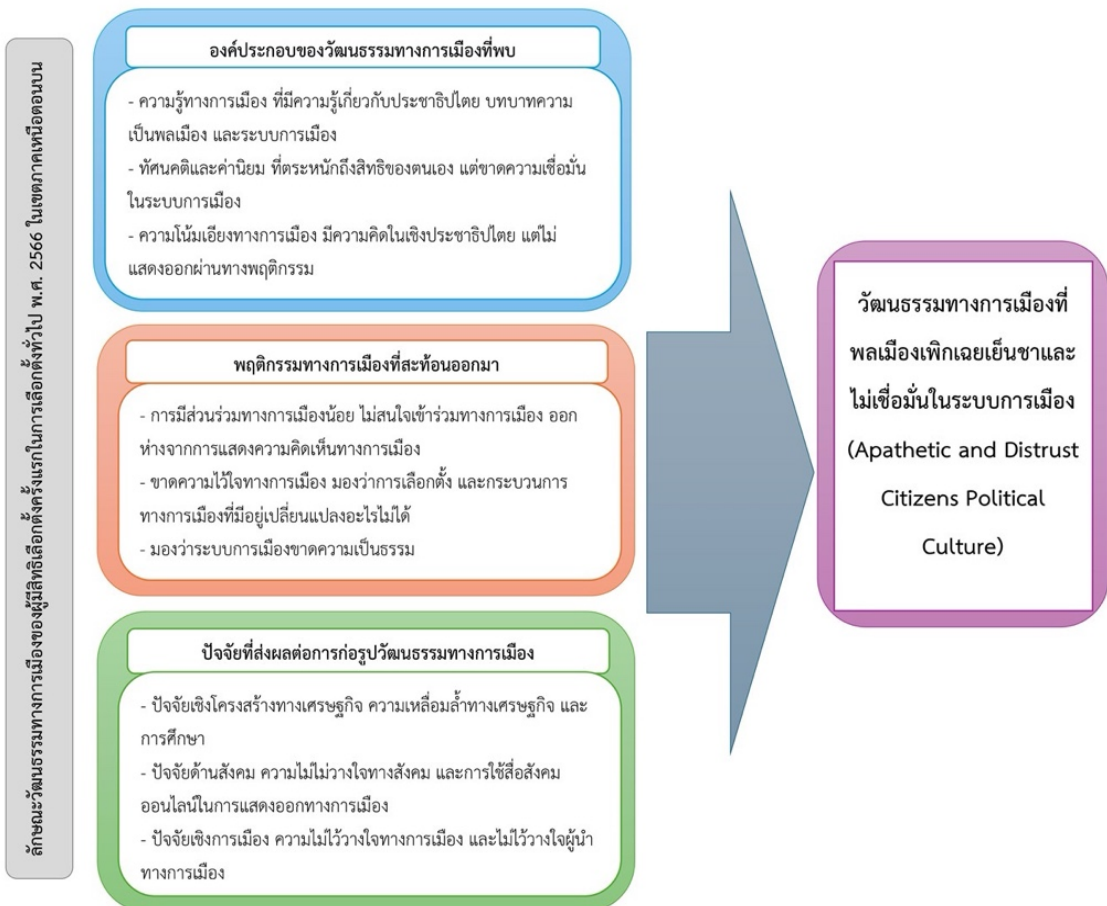
เมืองในระดับต่ำ เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากทัศนคติแบบดั้งเดิมและเผด็จการอำนาจนิยม ซึ่งส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แม้จะว่าการพูดคุย การวิพากษ์ วิจารณ์ และอภิปรายทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง กล่าวคือ แม้จะมีความไม่พอใจหรือความเห็นวิพากษ์วิจารณ์ต่อการเมืองและสังคม แต่คนกลุ่มนี้จะไม่แสดงออกความทางการเมือง ไม่เข้าร่วมการประท้วง หรือการเสวนาทางการเมือง ประชากรกลุ่มนี้ไม่สนใจการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง แม้จะมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเมืองก็ตาม (วรัญญา ศรีริน, พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, และ จักรพันธ์ ชัดชุมแสง, 2564)

อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานเขียนเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของรุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และ สุธี ประศาสน์เศรษฐ (2561) ที่อธิบายว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา รวมทั้งการเมือง ได้หล่อหลอมให้คนมีลักษณะทางการเมืองที่แสดงออกในระบบการเมือง รวมทั้งในเชิงโครงสร้างความไม่เท่าเทียมกันยังส่งผลถึงการกีดกันทางการเมืองของคนให้เหลือเพียงแค่พื้นที่ในการเลือกตั้ง และปัญหาในโครงสร้างทางการเมืองที่ใหญ่กว่าจึงไม่ถูกนำมาแก้ไข การต่อสู้เรียกร้องของกลุ่มคนรุ่นใหม่จึงพยายามแสดงออกในทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้อง การแสดงออกต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง และความคาดหวังที่จะมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการเรียกร้องประชาธิปไตยยังเป็นเรื่องมูลฐานที่แสดงนัยสำคัญของอุดมการณ์ ความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติทางการเมืองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นประชาธิปไตย และกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้แสดงออกเชิงลักษณะในทางการเมือง ยังสะท้อนถึงความต้องการมีส่วนร่วม ความอดทนอดกลั้น ความยินยอม และความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงการอธิบายวัฒนธรรมทางการเมืองได้ โดยเชื่อมโยงไปยังการอธิบายของสอดคล้องกับงานศึกษาของ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความต้องการเรียกร้องทางการเมืองของคนหนุ่มสาว หรือคนรุ่นใหม่ทางการเมืองมากขึ้น ความต้องการพื้นที่ทางการเมือง และคนกลุ่มนี้มองเห็นอนาคตของตนเองในระบอบประชาธิปไตยที่แตกต่างจากรุ่นก่อน ๆ ที่แสดงพลังในการชุมนุมทางการเมืองในช่วงเวลา พ.ศ. 2563-2564 ซึ่งคนรุ่นโบว์ขาว เป็นคำอธิบายของคนรุ่นใหม่ที่มีรากฐานในยุคการพัฒนาเศรษฐกิจที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน รวมทั้งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง ความคิด การตอบโต้ทางการเมืองที่เกิดขึ้น

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

บทความเรื่องนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้จากการวิจัยโดยได้ขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาการก่อรูปของวัฒนธรรมทางการเมืองของไทยจากองค์ประกอบของวัฒนธรรมทางการเมืองที่พบ พฤติกรรมทางการเมืองที่สะท้อนออกมา ซึ่งองค์ความรู้นี้จะนำไปสู่คำอธิบายใหม่ที่เสนอว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของคนกลุ่มนี้มีลักษณะที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมืองที่พลเมืองเพิกเฉยเย็นชาและไม่เชื่อมั่นในระบบการเมือง” ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2. องค์ความรู้ใหม่จากคำอธิบายใหม่ว่าด้วยลักษณะของวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2566 ในเขตภาคเหนือตอนบน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.1.1 การพัฒนาและส่งเสริมในประเด็นเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม ความโน้มเอียง อุดมการณ์ ความเชื่อทางการเมือง และความตระหนักในความเป็นพลเมืองนั้นมีความสำคัญในการพัฒนาหรือการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ "วัฒนธรรมทางการเมือง" ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก

7.1.2 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประชาชนและรัฐบาล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานโยบายสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ที่จะมีส่วนร่วมในการเมืองมากขึ้น

7.1.3 การส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่วยกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ในกลุ่มนี้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง และยังสามารถสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างประชาชนได้

7.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.2.1 การศึกษาในมิติเชิงพื้นที่ ควรศึกษาในพื้นที่ที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรมทางการเมืองในบริบทที่ต่างกัน รวมถึงเป็นการเปรียบเทียบความเหมือน หรือ ความต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมืองแต่ละภูมิภาค

7.2.2 การศึกษาโดยการเปรียบเทียบวัฒนธรรมทางการเมืองระหว่างรุ่น เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับช่องว่างระหว่างรุ่นมากยิ่งขึ้น

7.2.3 การพัฒนากรอบแนวคิดในทางทฤษฎี โดยการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีการขยายกรอบในการศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองในมิติอื่น ๆ เช่น ในเชิงสังคมวิทยาชนบทหรือเมือง หรือแม้กระทั่งในมิติของจิตวิทยา

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). *สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2553). *สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และ สุธี ประศาสน์เศรษฐ. (2561). วัฒนธรรมทางการเมืองของไทย: ปัญหาเชิงโครงสร้าง. *วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 6(2), 69 -89.
- วรัญญา ศรีริน, พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, และจักรพันธ์ ชัดชุมแสง. (2564). วัฒนธรรมทางการเมืองหลักกับการพัฒนาประชาธิปไตยของคนชนบทอีสานในวันนี้. *Journal of Social Science and Humanities Research in Asia*, 27(3), 43-86.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2564). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริสุดา แสงทอง. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่: จุดยืนประชาธิปไตยใหม่แห่งอนาคต. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 8(2), 287-297.
- อชิรวิชญานันท์ อริยเมธิโก. (2565). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 7(1), 81-93.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย, ยุกติ มุกดาวิจิตร, และ นิติ ภาวครพันธุ์. (2556). *ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย. แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี*. เชียงใหม่: สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2566). “ทบทวนภูมิทัศน์การเมืองไทย”: ผลการเลือกตั้ง 2566 และ “สองนคราประชาธิปไตย”. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 261–266. สืบค้นจาก <https://doi.org/10.14456/jssnu.2023.23>
- อรรณพ สว่างอารมณ์. (2564). การศึกษาวัฒนธรรมทางการเมืองของพลเมือง 4 รุ่น: กรณีศึกษาอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพัฒนาสังคม*, 23(1), 163–180.
- Almond, G. A., & Verba, S. (1963). *The civic culture: Political attitudes and democracy in five nations*. Princeton, New Jersey, NJ: Princeton University Press.

- Clark, T. N., & Martinot, V. (1998). *The new political culture*. New York, NY: Westview Press.
- Dalton, R. J. (2004). *Democratic challenges, democratic choices: The erosion of political support in advanced industrial democracies*. New York, NY: Oxford University Press.
- IBM Corp. (2023). *IBM SPSS Statistics for Windows, Version 29.0.2.0 Armonk*. New York, NY: IBM Corp.
- Inglehart, R. (1977). *The silent revolution: Changing values and political styles*. Princeton, New Jersey, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, R. (1988). Revisit political culture: The silent revolution. *American Political Science Review*, 82(4), 1203-1230.
<https://doi.org/10.2307/1962516>
- Inglehart, R. (1990). *Culture shift in advanced industrial society*. Princeton, New Jersey, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, R. (2005). *Redefining culture perspective across the disciplines. disciplines*. Oxfordshire: Routledge.
- Ockey, J. (2004). *Making democracy: Leadership, class, gender, and political participation in Thailand*. Honolulu, University of Hawaii Press.
- Norris, P. (Ed.). (1999). *Critical citizens: Global support for democratic government*. New York, NY: Oxford University Press.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York, NY: Simon & Schuster.

พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำนักศึกษา
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 *

Political Behavior of Student Leaders in Southern Border
Provinces of Thailand During the 2023 House of
Representatives Election

ฮาซันอักริม ดงนะเต็ง, รัตนาวดี เปรมรัชชานนท์, สายป่าน ประเสริฐ,
สุพิชญา มีทอง, ฟุรกอน สา, และ และลุตฟี หะยีหะเตง
Hasan Akrim Dongnadeng, Rattanawadee Plemrachanont,
Saipan Prasert, Supitchaya Meethong, Furkorn Salaeh,
and Lutfi Hayihateng
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Faculty of Political Science, Prince of Songkla University
Corresponding Author, E-mail: arsun.do@psu.ac.th

บทคัดย่อ

กลุ่มผู้นำนักศึกษาเป็นกระบอกเสียงและมีอิทธิพลสำคัญต่อคนรุ่นใหม่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเจาะจงผู้นำนักศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมทางการเมืองจำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์แก่นสาระ

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 16 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2568; ตีพิมพ์: 25 เมษายน 2568

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของผู้นำนักศึกษาสามารถจำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การสังเกตการณ์ทางการเมือง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักติดตามข่าวสาร นโยบาย พรรคการเมือง การดำเนินงานของรัฐบาล พฤติกรรมนักการเมือง และมีการสนทนาประเด็นการเมืองกับบุคคลรอบข้าง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง ประกอบด้วยการใช้สิทธิเลือกตั้ง การชักชวนผู้อื่นไปใช้สิทธิ การเข้าร่วมฟังการปราศรัยทั้งออนไลน์และออนไซต์ และการเผยแพร่ข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และ 3) การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ในประเด็นนี้พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมทางการเมืองที่จำกัดในการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง โดยส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นสมาชิก พรรคการเมือง การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง การบริจาคเงิน หรือระดมทุน การยื่นข้อเรียกร้องหรือการชุมนุมทางการเมือง รวมถึงความสนใจในการดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยพบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการแสดงออกทางการเมืองของผู้นำนักศึกษา

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่; ผู้นำนักศึกษา; จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

Student leaders serve as significant voices and influential figures for the younger generation in Thailand's southern border provinces. This research article examines the political behavior of student leaders in this region during the 2023 House of Representatives election. Using a qualitative research methodology, the study purposively selected 15 key informants who were student leaders with political participation experience from the southern border provinces. Data were analyzed using thematic analysis.

The findings reveal that political behavior among student leaders can be categorized into three distinct patterns: 1) Political observation, wherein key informants monitored news, political party policies, government operations, politicians' behavior, and engaged in political discussions with individuals in their

social circles; 2) Political participation, which included voting, encouraging others to vote, attending both online and on-site political speeches, and disseminating political information through social media platforms; and 3) Political partnership, where most key informants demonstrated limited engagement. The majority had not participated in activities associated with political party membership, election campaigning, attending party meetings, making financial donations or fundraising, submitting political petitions or participating in protests, or expressing interest in holding political positions. The study found that social media platforms constituted the primary channel through which student leaders expressed their political views and engaged in political activities.

Keywords: political behavior; student leaders; southern border provinces

1. บทนำ

หลังจากวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นวันที่พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ได้เผยแพร่ให้ถือว่าวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2566 เป็นวันยุบสภาของประเทศไทย กระแสการเลือกตั้งเริ่มเป็นที่สนใจสำหรับประชาชน โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหม่ ที่ได้รับความสนใจและความนิยมจากประชาชนเป็นจำนวนมากในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้ง ดังเช่นพรรคก้าวไกลที่ได้รับความสนใจและมีฐานแฟนคลับ โดยมีวลียอดนิยม ฟาร์กพ้อ เป็นคำที่ใช้เรียก ด้อมหรือ แฟนด้อม มาจากการรวมกันของคำว่า แฟนคลับ มักใช้กับแฟนคลับของกลุ่มศิลปินหรือผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง (Dean, 2017)

สืบเนื่องมาจนถึงหลังการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2566 เกิดฐานแฟนคลับการเมืองเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะผู้นำพรรคแต่ยังรวมถึงสมาชิกภายในพรรค โดยสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ย้ายมาจากการที่พรรคอนาคตใหม่ถูกศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบไปในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 เนื่องจากกรณีที่น่ายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรค ให้พรรคอนาคตใหม่กู้ยืมเงินจำนวน 191 ล้านบาท ซึ่งเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองประจำปี พ.ศ. 2560 (ญาณวัฒน์ พลอยเทศ, 2564)

ในช่วงการเลือกตั้งของปี พ.ศ. 2566 ถือว่าเป็นช่วงเลือกตั้งที่ได้รับความสนใจเป็นจำนวนมากทั้งจากประชาชน นักวิชาการ เพราะมีพรรคการเมืองขนาดใหญ่ หลายพรรคที่เป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกตั้ง รวมถึงตัวแปรสำคัญอย่างประชาชน การเลือกตั้งครั้งนี้ ช่วงวัยของผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีจำนวนมากที่สุด คือ ช่วงอายุระหว่าง 18 -42 ปี ซึ่งจำนวนคนกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อการจัดตั้งรัฐบาลและการชนะเลือกเป็นอย่างมาก (พาชิตชนัต ศิริพานิช และ เตือนเพ็ญจิรวรรณวิวัฒน์, 2566)

กลุ่มผู้นำนักศึกษาเป็นหนึ่งในกระบอกเสียงสำคัญ และมีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2566 ที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกจำนวน 645,591 คน ผลการเลือกตั้งที่พรรคใหม่ ๆ อย่างประชาชาติและก้าวไกล ขึ้นมาแทนที่พรรคเก่าชั่วอำนาจเดิม ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเมืองสู่พฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่โดยมีกลุ่มนักศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญ (การเงินธนาคาร, 2566)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าพฤติกรรมทางการเมืองหมายถึง การแสดงออกของประชาชนที่เข้ามามีบทบาททางการเมืองโดยสามารถกำหนดทิศทางให้เป็นไปในทางที่ประชาชนคาดหวัง ทั้งในรูปแบบของการติดตามข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นที่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระหรือมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และการตอบสนองของประชาชนต่อสถานการณ์ทางการเมืองในเหตุการณ์นั้น ๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง (รัชฎากร เอี่ยมอำไพ, ธิษชนันท์ อิศรเดช, และ สุรพล สุยะพรหม, 2564; ยุทธนา ปราณิต, 2565; ศักดิ์สิน อุดมวิทยไพศาล, ยุภาพร ยุภาศ, และ สัณญา เคนาภูมิ, 2562)

การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ คือ การที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งสนับสนุนและคัดค้านการกระทำของรัฐบาล ซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองสมัยใหม่ในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ ถือว่าเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญในระบบประชาธิปไตย โดยการแสดงออกทางการเมืองสมัยใหม่ของเยาวชนมีการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ และที่สำคัญมีการปรับขบวนการเคลื่อนไหวผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ใช้เป็นเครื่องมือทั้งการระดมมวลชน หรือให้ข้อมูลแก่ผู้ที่กำลังติดตามหรือสนใจทางการเมืองของบุคคลนั้น ๆ (ณัฐนนท์ จิริกิจนิมิตร, 2564; รพีพร ธงทอง, 2564) ซึ่งเยาวชนส่วนใหญ่มีความต้องการสารสนเทศทางการเมืองภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของพรรคการเมือง เช่น รายงานการสรุป นโยบายพรรค สรุปเปรียบเทียบนโยบายพรรคที่เข้าร่วมการเลือกตั้ง ต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ

การเปรียบเทียบนโยบายและผลงานของพรรคการเมือง ต้องการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ทางการเมือง เช่น การไม่ขายเสียงเลือกตั้ง การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ความเสมอภาค ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกิจกรรมของพรรคการเมือง เช่น รายงานผลการดำเนินงานของพรรคการเมืองประจำไตรมาส หรือประจำปี การช่วยเหลือประชาชน ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับการร่วมรณรงค์ทางการเมือง และต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง ในระดับมากด้วยเช่นกัน (นวพล แก้วสุวรรณ, 2565) ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองทั้งพฤติกรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมและพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ของผู้นำนักศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 ทั้งนี้การศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง จำเป็นต้องสังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางการเมือง โดยผู้วิจัยใช้องค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางการเมืองที่สังเคราะห์โดย Taneerat & Dongnadeng (2024) นำมาปรับปรุงและใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้น รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางการเมือง

องค์ประกอบของ พฤติกรรมทางการเมือง	คำอธิบาย
1. การสังเกตทางการเมือง	- ติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางต่าง ๆ - ติดตามนโยบายพรรคการเมืองของแต่ละพรรคในช่วงการเลือกตั้ง - ติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง - ติดตามพฤติกรรมนักการเมืองหลังการเลือกตั้ง - สนทนากับบุคคลรอบข้างเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมือง - ให้ความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	- การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - ชักชวนผู้อื่นให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน - ชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง - เข้าร่วมฟังนักการเมืองปราศรัยนโยบายของพรรค - เผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้บุคคลอื่นรับรู้

องค์ประกอบของ พฤติกรรมทางการเมือง	คำอธิบาย
3. การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง	- แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง - เข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง - รณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครเลือกตั้ง - ร่วมประชุมทางการเมืองของพรรคการเมือง - บริจาคเงินให้พรรค และการระดมทุนทางการเมือง - ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย - ยื่นข้อเรียกร้องความต้องการทางการเมืองชุมนุมประท้วงเรียกร้องทางการเมือง - เสนอตัวรับสมัครคัดเลือกทางการเมืองดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ที่มา : ปรับปรุงจาก Taneerat & Dongnadeng (2024)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจากนักวิจัยต้องการข้อมูลในเชิงลึกจากผู้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นการวิจัย และงานวิจัยเชิงคุณภาพจะสามารถค้นหาคำตอบให้งานวิจัยได้อย่างละเอียดเชิงลึก (ฮาซันอักริม ดงนะเต็ง, 2564)

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการแบบเจาะจงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย คือกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมทางการเมือง รวม 15 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่อายุมากกว่า 18 ขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีวิจาร์ณญาณในการตอบแบบสัมภาษณ์ได้ด้วยตนเองไม่อยู่ในการควบคุมหรือบังคับของผู้อื่น 2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ทางการเมือง 3) เป็นกลุ่มผู้นำนักศึกษามีบทบาทในองค์การนักศึกษาหรือชมรมในมหาวิทยาลัยในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส 4) มีความสมัครใจในการ

ให้ข้อมูลแก่นักวิจัย โดยเหตุผลที่เลือกนักศึกษาผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่และสามารถให้รายละเอียดแก่นักวิจัยได้อย่างตรงประเด็น

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์มีประกอบทั้งหมดจำนวน 2 ตอน ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง ดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่างเดือน กันยายน ถึง ตุลาคม พ.ศ.2566 ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับหลักการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มีการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการชี้แจงรายละเอียดการวิจัย และให้ผู้ให้ข้อมูลหลักพิจารณาลงนามในใบพิทักษ์สิทธิ ก่อนการสัมภาษณ์ รวมทั้งมีการขออนุญาตบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์แก่นสาระสำคัญจัดหมวดหมู่คำตอบ และสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็นสองส่วน คือข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย รายละเอียดดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 15 คน สังกัดมหาวิทยาลัยในสามจังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา และมหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่กำลังศึกษาในสาขารัฐประศาสนศาสตร์และ รัฐศาสตร์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 19-23 ปี โดยผู้ให้ข้อมูลหลักมีตำแหน่ง คณะกรรมการสาขาวิชา รองประธานนักศึกษา รองประธานชมรม รองประธานกรรมการสาขา รองประธานพรรคนักศึกษา คณะกรรมการเลือกตั้งมหาวิทยาลัย ประธานชมรม ประธาน องค์การนักศึกษา และประธานสภานักศึกษา ทั้งนี้กลุ่มผู้นำนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นแฟนด้อม ของพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่งอย่างเจาะจง แต่จะชื่นชอบพรรคก้าวไกลและพรรค ประชาชาติเป็นส่วนมาก เนื่องจากชื่นชอบนโยบายของพรรคการเมืองนั้นๆ และผู้ลงสมัคร สมาชิกพรรคการเมืองเป็นคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้

4.2 พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566

ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในปี พ.ศ.2566 แบ่งตามองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมทางการเมือง ผลการวิจัยนำเสนอดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

องค์ประกอบ พฤติกรรมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษา
1. การสังเกตการณ์ทางการเมือง	
1.1 ติดตามข่าวสารทางการเมือง	- ติดตามข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์
1.2 ติดตามนโยบายของพรรคการเมือง	- โดยติดตามนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ - ติดตามนโยบายของพรรคการเมืองที่หลากหลายไม่เจาะจง ติดตามเฉพาะพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่ง
1.3 ติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล	ติดตามการดำเนินงานตามนโยบายของฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล
1.4 ติดตามพฤติกรรมนักการเมือง	ติดตามพฤติกรรมนักการเมืองในการผลักดันนโยบายที่ได้หาเสียง ไว้ไปสู่การปฏิบัติจริง
1.5 สนทนากับบุคคลรอบข้าง เกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางการเมือง	สนทนากับบุคคลรอบข้างในประเด็นนโยบายและอุดมการณ์ของ พรรคการเมือง
1.6 ความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองและ ปรากฏการณ์ทางการเมือง	สนใจการจัดตั้งรัฐบาลที่ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งมาเป็นรัฐบาลหลัก
2. การมีส่วนร่วมทางการเมือง	
2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	ได้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566

องค์ประกอบ พฤติกรรมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษา
2.2 ชักชวนผู้อื่นให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน	- พูดคุยเกี่ยวกับนโยบายพรรคที่ตนชื่นชอบ การตัดสินใจเป็นการพิจารณาของแต่ละบุคคล - เคยชักชวนบุคคลในครอบครัว และเพื่อนให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน โดยแจ้งนโยบายพรรคการเมือง - ไม่เคยชักชวนบุคคลใด เนื่องจากเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลในการเลือกพรรคการเมือง
2.3 ชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	- เคยชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2.4 เข้าร่วมฟังนักการเมืองปราศรัยนโยบายพรรค	- เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมือง ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ - เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมืองในรูปแบบออนไลน์ - เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมืองในทุกรูปแบบออนไลน์และออนไลน์
2.5 เผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้บุคคลอื่นรับรู้	- การเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์
3. การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง	
3.1 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง	- แสดงความคิดเห็นนโยบายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ - แสดงความคิดเห็นนโยบายกับบุคคลใกล้ชิด - แสดงความคิดเห็นผ่านสมาชิกพรรคการเมืองโดยตรง
3.2 การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง	- ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง - เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
3.3 รณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครเลือกตั้ง	- ไม่เคยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง - การรณรงค์การเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์
3.4 เข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง	- ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง - เข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ - เข้าร่วมประชุมสมาชิกพรรคการเมืองแบบออนไลน์
3.5 บริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือระดมทุนทางการเมือง	- ไม่เคยบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือระดมทุนทางการเมือง - มีการระดมทุนให้พรรคการเมือง

องค์ประกอบ พฤติกรรมทางการเมือง	พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษา
3.6 การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย	- ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย
3.7 ยื่นข้อเรียกร้องความต้องการทางการเมือง หรือชุมนุมประท้วงเรียกร้องทางการเมือง	- ไม่เคยยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมการชุมนุมประท้วงทางการเมือง - ลงชื่อข้อเรียกร้องทางการเมือง - เป็นผู้ปราศรัยในการชุมนุมในกรณีที่ไม่ชอบธรรม
3.8 สมัครคัดเลือกทางการเมืองดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอนาคต	- ไม่มีความสนใจดำรงตำแหน่งทางการเมือง - สนใจดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ที่มา : การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (2566) n=15

จากตารางที่ 2 พฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ นำเสนอรายละเอียดผลการวิจัย ครบคลุม 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การสังเกตการณ์ทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง รายละเอียดดังนี้

4.2.1 การสังเกตการณ์ทางการเมือง

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านการสังเกตการณ์ทางการเมือง ดังนี้

4.2.1.1 การติดตามข่าวสารทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Twitter, Facebook, Tiktok, Youtube, Instagram โดยเหตุผลที่ติดตามผ่านสื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากใช้งานเป็นประจำ มีความสะดวกรวดเร็วเข้าถึงข่าวสารได้ง่าย ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 กล่าวว่า “ติดตามข่าวสารทางการเมือง จากสื่อสังคมออนไลน์เป็นหลัก เพราะง่ายต่อการสืบค้น และใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำ” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY4 ที่กล่าวว่า “ติดตาม ผ่านช่องทาง twitter และ Facebook เพราะว่าใช้งานแอปเหล่านี้เป็นประจำอยู่แล้วมีความรวดเร็วและสะดวกอีกด้วย” นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY5 กล่าวว่า “ติดตามผ่านช่องทาง Tiktok เพราะมีความรวดเร็วจึง ทำให้ทันทุกสถานการณ์” เพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU4 กล่าวว่า “ติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านทางช่องทางสื่อ สังคมออนไลน์ เช่น Youtube เพราะ

สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว” ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนติดตามผ่านช่องทาง Instagram ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU1 กล่าวว่าตนเองติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่าน Instagram เนื่องจากเป็นการสรุปของสำนักข่าว

อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ข้อสังเกตถึงการติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่าควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 กล่าวว่า “หากต้องการสื่อที่มี ความน่าเชื่อถือจริง ๆ สามารถศึกษาผ่านช่องทางเว็บไซต์ของสำนักข่าวใหญ่ ๆ เช่น The standard ข่าวช่อง 3 หรือไทยรัฐ” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 กล่าวว่า “ควรติดตามข่าวที่เป็นสำนักข่าวที่น่าเชื่อถือประกอบไปด้วยเพื่อเป็นการป้องกันข่าวปลอม” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “การติดตามข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์อาจจะไม่ค่อยมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงทำการกรองข้อมูลข่าวสารทางการเมืองโดยการติดตามข่าวสารจากสื่อมวลชนที่ทำข่าว การเมือง เช่น ไทยรัฐ อัมรินทร์”

4.2.1.2 การติดตามนโยบายของพรรคการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลัก มีการติดตามนโยบายของพรรคการเมือง โดยติดตามนโยบายของพรรคการเมืองในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ติดตามนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนชื่นชอบ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “ติดตามข่าวสารนโยบายของพรรคที่เราชื่นชอบ คือนโยบายของพรรค ก้าวไกลเกี่ยวกับการยกเลิกระบบเกณฑ์ทหาร เนื่องจากคิดว่าหากมีการบังคับเกณฑ์ทหาร อาจจะ ทำให้มีจำนวนทหารมากเกินไป และประเทศไทยไม่ได้มีสงคราม ดังนั้นระบบสมัครใจจะทำให้กองทัพมีประสิทธิภาพ” ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU2 กล่าวว่า “ติดตามและชื่นชอบนโยบายเงินดิจิทัลของพรรคเพื่อไทยว่าจะมีการกระตุ้นเศรษฐกิจได้น้อยเพียงใด” อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนติดตามนโยบายของพรรคการเมืองที่หลากหลาย ไม่เจาะจงติดตามเฉพาะพรรคการเมืองใดการเมืองหนึ่ง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY3 ที่กล่าวว่า “ติดตามนโยบายของทุกพรรคการเมืองเพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจในการลงคะแนนเลือกตั้ง” สอดคล้องกับกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ที่กล่าวว่า ติดตามนโยบายทุกพรรคการเมือง เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างพรรคการเมืองว่าพรรคไหนมีนโยบายที่ปฏิบัติได้จริงมากกว่ากัน”

4.2.1.3 การติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง เนื่องจากต้องการทราบว่าพรรคจัดตั้งรัฐบาลจะดำเนินการต่ออย่างไรกับนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ ดังตัวอย่างคำกล่าวของ

ผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY2 ที่กล่าวว่า “ติดตามนโยบายของพรรคฝ่ายจัดตั้งรัฐบาล เช่นการยกระดับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค และการฉีดวัคซีนเร่งปฏิกิริยาให้กับเด็กที่มีอายุ 9-11 ปี และผู้ที่ไม่เคยติดเชื้อ HIV หากติดตามข่าวสารจะทราบว่าวัคซีนเร่งปฏิกิริยาและเชื้อ HIV มีประมาณเพิ่มขึ้นมากทุกปี อยากทราบว่าพรรคที่จัดตั้งรัฐบาลจะดำเนินการอย่างไรต่อในนโยบายที่หาเสียงไว้” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU5 ที่กล่าวว่า “ติดตามนโยบายของจัดตั้งรัฐบาลหรือพรรคเพื่อไทย เนื่องจากต้องการติดตามนโยบายของพรรคมีความน่าสนใจว่าจะดำเนินการอย่างไร”

4.2.1.4 การติดตามพฤติกรรมนักการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการติดตามพฤติกรรมนักการเมือง โดยติดตามพฤติกรรมนักการเมืองในแง่การผลักดันนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ไปสู่การปฏิบัติจริงมากน้อยเพียงใด ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY3 ที่กล่าวว่า “มีการติดตามพฤติกรรมในเชิงนโยบายทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้งว่าก่อนจะเลือกตั้งมีการแถลงนโยบายเช่นไรและหลังการเลือกตั้งได้มีการกระทำตามนโยบายที่ได้แถลงไว้หรือไม่” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU3 ที่กล่าวว่า “ติดตามพฤติกรรมหลังเลือกตั้งและก่อนเลือกตั้งเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายตามที่หาเสียงไว้ว่าได้ทำตามอย่างไรบ้าง”

4.2.1.5 การสนทนากับนักการเมืองกับบุคคลรอบข้าง ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีการสนทนากับบุคคลรอบข้างในประเด็นที่เกี่ยวข้องนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ที่กล่าวว่า “ได้พูดคุยกับคนรอบข้างค่อนข้างบ่อยครั้ง มีคุยในหลายประเด็นแต่ประเด็นหลัก จะเป็นในเรื่องนโยบายและเรื่องอุดมการณ์ความคิดในแต่ละพรรคการเมือง” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU1 ที่กล่าวว่า “ได้มีการสนทนากับเพื่อน ๆ ส่วนมาก จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการทำงานหรืออุดมการณ์ของพรรคการเมืองแต่ละพรรค”

4.2.1.6 ความสนใจต่อกิจกรรมทางการเมืองและปรากฏการณ์ทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้ความสนใจในปรากฏการณ์ทางการเมืองในประเด็นการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคที่ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งแต่ได้มาเป็นแกนนำหลักในการจัดตั้งรัฐบาล ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU5 ที่กล่าวว่า “สนใจเรื่องของการพลิกค้อนของ MOU หรือการจัดตั้งรัฐบาลที่ไม่ได้ชนะการเลือกตั้งมาเป็นรัฐบาล เพราะไม่คิดว่า ผลจะเป็น

เช่นนั้น ในการจัดตั้งช่วงแรกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่พอได้จัดตั้งรัฐบาลก็มี การพลิกล้อคหรือหักหลังกัน”

4.2.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

4.2.2.1 การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดได้ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2566 โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งว่า เนื่องจากการไปใช้สิทธิครั้งแรก เห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียงของตนเองจะสามารถผลักดันประชาธิปไตย สร้างการเปลี่ยนแปลงประเทศได้ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเป็นปีแรกที่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง และเห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง มองว่าเสียงของตัวเองอาจจะเปลี่ยนแปลงประเทศไปในแบบที่ตนเองต้องการได้” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY3 และ SPSU2 ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่าเป็นการใช้สิทธิครั้งแรกในการเลือกตั้งและเหตุผลที่ไปใช้สิทธิเพราะต้องการให้เสียงและสิทธิ ของตนมีผลต่อการผลักดันประชาธิปไตย และสร้างการเปลี่ยนแปลงได้

4.2.2.2 การชักชวนผู้อื่นให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ มีการพูดคุยกับบุคคลอื่น เกี่ยวกับนโยบายของพรรคที่ตนชื่นชอบ ส่วนการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองได้นั้น เป็นเรื่องที่แต่ละบุคคลพิจารณาเอง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY5 ที่กล่าวว่า “ส่วนมากจะเป็นในลักษณะการแลกเปลี่ยนพูดคุยนโยบายของพรรคการเมืองที่เราชอบ ไม่ได้เป็นในเชิงชักชวนเพราะคิดว่าการตัดสินใจเป็นเรื่องที่แต่ละคนควรตัดสินใจเลือกเอง” ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วน เคยชักชวนบุคคลในครอบครัว และเพื่อนให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนเองสนับสนุน โดยอธิบายนโยบายของพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ที่กล่าวว่า “ชักชวนให้มาเลือกพรรคที่เราสนับสนุนเนื่องจากอยากให้เล็งเห็นถึงนโยบายที่ไม่พ้อฝันสามารถเป็นไปได้จริง” อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่งที่ไม่เคยชักชวนผู้อื่นให้เลือกพรรคการเมืองที่ตนสนับสนุน เนื่องจากเห็นว่าเป็นการตัดสินใจของแต่ละบุคคลในการเลือกพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU5 ที่กล่าวว่า “ไม่เคยชักชวนใคร เนื่องจากเป็นสิทธิของแต่ละคนว่าจะเลือกพรรคการเมืองใด”

4.2.2.3 การชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดเคยชักชวนบุคคลอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการชักชวนบุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้งว่าเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วม ให้เสียงของทุกคนมีผลต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลง กำหนดอนาคตของประเทศ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU5 ที่กล่าวว่า “เคยชวนคนอื่นไปใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะอยากให้มีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างน้อยเป็นการกำหนดชะตากรรมประเทศและเลือกผู้นำของตนเอง” ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนชักชวนบุคคลอื่นให้ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยชักชวนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “เคยชวนให้คนอื่นออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ เพราะมองว่าเสียงของทุกคนสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์สะดวกและเข้าถึงทุกคนได้ง่ายสามารถชักชวนได้อย่างรวดเร็ว”

4.2.2.4 การเข้าร่วมฟังนักรการเมืองปราศรัยนโยบายพรรค ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมือง ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ เนื่องจากเข้าถึงได้ง่าย ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “ฟังการปราศรัยผ่านช่องทางออนไลน์เพราะเข้าถึงง่ายดี” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY2, SPNU2, SPNU3, SPSU1, SPSU4 และ SPSU5 ที่กล่าวว่าตรงกันว่าเข้าร่วมฟังการปราศรัยนโยบายพรรคการเมืองในรูปแบบออนไลน์เนื่องจากการเข้าถึงที่สะดวกรวดเร็ว อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักอีกส่วนหนึ่งที่เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมืองในรูปแบบออนไซต์ โดยเข้าร่วมฟังในเวทีที่จัดใกล้เคียงกับที่ตนพักอาศัยอยู่ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY3 ที่กล่าวว่า “เคยเข้าร่วมฟังปราศรัยนโยบายพรรคการเมืองของทุกพรรคที่ในพื้นที่ละแวกใกล้เคียงจัดเวทีขึ้นมา เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY4 ที่ระบุว่า “เคยฟังปราศรัยแบบการจัดเวทีเล็กในพื้นที่แถวบ้าน” นอกจากนี้มีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนที่เข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมืองทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU5 และ SPSU2 ที่กล่าวว่าสอดคล้องกันว่าตนได้ร่วมฟังปราศรัยทั้งในรูปแบบออนไลน์และออนไซต์ ทั้งนี้เนื่องจากการได้ฟังการปราศรัยทั้งสองรูปแบบให้อรรถรสที่แตกต่างกัน จึงเข้าร่วมฟังทั้งสองรูปแบบ

4.2.2.5 เผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้บุคคลอื่นรับรู้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่มีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU1 ที่กล่าวว่า “ส่วนมากจะเป็นการเผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 ที่กล่าวว่า “จะเป็นการเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น

Instagram ค่อนข้าง บ่อย และจะมีการส่งข้อมูลในแชทของเพื่อนผ่าน Facebook เนื่องจากต้องการให้บุคคล รอบข้างทราบถึงข่าวสารอย่างเท่าทัน”

4.2.3 การเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในด้านการเข้าเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ดังนี้

4.2.3.1 การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นนโยบายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Twitter Facebook ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU1 ที่กล่าวว่า “เคยแสดงความคิดเห็นนโยบายผ่านช่องทางออนไลน์ คือ Twitter เพราะเมื่อเห็นว่่านโยบายนั้นไม่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชน ประชาชนจึงมีสิทธิ์ วิพากษ์วิจารณ์นโยบายได้” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU2, SPNU3, SPNU5, และ SPSU3 ที่กล่าวในทำนองเดียวกันว่ามีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง ผ่านช่องทางออนไลน์

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองกับบุคคลใกล้ชิด เนื่องจากรู้สึกสบายใจที่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อพูดคุยกับคนใกล้ชิด ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “เคยแสดงความคิดเห็นเรื่องนโยบายกับกลุ่มสังคมใกล้ชิด เช่น เพื่อน เพราะมีอุดมการณ์คล้ายกัน ช่วงอายุเดียวกัน จึงรู้สึกสบายใจ ที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น” อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักอีกส่วนหนึ่งที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองผ่านสมาชิกพรรคการเมืองโดยตรง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 ที่กล่าวว่า “ส่วนตัวเคยแสดงความคิดเห็นผ่านสมาชิกพรรคการเมืองโดยตรง เช่น พรรคประชาชาติ เรื่องการยุบ คอ.บต. ตอบโจทย์กับคนในพื้นที่หรือไม่อย่างไร เป็นต้น”

4.2.3.2 การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY4 ที่กล่าวว่า “ไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใด ๆ” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักหลายคนที่จะระบุในทำนองเดียวกันว่า ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใด ดังเช่น SRY1, SRY2, SRY3, SPNU2, SPNU4, SPSU4 อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU3 ที่กล่าวว่า “เป็นสมาชิกของพรรคประชาธิปัตย์

เนื่องจากเป็นพรรคในพื้นที่” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ระบุว่า “ปัจจุบันสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่ง”

4.2.3.3 การรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครเลือกตั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่เคยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY2 ที่กล่าวว่า “ไม่เคยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักอื่น ๆ ที่กล่าวสั้น ๆ ในทำนองเดียว ดังเช่น ผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY4 SRY4, SPNU1, SPNU3 เป็นต้น อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเคยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแบบออนไลน์ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU2 ที่กล่าวว่า “เคย ร่วมรณรงค์การเลือกตั้งให้ผู้สมัคร โดยเป็นการรณรงค์การเลือกตั้งผ่านช่องทางออนไลน์ใน Facebook” นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเคย รณรงค์ในรูปแบบการแชร์โพสต์ผ่าน Facebook และ Instagram เนื่องจากเห็นว่านโยบายของพรรคนั้นดี โดยไม่รู้ตัวว่าตนเองร่วมรณรงค์ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 กล่าวว่า “เคยรณรงค์ในรูปแบบการแชร์โพสต์ผ่าน Facebook ,Instagram เนื่องจากเห็นว่านโยบายพรรคเขาดี แต่เป็นการแชร์โพสต์ โดยไม่รู้ตัวว่าเรากำลังรณรงค์ให้พรรคใดพรรคหนึ่งอยู่”

4.2.3.4 การเข้าประชุมกับพรรคการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY4 ที่กล่าวว่า “ไม่เคย เข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง” อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนเคยเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับพรรคการเมืองแบบไม่เป็นทางการผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 ที่กล่าวว่า “เคยเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนแบบไม่เป็นทางการ ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์โดยเป็นการพูดคุยกับสมาชิกพรรคในพื้นที่” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY5 ที่กล่าวว่า “เป็นการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ ผ่านพูดคุยแลกเปลี่ยนในช่องทางออนไลน์” นอกจากนี้มีผู้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่งเคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมืองแบบออนไลน์ เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรค ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU3 ที่กล่าวว่า “เคยเข้าร่วมประชุมแบบออนไลน์กับพรรคประชาธิปัตย์เนื่องจากเป็นสมาชิกพรรค การเมืองนี้” เช่นเดียวกันกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ที่กล่าวว่า “เคยเข้าร่วมประชุมของพรรคการเมืองหนึ่งในรูปแบบออนไลน์”

4.2.3.5 การบริจาคเงินให้พรรคหรือระดมทุนทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่เคยบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือระดมทุนทางการเมือง

ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU5 ที่กล่าวว่า “ไม่เคยบริจาคเงินหรือระดมทุนให้พรรคการเมือง เนื่องจากเรายังเรียนอยู่ไม่มีกำลังเพียงพอ” อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนที่เคยมีส่วนร่วมในการระดมทุนให้พรรคการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ที่กล่าวว่า “เคยร่วมระดมทุนให้กับพรรคการเมือง ร่วมกับทีมงานของพรรคการเมืองหนึ่ง”

4.2.3.6 การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ เข้าร่วมในการดำเนินนโยบายในลักษณะของการเข้าร่วมใช้สิทธิในนโยบาย เช่นการเข้าร่วมใช้สิทธิในนโยบายคนละครึ่ง นโยบายเที่ยวด้วยกัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมองว่า นั่นถือเป็นการให้ความร่วมมือในการดำเนินนโยบายส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนได้เล่าถึงประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการศึกษา ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่กล่าวว่า “เคยเข้าร่วมการแข่งขันทำนโยบายสาธารณะด้านการศึกษาในกิจกรรม Hackathon ที่จัดโดยมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของการกำหนดนโยบาย และการดำเนินการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผลจริง แม้จะเป็นเพียงกิจกรรมการแข่งขัน แต่ได้เรียนรู้จริง”

4.2.3.7 การยื่นข้อเรียกร้องความต้องการทางการเมือง หรือชุมนุมประท้วงเรียกร้องทางการเมือง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ ไม่เคยยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมการชุมนุมประท้วงทางการเมือง ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1, SRY4, SPNU1, SPSU4 ที่กล่าวว่าตรงกันว่า ไม่เคยยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมการชุมนุม ประท้วงทางการเมือง อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนให้ความสำคัญกับการยื่นข้อเรียกร้องความต้องการทางการเมือง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU1 ที่กล่าวว่า “เคยเรียกร้องทางการเมือง เรื่องสมรสเท่าเทียม” สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 ที่กล่าวว่า “เคยล่ารายชื่อถอดถอนนายก เนื่องจากมองว่าสถานการณ์ของ ประเทศในช่วงนั้นแย่ การบริหารงานของรัฐบาลค่อนข้างล้มเหลว” นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนหนึ่งที่เคยมีส่วนร่วมในการปราศรัยในการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU3 ระบุว่า “เคยเป็นผู้ปราศรัยในการชุมนุมในกรณีที่ไม่ ชอบธรรมจึงต้องการมาเรียกร้องความเป็นธรรม”

4.2.3.8 การสมัครคัดเลือกทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่มีความสนใจสมัครคัดเลือกทางการเมือง

หรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้มีเหตุผลหลากหลายที่ไม่สนใจดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่นอยากเป็นปลัดอำเภอ ต้องการให้คนที่สนใจจริงเข้ามาทำงาน ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY1 ที่กล่าวว่า “ไม่สนใจตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากคิดว่าตัวเองไม่เหมาะกับการเป็น นักการเมือง เพราะอยากเป็นข้าราชการฝ่ายความมั่นคงอย่างปลัดมากกว่า อยากเปิดโอกาสให้คนที่สนใจและอยากเป็นจริง ๆ มาทำหน้าที่ตรงนี้แทน” ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก บางส่วนไม่สนใจดำรงตำแหน่งทางการเมืองเนื่องจากคิดว่าตนเองมีศักยภาพที่ไม่เพียงพอ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SPSU2 ที่กล่าวว่า “ไม่ได้มีความสนใจที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้สามารถไปทำงานในจุดนั้นได้อาจจะด้วยศักยภาพที่ยังไม่เพียงพอที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

อย่างไรก็ตามมีผู้ให้ข้อมูลหลักเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีความสนใจดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอนาคต โดยมีเหตุผลสำคัญ คือต้องการพัฒนาพื้นที่และช่วยเหลือประชาชน รวมถึงอยากทดลองทำในสิ่งที่มีความสนใจเป็นพิเศษ ดังตัวอย่างคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลหลัก SRY2 ที่กล่าวว่า “ในอนาคตมีความคิดที่อยากจะทำงานการเมือง ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากมีเป้าหมายที่จะพัฒนาพื้นที่และช่วยเหลือประชาชน” นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลหลัก SPNU5 กล่าวว่า “คิดที่จะสมัครคัดเลือก เนื่องจากเรียนจบด้านนี้และอยากทดลองทำงานในสิ่งที่ตนเองสนใจ”

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบพฤติกรรมทางการเมืองทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสังเกตการณ์ทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การสังเกตการณ์ทางการเมือง

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญในด้านการสังเกตการณ์ทางการเมืองคือผู้ให้ข้อมูลหลักมีการติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีต่อการรับรู้ข้อมูลทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ สอดคล้องกับนักวิจัยหลายคนพบว่ากลุ่มนักศึกษาหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่มีการติดตามข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (วิสุทธิณี ธาณิรัตน์ และฮาซันอักกริม ดงนะเต็ง, 2566; ตรีรัตน์ ปลื้มปิติชัยกุล และสมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์, 2565; ปฏิพัทธ์ เพชรศรี และไชยวัฒน์ เผือกคง, 2565) อย่างไรก็ตาม

ผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัยนี้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเป็นสำคัญด้วยนั้น ซึ่งสะท้อนถึงวิจักษณ์ญาณและความระมัดระวังในการบริโภคสื่อของผู้นำนักศึกษา การตั้งคำถามและการกลั่นกรองข้อมูลถือเป็นทักษะสำคัญในยุคข้อมูลข่าวสาร สอดคล้องกับ งานวิจัยของวีระศักดิ์ จินารัตน์ (2564) ที่อภิปรายถึงความสำคัญของการกลั่นกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสารทางการเมือง เน้นความสำคัญของการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้เกิดการรับรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการติดตามผลการดำเนินงานของรัฐบาล หลังการเลือกตั้ง และมีการติดตามพฤติกรรมนักการเมือง โดยติดตามพฤติกรรมนักการเมืองในแง่การผลักดันนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ไปสู่การปฏิบัติจริงมากน้อยเพียงใด กล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลหลักของการวิจัยนี้ซึ่งเป็นกลุ่มผู้นำนักศึกษาใส่ใจในกระบวนการทางการเมืองและความรับผิดชอบของรัฐบาลและนักการเมือง ทั้งนี้ความต้องการทราบแนวทางการดำเนินงานของพรรคจัดตั้งรัฐบาลและพฤติกรรมนักการเมือง สะท้อนถึงความคาดหวังของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับบทวิเคราะห์ของพระมหานิรุต ญาณวุฑฒิ์ และ พระมหาอภิวัชร อภิวัชโร (2565) ที่เห็นว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่มองเห็นปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาโครงสร้างรัฐบาล ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงปัญหาทางนโยบาย และเห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่ออนาคตของตนและต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

5.2 การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ได้ใช้สิทธิในคราวเลือกตั้ง ปี พ.ศ.2566 โดยผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งว่า เนื่องจากการเป็นการใช้สิทธิครั้งแรก เห็นความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง เสียงของตนเองจะสามารถผลักดันประชาธิปไตย สร้างการเปลี่ยนแปลงประเทศได้ ผลการวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความตระหนักถึงความเป็นพลเมือง การมีส่วนร่วมของผู้มีสิทธิเลือกตั้งใหม่ที่มีความกระตือรือร้นทางการเมือง สอดคล้องกับ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว (2562) ที่ทำการศึกษาทัศนคติของผู้เลือกตั้งครั้งแรกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2562 โดยระบุว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกมีแนวโน้มเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างไรก็ตามงานศึกษาดังกล่าวมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าจะต้องพัฒนาเนื้อหาสาระของการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องทั้งการมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อมและมีการส่งต่อจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งสังคมต้องร่วมมือกันผลักดันการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เข้มแข็ง

ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองให้บุคคลอื่นรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของนิรัสกร พินทุวัฒนะ และแอนนา จุมพลเสถียร (2565) ที่ศึกษาพบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่มีการแสดงออกบ่อยที่สุดคือการส่งต่อข่าวสารทางการเมืองผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ การที่ผู้ให้ข้อมูลหลักของงานศึกษานี้มีพฤติกรรมการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในยุคดิจิทัล ที่ประชาชนไม่เพียงแต่เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่ยังกลายเป็นผู้ผลิตและเผยแพร่เนื้อหาทางการเมืองด้วยตนเอง

5.3 การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

ในประเด็นของการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญคือ แม้ว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักบางส่วนจะให้ความสำคัญกับการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ทั้งการการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง การให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินนโยบาย ในลักษณะของการเข้าร่วมใช้สิทธิ์ในนโยบาย เป็นต้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในกรอบของการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ยังกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ของการศึกษานี้ยังขาดการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองในอีกหลายประเด็น ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่เคยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับพรรคการเมือง ไม่เคยบริจาคเงินให้พรรคการเมืองหรือระดมทุนทางการเมือง ไม่เคยยื่นข้อเรียกร้องทางการเมืองหรือมีส่วนร่วมการชุมนุมประท้วงทางการเมือง รวมถึงไม่มีความสนใจสมัครคัดเลือกทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนถึงลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เช่นการที่ผู้ให้ข้อมูลให้ความร่วมมือกับนโยบายรัฐเข้าร่วมใช้สิทธิ์ แต่ยังขาดบทบาทเชิงรุกในการกำหนดหรือผลักดันนโยบาย

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยใช้กรอบการวิจัยที่ครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่ 1) การสังเกตการณ์ทางการเมือง 2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 3) การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ทั้งนี้ผลการวิจัยพบประเด็นสำคัญทั้งพฤติกรรมทางการเมืองแบบดั้งเดิมและพฤติกรรม

ทางการเมืองสมัยใหม่และ อย่างไรก็ตามในการนำเสนอองค์ความรู้จากการวิจัยในส่วนนี้จะนำเสนอเฉพาะประเด็นค้นพบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ของกลุ่มผู้นำนักศึกษาในพื้นที่ ทั้งนี้ ในบางประเด็นแม้พบพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางส่วนก็ตาม แต่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1. พฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ของผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566

การสังเกตการณ์ทางการเมือง ผลการวิจัยพบพฤติกรรมการเมืองสมัยใหม่คือการติดตามข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การมีส่วนร่วมทางการเมือง ผลการวิจัยพบพฤติกรรมการเมืองสมัยใหม่คือการเข้าร่วมฟังการปราศรัยของพรรคการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การชักชวนบุคคลอื่นให้ออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง โดยชักชวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ผลการวิจัยพบพฤติกรรมการเมืองสมัยใหม่คือการแสดงความคิดเห็นนโยบายผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การณรงค์การเลือกตั้งผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเข้าร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับพรรคการเมืองแบบไม่เป็นทางการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แสดงรายละเอียดตามแผนภาพ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาผ่านช่องทางดิจิทัล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่เป็นทางการสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้นำนักศึกษาที่นิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดตามข่าวสาร แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทางการเมือง

7.1.2 การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสร้างบรรยากาศและพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความอ่อนไหวทางการเมือง

7.1.3 การส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองเชิงรุก สนับสนุนให้พรรคการเมือง และหน่วยงานภาครัฐพัฒนากลไกที่เอื้อให้นักศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจมากขึ้น ไม่เพียงแต่การแสดงความคิดเห็นหรือติดตามข่าวสารเท่านั้น

7.1.4 ควรมีนโยบายเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเมืองและพลเมือง จัดทำนโยบายสนับสนุนการศึกษาเรื่องการเมืองและพลเมืองที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจในกระบวนการทางการเมืองและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในรูปแบบที่ไม่ใช่เพียงการติดตามข่าวสารหรือใช้สิทธิเลือกตั้ง

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 การยกระดับผู้นำนักศึกษาสู่การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้นำนักศึกษายังอยู่ในระดับการสังเกตการณ์และมีส่วนร่วมมากกว่าการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง จึงควรจัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำนักศึกษาในการยกระดับบทบาททางการเมือง โดยมีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับกระบวนการกำหนดนโยบาย การวิเคราะห์นโยบาย และการผลักดันนโยบาย รวมถึงการสร้างโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าร่วมกระบวนการทาง

นโยบายจริงในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาค เพื่อสร้างประสบการณ์การเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองที่เป็นรูปธรรม

7.2.2 การพัฒนาทักษะการสื่อสารทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ ผลการวิจัยชี้ว่า ผู้นำนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีพฤติกรรมทางการเมืองสมัยใหม่ที่เน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลัก ดังนั้นจึงควรจัดอบรมทักษะการสื่อสารทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ในพื้นที่สื่อสังคมออนไลน์ เน้นการใช้เหตุผล การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงในภาษา

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 การศึกษาอิทธิพลของบริบทพื้นที่ชายแดนภาคใต้ต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักศึกษา

7.3.2 การศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

การเงินธนาคาร. (2566). สสำรวจ “First Voter” เลือกตั้ง 2566 อยู่ภาคไหนมากที่สุด.

สืบค้นจาก <https://moneyandbanking.co.th/2023/33696/?fbclid=IwAR0r6srJzjKyx8u8p3ap1aoMtfkkM7bSMSJM>

ญาณวัฒน์ พลอยเทศ. (2564). การยุบพรรคการเมือง : กรณีศึกษาการกักเงินของรัฐบาล.

วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(2), 156-171.

ณัฐนันท์ จิรกิจนิมิตร. (2564). วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของกลุ่มนักศึกษาสมัยใหม่. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 10(2), 1-15.

ตรัยรัตน์ ปลื้มปิตชัยกุล และ สมเดช รุ่งศรีสวัสดิ์. (2565). การเปิดรับสื่อและการรับรู้

ข่าวสารในสื่อออนไลน์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น. ใน การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 9 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 (น. 631-644). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

- นวล แก้วสุวรรณ. (2565). พฤติกรรมการสื่อสารสารสนเทศทางการเมืองของเยาวชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (รายงานการวิจัย). สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิรสร พินทุฒนะ, และ แอนนา จุมพลเสถียร. (2565). กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลีและพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง. *Media and Communication Inquiry*, 4(2), 1-18.
- ปฏิพัทธ์ เพชรศรี, และ ไชยวัฒน์ เผือกคง. (2565). พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของผู้บริโภคสื่อสังคมออนไลน์ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสาร มจร.ทริภุชชัยปริทรรศน์*, 6(2), 174-188.
- พระมหานิรุต ญาณวุฑฒ, และ พระมหาอภิวัชร อภิวัชโร. (2565). *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 5(2), 126-139.
- พาชิตชนัด ศิริพานิช, และ เดือนเพ็ญ อีวรรณวิวัฒน์. (2566) ใคร Vote ให้ใคร? ศึกษาผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ปี 2565. *วารสารการวิจัยทางสถิติและเทคโนโลยีข้อมูล*, 7(1), 1-11.
- ยุทธานุ ปราณีต. (2565). พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(3), 1-10.
- รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 16(1), 1-14.
- รัชฎากร เอี่ยมอำไพ, อิชชนันท์ อิศรเดช, และ สุรพล สุษะพรหม. (2564) รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งทั่วไป. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, 22(2), 1-12.
- วิสุทธิณี ธาณรัตน์, และ ฮาซันอักริม ดงนะเต็ง. (2566). รูปแบบพฤติกรรมและแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการเมืองแบบดิจิทัลที่สร้างสรรค์ของกลุ่ม Generation Z (รายงานการวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วีระศักดิ์ จินารัตน์. (2564). การใช้เฟสบุ๊กเพื่อการรับข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อความสนใจทางการเมืองและการเข้าร่วมทางการเมือง. *วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(12), 412-424.

- ศักดิ์สิน อุดมวิทย์ไพศาล, ยุภาพร ยุภาศ, และ สัญญา เคนาภูมิ. (2562). กรอบแนวคิดเชิง
ทฤษฎี พฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(1), 1-14.
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2562). ทศนคติต่อประชาธิปไตยและการเมืองของผู้เลือกตั้งครั้งแรก.
วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 17(2), 5-19.
- ฮาซันอักกริม ดงนะแดง. (2564). การให้บริการประชาชนของสำนักงานพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสงขลา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร*, 9(2), 1-14.
- Dean, J. (2017) Politicising Fandom. *British Journal of Politics and International
Relations*, 19(2), 408-424.
- Taneerat, W., & Dongnadeng, H. A. (2024). Digital political trends and behaviors
among Generation Z in Thailand. *Southeast Asian Studies*, 13(3), 521-545.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)
ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษาการเลือกตั้ง
วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 *

Factors Affecting the Decision Making in the Election of
the House of Representatives in Phuket Province:
A Case Study of the Election on May 14, 2023

มาดอล จรูญรัตน์ และ ชฎาภรณ์ สิงห์แก้ว

Madon Jaroonrat and Chadaporn Singkaew

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: thanggass@hotmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้ง วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ในจังหวัดภูเก็ต 3 เขตเลือกตั้ง ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 625 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดภูเก็ต 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดภูเก็ต 3) การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคุณลักษณะประชากร

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

---

* ได้รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 10 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 21 เมษายน 2568

ในช่องทางสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube, Twitter มากที่สุดร้อยละ 57.44 ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในระดับมากที่สุด 3 ปัจจัยหลักคือ ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ส่วนปัจจัยด้านพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลด้านความสัมพันธ์กับผู้ลงสมัคร และด้านตระกูลและเครือญาติ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับคุณลักษณะประชากรของประชาชนจังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศไม่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ; พฤติกรรมการตัดสินใจ; การเลือกตั้ง

Abstract

Factors Affecting Voters' Decision-Making in the Member of Parliament Election in Phuket Province on May 14, 2023 This quantitative research collected data from eligible voters in three electoral districts of Phuket Province during the May 14, 2023 Member of Parliament election, with a sample size of 625 participants. The research objectives were to study: 1) voting behavior of Phuket residents, 2) factors influencing their voting decisions, and 3) comparison of mean scores of decision-making factors across demographic characteristics.

The findings revealed that regarding information consumption behavior, the majority of Phuket voters (57.44%) obtained election-related information primarily through online media platforms such as Facebook, YouTube, and Twitter. The three most influential factors affecting voters' decisions at the highest level were. Candidates' policies, Candidates' qualifications and characteristics. Candidates' election campaigns other factors that showed high influence included.

Political party/group affiliation Influential persons. Relationship with candidates Family and kinship ties. The comparison of mean scores across demographic characteristics showed that gender did not affect voting decisions. However, age groups, education levels, and occupations affect voting decisions at 0.05 significant level.

Keywords: factors affecting decision making; decision making behavior; election

1. บทนำ

การเลือกตั้งนับเป็นหนึ่งในกระบวนการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือผู้แทน (Representative Democracy) เพราะเป็นการมอบอำนาจให้ประชาชนได้คัดเลือกคนเพื่อเป็นตัวแทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย อีกทั้งการเลือกตั้งยังเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญของประชาชนในการควบคุมตัวแทนของประชาชนที่ตนเองเลือกจะได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนให้เป็นผู้แทนในสมัยต่อไปอีกหรือไม่การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนควบคุมตัวแทนของตนเองและการเปลี่ยนแปลงทางอำนาจหรือการสืบทอดอำนาจอย่างสันติ (วัชรฯ ไชยสาร, 2544, น. 11) ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 500 คน แบ่งเป็นมาจากแบบแบ่งเขต 400 คน และแบบบัญชีรายชื่อ 100 คน ส่งผลให้พรรคการเมืองต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ เทคนิคการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง รวมถึงการเปิดตัวนักการเมืองรุ่นใหม่ การปรับโครงสร้างพรรค หรือการก่อตั้งพรรคการเมืองใหม่ อย่างนั้น ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 แสดงให้เห็นว่าพรรคการเมืองเก่าแก่ เช่น พรรคประชาธิปัตย์ ได้ ส.ส. เพียง 25 ที่นั่ง และพรรคเพื่อไทย ได้ ส.ส. 141 ที่นั่ง ส่วนพรรคการเมืองใหม่ เช่น พรรคก้าวไกล ได้ ส.ส. สูงถึง 151 ที่นั่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของฐานเสียงพรรคการเมืองและความนิยมของพรรคการเมืองที่เปลี่ยนไปในเชิงโครงสร้างของการเมืองไทย รวมถึงความนิยมที่เพิ่มขึ้นของพรรคการเมืองใหม่ในหมู่ประชาชน

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ยังสะท้อนให้เห็นถึงการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งประชาชนมีกระบวนการตัดสินใจเลือกแนวทางหนึ่งจากหลาย ๆ แนวทางที่มีอยู่ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และทำให้

วัตถุประสงค์นั้นสำเร็จลุล่วง ในขณะที่ "ทางเลือก" หมายถึงโอกาสในการเลือกจากตัวเลือกหลาย ๆ ทาง หากไม่มีทางเลือกที่หลากหลาย กระบวนการตัดสินใจก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (Huse, 1985 อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2534) ฉะนั้น กระบวนการตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกทางเลือกโดยการตัดสินใจหรือการกระทำใด ๆ ล้วนเกิดจากปัจจัยที่แตกต่างกันและ/หรืออยู่ภายใต้สถานการณ์ที่มีความหลากหลาย จึงทำให้การตัดสินใจอาจเกิดขึ้นจาก 1) พื้นฐานของจิตสำนึกและเหตุผลหรือดุลยพินิจ โดยอาศัยสัญญาติญาณที่ไม่สามารถอธิบายได้ ที่อยู่บนพื้นฐานของดุลยพินิจบางอย่าง 2) การตัดสินใจอยู่บนความรอบคอบ โดยอาศัยประสบการณ์ในการประเมินทางเลือกและเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด 3) การตัดสินใจจะต้องมีความมุ่งหมายที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้เกี่ยวกับกระบวนการเลือกแนวทางในการตัดสินใจ (Morell, 1987 อ้างถึงใน สมยศ นาวิการ, 2536) และกระบวนการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางจะเลือกจะต้องอาศัยทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเดียวที่สามารถตอบสนองเป้าหมายหรือความต้องการของผู้เลือกเป็นสำคัญ (วิชัยโถ สุวรรณจินดา, 2535, น. 185) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต: กรณีศึกษาการเลือกตั้ง วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยมีความมุ่งหวังที่จะทำการสังเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในจังหวัดภูเก็ตที่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงปรากฏการณ์ทางการเมืองได้อย่างชัดเจน เพื่อนำผลการสังเคราะห์มาใช้อธิบายปรากฏการณ์การเลือกตั้งในมิติต่าง ๆ ได้หลากหลายมากยิ่งขึ้นในอนาคต รวมถึงใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาทางการเมืองได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

2.3 เพื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับคุณลักษณะด้านประชากรของประชาชนจังหวัดภูเก็ต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลตัวเลขมาวิเคราะห์ในเชิงสถิติและทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้สำหรับการวิเคราะห์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พ.ศ. 2566 จังหวัดภูเก็ต ในเขตเลือกตั้งที่ 1 เขตเลือกตั้งที่ 2 และ เขตเลือกตั้งที่ 3 จำนวน 235,078 คน ผู้วิจัยใช้ตารางคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยของ Taro Yamane กำหนดค่าความคลาดเคลื่อน 0.04 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 625 คน ใช้การสุ่มแบบโควตาในแต่ละเขตเลือกตั้ง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวนสมาชิกภายในครัวเรือนรายได้/เดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) จำนวน 14 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบข้อถูก/ผิด และวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ และวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งเกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม โดยใช้มาตราส่วน 5 ระดับ (5 คะแนน หมายถึง ระดับการตัดสินใจมากที่สุด, 4 คะแนน หมายถึง ระดับการตัดสินใจมาก, 3 คะแนน หมายถึง ระดับการตัดสินใจปานกลาง, 2 คะแนน หมายถึง ระดับการตัดสินใจน้อย, 1 คะแนน หมายถึง ระดับการตัดสินใจน้อยที่สุด) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับ โดยแบ่งระดับได้ ดังนี้

- 1.00 - 1.80 แปลความว่า ระดับการตัดสินใจน้อยที่สุด
- 1.81 - 2.60 แปลความว่า ระดับการตัดสินใจน้อย
- 2.61 - 3.40 แปลความว่า ระดับการตัดสินใจปานกลาง
- 3.41 - 4.20 แปลความว่า ระดับการตัดสินใจมาก
- 4.21 - 5.00 แปลความว่า ระดับการตัดสินใจมากที่สุด

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) แสดงผลเป็นความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง (Inferential statistics) เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ของคุณลักษณะด้านประชากร ประกอบด้วย เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ F-test ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มากกว่าสองกลุ่มขึ้นไป และทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Least Significant Different: LSD.

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งแบ่งตามช่วงอายุ (Generation) จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด 52,241,808 คน สามารถจำแนกตามยุคสมัยของกลุ่มคนตามช่วงอายุ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ปี พ.ศ. 2566 วันอาทิตย์ที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จำแนกตาม Generation

Generation	ผู้ที่มีอายุระหว่าง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
Before Baby Boomer	มีอายุมากกว่า 75 ปีขึ้นไป	2,956,182	5.66
Baby Boomer	มีอายุระหว่าง 61-75 ปี	9,326,314	17.85
Generation X	มีอายุระหว่าง 40-60 ปี	20,882,235	39.97
Generation Y	มีอายุระหว่าง 20-39 ปี	17,983,355	34.42
Generation Z	มีอายุระหว่าง 18-19 ปี	1,093,722	2.09
รวมจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด		52,241,808	100.00

ที่มา: สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (มท.), (2566)

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายได้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในกลุ่ม Generation X มีจำนวนมากที่สุด (39.97%) รองลงมาคือ กลุ่ม Generation Y (34.42%) ซึ่งเมื่อรวมกันทั้ง 2 กลุ่มจะพบว่า เป็นกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีขนาดใหญ่กว่าร้อยละ 70 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่ม Generation Z ที่มีสิทธิเลือกตั้งมีเพียงร้อยละ 2.09 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด

ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยคิดเป็นร้อยละ 52.16 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นส่วนใหญ่รองลงมาคือระดับปริญญาตรี และระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตามลำดับ ด้านอาชีพ พบว่า กว่าร้อยละ 22.56 ประกอบอาชีพประมง รองลงมาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 17.76 และข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 16.00 และประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท โดยคิดเป็นร้อยละ 43.04 เมื่อพิจารณาภาพรวมรายได้ของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า กว่าร้อยละ 80.28 ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเกิน 10,000 บาท

สำหรับพฤติกรรมของผู้ที่ตอบแบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ดังนี้

ตารางที่ 2 พฤติกรรมของประชากรที่ตอบแบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

(n = 625)

ข้อคำถาม	ถูก (คน)	ผิด (คน)
1. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี	579* (92.16)	46 (7.84)
2. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานท้องถิ่น	414 (66.24)	211* (33.76)
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีหน้าที่บัญญัติกฎหมายของรัฐ	408* (65.28)	217 (34.72)
4. จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบแบ่งเขตทั่วประเทศ มีจำนวน 500 คน	367 (58.72)	258* (41.28)
5. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เป็นตัวแทนของประชาชนในปกป้องสิทธิ์ของประชาชนในประเทศ	462* (73.92)	163 (26.08)
6. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีสิทธิ์ในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี	402* (64.32)	223 (35.68)
7. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการข้าราชการประจำได้	316 (50.56)	309* (49.44)
8. สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) สามารถเข้าชื่อเสนอถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ได้	354* (56.64)	271 (43.36)
9. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สามารถเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ได้	353 (56.48)	272* (43.52)
10. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีสถานะเป็นข้าราชการทางการเมือง	376 (60.16)	249* (39.84)
11. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีหน้าที่ในการตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน	423* (67.68)	202 (32.32)
12. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สามารถลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีได้	409* (65.44)	216 (34.56)

ข้อคำถาม	ถูก (คน)	ผิด (คน)
13. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มีหน้าที่ในการเลือกนายกรัฐมนตรี	379* (60.64)	246 (39.36)
14. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ไม่สามารถเสนอชื่อถอดถอนนายกรัฐมนตรีได้	240 (38.40)	385* (61.60)

* หมายถึง ผู้ที่ตอบคำถามที่ถูกต้อง

จากตาราง 2 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดอุทัยธานีที่ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ถูกต้องโดยจากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 14 ข้อ มีจำนวน 9 ข้อ ประชาชนส่วนใหญ่ตอบถูกต้อง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ยังมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจผิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั้งประเทศแบบแบ่งเขต มีจำนวน 500 คน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานท้องถิ่น มีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการข้าราชการประจำได้ รวมถึงคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ได้ และคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสถานะเป็นข้าราชการทางการเมือง ซึ่งบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกฎหมายไม่ได้เป็นเช่นนั้น

ส่วนของพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดอุทัยธานี พบว่า ประชาชนจังหวัดอุทัยธานีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางสื่อออนไลน์ (Facebook, YouTube, Twitter ฯลฯ) โดยคิดเป็นร้อยละ 57.44 และยังมองว่าเป็นสื่อช่องทางที่มีการนำเสนอข่าวที่น่าเชื่อถือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.20 ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อจุดประสงค์ในการรู้ทันเหตุการณ์บ้านเมืองร้อยละ 52.16 และเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของสังคม กว่าร้อยละ 36.16 นอกจากนี้ พบว่า ประชากรในจังหวัดอุทัยธานีเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลา 17.00 – 20.00 น. โดยคิดเป็นร้อยละ 76.96

4.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดอุทัยธานีในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดอุทัยธานีในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 จากกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 625 คน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยภาพรวม มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชน จังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 โดยภาพรวม

(n = 625)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการตัดสินใจ	ลำดับ
ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	4.35	.281	มากที่สุด	2
ด้านตระกูลและเครือญาติ	3.94	.793	มาก	7
ด้านความสัมพันธ์กับผู้ลงสมัคร	3.98	.754	มาก	6
ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร	4.21	.431	มากที่สุด	3
ด้านพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง	4.09	.543	มาก	4
ด้านนโยบายของผู้สมัคร	4.35	.384	มากที่สุด	1
ด้านบุคคลที่มีอิทธิพล	4.00	.733	มาก	5

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ตในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 มี 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายของผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .384) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = .281) และด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .431) และอีก 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = .543) ด้านบุคคลที่มีอิทธิพล ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .733) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ลงสมัคร ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .754) ด้านตระกูลและเครือญาติ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = .793) ตามลำดับ

4.3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับคุณลักษณะประชากร

ผลการวิจัยพบว่า จากการพิจารณาเลือกปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชน จังหวัดภูเก็ตในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1)

ด้านนโยบายของผู้ลงสมัคร 2) ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และ 3) ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร จากแนวโน้มผลการศึกษาจากสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ที่สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 3 ด้านส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนในจังหวัดภูเก็ต อยู่ในระดับมากที่สุด จากการทดสอบพบว่า

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับคุณลักษณะประชากรและประชาชนจังหวัดภูเก็ต

คุณลักษณะของประชากร		ด้านนโยบายของผู้ลงสมัคร	ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร	ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร
1) เพศ	p-value	.47	.62	.09
2) ช่วงอายุ		.00**	.27	.00**
3) ระดับการศึกษา		.04*	.09	.00**
4) อาชีพ		.00**	.08	.01**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กับคุณลักษณะประชากร ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างมีเพศต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ด้วยปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ลงสมัคร ด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร และด้านนโยบายของผู้สมัคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. กลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ด้วยปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร และด้วยปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. กลุ่มตัวอย่างมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ด้วยปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร และด้วยปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4.กลุ่มตัวอย่างมีอาชีพแตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ด้วยปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร และด้วยปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

5. อภิปรายผลการวิจัย

พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต ในการเลือกตั้งวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ภาพรวมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต มีความเข้าใจเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ถูกต้องแต่เป็นที่น่าสนใจว่ายังมีประชาชนจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจผิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ทั้งประเทศแบบแบ่งเขต มีจำนวน 500 คน มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานท้องถิ่น มีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการข้าราชการประจำได้ รวมถึงคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเสนอชื่อเพื่อแต่งตั้ง สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ได้ และคิดว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสถานะเป็นข้าราชการทางการเมือง ซึ่งบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามกฎหมายไม่ได้เป็นเช่นนั้น ส่วนของพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พบว่า ประชาชนจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในช่องทางสื่อออนไลน์ (Facebook, YouTube, Twitter ฯลฯ) โดยคิดเป็นร้อยละ 57.44 และยังคงมองว่าเป็นสื่อช่องทางที่มีการนำเสนอข่าวที่น่าเชื่อถือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.20 และส่วนใหญ่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อจุดประสงค์ในการรู้ทันเหตุการณ์บ้านเมืองร้อยละ 52.16 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของสังคม กว่าร้อยละ 36.16 นอกจากนี้ ยังพบว่า ประชากรในจังหวัดภูเก็ตเลือกเปิดรับข้อมูลข่าวสารในช่วงเวลา 17.00 – 20.00 น. โดยคิดเป็นร้อยละ 76.96 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุวิทย์ รุ่งวิสัย (2541) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยเข้าสนทนาทางการเมืองร้อยละ 231.2 ฟังการหาเสียงร้อยละ 60.2 ฟังวิทยุร้อยละ 46.6 และดูโทรทัศน์ร้อยละ 81.8

ปัจจัยด้านนโยบายมีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) มี 3 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุดโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร และด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร

และด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพรรคการเมือง/กลุ่มการเมือง ด้านบุคคลที่มีอิทธิพล ด้านความสัมพันธ์กับผู้ลงสมัคร ด้านตระกูลและเครือญาติ ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของศุทธิกานต์ มีจั่น (2556) พบว่า หนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือปัจจัยด้านนโยบายของผู้ลงสมัครที่ครอบคลุมถึงความต้องการและปัญหาของสังคมทั้งในและต่างประเทศที่สามารถพัฒนาหรือแก้ไขปัญหของสังคมอันจะนำไปสู่การนำไปปฏิบัติได้จริงล้วน รวมถึงทิศทางการหาเสียงที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเลือกตนเองของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งด้วยการนำเสนอถึงนโยบายของตนเอง และพรรคที่สังกัดเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนที่มีความต้องการให้ ส.ส. เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหของตนเอง และสังคม จึงส่งผลให้ปัจจัยด้านนี้มีผลอยู่ในระดับมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวภูเก็ต

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชนจังหวัดภูเก็ต พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัคร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ลัคนา ธุระบุตร และ บัญชา วิทยอนันต์ (2561) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโมนไทย จังหวัดราชสีมา พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร ด้านนโยบายพรรค และภาพลักษณ์ของพรรคที่สังกัดอยู่ในระดับมาก แต่ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยด้านด้านคุณลักษณะของผู้สมัคร ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนชาวภูเก็ต อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการศึกษาของ กัตัญญู แก้วหานาม และ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2562); จิรัชยา เคล้าดี, เชิงฐิภัทร์ เดชคุรุชานนท์, อีรวุฒิ ยุติธรรม, อนันต์ มะมิง, และ มูฮัมหมัดอัยมัน หะยีมะมิง (2564); ภาสวรรณ สิทธิกรณ (2564); ลัคนา ธุระบุตร และ บัญชา วิทยอนันต์ (2561); วริศรา ศิริชานนท์ (2562); พระครูศรีธรรมวิเทศ, ยุทธนาประณีต, สุรพล สุยะพรหม, และ สวัสดิ์ จิรัญฐิติกาล (2564); สุลิมาศ แปลงศรี (2565); ซึ่งล้วนแต่ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง และผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ลงสมัครของประชาชน ทั้งนี้เนื่องจากภาพลักษณ์ หรือคุณลักษณะของผู้ลงสมัครสามารถรับรู้ เป็นสิ่งที่รับรู้ได้ง่าย อาทิ ระดับการศึกษาประสบการณ์ทางการเมือง การเป็นคนที่มีชื่อเสียง กว้างขวางเป็นที่รู้จัก เป็นคนที่มี

ความอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นกันเอง ความเป็นผู้นำ กล้าคิดกล้าทำ การให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเป็นคนรุ่นใหม่หัวก้าวหน้า ซึ่งสิ่งดังกล่าว ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่ประชาชน (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) สามารถรับรู้ และสัมผัสได้ด้วยตัวเอง จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการตัดสินใจเลือกผู้ลงสมัครของประชาชน และปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของประชาชนชาวภูเก็ตที่อยู่ในระดับมากที่สุด จึงกล่าวได้ว่าปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงนี้เป็นช่องทางที่ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง นโยบาย รวมถึงเรื่องอื่นๆ ที่ผู้ลงสมัครต้องการสื่อสารให้กับประชาชนได้รับทราบ การรณรงค์หาเสียงอาจมีทั้งในรูปแบบเอกสารแนะนำตัวโดนใจการปราศรัยจูงใจ การผลิตป้ายหาเสียง โปสเตอร์ ที่มีความโดดเด่น โฆษณาหาเสียงหลากหลายช่องทางที่ง่ายต่อการเข้าถึง สม่ำเสมอ รวมถึงการเดินทางตามบ้านทั่วถึง และทีมงานช่วยหาเสียงเป็นกลุ่มคนที่มีความน่าเชื่อถือ เป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิจัยของ นงคริักษ์ ต้นเคน (2558); รชต จุฑาผิว (2559) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ซึ่งหากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และพรรคการเมืองให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านนี้ และวางระบบการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร อย่างมีประสิทธิภาพ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการสร้างการรับรู้ในตัวผู้ลงสมัคร และนโยบายของพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งการยอมรับทั้งตัวผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองต่อไป

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่คือ แนวทางการรณรงค์หาเสียง เพื่อการสร้างความสำเร็จและความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัครและพรรคการเมือง และปัจจัยที่ประชาชนพิจารณาในการตัดสินใจเลือกผู้ลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สามารถดำเนินการได้ตาม Model ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1. แนวทางการรณรงค์หาเสียง เพื่อการสร้างความสนใจและความเชื่อมั่นในตัวผู้สมัคร และ นโยบายของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมือง

จาก Model ผู้นำไปใช้ต้องดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และความสนใจ 2) ใช้การสื่อให้มีประสิทธิภาพและตรงประเด็น ความต้องการในพื้นที่ 3) ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสร้างแคมเปญออนไลน์ที่น่าสนใจ และน่าติดตาม โดยใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, และ YouTube 4) การลงพื้นที่ 5) การสร้างแบรนด์และภาพลักษณ์ที่ดี 6) กิจกรรมอาสาและบริการสังคม และ 7) การประเมินและปรับปรุงกระบวนการในการหาเสียง/สื่อสารเป็นระยะ

ภาพที่ 2. ข้อควรพิจารณาในการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ของประชาชน

เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องคำนึงอีกประการคือ ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกไม่ว่าตัวนโยบาย ประวัติและผลงานที่ผ่านมา ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ ทัศนคติบุคลิกภาพ ความสามารถ และความพร้อมในการเป็นตัวแทนของประชาชน สิ่งเหล่านี้จะเป็นข้อพิจารณาเลือกผู้สมัครของประชาชนในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะนำไปใช้ประโยชน์

7.1.1 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง ควรทำการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อระบุและทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายหลัก เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ และความสนใจ

7.1.2 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง ควรใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการสร้างแคมเปญออนไลน์ที่น่าสนใจและน่าติดตาม โดยใช้แพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Facebook, Twitter, Instagram, และ YouTube และสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่น จัดเวทีเสวนา หรือการพบปะในรูปแบบของ Town Hall Meetings เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มเป้าหมาย

7.1.3 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมืองควรสร้างแบรนด์และภาพลักษณ์ที่ดี โดยสร้างแบรนด์ที่มีเอกลักษณ์และน่าจดจำได้ง่าย

7.1.4 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมืองควรทำกิจกรรมอาสาและบริการสังคมอย่างต่อเนื่องโดยจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่จดจำ

7.1.5 ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมืองควรมีการประเมินและปรับปรุงกระบวนการในการหาเสียง/สื่อสารเป็นระยะ ในช่วงรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้ง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน หรือผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

7.2.1 ควรพิจารณาจากนโยบายและแนวคิดของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมืองโดยตรวจสอบว่านโยบายและแนวคิดของผู้สมัคร/พรรคการเมืองตรงกับความต้องการและค่านิยมของตนเองหรือไม่ และพิจารณาว่านโยบายเหล่านั้นสามารถนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้จริงหรือไม่

7.2.2 ควรพิจารณาประวัติและผลงานที่ผ่านมาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง โดยดูจากประวัติและผลงานที่ผ่านมาของผู้สมัคร/พรรคการเมือง ว่าเคยมีประสบการณ์ทางการเมืองหรือการทำงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร และมีผลงานที่โดดเด่นหรือไม่

7.2.3 ควรพิจารณาจากความน่าเชื่อถือของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง โดยทำการตรวจสอบว่าผู้สมัครมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องของความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือหรือไม่

7.2.4 ควรพิจารณาจากทัศนคติและบุคลิกภาพของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยพิจารณาว่าผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง มีความสามารถในการเป็นผู้นำและสามารถทำงานร่วมกับกับคนอื่นได้หรือไม่

7.2.5 ควรพิจารณาความสามารถในการแก้ไขปัญหาของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมืองซึ่งอาจพิจารณาได้จากความสามารถของผู้สมัครในการแก้ไขปัญหาและวิธีการที่ผู้

ลงสมัครรับเลือกตั้ง/พรรคการเมือง ใช้ในการจัดการกับสถานการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และ คาดการณ์แนวโน้มการแก้ไขปัญหาในอนาคต

7.2.6 ควรพิจารณาจากความเป็นตัวแทนของประชาชน โดย พิจารณาว่าผู้สมัคร สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชาชนในพื้นที่ของตนได้หรือไม่ และมีการติดต่อสื่อสารกับ ประชาชนอย่างต่อเนื่องและจริงใจหรือไม่คณะผู้วิจัย ได้ทำการสรุปข้อควรพิจารณาในการ ตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.)

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู แก้วหานาม, และ พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2562). *การศึกษาความเคลื่อนไหวทาง การเมืองและพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรณีศึกษา จังหวัด กาฬสินธุ์* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- จิรัชยา เคล้าดี, เชิงฐิภัทร์ เดชคุรุทานนท์, อีรวุฒิ ยุติธรรม, อนันต์ มะมิง, และ มูฮัมหมัดอัยมัน หะยีมะมิง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของประชาชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารรัชตภาคย์*, 15(41), 259-272.
- นงคริักษ์ ต้นเคน. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการลงคะแนน เลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลคำเตย อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม* (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- พระครูศรีธรรมวิเทศ, ยุทธนา ประณีต, สุรพล สุษะพรหม, และ สวัสดิ์ จิรัญจิตติกาล. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งทั่วไป ในอำเภอเมือง จังหวัด ชุมพร. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(2), 23-32
- ภาสวรรณ สิทธิกรณ. (2564). *พฤติกรรมการใช้สิทธิเลือกตั้งซ่อม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ในจังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 7* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- รชต จุฑาผิว. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร จังหวัดกาฬสินธุ์ เขต 1. *วารสารราชนครินทร์*, 13(30), 193-201.

- ลัคนา อุดมบุตร, และ บัญชา วิทย์อนันต์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) กรณีศึกษา อำเภอโนนไทย จังหวัดราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(3), 140-149.
- วรศรา ศิริขานนท์. (2562). ความคาดหวังและแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของชนรุ่นใหม่ต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562: กรณีศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต. *วารสารธรรมศาสตร์*, 38(3), 69-87.
- วัชรนา ไชยสาร. (2544). *ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองไทยยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). *ความล้มเหลวของการเลือกตั้ง*. กรุงเทพฯ: ดีไลท์.
- ศุทธิกานต์ มีจั่น. (2556). *พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งและทัศนคติเกี่ยวกับการซื้อเสียงของเขตจังหวัดภาคอีสานกรณีตัวอย่างจังหวัดมหาสารคาม* (รายงานวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมยศ นาวิการ. (2536). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (มท.). (2566). ระบบสถิติทางการทะเบียน. สืบค้นจาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/>
- สุลีมาศ แผลงศรี. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดนครพนม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2541). *ปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร* (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2534). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51
กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ในจังหวัดเชียงใหม่ (2551-2564) *
Comparative Study of Political Struggles between
Rak Chiang Mai 51 and New Generation Groups
in Chiang Mai Province During 2008 - 2021

ณ อันดามัน อิศโร

Na andaman Itsaro

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

Email: naandamanitsaro@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบริบททางการเมืองที่ส่งผลให้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ได้แก่ กลุ่มพรรคคิวัร์ กับกลุ่มประชาคมมอขอมีความแตกต่างกัน 2) เพื่อศึกษาสาเหตุที่ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรคคิวัร์กับกลุ่มประชาคมมอขอ ใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องที่แตกต่างกัน โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกผลการสัมภาษณ์ด้วยการตั้งคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเด็นข้อเรียกร้องมีความแตกต่างกัน เนื่องจากความเปิดกว้างของบริบททางการเมืองเชิงสถาบันภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และความตื่นตัวต่อประเด็นข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์จากการปราศรัยโดย

---

* ได้รับบทความ: 13 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 4 มีนาคม 2568; ตอปรับตีพิมพ์: 5 มีนาคม 2568

นายอานนท์ นำภา ในขณะที่เดียวกันยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองมีความแตกต่างกัน เนื่องจากปัจจัยบริบททางการเมืองนอกสถาบัน กล่าวคือ อุปนิสัยส่วนบุคคลของแกนนำขบวนการต่อสู้ทางการเมือง, การสนับสนุนด้านเงินทุนจากชนชั้นนำทางการเมือง และประสบการณ์ความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการชุมนุมประท้วงในอดีต

2) กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มุ่งเน้นชุมนุมปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ และระดมมวลชนเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากอุปนิสัยของแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งนิยมแนวทางการเผชิญหน้า, บทเรียนความสำเร็จจากการเหตุการณ์ลูกฮือ 14 ตุลา 2516 กับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 และความเชื่อมั่นว่าพรรคเพื่อไทยสามารถชนะการเลือกตั้งทั่วไปได้ในกติกาภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอขอ มุ่งเน้นการชุมนุมแฟลชม็อบอย่างสันติวิธีในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากต้องการสร้างความชอบธรรมและแรงสนับสนุนจากประชาชน พร้อมทั้ง ปิดช่องทางไม่ให้รัฐปราบปรามด้วยความรุนแรงเหมือนการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดง

คำสำคัญ: การต่อสู้ทางการเมือง; บริบททางการเมือง; การสลายการชุมนุม

Abstract

This research article aims to 1) Comparing political context leading to differently political struggle tactics and political claims between Rak Chiang Mai 51 group and the New Generation group ; Wilar party and Prachakom morcho 2) Researching the reason leading to differently political struggle tactics and political claims between Rak Chiang Mai 51 group and the New Generation group ; Wilar party and Prachakom morcho. Using qualitative research via documentary research and in-depth interview with 16 key informants with Open Ended questionnaire

This research article discovered that 1) the level of openness in the institutionally political context under Thai Constitution 2007 and Thai Constitution 2017 including awareness of Arnon Nampa's speech demanding the reform of

monarchy. Those factor lead to differently political claims. At the same time, non institutionally political context including the Personalities of political struggle group leader, Financial support from political elites and Experiences from political protest in the past

2) Rak Chiang Mai 51 group prefer confrontation method and attending the long - term protest which organized by Red Shirt group in Bangkok because of group leader's personality, Success of long - term protest in October 14, 1973 uprising and Black may 1992 and confidence that Pheu Thai Party's victory on upcoming election. While Wilar party and Prachakom morcho prefer struggle via Flashmob and Non violent method only in Chiang Mai province to gain righteousness and avoiding suppression from security force .

Keywords: political struggle; political context; crackdown

1. บทนำ

การชุมนุมประท้วงในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2564 นั้น มีพัฒนาการอย่างมีนัยสำคัญตลอดสองทศวรรษที่ผ่านมา เริ่มต้นจากการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่ง อุเทนทร์ เชียงแสน (2554) พบว่ามวลชนกลุ่มคนเสื้อแดง มีที่มาจากการความสัมพันธ์ทางการเมืองในฐานะผู้สนับสนุนชั่วคราวเมืองทักษิณ - พรรคไทยรักไทย โดยมีบทบาทสำคัญในการชุมนุมปักหลักในกรุงเทพมหานครเพื่อบีบบังคับให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยุบสภา ในปี พ.ศ. 2552 และ 2553 สอดคล้องกับธงชัย วินิจจะกุล (2563) ซึ่งพบว่าการชุมนุมปักหลักยึดเยื้อ ซึ่งมุ่งเน้นการปะทะต่อสู้เพื่อบีบบังคับรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยการระดมมวลชนจากเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดง นั้น เกิดขึ้นจากความไม่พอใจต่อฝ่ายอนุรักษ์นิยมอยู่เบื้องหลังความ ยุติธรรมต่อชั่วคราวเมืองทักษิณ - พรรคไทยรักไทย กล่าวคือ กลุ่มคนเสื้อเหลือง พรรคประชาธิปัตย์ และกองทัพ

ทั้งนี้ กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 นับเป็นขบวนการต่อสู้ทางการเมืองซึ่งมีฐานะเป็นเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดงที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการชุมนุมประท้วงในต่างจังหวัด โดยเอกพล ณ์รัฐพัทธนันท์ (2556) ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ถูกวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะ “กลุ่มนิยมการใช้ความรุนแรง” เนื่องจากยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมืองที่มุ่งเน้นการเผชิญหน้ากับฝ่ายตรง

ข้ามทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ในขณะที่ปั่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2556) ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 เป็นเครือข่ายกลุ่ม คนเสื้อแดงที่มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชั่วคราวเมืองของทักษิณ - พรรคไทยรักไทย โดยเฉพาะบทบาทการระดมมวลชนในจังหวัดเชียงใหม่ไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักที่กรุงเทพมหานคร

อย่างไรก็ตาม การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปี พ.ศ. 2563 - 2564 นั้น กลับมียุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองที่แตกต่างจากกลุ่มคนเสื้อแดงอย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ธีรภัทร เจริญพานิช (2565) ค้นพบว่า การต่อสู้ทางการเมืองเกิดขึ้นจากเหตุการณ์วินิจัยยุบพรรคอนาคตใหม่ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวต่อความพยายามสืบทอดอำนาจทางการเมืองผ่านกลไกรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกอบกับการเฝ้าระวังทางเศรษฐกิจท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ที่ไร้ประสิทธิภาพ และการปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองภายใต้กลไก พ.ร.ก.ฉุกเฉิน กนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564) อธิบายว่า ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่มีลักษณะรูปแบบเครือข่ายอย่างหลวมผ่านการชุมนุมประท้วงแบบดาวกระจายในรูปแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธี ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ด้วยประเด็นข้อเรียกร้องหลักที่มุ่งเน้นปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองอย่างยุบสภา, ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ

โดยกลุ่มพรรคคิวอาร์กับกลุ่มประชาคมมอซอ ถือเป็นขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีบทบาทในการจัดชุมนุมประท้วงในจังหวัดเชียงใหม่ โดยณัฐนิชา แสนปัญญา (2565) พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีบทบาทเป็นผู้นำในการชุมนุมประท้วงต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาผ่านการยุทธวิธีการต่อสู้เชิงสันติวิธี เช่น การปราศรัยข้อเรียกร้อง การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ เป็นต้น

โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย ได้แก่ **ทฤษฎีขบวนการทางสังคม** ซึ่งแบ่งเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดั้งเดิม กล่าวคือ ปฏิบัติการรวมหมู่ของผู้คนในระดับปัจเจก กลุ่ม หรือองค์กร เพื่อทำลายหรือปกป้องโครงสร้างระบบแห่งอำนาจ (Snow & Soule, 2010) ผ่านการใช้ยุทธวิธีในการประท้วงที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ การแสดงความเข้มแข็งผ่านจำนวนผู้ชุมนุม การสร้างความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน และการแสดงความยึดมั่นในศีลธรรมของการเคลื่อนไหว (Edward, 2014) และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ กล่าวคือ พัฒนาไปสู่การเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรมหรือสังคมผ่านกลไก

ในประชาสังคมเพื่อสร้างค่านิยมและวิถีชีวิตแบบใหม่ขึ้น แทนที่การเผชิญหน้ากับรัฐโดยตรงหรือช่วงชิงอำนาจรัฐ (Scott, 1990) **แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง** กล่าวคือ สภาวะแวดล้อมทางการเมืองเชิงสถาบันที่สร้างแรงจูงใจให้ผู้คนเข้าร่วมการเรียกร้องแบบรวมหมู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งมีแนวโน้มเติบโตในรัฐที่ปราบปรามการต่อสู้เรียกร้องและปิดพื้นที่เรียกร้องทางการเมืองเชิงสถาบัน โดยพิจารณาโอกาสทางการเมืองจากปัจจัย ได้แก่ การเปิดกว้างในระบบการเมืองเชิงสถาบัน ขนชั้นนำที่เป็นแนวร่วมของขบวนการ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้ปกครอง และการปราบปรามการต่อสู้เรียกร้อง (Tarrow, 1998)

แนวคิดอัตลักษณ์ร่วม กล่าวคือ อัตลักษณ์เป็นสิ่งลักษณะเฉพาะบุคคลหรือสิ่งของที่ถูกสร้างขึ้นโดยแต่ละสังคมและวัฒนธรรม โดยอัตลักษณ์ร่วมนั้นก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชนและไม่สามารถแยกออกจากการกระทำหรือละทิ้งสถานภาพของปัจเจกในกลุ่ม (Hall, 1997) **แนวคิดการต่อต้านอย่างไม่ใช่ความรุนแรง** กล่าวคือ การต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบสันติวิธีปราศจากความรุนแรงของขบวนการเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในรัฐเผด็จการนั้น ก่อให้เกิดความชอบธรรมช่วยให้ลดโอกาสที่จะถูกปราบปรามด้วยความรุนแรงจากรัฐ และเปิดพื้นที่ให้ประชาชนตั้งข้อขัดแย้งไม่ยินยอมให้ผู้ปกครองสามารถอยู่ในอำนาจต่อไป (Sharp, 1994)

จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ได้จัดประกายให้ผู้วิจัย เล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรควิฬาร์กับกลุ่มประชาคมมอขอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมืองในไทย โดยเฉพาะการสะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารทางการเมืองซึ่งนำไปสู่พัฒนาการของยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องที่มีความแตกต่างกัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบริบททางการเมืองที่ส่งผลให้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ ได้แก่ กลุ่มพรรควิฬาร์ กับกลุ่มประชาคมมอขอมีความแตกต่างกัน

2.2 เพื่อศึกษาสาเหตุที่ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรควิฬาร์กับกลุ่มประชาคมมอขอ ใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องที่แตกต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การวิจัยนี้ดำเนินการในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบบริบททางการเมืองไทยที่ส่งผลให้การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรคพิหารกับประชาคมมอข มีความแตกต่างกันและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In -depth Interview)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 ราย เกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรคพิหารกับประชาคมมอข ได้แก่

3.2.1 สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 รวมทั้งสิ้น 3 ราย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2553 พร้อมทั้ง สมาชิกกลุ่ม นปช.แดงเชียงใหม่ จำนวน 2 ราย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในการร่วมมือกับกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ในการระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่ไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร

3.2.2 สมาชิกกลุ่มพรรคพิหารและกลุ่มประชาคมมอข จำนวน 7 ราย เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอข ระหว่างปี พ.ศ. 2563 – 2564 พร้อมทั้ง บุคคลภายนอกที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอข จำนวน 4 ราย ได้แก่ ศิลปินทางการเมืองที่เข้าร่วมการชุมนุมประท้วง, อาจารย์มหาวิทยาลัยที่ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในด้านคดีความของแกนนำกลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอข และเจ้าหน้าที่ iLaw ซึ่งมีบทบาทในการจัดเก็บข้อมูลการชุมนุมประท้วงของกลุ่มคนรุ่นใหม่ทั่วประเทศผ่านเว็บไซต์ <https://www.mobdata.thailand.org/>

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเป็นคำถามปลายเปิดหรือแบบเปิดกว้างซึ่งไม่มีการกำหนดโครงสร้างคำถามที่มีคำตอบตายตัวเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายแง่มุม 2) โทรศัพท์มือถือและโปรแกรม Video Conference สำหรับการสัมภาษณ์ทางไกล

3.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนที่จะวิเคราะห์ด้วยแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ระหว่างปี พ.ศ. 2551 - 2553

กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 เป็นเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดงที่ก่อตั้งเมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2551 จากกลุ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหาร พ.ศ. 2549 และมวลชนผู้สนับสนุนอดีตรัฐบาลพรรคไทยรักไทยในจังหวัดเชียงใหม่ นำโดยนายเพชรวรรต วัฒนพงศ์ศิริกุล เจ้าของโรงแรมวโรรสแกรนด์ พาเลซ และสถานีวิทยุชุมชน 92.5 MHZ เพื่อปกป้องรัฐบาลพรรคพลังประชาชนและตอบโต้ต่อเหตุการณ์ยึดครองทำเนียบรัฐบาลโดยใช้ความรุนแรงจากการชุมนุมปักหลักยึดเยื้อของกลุ่มคนเสื้อเหลืองในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้รับท่าทีสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์และกองทัพ (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2556) โดยผลการวิจัยพบว่า กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มียุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้อง ดังนี้

ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง สามารถแบ่งออกยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองออกเป็น 2 ช่วงเวลา กล่าวคือ 1) ในปี พ.ศ. 2551 กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ชุมนุมประท้วงโดยปิดล้อมจนกระทั่งนำไปสู่การปะทะต่อสู้กับกลุ่มทหารเสื้อพระราช หรือเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อเหลือง และขับไล่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจาก มองว่ากลุ่มคนเสื้อเหลืองและพรรคประชาธิปัตย์เกื้อหนุนกันอย่างใกล้ชิดเพื่อโค่นล้มรัฐบาลพรรคพลังประชาชนในวิกฤตการณ์ทางการเมืองไทย พ.ศ. 2551 ผ่านการชุมนุมปักหลักยึดเยื้อในกรุงเทพมหานคร (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 3, สัมภาษณ์, 16 กันยายน 2567) และอุปนิสัยของแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งแนวทางการเผชิญหน้า (สมาชิกกลุ่ม นปช.แดงเชียงใหม่ ที่ 2, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2567)

2) ในปี พ.ศ. 2552 - 2553 กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองผ่านการปิดล้อมบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่เข้ามาปฏิบัติราชการในพื้นที่ และผู้บัญชาการตำรวจภูธร ภาค 5 เป็นต้น เพื่อสร้างแรงกดดันให้แก่รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยุบสภา และตอบโต้เหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร คู่ขนานกับการร่วมมือกับกลุ่ม นปช.แดงเชียงใหม่ ในการระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่เพื่อเดินทางไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ กลุ่ม นปช.แดงเชียงใหม่ที่ระดมทุนผ่านการตั้งเวที

ผ้าป่าที่สถานีรถไฟจังหวัดเชียงใหม่และการออกเงินส่วนตัวของแกนนำ เป็นค่าน้ำมันรถยนต์ของมวลชน 150 คัน (สมาชิกกลุ่ม นปช. แดงเชียงใหม่ ที่ 1, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2566) ในขณะที่กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 จัดหารถโดยสารซึ่งมีผู้ร่วมเดินทาง 2,000 - 3,000 คน โดยได้รับเงินสนับสนุนบางส่วนจากกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานครและแกนนำพรรคเพื่อไทย (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 1, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567) โดยมีแรงบันดาลใจมาจากความสำเร็จของการชุมนุมปึกหลักรวมศูนย์ที่กรุงเทพมหานครในเหตุการณ์ลูกฮือ 14 ตุลา 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ซึ่งสามารถโค่นล้มรัฐบาลที่สืบทอดอำนาจจากกองทัพได้สำเร็จ (สมาชิกกลุ่ม นปช. แดงเชียงใหม่ ที่ 1, สัมภาษณ์, 12 ตุลาคม 2566)

ประเด็นข้อเรียกร้อง : กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มีประเด็นข้อเรียกร้องที่มีความยืดโยงกับผลประโยชน์ของขบวนการเมืองทักษิณ - พรรคไทยรักไทย กล่าวคือ เริ่มต้นจากการปกป้องรัฐบาลพรรคพลังประชาชนจากการถูกโค่นล้มโดยการชุมนุมปึกหลักยึดเยื้อของกลุ่มคนเสื้อเหลือง เนื่องจากบริบททางการเมืองซึ่งรัฐบาลไม่ได้รับความร่วมมือในการควบคุมสถานการณ์จากกองทัพ (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 1, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567)

ในขณะที่ปี พ.ศ. 2552 - 2553 นั้น กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 เรียกร้องให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ ยุบสภาในทันทีเพื่อเปิดทางให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าพรรคเพื่อไทยจะสามารถชนะการเลือกตั้งได้ภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เช่นเดียวกับพรรคพลังประชาชน พร้อมทั้งกดดันให้ยุติการสลายการชุมนุมปึกหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร (สมาชิกกลุ่ม นปช. แดงเชียงใหม่ ที่ 2, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2567) โดยมองว่าการจัดตั้งรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ขัดต่อหลักประชาธิปไตย เนื่องจาก

1) นายยงยุทธ ตียะไพรัช ถูกจัดฉากให้กลุ่มกำนันจากอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย เดินทางเข้าพบที่กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสร้างหลักฐานประกอบคดีทุจริตการเลือกตั้ง ซึ่งมีคณะรัฐประหาร พ.ศ. 2549 อยู่เบื้องหลัง (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 1, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567)

2) นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เจริญประสานงานกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากข้ออดีตรัฐบาลพรรคพลังประชาชน แลกเปลี่ยนกับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นการตอบแทน (สุเทพเทือกสุบรรณ, 2556) โดยพรรคประชาธิปัตย์อาศัยผู้มีบารมีในกองทัพ

อย่างพลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ ในการเจรจาจัดตั้งรัฐบาลภายในมูลนิธิอนุรักษ์ปารอยต่อ 5 จังหวัด กรมทหารราบที่ 1 (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ที่ 2, สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2567)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง และประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51

ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง	ประเด็นข้อเรียกร้อง
<u>วันที่ 26 พฤศจิกายน 2551</u> กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มากกว่า 500 คน ปะทะต่อสู้กับกลุ่มทหารเสือพระราชาด้วยอาวุธปืน ระเบิดปิงปอง และท่อนไม้ที่หมู่บ้านระมิงค์นิเวศน์ ภายหลังกลุ่มทหารเสือพระราชาส่งประกาศระดมมวลชนผ่านสถานีวิทยุชุมชนให้ไปชุมนุมขับไล่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ที่ท่าอากาศยานเชียงใหม่ ส่งผลให้มีบิดาของแกนนำกลุ่มทหารเสือพระราชาส่งเสียชีวิต และมีผู้บาดเจ็บ 2 ราย จากการถูกยิงด้วยกระสุนปืน(ประชาไท, 2551)	ปกป้องรัฐบาลพรรคพลังประชาชนภายหลังกลุ่มคนเสื้อเหลืองสามารถยึดท่าอากาศยานดอนเมืองและสุวรรณภูมิได้สำเร็จ ส่งผลให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ จำเป็นต้องเดินทางกลับจากเปูทางท่าอากาศยานเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มทหารเสือพระราชานำหน่วยรักษาความปลอดภัยของกลุ่มคนเสื้อเหลืองมายังเชียงใหม่เพื่อชุมนุมขับไล่ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 1, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567)
<u>วันที่ 24 มกราคม 2552</u> กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มากกว่า 150 คน ฝ่าแนวกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติการพิเศษและเข้าไปตามหานายสุเทพ เทือกสุบรรณ ซึ่งร่วมงานราตรีอังก้าว 2552 ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งผลให้นายสุเทพ ต้องหลบหนีออกจากพื้นที่จัดงาน (คมชัดลึก, 2552ก)	สร้างแรงกดดันเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยุบสภาในทันทีเพื่อเปิดทางให้มีการเลือกตั้งใหม่ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นว่าพรรคเพื่อไทยจะสามารถชนะการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้กติกาของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เช่นเดียวกับพรรคพลังประชาชน

ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง	ประเด็นข้อเรียกร้อง
<u>วันที่ 16 กรกฎาคม 2552</u> กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มากกว่า 300 คนปะทะต่อสู้กับตำรวจควบคุมฝูงชนด้วยก้อนอิฐและระเบิดปิงปอง ภายหลังจากกีดกันที่สถานีตำรวจภูธรฝางซึ่งราชินีเวศน์ให้ปล่อยแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งถูกจับกุมข้อหาพาพาอาวุธปืนเข้าไปในท่าอากาศยานเชียงใหม่ ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และกระทรวงพาณิชย์ เดินทางมาถึง (คมชัดลึก, 2552ข)	โดยเป็นการทวนกลับยุทธวิธีการต่อสู้ของกลุ่มคนเสื้อเหลือง ซึ่งเคยระดมมวลชนไปขับไล่รัฐมนตรีของรัฐบาลพรรคพลังประชาชน ซึ่งไปปฏิบัติราชการในพื้นที่ฐานมวลชนของกลุ่มคนเสื้อเหลือง (สมาชิกกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่ 1, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567)
<u>วันที่ 25 มกราคม - 3 กุมภาพันธ์ 2553</u> กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ขับไล่พลตำรวจโทสมคิด บุญถนอม ที่กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 และเกิดการปะทะต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ตัดสินใจชุมนุมปักหลักและปราศรัยโจมตีพลตำรวจโทสมคิด บุญถนอม (ไทยรัฐ, 2553ก)	ขับไล่พลตำรวจโทสมคิด บุญถนอม ซึ่งเคยรับผิดชอบคดีทุจริตการเลือกตั้งของนายยงยุทธ ตียะไพรัช และได้รับมอบหมายจากรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ให้สกัดกั้นกลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่ภาคเหนือ (สมาชิกกลุ่ม นปช.แดงเชียงใหม่ ที่ 2, สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2567)
<u>วันที่ 19 พฤษภาคม 2553</u> กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ชุมนุมปักหลักที่บริเวณโรงแรมวโรรสแกรนด์พาเลซ ภายหลังเหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงที่แยกราชประสงค์ด้วยกำลังทหาร จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจพร้อมด้วยอาวุธสงครามเข้ารื้อบังเกอร์และยึดอุปกรณ์ส่งสัญญาณวิทยุของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 (ไทยรัฐ, 2553ข)	ตอบโต้ต่อเหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงที่แยกราชประสงค์ นอกจากนี้ เกิดการบุกทำลาย ศาลากลางในจังหวัดขอนแก่น อุตรธานี อุบลราชธานี และมุกดาหาร ก่อนที่จะถูกปราบปรามด้วยอาวุธปืนจากตำรวจ ทหาร และกองอาสารักษาดินแดน (กตยา อาชวานิจกุล และ นิรันุช เนียมทรัพย์, 2555)

4.2 ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอขอ ระหว่างปีพ.ศ. 2563 - 2564

กลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอขอ เป็นพันธมิตรขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งก่อตั้งขึ้นจากกลุ่มนักศึกษาซึ่งมีบทบาทจัดการชุมนุมประท้วงภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพื่อต่อต้านรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ภายหลังเหตุการณ์วินิจัยยุบพรรคอนาคตใหม่ ก่อนที่จะพัฒนาไปสู่บทบาทนำการชุมนุมประท้วงบนท้องถนนในจังหวัดเชียงใหม่ นับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 เนื่องจากความตื่นตัวต่อประเด็นการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารผ่านรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560, การปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองอย่างกว้างขวางภายใต้รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และความตื่นตัวต่อประเด็นข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์จากนายอานนท์ นำภา กล่าวคือ

1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ถูกออกแบบให้ขาดความยืดหยุ่นกับประชาชนและปิดพื้นที่อำนาจรัฐต่อฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา (สมาชิกกลุ่มประชาคมมอขอ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2566) เช่น วุฒิสภาจากการแต่งตั้ง 250 คน ร่วมลงคะแนนเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในระยะ 5 ปี นับตั้งแต่มีรัฐสภาชุดแรก และการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติระหว่างปีพ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งผูกมัดการกำหนดนโยบายการบริหารประเทศแก่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นต้น (เจ้าหน้าที่ ไอลอร์, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2567)

2) การเยียวยาทางเศรษฐกิจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 ที่ไร้ประสิทธิภาพการปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองภายใต้กลไกของพ.ร.ก.ฉุกเฉิน ส่งผลให้ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ทั่วประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็ว (สมาชิกกลุ่มพรรคพิหาร ที่ 1, สัมภาษณ์, 18 ตุลาคม 2566)

3) ข้อเสนอปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ จากการปราศรัยของนายอานนท์ นำภา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจนกระทั่งกลายเป็นหนึ่งในข้อเรียกร้องหลักของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ (สมาชิกกลุ่มประชาคมมอขอ, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2566)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมมอขอ นั้น มียุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้อง ที่แตกต่างจากการชุมนุมประท้วงในอดีตอย่างการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งเน้นการปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามและเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดง ดังนี้

ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง 1) มุ่งเน้นการชุมนุมประท้วงแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธี เช่น การปราศรัยข้อเรียกร้อง และการยื่นหนังสือข้อเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจ เป็นต้น เนื่องจากต้องการความชอบธรรมและแรงสนับสนุนจากประชาชนในการต่อสู้ทางการเมือง และปิดช่องไม่ให้รัฐมีข้ออ้างในการสลายการชุมนุมเพื่อความปลอดภัยของมวลชน ซึ่งเกิดจากการถอดบทเรียนเหตุการณ์สลายการชุมนุมปึกหลักของกลุ่มคนเสื้อแดง (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 5, สัมภาษณ์, 27 สิงหาคม 2567) ส่งผลให้มีการจัดตั้งกลุ่มรักษาความปลอดภัยเพื่อห้ามปรามมวลชนไม่ให้ปะทะต่อสู้ พร้อมทั้งเจรจาและเฝ้าระวังเหตุการณ์สลายการชุมนุมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 4, สัมภาษณ์, 25 สิงหาคม 2567)

2) เปิดพื้นที่ให้ศิลปินทางการเมืองและผู้ชุมนุมขึ้นเวทีปราศรัยแบบ Free Microphone อย่างอิสระเพื่อเสนอข้อเรียกร้องที่ต้องได้รับการแก้ไขทันที เช่น สิทธิแรงงาน, และการเยียวยาเศรษฐกิจและการจัดหาวัคซีนป้องกันโรคไวรัสโควิด 19 เป็นต้น เพื่อขยายแนวร่วมของขบวนการ (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 3, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2567) (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 6, สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2567)

3) มุ่งเน้นการจัดการชุมนุมประท้วงในพื้นที่สาธารณะที่มีความเสี่ยงต่ำในการถูกปราบปราม เช่น ลานประตูท่าแพ และพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งปลอดภัยต่อนักศึกษา เนื่องจากพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ไม่บังคับใช้ต่อการชุมนุมภายในสถานศึกษา เป็นต้น โดยหลีกเลี่ยงการชุมนุมขับไล่บุคคลสำคัญจากฝ่ายรัฐบาล (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 2, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2567)

ประเด็นข้อเรียกร้อง 1) ยึดถือข้อเรียกร้องหลักจากเวทีชุมนุมในกรุงเทพมหานคร เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกภาพในระดับประเทศ ได้แก่ ยุบสภา, ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม และปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ 2) การชุมนุมประท้วงเพื่อกดดันให้รัฐบาลยุติการสลายการชุมนุมประท้วงด้วยความรุนแรงในกรุงเทพมหานคร (3) รัฐบาลจัดหาวัคซีนป้องกันโรคไวรัสโควิด 19 ชนิด mRNA ที่มีประสิทธิภาพอย่างเร่งด่วนท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิดระลอก ที่ 3 ในช่วงไตรมาสที่ 3 - 4 ของปี พ.ศ. 2564 (สมาชิกกลุ่มพรรคิฟาร์ที่ 2, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2567)

ตารางที่ 2 ตัวอย่างยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มพรรคิหาร์และประชาคมมอชอ

รูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง	ประเด็นข้อเรียกร้อง
<u>วันที่ 29 กรกฎาคม 2563</u> กลุ่มพรรคิหาร์จัดการชุมนุมประท้วง ซึ่งเน้นปราศรัยโจมตีรัฐบาลและเรียกร้องประชาธิปไตยบริเวณลานประตูท่าแพ โดยมีผู้ชุมนุมกว่า 1,000 คน พร้อมเปิดพื้นที่การแสดงออกให้ศิลปินทางการเมือง และจัดกิจกรรมรื่นเริง เช่น กิจกรรม Cosplay และการแสดงดนตรีของวงสามัญชน (มติชน, 2563)	เรียกร้องให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี, ร่างรัฐธรรมนูญใหม่โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม และหยุดคุกคามประชาชน เนื่องจากการปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองอย่างกว้างขวางท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 (กรณพร เชษฐพยัคฆ์ และ อัษฎาวุธ บุญฤทธิ์ศักดิ์, 2564)
<u>วันที่ 9 สิงหาคม 2563</u> กลุ่มพรรคิหาร์จัดกิจกรรมปราศรัยโดยนายอานนท์ น้าภา เป็นผู้ร่วมการปราศรัยพร้อมทั้งแจกหนังสือเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์กับสังคมไทย มีผู้เข้าร่วมประมาณ 1,000 คน นอกจากนี้ มีการเปิดพื้นที่ให้กลุ่ม iLaw ตั้งโต๊ะเพื่อเข้าชื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ (เดอะสแตนด์ดาร์ด, 2563)	ข้อเรียกร้องการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้รับการตอบรับอย่างกว้างขวางจากการปราศรัยโดยนายอานนท์ น้าภา จากการชุมนุมเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2564 ที่บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย (เจ้าหน้าที่ ไอลอว์, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2567)
<u>วันที่ 24 สิงหาคม 2563</u> กลุ่มประชาคมมอชอ จัดเวทีปราศรัยภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนการยกระดับข้อเรียกร้องหลักจากการชุมนุมที่กรุงเทพมหานครและเปิดเวทีให้มวลชนขึ้นปราศรัยบนเวที พร้อมทั้งการแสดงดนตรีโดยศิลปินแอมมี The Bottom Blues ซึ่งมีผู้ชุมนุมมากกว่า 2,000 คน (สปริงนิวส์, 2563)	สนับสนุนประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ได้แก่ ยุบสภา ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งข้อเรียกร้องดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากเวทีการชุมนุมประท้วงทั่วประเทศ (สฤณี อาชวานันทกุล, 2564)

รูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง	ประเด็นข้อเรียกร้อง
<u>วันที่ 15 – 16 ตุลาคม 2563</u> กลุ่มประชาคมมอขอเปลี่ยนไปจัดการชุมนุมประท้วงภายในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แทนที่ลานประตูท่าแพ เนื่องจากการคุ้มครองโดยกฎหมาย ส่งผลให้ตำรวจปราบปรามยาก (อาจารย์มหาวิทยาลัย, สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2567) โดยมีผู้เข้าร่วมชุมนุมกว่า 1,000 คน ผลัดกันปราศรัยโจมตีรัฐบาล พร้อมกับเรียกร้องให้มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช่วยเหลือนักศึกษาที่ถูกจับกุมตัวจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมประท้วงในกรุงเทพมหานคร (ณัฐนิชา แสนปัญญา, 2565)	เรียกร้องให้รัฐบาลการปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งเกิดขึ้นท่ามกลางบริบทการชุมนุมประท้วงในรูปแบบดาวกระจายทั่วประเทศ เพื่อตอบโต้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 และเรียกร้องให้ปล่อยตัวผู้ถูกจับกุมจากการชุมนุมประท้วง (เจ้าหน้าที่ ไอลอร์, สัมภาษณ์, 29 สิงหาคม 2567)
<u>วันที่ 17 พฤศจิกายน 2563</u> กลุ่มพรรคิหาร์และกลุ่มประชาคมมอขอจัดกิจกรรมเดินขบวนนำมวลชน 200 คน ไปสถานีตำรวจภูธรเมืองเชียงใหม่เพื่อแจ้งความเอาผิดเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนที่สลายการชุมนุมภายนอกรัฐสภา (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2566)	เพื่อตอบโต้ต่อเหตุการณ์สลายการชุมนุมด้วยแก๊สน้ำตาบริเวณอาคารรัฐสภาต่อกลุ่มราษฎร ซึ่งชุมนุมเรียกร้องให้รัฐสภามีมติรับร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนของกลุ่ม ilaw ที่มีผู้เข้าชื่อกว่า 100,000 คน (กรุณพร เชษฐพยัคฆ์ และอัชฎาฐ บัญญัติศักดิ์, 2564)
<u>วันที่ 15 สิงหาคม 2564</u> การชุมนุมประท้วง Car Mob จัดโดยกลุ่มพรรคิหาร์ กลุ่มประชาคมมอขอ และกลุ่มลำพูนปลดแอก นำมวลชนจากเชียงใหม่และลำพูนกว่า 500 คน ไปกองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 เพื่อเรียกร้องให้ตำรวจยืนเคียงข้างประชาชนเนื่องจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมใน	1. กลุ่มพรรคิหาร์กับกลุ่มประชาคมมอขอขยายพันธมิตรขบวนการต่อสู้ทางการเมือง เช่น กลุ่มลำพูนปลดแอก และกลุ่มพลเมืองเสมอกัน เป็นต้น ซึ่งกระตุ้นให้การชุมนุมประท้วงขยายตัว เพื่อกดดันให้ยุติการสลายการชุมนุมด้วยความรุนแรงในกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง	ประเด็นข้อเรียกร้อง
กรุงเทพมหานคร ก่อนที่ไปจัดกิจกรรมแสดงดนตรีสดโดยศิลปินอิสระที่ลานประตู่ท่าแพ (ประชาไท, 2564)	ซึ่งผู้ชุมนุมยกระดับโดยการตอบโต้ตำรวจควบคุมฝูงชนด้วยสิ่งเทียมอาวุธ เนื่องจากถูกยิงกระสุนยางในระดับศีรษะ และการแก๊สน้ำตาและกระบอง เป็นต้น (ไอลอว์, 2564)
วันที่ 29 สิงหาคม 2564 การชุมนุมประท้วง Car Mob โดยกลุ่มคนเมือง Movement กลุ่มพรคิฬาร กลุ่มประชาคมมอช และกลุ่มพลเมืองเสมอกัน โดยมีผู้ชุมนุมกว่า 1,000 คน เคลื่อนขบวนไปยังศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการยื่นหนังสือข้อเรียกร้องผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดไปยังรัฐบาลให้ยุบสภาโดยไม่มีเงื่อนไขและจัดหาวัคซีนป้องกันไวรัสโควิดที่มีประสิทธิภาพ (เนชั่นทีวี, 2564)	2. เรียกร้องให้รัฐบาลหยุดเพิกเฉยต่อการเยียวยาผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อประชาชน และการนำเข้าวัคซีนป้องกันไวรัสโควิดที่มีประสิทธิภาพ (สมาชิกกลุ่มประชาคมมอช, สัมภาษณ์, 17 ตุลาคม 2566)

ก่อนที่ผู้วิจัยจะพบว่า ในช่วงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2564 การชุมนุมประท้วงเข้าสู่กระแส “ชาลง” เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องประชาธิปไตยมุ่งเน้นรณรงค์การต่อสู้ในเวทีเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 14 พฤษภาคม 2566 ส่งผลให้การชุมนุมประท้วงทั่วประเทศได้ยุติลง (วิศรุต โชครุ่งเรือง และพลกฤต นฤพนธาวาทย, 2567)

4.3 การเปรียบเทียบยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมือง และประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรคิฬารกับกลุ่มประชาคม

ผู้วิจัยสามารถศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลให้ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมือง และประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรคิฬารกับกลุ่มประชาคม นั้นมีความแตกต่างกันผ่านการวิเคราะห์ด้วยแนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง กล่าวคือ

1) ความเปิดกว้างของบริบททางการเมืองเชิงสถาบัน กล่าวคือ ความเปิดกว้างในพื้นที่อำนาจรัฐ ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งสะท้อนผ่านชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปของพรรคพลังประชาชน ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดั้งเดิม โดยใช้อัตลักษณ์ร่วมในฐานะเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดง ซึ่งมีความยึดโยงกับผลประโยชน์ของ

ชั่วคราวเมืองทักษิณ - พรรคไทยรักไทย โดยมุ่งเน้นข้อเรียกร้องเฉพาะประเด็นการบีบคั้นให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งถูกมองว่าขาดความชอบธรรมในอำนาจรัฐ ดำเนินการยุบสภาและจัดการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ เนื่องจากกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มีความมั่นใจว่าพรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรคที่สืบทอดเจตนารมณ์จะได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง

ในขณะที่การปิดกั้นพื้นที่อำนาจรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560, การปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองผ่านกลไกของ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน, การเยียวยาทางเศรษฐกิจที่ไร้ประสิทธิภาพ และความตื่นตัวต่อประเด็นข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์จากการปราศรัยของนายอานนท์ นำภา ส่งผลให้กลุ่มพรรควิหารักกับกลุ่มประชาคมมอชอ เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ที่ใช้อัตลักษณ์ความเป็นขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยของคนรุ่นใหม่ และมุ่งเน้นประเด็นข้อเรียกร้องเชิงปฏิรูปโครงสร้างทางการเมืองคือ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี, ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ รวมถึงข้อเรียกร้องจากภาคประชาสังคมที่หลากหลายและต้องได้รับการแก้ไขในทันที เช่น สิทธิการประกันตัวของผู้ถูกจับกุมจากการชุมนุมประท้วง และการจัดหาวัคซีนป้องกันไวรัสโควิดชนิด mRNA เป็นต้น

2) บริบททางการเมืองนอกสถาบัน กล่าวคือ กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มุ่งเน้นการปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่การปะทะต่อสู้กันในจังหวัดเชียงใหม่ คู่ขนานกับการระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่ไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร ระหว่าง เนื่องจาก ปัจจัยที่หนึ่ง อุปนิสัยส่วนบุคคลของแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ซึ่งนิยมรูปแบบการต่อสู้ทางการเมืองในแนวทางการเผชิญหน้า และปัจจัยที่สอง การได้รับเงินทุนสนับสนุนจากการชนชั้นนำทางการเมืองอย่างแกนนำพรรคเพื่อไทยและกลุ่มคนเสื้อแดงในการระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่ไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นแนวทางการต่อสู้ทางการเมืองที่ประสบความสำเร็จในการโค่นล้มรัฐบาลที่ยึดโยงกับอำนาจของกองทัพจากเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535

ในขณะที่กลุ่มพรรควิหารักกับกลุ่มประชาคมมอชอ มุ่งเน้นการชุมนุมประท้วงแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธีตามแนวคิดการต่อต้านอย่างไม่ใช่ความรุนแรง เนื่องจาก ปัจจัยที่หนึ่ง การถอดบทเรียนจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการชุมนุมปักหลักสร้างความเหนื่อยล้าและเสี่ยงต่อการปะทะต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐและนำไปสู่ถูกล้อมปราบปราม ในขณะที่แฟลชม็อบอย่างสันติวิธีสามารถสลายตัวได้รวดเร็ว ไม่มีแกนนำที่ชัดเจน

และรัฐไม่มีประสบการณ์ในการรับมือ ปัจจัยที่สอง เนื่องจากกลุ่มพรรควิฬาร์กับกลุ่มประชาคมมอขอ ต้องพึ่งพิงแรงสนับสนุนจากภาคประชาชนทั้งในด้านจำนวนมวลชน และเงินทุนซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด จึงสร้างความชอบธรรมผ่านการชุมนุมประท้วงแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธีเพื่อปิดช่องไม่ให้รัฐมีข้ออ้างในการสลายการชุมนุม ส่งผลให้ไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมชุมนุมปักหลักระยะยาว หรือการระดมมวลชนไปชุมนุมประท้วงที่กรุงเทพมหานครซึ่งมีลักษณะแฟลชม็อบเช่นกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรควิฬาร์กับประชาคมมอขอ

กลุ่มรักเชียงใหม่ 51	พรรควิฬาร์และประชาคมมอขอ
1. รูปแบบของอัตลักษณ์ร่วม	
ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดั้งเดิม ซึ่งยึดโยงกับผลประโยชน์ของข้าราชการเมืองทักษิณ - พรรคไทยรักไทย ผ่านการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกลุ่มคนเสื้อแดง โดยอ้างความชอบธรรมในอำนาจรัฐจากชัยชนะในการเลือกตั้ง	ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ ซึ่งขับเคลื่อนในภาคประชาสังคม โดยใช้อัตลักษณ์ร่วมในฐานะขบวนการเรียกร้องประชาธิปไตยของกลุ่มคนรุ่นใหม่
2. ประเด็นข้อเรียกร้อง	
ปกป้องรัฐบาลพรรคพลังประชาชน และบีบคั้นรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ให้ยุบสภาในทันทีเนื่องจาก 1. การชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อเหลืองในกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2551 ด้วยความรุนแรงเพื่อโค่นล้มรัฐบาลพรรคพลังประชาชน 2. รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ขาดความชอบธรรมเนื่องจากการแปรพักตร์ของอดีตสมาชิกสภาผู้แทน	ข้อเรียกร้องหลักจากการชุมนุมประท้วงในกรุงเทพมหานคร และประเด็นข้อเรียกร้องจากภาคประชาสังคมที่หลากหลาย และต้องได้รับการแก้ไขทันที เนื่องจาก 1. รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งเอื้อต่อการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหาร และปิดกั้นพื้นที่อำนาจรัฐต่อฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง

กลุ่มรักเชียงใหม่ 51	พรรคศิรินทร์และประชาคมมอชอ
ราษฎรจากอดีตรัฐบาลพรรคพลังประชาชน แลกกับตำแหน่งรัฐมนตรีในกระทรวงที่มีงบประมาณสูง 3. มีความมั่นใจว่าพรรคเพื่อไทยสามารถได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้กติกาการเลือกตั้งในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 เช่นเดียวกับพรรคพลังประชาชน	2. การปราบปรามผู้เห็นต่างทางการเมืองผ่านกลไกของ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และการเยียวยาทางเศรษฐกิจที่ไร้ประสิทธิภาพ 3. ความตื่นตัวต่อข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ในการปราศรัยของนายอานนท์ นำภา
3. รูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง	
ชุมนุมปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองซึ่งนำไปสู่การปะทะต่อสู้กัน และระดมมวลชนไปร่วมชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดง เนื่องจาก 1. อุปนิสัยของแกนนำที่นิยมแนวทางการเผชิญหน้ากับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง 2. ความต้องการสร้างแรงบีบคั้นให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยุบสภา และตอบโต้เหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงที่กรุงเทพมหานคร 3. ได้รับเงินทุนสนับสนุนจากแกนนำกลุ่มคนเสื้อแดงและพรรคเพื่อไทย ในการร่วมระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่ไปร่วมการชุมนุมปักหลักในกรุงเทพมหานคร 4. ความสำเร็จจากการชุมนุมปักหลักในเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 และเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535	การชุมนุมแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธี เนื่องจาก 1. อุปนิสัยของแกนนำที่ยึดมั่นสันติวิธีเพราะต้องการสร้างความชอบธรรมและแรงสนับสนุนจากภาคประชาชน 2. การถอดบทเรียนที่ได้จากเหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในปี พ.ศ. 2552 และ 2553 3. ข้อจำกัดด้านทุน เนื่องจากพึ่งพาการบริจาคจากผู้เข้าร่วมชุมนุมจึงไม่เอื้อต่อการชุมนุมปักหลักระยะยาว 4. การชุมนุมประท้วงในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดเน้นชุมนุมประท้วงแบบแฟลชม็อบที่สามารถรวมตัวและสลายตัวอย่างรวดเร็ว

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการศึกษาที่ได้นำเสนอมาข้างต้น นั้น ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

5.1 ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรคพิหารักกับกลุ่มประชาคมมอขอ มีความแตกต่างกันเนื่องจากปัจจัยด้านโครงสร้างโอกาสทางการเมือง กล่าวคือ 1) ระดับความเปิดกว้างในพื้นที่อำนาจรัฐต่อฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองของคณะรัฐประหารภายใต้บริบทการเมืองเชิงสถาบันระหว่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 กับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 และความตื่นตัวของประเด็นข้อเรียกร้องปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์จากการปราศรัยของนายอานนท์ นำภา ส่งผลให้ประเด็นข้อเรียกร้องมีความแตกต่างกัน 2) ปัจจัยด้านอุปนิสัยส่วนบุคคลของแกนนำขบวนการต่อสู้ทางการเมือง การสนับสนุนด้านเงินทุนจากชนชั้นนำทางการเมือง และประสบการณ์ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวจากการชุมนุมประท้วงในอดีต ส่งผลให้ยุทธวิธีในการต่อสู้ทางการเมืองมีความแตกต่างกัน

5.2 สาเหตุที่ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 และกลุ่มพรรคพิหารักกับกลุ่มประชาคมมอขอ ใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องที่แตกต่างกัน ได้แก่

5.2.1 กลุ่มรักเชียงใหม่ 51 มองเห็นถึงโอกาสในการผลักดันให้พรรคเพื่อไทยสามารถชนะการเลือกตั้งทั่วไปภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้เช่นเดียวกับพรรคพลังประชาชน ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ประเด็นข้อเรียกร้องมุ่งเน้นไปยังการบีบคั้นให้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ยุบสภาเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปใหม่ ในขณะที่กลุ่มพรรคพิหารักกับกลุ่มประชาคมมอขอเผชิญกับโครงสร้างทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งเกื้อหนุนการสืบทอดอำนาจของคณะรัฐประหารนำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา และปิดกั้นการเข้าถึงพื้นที่อำนาจรัฐอย่างเท่าเทียมต่อพรรคการเมืองฝ่ายตรงข้าม ส่งผลให้เกิดข้อเรียกร้องในเชิงปฏิรูปการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตย ผ่านการร่างรัฐธรรมนูญใหม่หรือแก้ไขโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์

5.2.2 อุปนิสัยส่วนบุคคลของแกนนำกลุ่มรักเชียงใหม่ 51 ที่นิยมแนวทางการปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง และการสนับสนุนเงินทุนจากแกนนำพรรคเพื่อไทยและกลุ่มคนเสื้อแดงในการระดมมวลชนไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับบทเรียนความสำเร็จจากการชุมนุมปักหลักในกรุงเทพมหานคร อย่างเหตุการณ์ลูกเสือ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ส่งผลให้กลุ่มรักเชียงใหม่ 51

ใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบการชุมนุมประท้วงปิดล้อมฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองในจังหวัดเชียงใหม่ และการระดมมวลชนจากจังหวัดเชียงใหม่ไปเข้าร่วมการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร

ในขณะเดียวกัน แกนนำกลุ่มพรรคพิหารกับกลุ่มประชาคมขอใช้ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบแฟลชม็อบอย่างสันติวิธี เนื่องจากอุปนิสัยของแกนนำกลุ่มที่ยึดมั่นในยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองแบบสันติวิธี, ข้อจำกัดด้านทุนซึ่งไม่เอื้อต่อการชุมนุมปักหลักระยะยาว และการถอดบทเรียนจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมปักหลักของกลุ่มคนเสื้อแดงในกรุงเทพมหานคร

ข้อค้นพบดังกล่าว สอดคล้องกับงานศึกษาของกนกรัตน์ เลิศชูสกุล (2564) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงพัฒนาการการชุมนุมประท้วงในประเทศไทยภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 ซึ่งขบวนการต่อสู้เรียกร้องทางการเมืองทั้งสมัชชาคนจน, กลุ่มคนเสื้อเหลือง และกลุ่มคนเสื้อแดง ล้วนแต่มุ่งเน้นการชุมนุมประท้วงที่เน้นสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลผ่านการรวมศูนย์ชุมนุมปักหลักยึดถือ, มีการแบ่งบทบาทระหว่างแกนนำกับผู้เข้าร่วมชุมนุม และเน้นยึดกุมสถานที่สำคัญทางราชการหรือเศรษฐกิจก่อนที่จะเปลี่ยนไปสู่การชุมนุมไร้รูปแบบ (Freeform movement) ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปีพ.ศ. 2563 ซึ่งเน้นชุมนุมประท้วงแบบมาเร็วไปเร็ว โดยมีการกระจายตัวของสถานที่จัดการชุมนุม ยากต่อการคาดเดาสถานที่และรายชื่อผู้จัดการชุมนุมประท้วง โดยเป็นการปรับตัวเพื่อความปลอดภัยและหลบเลี่ยงการถูกปราบปรามจากเจ้าหน้าที่รัฐเหมือนเหตุการณ์การชุมนุมปักหลักในอดีต

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

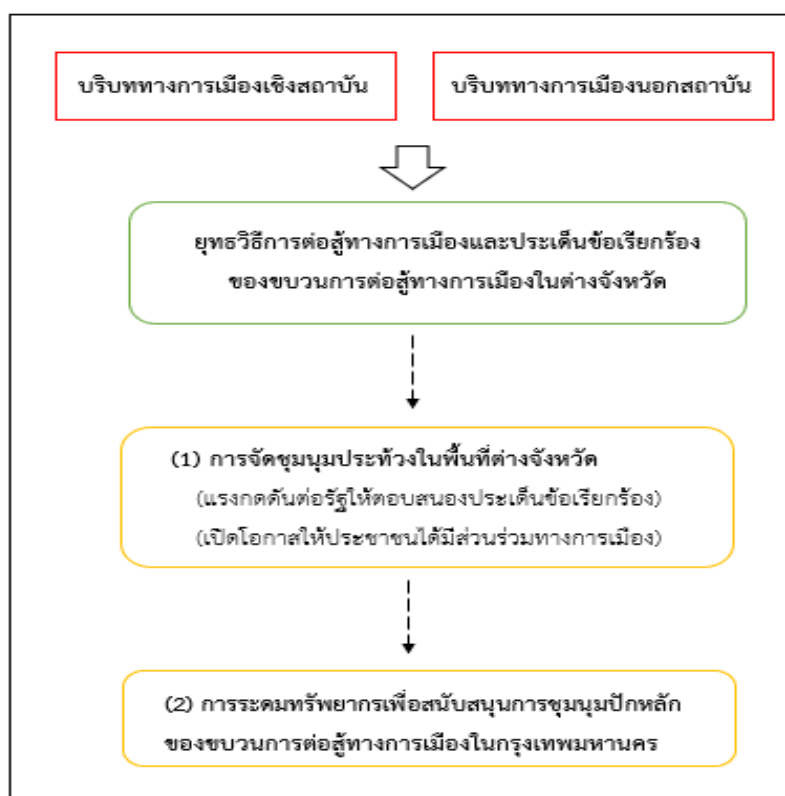
6.1 บทบาทของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในพื้นที่ต่างจังหวัด ที่มีต่อการสนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองในประเด็นข้อเรียกร้องระดับประเทศ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่ 1) บทบาทผู้จัดการชุมนุมประท้วงในพื้นที่ต่างจังหวัด ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างแรงกดดันต่อรัฐให้ตอบสนองประเด็นข้อเรียกร้อง และเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ต่างจังหวัดได้มีส่วนร่วมทางการเมือง 2) บทบาทการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการชุมนุมปักหลักของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร

6.2 ยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมือง เกิดขึ้นจากบริบททางการเมืองนอกสถาบัน ได้แก่ ปัจจัยด้านอุปนิสัยส่วนบุคคลของแกนนำขบวนการต่อสู้ทางการเมือง, การสนับสนุนด้านเงินทุน

จากชนชั้นนำทางการเมือง และประสบการณ์ความสำเร็จหรือความล้มเหลวจากการชุมนุมประท้วงในอดีต

6.3 ความเปิดกว้างของบริบททางการเมืองเชิงสถาบันโดยเฉพาะโครงสร้างทางการเมืองภายใต้รัฐธรรมนูญ ส่งผลต่อรูปแบบประเด็นข้อเรียกร้องทางการเมืองที่มีความแตกต่างกัน

ภาพที่ 1. บทบาทของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในพื้นที่ต่างจังหวัด
ในการสนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองในประเด็นข้อเรียกร้องระดับประเทศ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ขบวนการต่อสู้ทางการเมือง ควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐดำเนินการปราบปรามอย่างไม่ชอบธรรมโดยอาศัยกลไกทางกฎหมาย เช่น ควรแก้ไขให้ฝ่ายนิติบัญญัติและตุลาการ มีบทบาทในการตรวจสอบและคานอำนาจต่อฝ่ายบริหารมากยิ่งขึ้น

ในประเด็นการประกาศ หรือขยายระยะเวลาบังคับใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน เนื่องจากถูกนำไปเป็นกลไกในการปราบปรามการชุมนุมประท้วง เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ต่างจังหวัดและกรุงเทพมหานคร ควรกระชับความสัมพันธ์ในเชิงเครือข่ายให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพและขีดความสามารถในการเรียกร้องหรือตรวจสอบรัฐในด้านการบริหารนโยบายสาธารณะ เช่น การจัดตั้งองค์กรกลางโดยมีตัวแทนของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในแต่ละพื้นที่ เข้าร่วมการกำหนดยุทธวิธีทางการเมืองและประเด็นข้อเรียกร้องให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน การจัดตั้งองค์กรกลางในการระดมทรัพยากรในการต่อสู้ทางการเมืองร่วมกัน และบริหารจัดการอย่างเหมาะสม เป็นต้น

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาเปรียบเทียบการต่อสู้ทางการเมืองนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาปัจจัยทางด้านบริบทสภาพแวดล้อมทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้พัฒนาการของขบวนการต่อสู้ทางการเมืองในไทยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการต่อสู้ทางการเมือง เช่น ประเด็นข้อเรียกร้อง ลักษณะการต่อสู้ทางการเมือง อัตลักษณ์ร่วมของขบวนการ เป็นต้น ไปตามบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). *สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบริชว. กรุงเทพฯ : มติชน*
- กรุณพร เชษฐพยัคฆ์, และ อัษฎาวุธ บุญฤทธิ์ศักดิ์. (2564). *#WhatsHappeningInThailand และแล้วความหวังก็ปรากฏ. กรุงเทพฯ: แชลมอนบุ๊กส์*
- คมชัดลึก. (2552ก , 26 มกราคม). มช.แจ้งความจับอีก “เสื้อแดง” ทำลายทรัพย์สิน. *คมชัดลึก*. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/1589>
- คมชัดลึก. (2552ข, 17 กรกฎาคม). สลายม็อบเสื้อแดงหลังฮือล้อม สภ.ภูพิงค์. *คมชัดลึก*. สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/20811>
- ณัฐนิชา แสนปัญญา. (2565). *การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2563 - 2564 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- เดอะสแตนดาร์ด. (2563, 10 สิงหาคม). ทนายอานนท์ปรากฏตัวแฟลชม็อบเชียงใหม่หลังได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว. เดอะสแตนดาร์ด. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/no-more-pizza-flash-mob/>
- ธงชัย วินิจจะกุล. (2563). *ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง*. กรุงเทพฯ : ฟาเดียวกัน
- ธัญญ์ณภัทร์ เจริญพานิช. (2565). *การเมืองไทยร่วมสมัย พ.ศ.2540-2563 : พัฒนาการทางการเมือง ความขัดแย้ง และประชาธิปไตยไทย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐ. (2553ก, 4 กุมภาพันธ์). กลุ่มรักเชียงใหม่ชุมนุมไล่"สมคิด"เทศน์มหาวิบาก. ไทยรัฐ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/62678>
- ไทยรัฐ. (2553ข, 20 พฤษภาคม). รวบสองแถว เผาบ้านพักปลัดจังหวัดเชียงใหม่. ไทยรัฐ. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/north/85087>
- ประชาไท. (2551, 26 พฤศจิกายน). รักเชียงใหม่ 51 ปะทะเดือดเจ็บ 2 ฝ่าย พ่อแกนนำทหารเสือพระราชดำ. ประชาไทย. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2008/11/19102>
- ประชาไท. (2564, 16 สิงหาคม). 'เชียงใหม่-ลำพูน' จัด “ล้านนาต้านคักดินาทัวร์” ไป Car Park จั๊ตรออยู่ข้างประชาชน. ประชาไทย. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2021/08/94492>
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (บรรณาธิการ). (2556). เมื่อพวกเขาได้กลายเป็น“เสื้อแดง”: การเมืองมวลชนร่วมสมัย ใน BECOMING RED / กำเนิดและพัฒนาการเสื้อแดงในเชียงใหม่ (33-63). เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มติชน. (2563, 29 กรกฎาคม). นักศึกษา มช.จัดม็อบไล่บิ๊กตุ๋ พร้อมม็อบเครื่องตี้มชูกำลังยึดห้องแต่งแกนนำ ป้องกันถูกดำเนินคดี. มติชน. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/politics/news_2285670
- วิศรุต โชครุ่งเรือง และพลกฤต นฤพันธุ์วาทย์. (2567). *สู่เสรีภาพ: การต่อสู้ของ "คนเดือนตุลาฯ" ถึง "คนรุ่นใหม่"*. กรุงเทพฯ : สำนักนิสิตสามย่าน.
- ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2566). เกือบสามปี อัยการสั่งฟ้องคดี พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ 3 แกนนำนักศึกษา มช. เดินขบวนเรียกร้อง ตร.สลายชุมนุมมิชอบ ตั้งแต่ปลายปี 63. สืบค้นจาก <https://tlhr2014.com/archives/58038>
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2564). *ระบอบหลวงตา*. กรุงเทพฯ : มติชน.

- สุเทพ เทือกสุบรรณ. (2556). *The Power of Change* กำนันสุเทพ เทือกสุบรรณ. กรุงเทพฯ : ลิปส์พับลิชชิง.
- อุเชนทร์ เชียงเสน. (2554). กำเนิดเสื้อแดงในฐานะขบวนการโต้กลับ. *วารสารฟ้าเดียวกัน*, 9(3), 123 – 154.
- เอกพลณัฐ ญัฐพัทธนนท์. (2556). *ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ ขบวนการและขบวนการโต้กลับ: กรณีศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ตั้งแต่ปี 2549-2553* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/42757>
- เนชั่นทีวี. (2564, 29 สิงหาคม). คาร์ม็อบเชียงใหม่เดือด ปาสี-ชกตำรวจ. *เนชั่นทีวี*. สืบค้นจาก <https://www.nationtv.tv/news/378836414>
- สปริงนิวส์. (2563, 25 กรกฎาคม). นักศึกษา มข. กว่า 2,000 คน ชุมนุมในรั้วมหาวิทยาลัยชู 3 นิ้ว #มอชงัดข้อเผด็จการ. *สปริงนิวส์*. สืบค้นจาก <https://www.springnews.co.th/news/702641>
- ไอลอว์. (2564). กสม.ชี้รัฐปราบปรามละเมิดสิทธิผู้ชุมนุมใช้อาวุธขัดหลักสากล. สืบค้นจาก <https://www.ilaw.or.th/articles/9990>
- Edward, G. (2014). *Social Movement and Protest*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hall, S. (Ed.) (1997). *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage Publications & Open University.
- Sharp, G. (1994). *From Dictatorship to Democracy, A Conceptual Framework for Liberation*. Boston, MA: Albert Einstein Institution.
- Snow, D., & Soule, S. (2010). *A primer on social movements*. New York, NY: W.W. Norton & Company.
- Scott, A. (1990). *Ideology and the New Social Movements*. London: Unwin Hyman.
- Tarrow, S. (1998). *Power in movement*. Cambridge: Cambridge University Press.

การสังเคราะห์แนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมือง
เรื่อง สภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัมสกี *

A Synthesis of Political Concepts and Political Principles in
Antonio Gramsci's Conception of Factory Councils

วรพล โชติจิรเดชากุล และ วัชรพล พุทธิรักษา
Worapon Chotjiradechakul and Watcharabon Buddharaksa
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
Faculty of Social Science, Naresuan University
Corresponding Author, E-mail: Woraponc65@nu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงาน ของ อันโตนิโอ กรัมสกี โดยเน้นการวิเคราะห์งานเขียนในช่วงก่อนการถูกคุมขัง วิธีการวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพผ่านการวิเคราะห์เอกสาร โดยวิธีการวิเคราะห์ตัวบทอย่างละเอียด จากงานเขียนจำนวน 12 บทความในหมวด “ระเบียบใหม่และสภาโรงงาน” ซึ่งปรากฏในผลงานรวมบทความทางการเมืองช่วงปี ค.ศ. 1910-1920

ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องสภาโรงงานมีบทบาทสำคัญในฐานะกลไกสำหรับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเน้นย้ำบทบาทของชนชั้นกรรมาชีพในฐานะผู้มีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการทรัพยากร การผลิต และการกำหนดทิศทางของสังคม แนวคิดดังกล่าวยังสะท้อนถึงการสร้างประชาธิปไตยของชนชั้นกรรมาชีพที่เปิดโอกาสให้เกิดการบริหารตนเอง การสร้างจิตสำนึกทางการเมือง และการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่างเป็นระบบ

---

* ได้รับความคม: 24 มกราคม 2568; แก้ไขบทความ: 27 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 เมษายน 2568

คำสำคัญ: แนวคิดทางการเมือง; หลักการทางการเมือง; สภาโรงงาน

Abstract

This article primarily aims to examine Antonio Gramsci's political concepts and principles concerning the "factory councils," with a focus on his writings prior to his imprisonment. The research employs a qualitative approach, utilizing detailed textual analysis of 12 articles within the section "L'Ordine Nuovo and the Factory Councils" which are part of his collected political writings from 1910–1920.

The findings reveal that the concept of factory councils plays a significant role as a mechanism for structural transformation in economic, political, and social systems. Notably, the concept emphasizes the role of the proletariat as key participants in managing resources, production, and determining the direction of society. Moreover, it reflects the creation of proletarian democracy, which fosters self-governance, political consciousness, and a systematic reduction of social inequalities.

Keywords: political concepts; political principles; factory councils

1. บทนำ

แนวคิด สภาโรงงาน (Factory Councils) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในแนวคิดทางการเมืองของ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci, 1919..., pp. 1891-1937) ซึ่งเป็นหนึ่งในนักทฤษฎีมาร์กซิสต์ที่มีบทบาทโดดเด่นในการศึกษาว่าด้วยโครงสร้างอำนาจ แนวคิดดังกล่าวได้รับการพัฒนาในบริบทของขบวนการแรงงานอิตาลีช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างกลไกทางเศรษฐกิจและการเมืองที่อยู่ภายใต้การควบคุมของชนชั้นแรงงาน แทนที่จะอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐและนายทุน (วัชรพล พุทธิรักษา, 2557, น. 25) กรัมสกีเสนอว่าสภาโรงงานเป็นรูปแบบของประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจที่เปิดโอกาสให้แรงงานสามารถบริหารสถาน

ประกอบการและกำหนดทิศทางของระบบการผลิตได้อย่างมีอิสระ (Femia, 1981, pp. 114-116)

แม้ว่ากรัมสกี จะได้รับการศึกษากว้างขวางในแวดวงรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่แนวคิดเกี่ยวกับสภาโรงงานกลับไม่ได้รับความสนใจในระดับเดียวกันกับแนวคิดอื่นของเขา เช่น การครองอำนาจนำ (Hegemony) รัฐองค์รวม (Integral State), และประชาสังคม (Civil Society) ซึ่งปรากฏอยู่ใน “สมุดบันทึกจากคุก” (Prison Notebooks) งานศึกษาส่วนใหญ่เกี่ยวกับกรัมสกี มักเน้นไปที่แนวคิดในช่วงที่เขาถูกจองจำ โดยละเลยการวิเคราะห์แนวคิดที่พัฒนาในช่วงก่อนถูกจับกุม (Pre-Prison Notebooks) ซึ่งรวมถึงแนวคิดเรื่องสภาโรงงาน (Thomas, 2013, pp. 86-90) การละเลยนี้สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในแวดวง Gramsci Studies ซึ่งยังขาดการศึกษาที่ครอบคลุมถึงพัฒนาการทางความคิดของเขาในช่วงที่มีบทบาททางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม

แนวคิดเรื่องสภาโรงงานของกรัมสกีเกิดขึ้นภายใต้บริบทของ “Biennio Rosso” (1919-1920) หรือ “สองปีแดง” ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่แรงงานอุตสาหกรรมของอิตาลีพยายามจัดตั้งองค์กรบริหารตนเองเพื่อควบคุมการผลิต อย่างไรก็ตาม ขบวนการนี้ต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ทั้งจากการต่อต้านของกลุ่มทุน อำนาจอัฐที่ไม่สนับสนุน และความแตกแยกภายใน ขบวนการแรงงานเอง ส่งผลให้แนวคิดสภาโรงงานไม่สามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว และท้ายที่สุดก็ล่มสลายลงพร้อมกับการขึ้นสู่อำนาจของลัทธิฟาสซิสต์ในอิตาลี (Holmwood, 1991, pp. 112-115) การพังทลายของขบวนการดังกล่าวได้จุดประกายข้อถกเถียงถึงความเป็นไปได้ของแนวคิดนี้ในเชิงปฏิบัติ นักวิชาการบางส่วนมองว่าสภาโรงงานเป็นเพียงอุดมการณ์ที่ขาดความเป็นจริง ขณะที่บางส่วนเห็นว่าแนวคิดดังกล่าวสามารถนำไปพัฒนาเป็นทางเลือกเชิงโครงสร้างสำหรับประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ (Barker, 1978, pp. 118-126)

นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องสภาโรงงานยังคงเป็นที่ถกเถียงอย่างกว้างขวางในแวดวงวิชาการ โดยเฉพาะในแง่ของบทบาทและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เป็นกลไกทางการเมืองของชนชั้นแรงงาน งานศึกษาหลายชิ้นมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวคิดนี้ในฐานะองค์ประกอบสำคัญของกรัมสกีที่สะท้อนถึงความพยายามในการสร้างโครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่แตกต่างไปจากรัฐและทุน อย่างไรก็ตาม การตีความและข้อถกเถียงเกี่ยวกับขอบเขตและศักยภาพของแนวคิดดังกล่าวยังคงเป็นประเด็นที่ต้องการการศึกษาวิเคราะห์เพิ่มเติม เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาท

ของสภาโรงงานในฐานะกลไกเชิงอุดมการณ์และปฏิบัติการทางการเมืองของชนชั้นแรงงานในบริบทของกรัမ်းซี

จากประเด็นข้างต้น งานศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวคิด สภาโรงงานของกรัမ်းซี ผ่านการศึกษาตัวบทอย่างละเอียด เพื่อทำความเข้าใจหลักการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดดังกล่าว รวมถึงสำรวจโครงสร้างความคิดที่กรัမ်းซีนำเสนอภายใต้บริบทของขบวนการแรงงานในช่วงเวลานั้น งานศึกษานี้จะช่วยให้เกิดการตีขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของสภาโรงงานในฐานะองค์ประกอบสำคัญของทฤษฎีทางการเมืองของกรัမ်းซี และเสริมสร้างความเข้าใจต่อพัฒนาการทางความคิดของเขาในช่วงก่อนการถูกคุมขัง

อีกหนึ่งเหตุผลสนับสนุนในการทำวิจัยฉบับนี้คือ ผู้วิจัยได้ทบทวนสถานะองค์ความรู้ว่าด้วย กรัမ်းซี ศึกษาในประเทศไทยจากเอกสารงานวิชาการต่างๆ ประกอบด้วย หนึ่งวิทยานิพนธ์ (Thesis) สองงานวิจัย (Research) และสามบทความวิชาการ (Academic articles) และรวมไปถึงตำรา (Treatise) และงานนิพนธ์วิชาการที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนสถานะองค์ความรู้ ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทองค์ความรู้ของกลุ่มกรัမ်းซีศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก การศึกษาแนวคิดของกรัမ်းซีในด้านทฤษฎี ประเภทที่สองสถานะองค์ความรู้ที่ว่าด้วยการนำแนวคิดของของ อันโตนิโอ กรัမ်းซีไปอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆทางสังคมและการเมืองไทย จากการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยพบว่าในแวดวงกลุ่มกรัမ်းซีศึกษานั้นจะเป็นการศึกษางานเขียนของกรัမ်းซีในช่วงเวลาติดคุกเพียงเท่านั้นหรือกล่าวอีกอย่างคือ “สมุดบันทึกจากคุก” (Prison Notebooks) อาทิ การครองอำนาจนำ (Hegemony) รัฐองค์รวม (integral state) ประชาสังคม (Civill Society) ผู้ถูกกดขี่ (Subaltern) ฯลฯ แต่ปรากฏการศึกษาแนวความคิดของกรัမ်းซีในช่วงระยะเวลาก่อนติดคุก (Pre – Prison Notebooks) เพียงสองชิ้น คือ งานแปลของ สมบัติ พิศสะอาด จากคาราเบล เจอโรเม (Jerome Karabel) ในบทที่ว่าด้วย “การปฏิวัติของบอลเชวิคกับขบวนการสภาโรงงาน” ในหนังสือที่ชื่อว่า ความขัดแย้งของการปฏิวัติ อันโตนิโอ กรัမ်းซี กับปัญหาของปัญญาชน และงานของ วัชรพล พุทธรักษา (2557) ในหนังสือที่มีชื่อว่า บทสำรวจความคิดทางการเมืองของอันโตนิโอกรัမ်းซี ในบทที่ว่าด้วย แนวความคิดทางการเมืองก่อนถูกคุมขัง: สภาโรงงานทฤษฎีและการปฏิบัติ

ผู้วิจัยจึงเห็นว่าส่วนนี้เป็นส่วนที่สำคัญในการศึกษานักคิด อันโตนิโอ กรัမ်းซี ซึ่งเปรียบเสมือนข้อจำกัดทางวิชาการของกลุ่มกรัမ်းซีศึกษาที่สำคัญ ทำให้ผู้วิจัยนั้นให้ความสนใจและต้องการจะศึกษาเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นแนวความคิดของ

กรัมซี่ในช่วงระยะเวลาก่อนถูกจำคุก (Pre – Prison Notebooks) ผ่านการศึกษาจากแนวคิดสภาโรงงานสภาโรงงาน (Concept of the Factory Council) โดยในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาแบบการวิเคราะห์ตัวบทอย่างละเอียด (Close Textual Analysis) เพื่อมุ่งแสวงหาคำตอบที่ว่า แนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัมซี่เป็นอย่างไร และการตีความทฤษฎีสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัมซี่ ช่วยให้เรามองเห็นแนวคิดและหลักการทางการเมืองของ กรัมซี่อย่างไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัมซี่

2.2 เพื่อสังเคราะห์แนวคิดทางการเมือง และหลักการทางการเมืองที่ปรากฏในเขียนของกรัมซี่ทั้ง 12 ชิ้น ในแนวคิดเรื่อง สภาโรงงาน ของ อันโตนิโอ กรัมซี่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเป็นการศึกษาค้นคว้าผ่านเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาในครั้งนี้เป็นความพยายามในการตอบคำถามที่ว่า แนวคิดสภาโรงงานของกรัมซี่นั้นเป็นอย่างไร และการทำความเข้าใจความคิดทางการเมืองของกรัมซี่โดยผ่านการตีความแนวคิดเรื่องสภาโรงงาน โดยการวิเคราะห์ตัวบทอย่างละเอียด (Close Textual Analysis) ควบคู่กับการวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญ (Keyword Frequency Analysis) ผ่านงานเขียนชั้นต้นของกรัมซี่ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องสภาโรงงานจำนวน 12 บทความได้แก่งานเขียนในหมวด L'Ordine Nuovo and the Factory Councils ใน Selections from Political Writing (1910 – 1920) จำนวน 12 บทความ บรรณาธิการโดย ควินติน ฮอร์ (Hoare, 1977) ประกอบไปด้วย

1. WORKERS' DEMOCRACY (1919)
2. THE RETURN TO FREEDOM (1919)
3. THE CONQUEST OF THE STATE (1919)
4. TOWARDS THE COMMUNIST INTERNATIONAL (1919)

5. WORKERS AND PEASANTS (1919)
6. ELECTORALISM (1919)
7. THE DEVELOPMENT OF THE REVOLUTION (1919)
8. TO THE WORKSHOP DELEGATES OF THE FIAT CENTRO AND BREVETTI PLANTS (1919)
9. UNIONS AND COUNCILS (1919)
10. TRADE UNIONS AND THE DICTATORSHIP (1919)
11. SYNDICALISM AND THE COUNCILS (1919)
12. THE PROGRAMME OF THE WORKSHOP DELEGATES (1919)

4. สรุปผลการวิจัย

บทความนี้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัมสกี” ยิ่งไปกว่านั้น จากวิธีการดำเนินวิจัย ผู้วิจัยได้พิจารณาบทความในงานเขียนหมวด L’Ordine Nuovo and the Factory Councils ซึ่งรวมอยู่ใน Selections from Political Writing (1910–1920) ของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ที่ได้รับการบรรณาธิการโดยควินติน ฮอร์ (Hoare, 1977) จำนวนทั้งหมด 12 ชิ้น ที่มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองและการปฏิบัติของกรัมสกี ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญ 5 คำ ได้แก่ proletariat, freedom, democracy, revolution และ communism เพื่อสะท้อนถึงแนวคิดที่มีบทบาทสำคัญในเอกสารดังกล่าว ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

Proletariat (ชนชั้นกรรมาชีพ) คำว่า proletariat ปรากฏในเอกสารจำนวน 48 ครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของชนชั้นกรรมาชีพในฐานะตัวแทนของการปฏิบัติและการจัดตั้งรัฐใหม่ กรัมสกีใช้คำนี้เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของชนชั้นแรงงานในกระบวนการเปลี่ยนผ่านการเมืองและเศรษฐกิจ **Freedom (เสรีภาพ)** คำว่า freedom ปรากฏจำนวน 15 ครั้ง โดยส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายของขบวนการปฏิบัติและความต้องการปลดปล่อยชนชั้นแรงงานจากการกดขี่ภายใต้ระบบทุนนิยม **Democracy (ประชาธิปไตย)** คำว่า democracy ปรากฏจำนวน 12 ครั้ง โดยเน้นไปที่การวิเคราะห์แนวคิด “ประชาธิปไตยของชนชั้นแรงงาน” (Workers’ Democracy) ซึ่งกรัมสกีเสนอว่าเป็นรูปแบบประชาธิปไตยที่ให้อำนาจแก่ชนชั้นแรงงานแทนที่จะเป็นชนชั้นนายทุน **Revolution (การปฏิวัติ)** คำว่า revolution เป็นคำที่

ปรากฏบ่อยที่สุดในเอกสาร โดยพบถึง 85 ครั้ง สะท้อนถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งถือเป็นแก่นแนวคิดของกรั่มสกีในเอกสารนี้ **Communism (ลัทธิคอมมิวนิสต์)** คำว่า communism ปรากฏจำนวน 7 ครั้งในเอกสาร โดยมีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายสูงสุดของการปฏิวัติ ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลคอมมิวนิสต์ โดยมีชนชั้นกรรมาชีพเป็นแกนนำ ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปความถี่ในงานเขียนหมวด L'Ordine Nuovo and the Factory Councils ใน Selections from Political Writing (1910–1920)

คำสำคัญ (Keyword)	จำนวนครั้งที่ปรากฏ (Total Frequency)	หน้าที่พบ (Pages Found)
Proletariat	48	พบในหลายหน้า เช่น หน้า 68, 72, 75 เป็นต้น
Freedom	15	พบในบางหน้า เช่น หน้า 69, 71, 77 เป็นต้น
Democracy	13	พบในบางหน้า เช่น หน้า 66, 88 เป็นต้น
Revolution	85	พบกระจายตัวทั่วเอกสาร เช่น หน้า 80, 86, 89 เป็นต้น
Communism	7	พบในบางหน้า เช่น หน้า 76, 86, 92 เป็นต้น

การวิเคราะห์ดังกล่าวสะท้อนถึงความสอดคล้องของคำสำคัญกับแนวคิดหลักของอันโตนิโอกรั่มสกี ในด้านการปฏิวัติ และการสร้างสังคมใหม่ที่เน้นบทบาทของชนชั้นกรรมาชีพรวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง ในส่วนถัดไป ผู้วิจัยจะนำเสนอบทสรุปแนวคิด และหลักการทางการเมืองของสภาโรงงาน

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อสรุปจาก 5 แนวคิดหลักในแนวคิดสภาโรงงานของอันโตนิโอกรั่มสกี ที่ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญ 5 คำ ในส่วนก่อนหน้านี้ กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และสังคมในมุมมองของ อันโตนิโอ กรั่มสกี อาศัยบทบาทของชนชั้นกรรมาชีพเป็นแกนกลางสำคัญ กรั่มสกีเชื่อว่าศักยภาพของ “**ชนชั้นกรรมาชีพ**” (**Proletariat**) ในการรวมพลังและจัดตั้งองค์กรอันได้แก่สภาโรงงาน (Factory Councils) สามารถนำไปสู่การสร้างระบบโครงสร้างทางสังคมใหม่ที่เน้นความยุติธรรม และความเท่าเทียม สภาโรงงานไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่บริหารจัดการการผลิต แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยส่งเสริมการฝึกฝน

ทักษะการบริหารตนเอง รวมถึงสร้างความสามัคคีและจิตสำนึกทางการเมืองในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ ขณะเดียวกัน ในมุมมองของ กรัမ်ซี “เสรีภาพ” (Freedom) ไม่ได้หมายถึงการปลดปล่อยในระดับปัจเจกบุคคลเท่านั้นหากแต่เป็นการขยายไปสู่การสร้างระบบที่ปราศจากการควบคุม และการครอบงำโดยชนชั้นนายทุน เสรีภาพที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อชนชั้นกรรมาชีพสามารถควบคุมทรัพยากร และการผลิตได้โดยตรงผ่านองค์กรอย่างสภาโรงงาน โดยการพัฒนাজิตสำนึกทางการเมืองและการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้แรงงานสามารถบรรลุถึงเสรีภาพดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้น “ประชาธิปไตย” (Democracy) ในมุมมองของ กรั่มซีเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้แรงงานเข้ามามีบทบาทโดยตรงในการจัดการระบบเศรษฐกิจและการเมือง สภาโรงงานเป็นตัวอย่างของโครงสร้างประชาธิปไตยในระดับรากฐาน ซึ่งเปิดโอกาสให้แรงงานได้ฝึกฝนการตัดสินใจและการบริหารตนเอง กรั่มซีมองว่าประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่ได้อยู่ในระบบรัฐสภาที่ถูกครอบงำโดยชนชั้นนำ แต่เกิดจากการสร้างโครงสร้างการปกครองที่สะท้อนถึงเจตจำนงของชนชั้นกรรมาชีพ นอกเหนือจากนี้ “การปฏิวัติ” (Revolution) ในมุมมองของ กรั่มซีเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการจัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็งผ่านสภาโรงงาน ซึ่งทำหน้าที่ทั้งเป็นเครื่องมือและเป้าหมายของการปฏิวัติ สภาโรงงานช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจและการปกครองใหม่ที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างแรงงานในเมืองและชนบท อีกทั้งยังส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนขบวนการแรงงานในระดับสากล ยิ่งไปกว่านั้น “ลัทธิคอมมิวนิสต์” (Communism) ในมุมมองของกรั่มซีมุ่งหมายสร้างความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม กรั่มซีมองว่าสภาโรงงานเป็นรากฐานสำคัญของรัฐคอมมิวนิสต์ โดยเป็นพื้นที่ที่ช่วยพัฒนาทักษะการบริหารและสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์ในหมู่แรงงาน ความสำเร็จของลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นอยู่กับ การประสานความร่วมมือระหว่างแรงงานในเมืองและชนบท รวมถึงการสนับสนุนจากขบวนการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดทั้ง 5 เรื่อง ได้แก่ ชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat) เสรีภาพ (Freedom) ประชาธิปไตย (Democracy) การปฏิวัติ (Revolution) และลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสภาโรงงานในฐานะกลไกสำคัญของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สภาโรงงานไม่ได้เป็นเพียงองค์กรเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แต่ยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมือง ความร่วมมือ และความเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม ในส่วนถัดไป ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์หลักการทางการเมืองของลัทธิคอมมิวนิสต์ในมุมมองของกรั่มซี ซึ่งจะขยายความจากบทบาทของ

สภาโรงงานในฐานะกลไกที่สนับสนุนอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และการสร้างระบบใหม่ของชนชั้นกรรมาชีพอย่างแท้จริง

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงจะนำเสนอประเด็นหลัก 3 ประเด็นหลัก ที่นำไปสู่การเสนอ**หลักการทางเมืองเรื่องคอมมิวนิสต์**ในแนวคิดสภาโรงงานของอันโตนิโอกรัมชีที่กรั้มชีในสามประเด็นหลัก ผ่านการนำเสนอของผู้วิจัยในส่วนของแนวคิดทางการเมืองในเรื่องสภาโรงงานของอันโตนิโอกรัมชีก่อนหน้านี้ อันได้แก่ ประการแรกบทบาทของสภาโรงงานในรัฐคอมมิวนิสต์ ประการที่สองการปฏิบัติและความร่วมมือในระดับสากล และประสุดท้ายการศึกษาและการสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์ เพื่อทำความเข้าใจถึงแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ครอบคลุมในมุมมองของกรั้มชี

ประการแรกบทบาทของสภาโรงงานในรัฐคอมมิวนิสต์ สำหรับกรั้มชีสภาโรงงานถือเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ สภาดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เพียงควบคุมการผลิตหรือบริหารงานในโรงงานเท่านั้น หากแต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์ในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ กรั้มชีเสนอว่าสภาโรงงานควรได้รับการจัดตั้งขึ้นในลักษณะที่แรงงานสามารถเลือกตัวแทนของตนได้โดยตรง ตัวแทนเหล่านี้ต้องมีความสำนึกในอุดมการณ์คอมมิวนิสต์และสามารถทำหน้าที่ในการสร้างระบบประชาธิปไตยภายในองค์กร สภาโรงงานยังมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงแรงงานในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อสร้างเอกภาพในการต่อสู้กับระบบทุนนิยม ขณะเดียวกัน สภาโรงงานในมุมมองของกรั้มชีไม่ได้จำกัดบทบาทเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ แต่ยังมีมิติทางการเมืองและวัฒนธรรมที่สำคัญ กรั้มชีมองว่าสภาโรงงานเป็นเครื่องมือในการสร้าง “เสรีภาพที่แท้จริง” ซึ่งหมายถึงการที่ชนชั้นกรรมาชีพสามารถควบคุมทรัพยากรและระบบการผลิตได้โดยปราศจากการครอบงำของชนชั้นนายทุน เสรีภาพในที่นี้ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงระดับปัจเจกบุคคล แต่ขยายไปสู่การสร้างระบบที่เอื้อต่อความยุติธรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างแท้จริง **ประการที่สองการปฏิบัติและความร่วมมือในระดับสากล** กรั้มชีมองว่าการปฏิบัติในระดับชาติไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากปราศจากการเชื่อมโยงกับขบวนการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ เขาเน้นว่าความสำเร็จของการปฏิวัติคอมมิวนิสต์ขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างชนชั้นกรรมาชีพในเมือง และชนบท รวมถึงการสนับสนุนจากเครือข่ายระดับสากล เช่น สากลคอมมิวนิสต์ (Communist International) การสนับสนุนดังกล่าวช่วยเสริมสร้างความมั่นคงให้กับรัฐคอมมิวนิสต์และเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างสามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ กรั้มชีชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์

ระหว่างแรงงานในเมืองและชนบทมีบทบาทสำคัญในการสร้างเอกภาพของขบวนการปฏิวัติ เขาเสนอให้มีการจัดตั้งองค์กรในระดับท้องถิ่น เช่น สภาชาวนา (Peasant Councils) เพื่อเชื่อมโยงเป้าหมายของแรงงานในเมือง และชนบทเข้าด้วยกัน ความร่วมมือระหว่างสองกลุ่มนี้ ไม่เพียงช่วยลดความขัดแย้งทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นในขบวนการปฏิวัติ **ประการสุดท้ายการศึกษาและการสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์** การศึกษาและการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรัฐคอมมิวนิสต์ กรัมนีชี้เน้นว่าชนชั้นกรรมาชีพต้องได้รับการศึกษาเพื่อเข้าใจโครงสร้างของระบบที่กดขี่พวกเขา การศึกษานี้ไม่เพียงมุ่งเน้นด้านทฤษฎี แต่ยังรวมถึงการฝึกฝนทักษะทางการบริหารและการปกครองผ่านการมีส่วนร่วมในสภาโรงงาน กรัมนีเชื่อว่าการจัดตั้ง “โรงเรียนการเมือง” ภายในสภาโรงงานจะช่วยยกระดับความรู้และความสามารถของชนชั้นกรรมาชีพ ทำให้พวกเขาสามารถบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป หลักการทางการเมืองของลัทธิคอมมิวนิสต์ในมุมมองของอันโตนิโอ กรัมนี เน้นความสำคัญของการจัดตั้งองค์กรที่เข้มแข็ง เช่น สภาโรงงาน ซึ่งเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายของการปฏิวัติ กรัมนีมองว่า สภาโรงงานไม่เพียงทำหน้าที่ในการควบคุมทรัพยากร และการผลิต แต่ยังเป็นพื้นที่สำหรับการสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์และการฝึกฝนทักษะการปกครองตนเอง ความสำเร็จของลัทธิคอมมิวนิสต์ในมุมมองของกรัมนีขึ้นอยู่กับ การประสานความร่วมมือระหว่างแรงงานในเมืองและชนบท การสนับสนุนจากขบวนการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ และการให้ความสำคัญกับการศึกษาในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ ยิ่งไปกว่านั้น หลักการทางการเมืองเรื่องคอมมิวนิสต์ในมุมมองของกรัมนีไม่ได้เป็นเพียงอุดมการณ์ทางการเมือง แต่เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างโครงสร้างใหม่ทางสังคมที่เอื้อต่อความเท่าเทียมและเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม ความร่วมมือ การศึกษา และการพัฒนาจิตสำนึกคอมมิวนิสต์ล้วนเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้แนวคิดของกรัมนีเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นที่น่าสนใจและยังคงมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิดและหลักการทางการเมืองเรื่อง “สภาโรงงาน” (Factory Councils) ของ อันโตนิโอ กรัมนี โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวคิดดังกล่าวไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการต่อรอง สิทธิของชนชั้นแรงงาน หากแต่ยังสะท้อนถึงความพยายาม

ในการสร้างโครงสร้างทางสังคมใหม่ที่เน้นความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมของชนชั้นแรงงานในทุกมิติของสังคม

อย่างไรก็ดี แนวคิดของกรัสมิ่เริ่มต้นจากการเน้นบทบาทของ “ชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletariat) ซึ่งถือเป็นแกนหลักของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ และการเมือง การวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญในเอกสารจำนวน 12 บทความ ในหมวด L’Ordine Nuovo and the Factory Councils ใน Selections from Political Writing (1910 – 1920) จากการศึกษาพบว่า คำว่า “proletariat” ปรากฏถึง 48 ครั้ง ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญ ที่มีแก่ชนชั้นดังกล่าวของกรัสมิ่ ขณะเดียวกัน ชนชั้นกรรมาชีพยังดำเนินสถานะในบทบาทกลไกสำคัญ ของการสร้างสรรค์ระบบใหม่ สภาโรงงานจึงทำหน้าที่เป็นทั้งพื้นที่ในการฝึกฝนการบริหารตนเอง และเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมสร้างความสามัคคีรวมไปถึงจิตสำนึกทางการเมืองในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ

ยิ่งไปกว่านั้น กรัสมิ่มองว่า “เสรีภาพ” (Freedom) ไม่ได้หมายถึงการปลดปล่อยในระดับปัจเจก แต่คือเสรีภาพในเชิงโครงสร้างที่ชนชั้นกรรมาชีพสามารถควบคุมทรัพยากรและระบบการผลิตได้โดยตรง คำว่า “freedom” ปรากฏ 15 ครั้งในเอกสาร จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความเชื่อของกรัสมิ่ว่าการสร้างเสรีภาพจำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจผ่านการจัดตั้งองค์กรอย่างสภาโรงงาน เสรีภาพในมุมมองของกรัสมิ่จึงไม่ใช่ผลลัพธ์ของการปฏิบัติที่ใช้กำลัง แต่เกิดจากการสร้างระบบที่สนับสนุนความยุติธรรม และการมีส่วนร่วม

มากไปกว่านั้น อีกหนึ่งประเด็นสำคัญคือแนวคิด “ประชาธิปไตยของชนชั้นแรงงาน” (Workers’ Democracy) ซึ่งคำว่า “democracy” ปรากฏ 12 ครั้งในเอกสาร นอกเหนือจากนี้ กรัสมิ่ได้วิพากษ์วิจารณ์ประชาธิปไตยแบบรัฐสภาที่ถูกครอบงำโดยชนชั้นนำ และเสนอให้สร้างระบบประชาธิปไตยรากฐานที่แรงงานมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ สภาโรงงานจึงเป็นตัวอย่างของประชาธิปไตยที่ให้อำนาจแก่ประชาชนในระดับฐานราก ซึ่งช่วยฝึกฝนแรงงานให้เข้าใจบทบาทของตนในทั้งในแง่ของกระบวนการบริหารเศรษฐกิจ และในแง่การเมือง

ในทำนองเดียวกัน คำว่า “revolution” ที่ปรากฏถึง 85 ครั้งในเอกสาร แสดงให้เห็นว่า แนวคิดการปฏิวัติเป็นแกนสำคัญในแนวคิดเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัสมิ่ เขาเน้นว่าการปฏิวัติไม่สามารถบรรลุได้ผ่านการใช้กำลัง หากแต่ต้องเกิดจากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างแรงงานทั้งในเมืองรวมไปถึงในชนบท ยิ่งไปกว่านั้น รวมไปถึงการสนับสนุนจากขบวนการ

คอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ อาทิ สากลคอมมิวนิสต์ (Communist International) การสร้างสภาโรงงานจึงเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายในการปฏิบัติ เนื่องจากช่วยให้ชนชั้นกรรมาชีพได้มีบทบาทในทุกมิติของโครงสร้างในสังคม

จนกระทั่งนำไปสู่ Communism (ลัทธิคอมมิวนิสต์) เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติ ลัทธิคอมมิวนิสต์ ในมุมมองของกรัมมี่เป็นมากกว่าลักษณะของอุดมการณ์ทางการเมือง หากแต่เป็นระบบที่มุ่งหมายสร้างความเท่าเทียมและความยุติธรรมในทุกมิติของสังคม คำว่า “communism” ปรากฏในเอกสารถึง 7 ครั้ง และสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายสูงสุดของกรัมมี่ในการสร้างรัฐที่ชนชั้นกรรมาชีพสามารถควบคุมทรัพยากรและระบบการผลิตได้โดยตรง สภาโรงงานจึงถือเป็นรากฐานสำคัญของระบบดังกล่าว เนื่องจากไม่เพียงช่วยให้แรงงานได้ฝึกฝนทักษะการบริหาร แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยสร้างจิตสำนึกคอมมิวนิสต์ในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ กรัมมี่เชื่อว่าความสำเร็จของ ลัทธิคอมมิวนิสต์ขึ้นอยู่กับความร่วมมือในระดับสากล รวมถึงการผสานความร่วมมือระหว่างแรงงานในเมืองและชนบท กล่าวคือการร่วมมือจากชนชั้นกรรมาชีพในทุกมิติของสังคม

ขณะเดียวกัน หลักการทางการเมืองในแนวคิดเรื่องสภาโรงงานของกรัมมี่ยังผูกโยงกับเป้าหมายของ ลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสร้างระบบที่เท่าเทียมและเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม กรัมซี่มองว่าสภาโรงงานไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการจัดการทางเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความพยายามในการรากฐานสำหรับการสร้างรัฐแบบคอมมิวนิสต์ที่ชนชั้นกรรมาชีพมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของสังคม หลักการนี้เน้นถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างชนชั้นแรงงานในระดับชาติและระดับสากล เพื่อสร้างระบบที่ปลอดจากการกดขี่และการเอารัดเอาเปรียบ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของอันโตนิโอ กรัมซี่ เป็นตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนความพยายามในการสร้างระบบที่มุ่งเน้นถึงความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมในสังคม จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความถี่ของคำสำคัญ ปรากฏพบ 5 แนวคิดหลัก ประกอบไปด้วย ชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat) เสรีภาพ (Freedom) ประชาธิปไตย (Democracy) การปฏิวัติ (Revolution) และลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) แนวคิดเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงเป้าหมายของกรัมซี่ในการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมใหม่ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชนชั้นแรงงานได้อย่างแท้จริง ผลการวิจัยนี้ไม่เพียงยืนยันบทบาทสำคัญของแนวคิดเหล่านี้ในบริบททางสังคม และการเมือง

ยุคของกรัสมี่ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของแนวคิดดังกล่าวกับบริบทปัจจุบัน ที่พบเจอปัญหาในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เป็นต้น ประการเหล่านี้ยังคงเป็นความท้าทายสำคัญในหลายสังคมทั่วทุกมุมโลก นอกเหนือจากนี้ หลักการทางการเมืองในมุมมองของกรัสมี่ยังผูกโยงกับเป้าหมายของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการสร้างระบบที่เท่าเทียม และเป็นธรรมในทุกมิติของสังคม หลักการนี้จึงถูกเสนอมาเพื่อสร้างระบบที่ปลอดจากการกดขี่ และการเอารัดเอาเปรียบ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้พยายามสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองบางประการของอันโตนิโอ กรัสมี่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเรื่อง “สภาโรงงาน” (Factory Councils) ซึ่งถือเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญทั้งในมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม การศึกษาในครั้งนี้ได้เปิดเผยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดเชิงทฤษฎีกับการนำไปปฏิบัติในระดับโครงสร้าง โดยเน้นย้ำบทบาทของชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat) ในฐานะกลไกสำคัญของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดเรื่องสภาโรงงานของกรัสมี่ชี้ให้เห็นถึงความพยายามในการสร้างระบบที่มีจุดมุ่งหมายถึงความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมของชนชั้นกรรมาชีพ โดยกรัสมี่มองว่าสภาโรงงานไม่เพียงเป็นองค์กรที่ใช้ต่อรองสิทธิของแรงงานในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม หากแต่ยังเป็นพื้นที่ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารตนเองและการสร้างจิตสำนึกทางการเมืองในหมู่ชนชั้นกรรมาชีพ แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงการพยายามจัดตั้งโครงสร้างที่เปิดโอกาสให้แรงงานได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่า “เสรีภาพ” (Freedom) ในมุมมองของกรัสมี่ ในแนวคิดเรื่องสภาโรงงาน ไม่ได้หมายถึงการปลดปล่อยในระดับปัจเจกบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการสร้างเสรีภาพเชิงโครงสร้างที่ชนชั้นกรรมาชีพสามารถควบคุมทรัพยากรและระบบการผลิตได้โดยปราศจากการครอบงำของชนชั้นนายทุน เสรีภาพดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองในหมู่แรงงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในองค์กรอย่างสภาโรงงาน ซึ่งกรัสมี่เชื่อว่าเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างระบบการเมืองใหม่ขึ้นมา

มากไปกว่านั้น ผลการวิจัยได้ยืนยันว่า “ประชาธิปไตย” (Democracy) ในมุมมองของกรัสมิ์ไม่ได้จำกัดอยู่ที่ระบบรัฐสภาที่ครอบงำโดยชนชั้นนำ แต่เป็นกระบวนการที่เน้นการมีส่วนร่วมของชนชั้นกรรมาชีพในทุกระดับของการบริหารจัดการ สภาโรงงานจึงถูกมองว่าเป็นต้นแบบของประชาธิปไตยรากฐานที่เปิดโอกาสให้แรงงานได้ฝึกฝนการตัดสินใจและสร้างความร่วมมือในระบบเศรษฐกิจและการเมืองในแบบที่ตอบสนองต่อความต้องการของชนชั้นแรงงานอย่างแท้จริง

ในขณะเดียวกัน แนวคิดเรื่อง “การปฏิวัติ” (Revolution) ของกรัสมิ์เป็นอีกหนึ่งองค์ความรู้สำคัญ ที่ปรากฏในงานวิจัยครั้งนี้ โดยกรัสมิ์ชี้มองว่าการปฏิวัติที่แท้จริงไม่ได้เกิดจากการยึดอำนาจรัฐโดยการใช้กำลัง แต่เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชนชั้นกรรมาชีพทั้งในระดับชาติและระดับสากล การจัดตั้ง สภาโรงงานจึงเป็นทั้งเครื่องมือและเป้าหมายของกระบวนการปฏิวัติที่เน้นการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างใหม่ และสอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวของลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism)

กล่าวโดยสรุป องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ได้ต่อยอดถึงความสำคัญของแนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัสมิ์ ที่เป็นการพยายามในการมุ่งเน้นที่จะสร้างโครงสร้างทางสังคมขึ้นมาใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางการเมืองและหลักการทางการเมืองเรื่องสภาโรงงานของ อันโตนิโอ กรัสมิ์ สามารถนำเสนอข้อเสนอแนะในมิติต่างๆ ผู้วิจัยได้จำแนกออกมาเป็นสามประการดังนี้ **ประการแรกข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างระบบที่เน้นความยุติธรรม ความเท่าเทียม และการมีส่วนร่วมในทุกมิติของสังคม แนวคิดเรื่อง “สภาโรงงาน” สามารถประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายโดยการสนับสนุนการกระจายอำนาจจากรัฐไปยังท้องถิ่นหรือองค์กรต่างๆ ในชุมชน ตัวอย่างเช่น การพัฒนานโยบายที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน การออกแบบนโยบายที่เอื้อให้แรงงานสามารถมีบทบาทในการกำหนดเงื่อนไขการทำงาน และการพัฒนาพื้นที่สำหรับการแสดงออกและตัดสินใจในระดับองค์กร ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่สะท้อนแนวคิดประชาธิปไตยรากฐานผ่านแนวคิดเรื่องสภาแรงงานของกรัสมิ์ **ประการที่สอง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ** ในเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานที่มีโครงสร้างคล้ายกับ “สภาโรงงาน” สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในบริบทขององค์กรภาครัฐและเอกชน โดย

มุ่งสร้างพื้นที่ให้พนักงานหรือสมาชิกองค์กรสามารถแสดงออกความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และมีบทบาทในการกำหนดนโยบายขององค์กร ตัวอย่างเช่น การจัดตั้งคณะกรรมการแรงงานในระดับโรงงานหรือองค์กร ที่ให้แรงงานมีสิทธิเสนอข้อเรียกร้องและมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการจัดตั้ง “โรงเรียนการเมือง” หรือพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการบริหารตนเองในกลุ่มแรงงานหรือชุมชน โดยเน้นการฝึกฝนทักษะด้านการจัดการ การทำงานร่วมกัน และการวิเคราะห์โครงสร้างทางสังคมที่มีผลต่อความไม่เท่าเทียม **ประการสุดท้ายข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไปสำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในภาคหน้า** ผู้วิจัยมีข้อเสนอสองประเด็น 1) การวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องสภาพโรงงานของอันโตนิโอ กรัมสกี การศึกษาในอนาคตควรมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์กรณีศึกษาที่สะท้อนถึงแนวคิดของกรัมสกีในบริบทของประเทศไทย เช่น การวิเคราะห์บทบาทของกลุ่มแรงงานหรือชุมชนที่เคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมทางเศรษฐกิจและการเมือง การศึกษาลักษณะนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับศักยภาพของแนวคิดกรัมสกีในบริบทที่มีความเฉพาะตัว แต่อาจจะต้องพิจารณาเรื่องบริบท วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองไปพร้อมๆ กันว่ามีความเหมาะสมในการศึกษาต่อสังคมไทยหรือไม่ 2) ผู้วิจัยอยากเสนอให้ผู้สนใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องสภาพโรงงานของอันโตนิโอ กรัมสกี ได้ทำการทดลองนำเอาหลักฐานหรือเอกสารสำคัญ ตลอดจนการนำข้อมูลต่างๆ ที่เคยถูกศึกษาแล้วในอดีตกลับมาทำการศึกษาและตีความใหม่ผ่านกรอบแนวคิดและทฤษฎีใหม่ๆ รวมถึงการช่วยกันพยายามค้นคว้า และนำเสนอข้อมูลใหม่ๆ มาเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างตรงไปตรงมาให้ได้มากที่สุดเท่าที่ผู้ศึกษาหลังจากนี้จะกระทำได้

เอกสารอ้างอิง

- คาราเบล เจอโรเม. (2557). *ความขัดแย้งของการปฏิวัติ อันโตนิโอกรัมสกีกับปัญหาของปัญญาชน* (สมบัติ พิศสะอาด, ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- วัชรพล พุทธรักษา. (2557). *บทสำรวจความคิดทางการเมืองของ อันโตนิโอ กรัมสกี*. กรุงเทพฯ: สมมติ.
- Antonio Gramsci (1971). *Selections from the Prison Notebooks*. New York, NY: International Publishers.

- Barker, C. (1978). A Note on the Theory of Capitalist States. *Capital & Class*, 2(1), 118-126.
- Femia J. V. (1981). *Gramsci's Social Theory and Democracy: Major Themes in Gramsci's Writings*. (n.d.)
- Hoare, Q. (Ed.). (1919). *Antonio Gramsci Selections From Political Writings (1910-1920)* (J. Mathewas, Trans.). London: Lawrence And Wishart.
- Holmwood, J. (1991). *Economy and Society: A Theoretical Integration*. Oxfordshire: Routledge.
- Thomas, P. (2013). *The Gramscian Moment: Philosophy, Hegemony and Marxism*. Leiden: Brill.

นโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย *

The Policy of Local Autonomy in a Specific Area of Thailand

ยศธร ทวีพล

Yossathorn Taweephon

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University

E-mail: yossathorn@tsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย การศึกษาใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ศึกษาในพื้นที่แห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร พนักงานปฏิบัติการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ตลอดจนประชาชนและนักวิชาการด้านการปกครองท้องถิ่นด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกออนไลน์ และการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการศึกษาพบว่า ความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่น กล่าวคือ แม้ว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง นับเป็นจุดแข็งของความเป็นอิสระท้องถิ่นจากอิทธิพลการเลือกตั้งท้องถิ่น ทำให้เกิดการแทรกแซงจากราชการส่วนอื่นๆ ยากลำบาก แต่ความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านอื่น โดยเฉพาะความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลังและความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจนโยบาย ถือว่าเผชิญหน้ากับการแทรกแซงจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่งผลให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีขีดความสามารถการบริหารงานบุคคล ความเป็นอิสระทางการคลังและความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจ

---

* ได้รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 22 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 กรกฎาคม 2568

นโยบายต่ำ การบริหารงานส่วนท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ จึงยังคงอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของส่วนกลาง ขาดความเป็นอิสระ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออัตลักษณ์และเป็นอุปสรรคในการสะท้อนความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ: นโยบาย; ความเป็นอิสระท้องถิ่น; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aims to examine the policies of local autonomy in a specific area of Thailand. The study was conducted using the participatory action research approach. Data were collected through online in-depth interviews and small group meetings with local and regional executives, operational staff members of local administration units, local citizens, and scholars specializing in local governance.

The findings reveal an imbalance in local autonomy. While political autonomy is its strength-ensuring that local administration units are not influenced by local elections and hence obstructing interference from other government bodies-other aspects of autonomy, particularly in human resource administration, finance, and policymaking, remain constrained by central and regional government. As a result, local administration units have limited capacity in these areas. Consequently, much of their work remains under the command of the central government, lacking true autonomy. This has an impact on their distinct identity and hinders their ability to respond to local needs.

Keywords: policy; local autonomy; local administrative organization

1. บทนำ

ในศตวรรษที่ 19 ถือเป็นยุคก่อตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญในหลายประเทศจึงกำหนดความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม (Franzke & Schaap, 2021) โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศยุโรปที่มีอิทธิพลความต้องการการได้รับการบริการสาธารณะและความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน จำเป็นต้องยกระดับการให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการสถานการณ์ดังกล่าวจึงสร้างความท้าทายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกระตุ้นให้เกิดการยกระดับศักยภาพการให้บริการ โดยมุ่งสู่การสร้างนวัตกรรมการบริการควบคู่กับการเสริมสร้างการบริหารงานแบบประชาธิปไตย (Kuhlmann, Wayenberg, Bergström, & Franzke, 2021) แต่อย่างไรก็ตามการยกระดับความทันสมัยใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องกำหนดให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ภายใต้การให้บริการบนพื้นฐานความเป็นอิสระท้องถิ่นอย่างแท้จริง (Keuffer, 2018)

แม้การบริหารงานภาครัฐภายใต้บริบทความเป็นอิสระท้องถิ่นในประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งได้รับการยอมรับและถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขวางไม่แพ้ประเทศพัฒนาแล้ว แต่ยังมีข้อถกเถียงว่าประเทศในกลุ่มกำลังพัฒนา มีเป้าหมายการบริหารงานภาครัฐในบริบทความเป็นอิสระท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริงมาน้อยเพียงใด เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ เน้นการบริหารงานแบบรวมศูนย์อำนาจ โดยมีความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจ นโยบาย ความเป็นอิสระทางการคลัง ความเป็นอิสระทางการบริหารงานบุคคลและความเป็นอิสระทางการเมืองต่ำ (กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์, 2563) ในขณะเดียวกันโดยส่วนใหญ่ ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในประเทศกำลังพัฒนา นิยมแทรกแซงและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของราชการส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ถูกแทรกแซงและมีระดับความเป็นอิสระท้องถิ่นต่ำ มีข้อจำกัดการพึ่งพาตนเอง ทำให้ไม่สามารถจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการให้บริการสาธารณะ นอกเหนือจากปัจจัยภายนอกดังกล่าวที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของความเป็นอิสระท้องถิ่น ปัจจัยภายใน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศกำลังพัฒนา ตระหนักต่อการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนต่ำ ทำให้การบริหารงานสาธารณะระดับท้องถิ่นปราศจาก

กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลจากประชาชน จนส่งผลต่อบทบาทของประชาชนในฐานะผู้ตื่นรู้ทางการเมือง ปัญหาความไม่เป็นอิสระท้องถิ่น จังหวัดความรุนแรงในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา และจำเป็นต้องได้รับการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นอิสระท้องถิ่น โดยใช้บทบาทผู้นำภาคประชาสังคม การส่งเสริมการใช้หลักความรับผิดชอบและการกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันเพื่อการเติบโตของท้องถิ่น (Ladner et al., 2019, p. 6)

ไม่แตกต่างกับปัญหาความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นไทย ซึ่งครอบคลุมความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจทางนโยบาย เกี่ยวกับความสามารถในการกำหนดทิศทางการบริหารราชการแผ่นดินส่วนท้องถิ่น โดยการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ความรู้ ความสามารถและความคิดของคนในท้องถิ่น ตลอดจนความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง (อริย์รัช บุญถึง, 2563) ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงพึ่งพางบประมาณจากราชการส่วนกลาง ขาดความสามารถในการพึ่งพาแหล่งรายได้เป็นของตนเอง สะท้อนความอ่อนแอในการพึ่งพาตนเองทางการคลัง ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยมีปัญหาความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีข้อจำกัดการกำหนดการบริหารงานบุคคล จากปัญหาดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษานโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1. แสดงระเบียบวิธีวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การศึกษาเริ่มจากนักวิจัยกำหนดพื้นที่ศึกษา โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่ง ซึ่งมีขนาดเล็ก โดยเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นพื้นที่ศึกษา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีลักษณะเป็นกิ่งเมืองกิ่งชนบทและอยู่ชายขอบในพื้นที่แห่งหนึ่งของเมืองหลักในต่างจังหวัด ลักษณะทั่วไปทางการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าอยู่ในสภาพปกติ กล่าวคือไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานหรือปัญหาพิเศษในพื้นที่ ตลอดจนสถานการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปกติ โดยผู้บริหารและประชาชนร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานท้องถิ่นอย่างปราศจากปัญหาความขัดแย้งหรือความรุนแรงทางการเมือง นอกจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มิได้รับผลกระทบในการบริหารงานใดๆ เป็นพิเศษ คุณสมบัติดังกล่าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นคุณสมบัติการนำมาซึ่งการกำหนดให้เป็นพื้นที่ศึกษาในการศึกษานี้

3.2 การปฏิบัติตามแผนการวิจัย

หลังทราบพื้นที่ศึกษา นักวิจัยจึงกำหนดให้การวิจัยเริ่มจากการสร้างความร่วมมือ จากนั้นจึงเป็นการค้นหาผู้เกี่ยวข้องและการสร้างกลุ่มสมาชิกชุมชนขึ้นเพื่อร่วมกันออกแบบวิจัย ปฏิบัติตามแผนวิจัยและหลอมรวมการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับการสร้างความร่วมมือ นักวิจัยเริ่มจากการประสานงานไปยังผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษา โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี จากนั้นจึงดำเนินการค้นหาผู้เกี่ยวข้องและสร้างกลุ่มสมาชิกชุมชนตามแผนการวิจัยที่มีการออกแบบไว้ โดยในการติดต่อสร้างความร่วมมือ การค้นหาผู้เกี่ยวข้องและการสร้างกลุ่มสมาชิกชุมชน นักวิจัยจะดำเนินการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อให้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบตลอดระยะเวลาวิจัย

3.3 การหลอมรวมการเรียนรู้

การหลอมรวมการเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อให้ผลการศึกษา นโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทยได้รับการพิจารณาร่วมกันระหว่างสมาชิกชุมชนและเป็นข้อตกลงร่วมกัน หลังการสะท้อนปัญหา ความต้องการและประสบการณ์ จนนำมาสู่การแก้ไขปัญหาหรือสะท้อนความเป็นอิสระท้องถิ่น ในช่วงการหลอมรวมการเรียนรู้ จึงทำให้เกิดกระบวนการพัฒนา การปรับปรุง การแก้ไขและการปรับเปลี่ยนข้อมูลส่วนต่างๆ ตลอดเวลา

3.4 นโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย

การศึกษานโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นในพื้นที่แห่งหนึ่งของไทย ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์การวิจัย จึงสามารถสะท้อนภาพนโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่น ครอบคลุมความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการกำหนดนโยบาย โดยการศึกษาดังกล่าวดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนักวิชาการ ดังตารางที่ 1 โดยวิธีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญให้ความสำคัญกับความรู้เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น การกระจายอำนาจ นโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกออนไลน์เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของข้อมูลและการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสะท้อนภาพข้อถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่มีการศึกษาวิจัย ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเป็นหลัก โดยจัดเป็นกลุ่มชุดของข้อมูลและนำเสนอผล ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างชุดข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม อันเป็นหัวใจของการศึกษานี้

ตารางที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	จำนวน	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	สถานะ
ผู้บริหาร			
- ระดับท้องถิ่น	5 คน		คนใน
- ระดับภูมิภาค	5 คน		คนใน
พนักงานปฏิบัติการ			
- ระดับท้องถิ่น	5 คน		คนใน
- ระดับภูมิภาค	5 คน	การสัมภาษณ์เชิงลึกออนไลน์	คนใน
ผู้ปฏิบัติหน้าที่ส่วนภูมิภาค		และการประชุมกลุ่มย่อย	
- กำนัน	5 คน		คนใน
- ผู้ใหญ่บ้าน	5 คน		คนใน
ประชาชน			
- ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล	5 คน		คนใน
- ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด	5 คน		คนนอก

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	จำนวน	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	สถานะ
- ในพื้นที่เทศบาล	5 คน		คนนอก
- ในพื้นที่เมืองพัทยา	5 คน		คนนอก
- ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	5 คน		คนนอก
นักวิชาการ			
- ด้านการปกครองท้องถิ่น	5 คน		คนนอก

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่น

4.1.1 ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง

ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ถือเป็นจุดแข็งของความเป็นอิสระท้องถิ่น ซึ่งแม้ว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคพยายามเข้ามাত্রตรวจสอบการทำงานหรือกำหนดรูปแบบการทำงานให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกัน จนส่งผลต่อความเป็นอิสระท้องถิ่นของราชการส่วนท้องถิ่น เนื่องจากราชการส่วนภูมิภาค มีฐานะหรืออำนาจเหนือกว่าราชการส่วนท้องถิ่น แต่หากพิจารณาความเป็นอิสระทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ถือเป็นจุดแข็งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นแตกต่างกับราชการส่วนภูมิภาค และเป็นความเป็นอิสระท้องถิ่นที่มีศักยภาพต่อการป้องกันและแทรกแซงการทำงานจากราชการส่วนอื่นๆ โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งตระหนักต่อการได้มาของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้หลักการความเป็นตัวแทน กลไกดังกล่าวย่อมไม่สามารถถูกแทรกแซงจากราชการอื่น (ยกเว้นกรณีความไม่มั่นคงทางการเมืองสูง อาทิ การยึดอำนาจจากคณะปฏิวัติหรือรัฐประหาร) ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองจึงเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นอิสระท้องถิ่น ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโอกาสมีระดับความเป็นอิสระท้องถิ่นเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่น สะท้อนความโดดเด่นของความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง แต่ขาดความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านอื่นๆ โดยปัญหาการขาดความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านอื่นๆ เกิดจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะราชการส่วนกลางไม่ไว้วางใจราชการส่วนท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการสาธารณะ ซึ่งมักอ้างข้อกังวลเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสในการบริหารงานและการทุจริต จึงกำหนดให้ราชการ

ส่วนท้องถิ่นได้รับความเป็นอิสระท้องถิ่นบางอย่าง จนกระทั่งราชการส่วนกลางหันมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมการบริหารที่มีการปฏิบัติมาอย่างช้านาน จึงทำให้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับความเป็นอิสระท้องถิ่นไม่ถูกยอมรับในกลุ่มบรรดานักการเมืองและข้าราชการ ซึ่งเป็นกลุ่มชนชั้นนำที่กุมอำนาจการบริหารราชการแผ่นดิน โดยเฉพาะกลุ่มนักการเมืองระดับชาติที่มีความต้องการจัดบริการเองเพื่อดำรงรักษาสถานะและความสามารถในการแข่งขันในกระบวนการเลือกตั้งระดับชาติ แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากสภาพความเป็นจริง ข้ออ้างต่างๆ ของส่วนกลาง อาทิ ความโปร่งใสและการทุจริตของการบริหารงาน ไม่ถือว่าเป็นปัญหาเฉพาะซึ่งปรากฏกับการบริหารงานท้องถิ่น

4.1.2 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล

การศึกษาพบว่าภายใต้ความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ถือเป็นจุดแข็งของความเป็นอิสระท้องถิ่น แต่หากพิจารณาจากความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากอิทธิพลของราชการส่วนภูมิภาคที่มีบทบาทต่อราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาบุคลากรสูง ซึ่งทำให้อำนาจการบริหารงานบุคคลของราชการส่วนท้องถิ่นลดลง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล จึงเป็นความอิสระท้องถิ่นที่มีความอ่อนแอ โดยหลายภารกิจมิใช่อำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น อาทิ การพัฒนาบุคลากร การพิจารณาและกำหนดแผนอัตรากำลัง ความประเมินเชี่ยวชาญ บทบาทการแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคล การตรวจสอบเรื่องร้องเรียน ประชุมปัญหาการบริหารงานบุคคล ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบคุณวุฒิ การตรวจสอบผลการประเมิน การให้คำปรึกษาขั้นตอนต่างๆ ทางวินัย การร่วมเป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงและภารกิจอื่นๆ ซึ่งเป็นภารกิจที่ราชการส่วนภูมิภาคมีบทบาทกับการบริหารงานบุคคลของราชการส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจึงมองว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ถือเป็นปัญหาความเป็นอิสระท้องถิ่น

ข้อถกเถียงความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านการบริหารงานบุคคลจึงสะท้อนภาพการขาดความเป็นอิสระในการกำกับควบคุมภารกิจด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกภารกิจ อย่างไรก็ตามข้อค้นพบข้างต้น มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโต้แย้งว่าหากปราศจากมาตรฐานหรือกฎระเบียบการบริหารงานบุคคลกลาง อาจทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารงานบุคคล จนกระทั่งสามารถสร้างความเหลื่อมล้ำและความ

ไม่เป็นธรรมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามข้อโต้แย้งดังกล่าวได้รับการโต้แย้งว่า การพิจารณาความเป็นอิสระท้องถิ่นภายใต้บริบทความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความแตกต่างและความยืดหยุ่นในการบริหารงานบุคคลมากกว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไขหรือข้อบังคับการบริหารงานบุคคลและมอบให้ราชการส่วนท้องถิ่นปฏิบัติ ในทางตรงกันข้ามราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำเป็นต้องตระหนักต่อความสามารถการออกแบบระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนพัฒนากำลังคนและการสร้างระบบฝึกอบรมเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารงานอย่างแตกต่างและยืดหยุ่น จนสามารถออกแบบระบบการบริหารงานบุคคลใหม่ที่มีความสร้างสรรค์และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของตน

4.1.3 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง

ประเด็นต่อมากลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวถึงความเป็นอิสระท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมิติการคลัง ซึ่งถือว่าไม่แตกต่างกับความเป็นอิสระท้องถิ่นมิติการบริหารงานบุคคล โดยกล่าวว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำเป็นต้องตระหนักต่อความสามารถของราชการส่วนท้องถิ่นในการบริหารการเงินการคลัง อาทิ การส่งเสริมให้เกิดวินัยการเงินการคลัง ความสามารถในการจัดการกับการจัดเก็บรายได้ ความสามารถในการจัดทำค่าของงบประมาณ ความยืดหยุ่นของการจัดซื้อจัดจ้าง ความคล่องตัวในการเบิกจ่ายงบประมาณและการดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ความสามารถในการจัดทำแผนที่ภาษี ความสามารถในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมความรู้ระบบบัญชี ซึ่งภารกิจดังกล่าวจำเป็นต้องเพิ่มความเป็นอิสระท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม

การสะท้อนความต้องการการเพิ่มความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง ซึ่งครอบคลุมการบริหารงานการคลังและการกำหนดการตัดสินใจทางการคลัง จึงสะท้อนว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลังของราชการส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้กลไกการคลังของตน อาทิ สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการมีส่วนร่วมของประชาชน ขับเคลื่อนการบริหารการคลังเพื่อให้บริการท้องถิ่น แต่ประสบกับปัญหาจากกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติราชการ ซึ่งถูกกำหนดจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เน้นการบริหารการคลังบนพื้นฐานหลักการรวมศูนย์อำนาจ ทำให้การบริหารขาดความแตกต่าง หลากหลายและความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าการควบคุมกำกับของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ส่งผลโดยตรงต่อความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง คลัง เนื่องจากการควบคุมกำกับดังกล่าวสามารถแทนที่ด้วยบทบาทสภาท้องถิ่น ซึ่งมีความชอบธรรมจากกระบวนการเลือกตั้งและได้รับการยอมรับระดับสากลว่าเป็นกลไกสำคัญของการบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจำเป็นต้องให้การสนับสนุน จนกระทั่งความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองคลังอยู่ในระดับที่เหมาะสมแก่การให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ความเชื่อมั่นต่อกลไกสภาท้องถิ่นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นความเชื่อมั่นที่อยู่บนพื้นฐานการตระหนักต่อสิทธิความเป็นตัวแทนและการเคารพกระบวนการทางการเมืองท้องถิ่น อันเกิดจากกระบวนการเลือกตั้งของประชาชนที่มีตัวแทนในแต่ละเขตเลือกตั้งเข้าไปปฏิบัติหน้าที่บริหารการคลังในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในฐานะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ถือว่ามีความชอบธรรมและไม่จำเป็นต้องได้รับการควบคุมกำกับโดยราชการส่วนภูมิภาค

4.1.4 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองตัดสินใจเชิงนโยบาย

ความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองตัดสินใจเชิงนโยบาย การศึกษาพบว่าราชการส่วนภูมิภาคมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับราชการส่วนท้องถิ่นในหลายภารกิจ ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ควรเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น อาทิ การกำหนดภารกิจดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลข่าวสารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การรวบรวมข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและธรรมาภิบาล การให้คำปรึกษาการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประเมินผลการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การติดตามการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ การสนับสนุนธรรมาภิบาลและความโปร่งใส การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม การให้คำแนะนำในการตั้งหรือยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารศูนย์ความช่วยเหลือประชาชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกำกับปฏิบัติงานของท้องถิ่นให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรม

อำนาจหน้าที่ของราชการส่วนภูมิดังกล่าว จึงมีลักษณะซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น และบางอำนาจหน้าที่สะท้อนว่าราชการส่วนภูมิภาค มีฐานะเป็นหน่วยงาน

บังคับบัญชาที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหาต่างๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากกลไกต่างๆ ของราชการส่วนท้องถิ่นสามารถผลักดันให้ภารกิจประสบความสำเร็จได้ การกำหนดให้ราชการส่วนภูมิภาคมีหน้าที่กำกับควบคุมในภารกิจดังกล่าว จึงสะท้อนความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการกำหนดการตัดสินใจนโยบาย และแสดงว่าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคพยายามควบคุมความเป็นอิสระท้องถิ่นของราชการส่วนท้องถิ่น นอกเหนือจากความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถผลักดันภารกิจดังกล่าวข้างต้นอย่างประสบความสำเร็จ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาบทบาทของราชการส่วนภูมิภาค กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมองว่าราชการส่วนภูมิภาคขาดความชอบธรรมต่อการมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว และอำนาจหน้าที่ดังกล่าวควรเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนเพื่อให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจเชิงนโยบายอย่างแท้จริง

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ความไม่สมดุลของความเป็นอิสระท้องถิ่น

5.1.1 ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง

การศึกษาพบว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ถือเป็นจุดแข็งของความเป็นอิสระท้องถิ่นของราชการส่วนท้องถิ่นไทย ซึ่งแม้ว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองจะถูกแทรกแซงจากราชการส่วนกลางบางช่วงเวลา แต่ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางบวกแก่การให้บริการท้องถิ่น โดยเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลเหนือข้อจำกัดอื่นๆ อาทิ การแทรกแซงของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ข้อจำกัดความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคลและความเป็นอิสระทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งท้องถิ่น โดยมีจุดแข็งจากการกระตุ้นให้เกิดความเป็นตัวแทนของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเสียงของประชาชน ความเป็นตัวแทนดังกล่าวจึงถูกเชื่อมโยงกับการมุ่งสู่การตอบสนองความต้องการของประชาชน แม้มีการแทรกแซงการทำงานจากราชการส่วนกลางหรือมีข้อจำกัดของงบประมาณ ตลอดจนการบริหารงานบุคคล แต่ความเชื่อมโยงดังกล่าว ทำให้ส่วนท้องถิ่นไม่สามารถปฏิเสธการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ และกลับมุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชน

นอกจากนั้นจากอิทธิพลการเลือกตั้งท้องถิ่น อันก่อให้เกิดความเป็นตัวแทน การเลือกตั้งท้องถิ่นยังก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ อันเป็น ประโยชน์ต่อการสะท้อนความต้องการ การแสดงความคิดเห็นและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำงานในพื้นที่ ซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยกันอย่างใกล้ชิดระหว่างราชการส่วนท้องถิ่นกับ ประชาชน แต่อย่างไรก็ตามแม้ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง มีศักยภาพเหนือการ แทรกแซงการทำงานของราชการส่วนท้องถิ่น แต่จำเป็นต้องยอมรับว่าความเป็นอิสระท้องถิ่น ไม่สามารถดำรงอยู่บนพื้นฐานความเป็นอิสระทางการเมืองอย่างโดดเดี่ยว ราชการส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาคจำเป็นต้องตระหนักต่อความเป็นอิสระท้องถิ่นในมิติต่างๆ

ในทางตรงกันข้ามการเพิกเฉยต่อการส่งเสริมความเป็นอิสระท้องถิ่น โดยให้ ส่วนท้องถิ่นพึ่งพาความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง อันเป็นจุดแข็งที่อยู่เหนือข้อจำกัดต่างๆ ถือว่าไม่เพียงพอต่อการทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเหตุผล เกี่ยวกับความโปร่งใสและความกังวลต่อการทุจริต จึงมีไขห้วใจสำคัญของการปฏิเสธการส่งมอบ ความเป็นอิสระท้องถิ่น ในขณะเดียวกันหากส่วนกลาง ไม่ต้องการส่งมอบความเป็นอิสระท้องถิ่น ย่อมสะท้อนว่าราชการส่วนกลาง มีความกังวลต่อการสูญเสียอำนาจมากกว่าความกังวลต่อความ โปร่งใสและการทุจริต เนื่องจากการส่งมอบความเป็นอิสระท้องถิ่นให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุลของภาคประชาชนในพื้นที่

นักวิจัยจึงมองว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองของไทย แม้มีข้อจำกัดบาง ประการจนเผชิญหน้ากับปัญหาต่างๆ อาทิ การควบคุมการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาล การป้องกันการแทรกแซงราชการส่วนท้องถิ่น การสร้างความ สมดุลระหว่างความเป็นอิสระท้องถิ่นกับการควบคุมของราชการส่วนกลาง อันเป็นตัวแปรสำคัญ ของความเป็นอิสระท้องถิ่น (Asmorowati, Schubert, & Ningrum, 2022) แต่ราชการ ส่วนท้องถิ่นของไทยถือว่ามีความเป็นอิสระทางการเมืองอยู่ในระดับเพียงพอต่อการปฏิสัมพันธ์ กับสรรพสิ่งในท้องถิ่น อาทิ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างราชการส่วนท้องถิ่นกับผลประโยชน์ท้องถิ่น ครอบคลุมเศรษฐกิจท้องถิ่นและการกิจอื่นๆ อันมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาประเทศ ตลอดจนมี ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองในการจัดการกับกฎหมาย การใช้ดุลพินิจทางการเมือง การกำหนดขอบเขตนโยบายและงบประมาณ (ยกเว้นภาษี) (Kaufmann, 2020, p. 4) และการ เปิดพื้นที่การเมือง ซึ่งใกล้เคียงกับหลักความเป็นอิสระท้องถิ่นที่ถูกข้อค้นพบในประเทศพัฒนา แล้ว เช่น สวิตเซอร์แลนด์ (Keuffer, 2018, p. 434)

การพิจารณาระดับความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ผู้บริหารท้องถิ่นได้รับการแต่งตั้งจากหน่วยงานบังคับบัญชา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถตัดสินใจใดๆ ในองค์ประกอบหลักของระบบการเลือกตั้ง (เขตเลือกตั้ง จำนวนที่นั่งและระบบเลือกตั้ง) ต่อมาเป็นระดับที่ฝ่ายบริหารได้รับการเลือกตั้ง โดยสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และระดับที่มีความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองสูงสุด ได้แก่ ฝ่ายบริหารได้รับการเลือกตั้งโดยประชาชนหรือสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตัดสินใจในส่วนประกอบของระบบการเลือกตั้ง (Ladner et al., 2019) ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองของไทย อยู่ในระดับที่ฝ่ายบริหารได้รับการเลือกตั้งโดยสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน แต่ยังไม่มีอำนาจตัดสินใจส่วนประกอบต่างๆ ของระบบการเลือกตั้ง และมีข้อจำกัดจากการแทรกแซงการเลือกตั้งท้องถิ่น

5.1.2 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล

ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ถือเป็นลักษณะเด่นของความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นของราชการส่วนท้องถิ่น เนื่องจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวถูกกำหนดโดยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่วางกฎกติกาการบริหารงานบุคคลกลาง ซึ่งมีหน้าที่การจัดการและตรวจสอบการบริหารงานบุคคล ทำให้การบริหารงานบุคคลท้องถิ่นไม่สามารถตัดสินใจโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น เหตุผลสำคัญในการปฏิเสธการให้อำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลแก่ราชการส่วนท้องถิ่นของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ไม่ต่างกับการปฏิเสธการส่งเสริมความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านอื่นๆ โดยเพื่อบังคับสู่การบริหารงานบุคคลอย่างเท่าเทียมกันและไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างส่วนราชการ ซึ่งในบริบทความเป็นอิสระท้องถิ่น การกำหนดให้ราชการส่วนต่างๆ มีการบริหารงานบุคคลไม่แตกต่างกัน ถือเป็นการปฏิเสธการให้ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล อันเป็นองค์ประกอบของความเป็นอิสระท้องถิ่น

ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล จึงทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นขาดความเชี่ยวชาญในการจัดการกับบุคลากร บุคลากรส่วนใหญ่ของราชการส่วนท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน โดยไม่แตกต่างกับข้าราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ภาพลักษณ์และทักษะของพนักงานส่วนท้องถิ่นจึงไม่สามารถให้บริการงานสาธารณะขั้นสูงที่มีลักษณะเฉพาะได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภารกิจสาธารณสุขและการศึกษาหรือความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพยากรในการให้บริการสาธารณะของราชการส่วนท้องถิ่น จึงเป็นการให้บริการทั่วไป ตามทักษะความสามารถของบุคลากรสังกัดราชการส่วนท้องถิ่น ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นเผชิญหน้ากับข้อจำกัดการยกระดับศักยภาพการให้บริการสาธารณะ

เงื่อนไขความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ไม่แตกต่างกับความเป็นอิสระท้องถิ่นด้านอื่นๆ ซึ่งนอกจากราชการส่วนกลางไม่ยินยอมให้อำนาจดังกล่าวแก่ราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนกลางพยายามกำหนดกลไกควบคุมราชการส่วนท้องถิ่น โดยอาศัยราชการส่วนภูมิภาค ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการทำงานอย่างเข้มข้น แม้ว่ากลไกควบคุมก่อให้เกิดมาตรฐานการบริหารงานบุคคลและความไม่แตกต่างกันของราชการส่วนท้องถิ่น แต่ความไม่แตกต่างถือเป็นปัญหาและอุปสรรคการสร้างสรรค์การบริหารงานบุคคลรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความสามารถประยุกต์เพื่อให้การบริหารงานบุคลากรนำมาสู่การสร้างสรรค์บริการสาธารณะแบบใหม่ที่มีศักยภาพการตอบสนองความต้องการของประชาชนในสังคมที่มีความซับซ้อนเช่นในปัจจุบัน

ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล จึงสะท้อนข้อจำกัดความเป็นอิสระท้องถิ่นในมุมมององค์การ ซึ่งต่างกับมุมมองความเป็นอิสระท้องถิ่นที่ต้องการให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีกฎระเบียบเป็นของตนเองเพื่อปฏิรูปการปกครองท้องถิ่น (Ladner et al., 2019) โดยการพึ่งพากฎระเบียบของราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคของราชการส่วนท้องถิ่น ย่อมไม่สามารถทำให้ราชการส่วนท้องถิ่น เกิดการเปลี่ยนแปลงการให้บริการสาธารณะที่มีความทันสมัย ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นและท้าทายต่อการบริหารงานภาครัฐระดับท้องถิ่นในหลายประเทศ โดยเฉพาะไต้หวัน จีนและออสเตรเลีย (Podger, Ma, Chan, Wanna, & Su, 2013) รวมถึงข้อค้นพบในผลจากการศึกษานี้ ซึ่งเชื่อว่าการได้รับความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีกฎระเบียบเป็นของตนเอง จนกระทั่งกำหนดอำนาจหน้าที่การบริหารงานบุคคลได้อย่างเหมาะสม

5.1.3 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง

การอภิปรายผลการศึกษาความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง สะท้อนว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นของไทย มีข้อจำกัดความก้าวหน้า จนไม่สามารถนำมาสู่การพิสูจน์ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลังกับประเด็นต่างๆ เช่น การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจหรือการให้บริการสาธารณะอย่างมีคุณภาพ ความเป็นอิสระท้องถิ่นของไทย จึงขาดหลักฐานการยืนยันว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกหรือทางลบมากนักน้อยเพียงใด แต่อย่างไรก็

ตามแม้ผลการศึกษาความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลัง ไม่สามารถนำมาสู่ข้อพิสูจน์ต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่การศึกษานี้ยืนยันว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลัง ถือเป็นความต้องการของราชการส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนอย่างคล่องตัว นอกจากนี้การศึกษานี้ยืนยันได้ว่าการขาดแคลนความเป็นอิสระท้องถิ่นก่อให้เกิดการให้บริการสาธารณะอย่างไร้ประสิทธิภาพ เนื่องจากการขาดแคลนความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลังของไทยนำมาสู่การแทรกแซงราชการส่วนท้องถิ่นจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนี้การศึกษาที่ผ่านมานิยามกล่าวถึงข้อจำกัดการวัดงบประมาณทางการเมืองการคลัง (Ladner & Keuffer, 2021) แต่ผลการศึกษานี้ยืนยันว่าการส่งเสริมความเป็นอิสระท้องถิ่นไม่สามารถนำข้อจำกัดการวัดงบประมาณทางการเมืองการคลังมาเป็นเงื่อนไข ในขณะที่เดียวกันราชการส่วนกลางต้องส่งเสริมการคุ้มครองทางการเงิน การเข้าถึงตลาดทุน เครื่องมือทางการเงินและการกักเก็บเพื่อศักยภาพทางการเมืองการคลังของท้องถิ่น (Franzke & Schaap, 2021, p. 37)

ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลังมีเป้าหมายให้ราชการส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองทางภาษี (Chigwata & de Visser, 2018) โดยมีระดับความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลังจากระดับต่ำสุดสู่ระดับสูงสุด ได้แก่ หน่วยงานท้องถิ่นไม่สามารถกำหนดฐานและอัตราภาษีได้ ต่อมาหน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดฐานและอัตราภาษีได้บ้าง ถัดมาหน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราภาษีหลักได้ (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและภาษีการค้า) ภายใต้ข้อจำกัดที่สูงกว่ารัฐบาล ระดับต่อมาหน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดอัตราภาษีหลักได้ (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและภาษีการค้า) ภายใต้ข้อจำกัดเล็กน้อยหรือปราศจากข้อจำกัด และระดับสุดท้ายหน่วยงานท้องถิ่นสามารถกำหนดฐานและอัตราภาษีได้ โดยกำหนดได้มากกว่าภาษีหลัก (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างและภาษีการค้า) จะเห็นได้ว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลังของไทยอยู่ระดับต่ำสุด โดยท้องถิ่นไม่สามารถกำหนดฐานและอัตราภาษีเพื่อพึ่งพาตนเองทางการเมืองการคลังได้ จึงถือเป็นจุดอ่อนของความเป็นอิสระท้องถิ่น

เช่นเดียวกับระบบการถ่ายโอนงบประมาณ ซึ่งให้ความสำคัญกับการถ่ายโอนงบประมาณหรือการอุดหนุนงบประมาณ มีระดับต่างๆ อาทิ มีเงื่อนไขการถ่ายโอนงบประมาณ ระดับต่อมา มีความสมดุลระหว่างมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไขในการถ่ายโอนงบประมาณ ระดับถัดมาไม่มีเงื่อนไขในการถ่ายโอนงบประมาณ และระดับที่มีความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมืองการคลังสูงสุด ได้แก่

การถ่ายโอนงบประมาณปราศจากเงื่อนไข จะเห็นได้ว่าสัดส่วนการถ่ายโอนงบประมาณหรือเงินอุดหนุนงบประมาณแก่ราชการส่วนท้องถิ่นของไทย ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายโอนงบประมาณแบบมีเงื่อนไขและไม่มีเงื่อนไข นอกจากนั้นการพิจารณาการพึ่งพาตนเองทางการเงิน อันเกี่ยวข้องกับสัดส่วนรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากท้องถิ่น (ภาษี ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ) โดยเป็นรายได้ที่ปราศจากอิทธิพลในการถ่ายโอน มีระดับน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่ แหล่งที่มาของรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 10 แหล่งที่มาของรายได้ร้อยละ 10-25 แหล่งที่มาของรายได้ร้อยละ 25-50 แหล่งที่มาของรายได้มากกว่าร้อยละ 50 ประเด็นดังกล่าวสะท้อนว่าราชการส่วนท้องถิ่นไทย มีแหล่งรายได้ของตนเองร้อยละ 10-25

สำหรับความเป็นอิสระท้องถิ่นในมิติการกักเงิน ซึ่งพิจารณาการกักเงินของราชการส่วนท้องถิ่น การวัดความเป็นอิสระท้องถิ่น มีระดับน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถกักเงินได้ ระดับต่อมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกักเงินได้ โดยการอนุญาตของหน่วยงานบังคับบัญชาและมีข้อจำกัดข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่า เช่น ก. ห้ามกักเงินเพื่อชดเชยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด ข. ห้ามกักเงินจากต่างประเทศ ยืมเงินจากธนาคารท้องถิ่นหรือธนาคารกลางเท่านั้น ค. ไม่มีการกักเงินเหนือเพดาน ง. การกักเงินจำกัดไว้ตามวัตถุประสงค์เฉพาะ ระดับต่อมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกักเงินโดยปราศจากการขออนุญาตจากหน่วยงานบังคับบัญชา แต่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าในข้อ ก.-ง. และสุดท้ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกักเงินโดยปราศเงื่อนไขหรือข้อกำหนดจากหน่วยงานบังคับบัญชา (Ladner et al., 2019) ความเป็นอิสระท้องถิ่นของไทยภายใต้มิติการกักเงิน สะท้อนว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถกักเงินได้ โดยการอนุญาตของหน่วยงานบังคับบัญชาและมีข้อจำกัดข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่า เนื่องจากราชการส่วนกลางกำหนดหลักเกณฑ์การกักเงินของราชการส่วนท้องถิ่นอย่างเคร่งครัด

5.1.4 ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจเชิงนโยบาย

ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจเชิงนโยบาย ถือเป็นความไม่สมดุลของความ เป็นอิสระท้องถิ่น อันมีอิทธิพลมาจากบทบาทของราชการส่วนภูมิภาคที่มีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกับราชการท้องถิ่น โดยภารกิจของส่วนราชการที่ใกล้เคียงกัน ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นถูกควบคุมกำกับโดยราชการส่วนภูมิภาค ทั้งความใกล้เคียงของภารกิจและการถูกควบคุมโดยราชการส่วนภูมิภาค ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความไม่เป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจนโยบาย จึงเกิดจาก

ขาดการกระจายอำนาจ อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของความเป็นอิสระท้องถิ่น ผลจากการศึกษา
นี้จึงแตกต่างกับการศึกษาอื่นๆ ในต่างประเทศ อาทิ การศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์
Jr Brillantes & Modino (2015) พบการเกิดการยอมรับการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระ
ท้องถิ่น โดยกำหนดให้เป็นมุมมองพื้นฐานของการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติ แม้ว่า
อิทธิพลต่างๆ มาจากการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจ ดังนั้นไม่เพียงแต่การกำหนดให้ราชการ
ส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องได้รับการกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระท้องถิ่น แต่การเกิดขึ้น
ของความเป็นอิสระท้องถิ่นในแต่ละประเทศต้องได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจากผู้มีอำนาจ
(Bordignon, Gamalerio, & Turati, 2020)

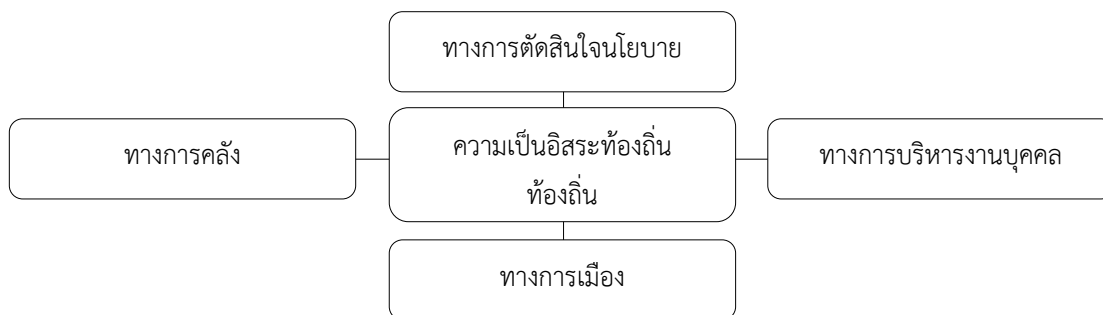
นอกจากการกระจายอำนาจและความเป็นอิสระท้องถิ่น ทำให้ราชการส่วนท้องถิ่นมี
อำนาจการตัดสินใจเชิงนโยบาย ประชาธิปไตยท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญ (Chigwata &
de Visser, 2018) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ระดับพื้นที่ โดยเป็นกระบวนการช่วยคิดช่วยสร้างชุมชน (Surówka, 2018, p. 22) ภายใต้
กระบวนการเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นสร้างสรรค์เพื่อทำหน้าที่ตอบสนองทางการเมือง (Ladner
et al., 2019, p. 6) ซึ่งเป็นกลไกที่ได้รับการยอมรับในปัจจุบันภายใต้การปกครองตนเอง
(Kaminski, 2018) โดยก่อให้เกิดความชอบธรรมแก่การมีอำนาจการบริหารงานท้องถิ่น
ตลอดจนเป็นหลักประกันความเป็นอิสระท้องถิ่นที่ถือว่ามีความยั่งยืน

การตระหนักต่อประเด็นข้างต้นของราชการส่วนท้องถิ่น จึงถือว่ามีความสำคัญกับ
การส่งเสริมการปกครองตามหลักประชาธิปไตยบนพื้นฐานประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น
(Kaminski, 2018, p. 51) โดยหากราชการส่วนท้องถิ่นเกิดกระบวนการดังกล่าว ย่อมนำมาสู่การ
ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ได้ อาทิ ประชาธิปไตยท้องถิ่นกับความเป็นอิสระท้องถิ่น
(Gendzwill, 2021) เพื่อค้นหาแนวทางการยกระดับการกระจายอำนาจ ในทางตรงกันข้าม
การขาดความเป็นประชาธิปไตยท้องถิ่น ย่อมทำให้ราชการส่วนท้องถิ่น มีข้อจำกัดความเป็น
อิสระท้องถิ่น ตลอดจนเผชิญหน้ากับปัญหาการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าว
เกิดขึ้นในประเทศไนจีเรีย (Ikeanyibe, 2016, p. 383) ข้อค้นพบจากการศึกษาที่ผ่านมา จึงไม่
ต่างกับการศึกษานี้ ซึ่งสะท้อนว่าความเป็นอิสระท้องถิ่นเผชิญหน้ากับความท้าทาย โดยเฉพาะ
ข้อจำกัดในการส่งเสริมการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2. องค์ประกอบของความเป็นอิสระท้องถิ่น

การกระตุ้นให้การปกครองท้องถิ่นบรรลุเป้าหมายแห่งความประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องพึ่งพาความเป็นอิสระท้องถิ่นเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิและอำนาจจัดการกับภารกิจสาธารณะตามความต้องการของท้องถิ่นเอง โดยประกอบด้วยความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการคลัง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการเมือง ความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการตัดสินใจนโยบายและความเป็นอิสระท้องถิ่นทางการบริหารงานบุคคล

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรพิจารณาปรับลดภารกิจและการใช้งบประมาณของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคลงพร้อมกับถ่ายโอนภารกิจต่างๆ ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น ตลอดจนกระจายอำนาจตัดสินใจบนพื้นฐานความเป็นอิสระท้องถิ่นแก่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผลักดันการใช้กลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่น อาทิสภาท้องถิ่น เวทีประชาคม ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการตัดสินใจของท้องถิ่น

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาควรขยายขอบเขตการศึกษาครอบคลุมบริบทของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อค้นหาแนวทางการส่งเสริมนโยบายความเป็นอิสระท้องถิ่นให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น ทั้งในแง่ปัจจัยแห่งความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคของการผลักดันนโยบาย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ เพียรพิทักษ์. (2563). ความอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับปัญหาการกำกับดูแลของรัฐ. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 18(3), 5-16.
- อริย์ธัช บุญถึง. (2563). ปัญหาความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษากรณีการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Asmorowati, S., Schubert, V., & Ningrum, A. P. (2022). Policy Capacity, Local Autonomy, and Human Agency: Tensions in the Intergovernmental Coordination in Indonesia's Social Welfare Response Amid the COVID-19 Pandemic. *Journal of Asian Public Policy*, 15(2), 213-227.
- Bordignon, M., Gamalerio, M., & Turati, G. (2020). Manager or Professional Politician? Local Fiscal Autonomy and the Skills of Elected Officials. *Regional Science and Urban Economics*, 83, 1-19.
- Chigwata, T. C., & de Visser, J. (2018). Local Government in the 2013 Constitution of Zimbabwe: Defining the Boundaries of Local Autonomy. *Hague Journal on the Rule of Law*, 10(1), 165-185.
- Franzke, J., & Schaap, L. (2021). Beyond Charter and Index: Reassessing Local Autonomy. In T. Bergström, J. Franzke, S. Kuhlmann, & E. Wayenberg (Eds.), *The Future of Local Self-Government: European Trends in Autonomy, Innovations and Central-Local Relations* (pp. 31-42). London: Palgrave Macmillan.

- Gendzwill, A. (2021). Local Autonomy and National–Local Turnout Gap: Higher Stakes, Higher Turnout?. *Regional & Federal Studies*, 31(4), 519-539.
- Ikeanyibe, O. M. (2016). Federalism, Constitutionalism, and Local Government Autonomy in Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 7(3), 383-393.
- Jr Brillantes, A. B., & Modino, A. (2015). Philippine Technocracy and Politico-Administrative Realities during the Martial Law Period (1972–1986): Decentralization, Local Governance and Autonomy Concerns of Prescient Technocrats. *Philippine Political Science Journal*, 36(1), 1-18.
- Kaminski, R. (2018). The Autonomy of Local Self-Government Units-Legal and Financial Aspects. *Central and Eastern European Journal of Management and Economics*, 6(3), 51-66.
- Kaufmann, D. (2020). Capital Cities in Interurban Competition: Local Autonomy, Urban Governance, and Locational Policy Making. *Urban Affairs Review*, 56(4), 1168–1205.
- Keuffer, N. (2018). Does Local Autonomy Facilitate Local Government Reform Initiatives? Evidence from Switzerland. *International Journal of Public Sector Management*, 31(4), 426-447.
- Kuhlmann, S. Wayenberg, E. Bergström, T., & Franzke, J. (2021). The Essence and Transformation of Local Self-Government in Western Europe. In T. Bergström, J. Franzke, S. Kuhlmann, & E. Wayenberg (Eds.), *The Future of Local Self-Government European Trends in Autonomy, Innovations and Central-Local Relations* (pp. 1-14). London: Palgrave Macmillan.
- Ladner, A., & Keuffer, N. (2021). Creating an Index of Local Autonomy – Theoretical, Conceptual, and Empirical Issues. *Regional & Federal Studies*, 31(2), 209-234.
- Ladner, A, Keuffer, N., Baldersheim, H., Hlepas N, Swianiewicz, P., Steyvers, K., & Navarro, C. (2019). *Patterns of Local Autonomy in Europe*. Cham: Springer.

- Podger, A., Ma, J., Chan, H., Wanna, J., & Su, T. T. (2013). Recalibrating a Dynamic Balance: Local Autonomy within National Policy Frameworks Able to Adjust to Changing Circumstances. *Australian Journal of Public Administration*, 72(3), 189-200.
- Surówka, K. (2018). Sources of Income and Financial Autonomy of Local Self-Government. *Economics World*, 6(1), 22-33.

Soft Power แนวทางสร้างเครือข่ายสังคมปรองดอง ลดความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ *

Soft Power: A Guideline for Creating a Reconciliation Networking to Reducing Conflict in Chaiyaphum Province

พรหมพรปวีณ์ ไชยเรือง

Prompornpawee Chairuang

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Arts and Science, Chaiyaphum Rajabhat University

Email: morningsungshine.ken@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขความสามัคคีปรองดองลดความขัดแย้งในสังคมจังหวัด มีรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือผู้นำชุมชน ผู้ทอผ้าไหม ผู้ประกอบการธุรกิจผ้าไหม กลุ่มคณะกรรมการผู้ตรวจตราสอดส่องศาลเจ้าพ่อพระยาแล ผู้แสดงดนตรีการรำรำเพื่อสักการะเจ้าพ่อพระยาแล โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายคือชุมชนบ้านต้อน อำเภอบ้านเขว้า จำนวน 604 คน อำเภอเมืองจำนวน 181,496 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ระดับความเชื่อมั่น 95% ทำการแทนค่าตามสูตร ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

---

* ได้รับบทความ: 1 กันยายน 2568; แก้ไขบทความ: 25 กุมภาพันธ์ 2568; ตอรับตีพิมพ์: 28 กุมภาพันธ์ 2568

ผลการวิเคราะห์พบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ ด้านแนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดองด้วย soft power ด้านการลดความขัดแย้งในสังคมจังหวัดชัยภูมิด้วย soft power อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองด้าน มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 และ 4.80 ตามลำดับ จากผลสรุปการวิจัยอภิปรายได้ดังนี้ ผ้าไหมคือ soft power ให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อผลิตจำหน่ายสร้างรายได้ให้ตนเองและชุมชน กลายเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงในชัยภูมิ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันด้วยวิถีชีวิตการท่องเที่ยว เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ผ้าไหมจึงเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งความศรัทธาที่มีต่อเจ้าพ่อพระยาแลที่ทำให้ทุกคนทุกหมู่เหล่าได้มีความสามัคคีกันลดความขัดแย้ง ซึ่ง soft power เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ภาครัฐต้องพัฒนาให้มีศักยภาพเพื่อหาแนวทางสร้างเครือข่ายสังคมปรองดองลดความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ ได้

คำสำคัญ: soft power; สร้างเครือข่าย; ลดความขัดแย้ง

Abstract

This research aims to find a way to create a social network of happiness, unity, harmony and reduce conflict in the society of the province. There is a mixed research design with qualitative research using interviews and quantitative research using questionnaires. The researcher selected key informants, namely community leaders, silk weavers, silk business operators, the committee of inspectors of the Phraya Lae Shrine, and musicians and dancers who paid homage to Phraya Lae. The target population is Ban Ton community, Ban Khao District, with 604 people, and Mueang District, with 181,496 people. The sample group was determined according to the formula of Krejcie and Morgan (1970) with a confidence level of 95%. Substituting values according to the formula resulted in a sample group of 385 people. The researchers used purposive sampling technique. Qualitative data analysis was obtained from interviews, analyzed, synthesized and presented descriptively. Quantitative data analysis was performed using the SPSS program.

The analysis results found that the level of opinions of the sample group on the aspect of creating a social network of happiness towards unity and harmony with soft power and the aspect of reducing conflict in Chaiyaphum Province with soft power were at the highest level in both aspects, with an average score of 4.80, 4.83. From the research conclusion, it can be discussed as follows: Silk is a soft power that creates a group of communities to produce and sell to generate income for themselves and the community, becoming a famous business in Chaiyaphum. Creating a good understanding of each other through the weaving lifestyle, learning to live together, silk is a symbol of the community. In addition, the faith in Chao Pho Phraya Lae makes everyone from all walks of life have unity and reduce conflict. Soft power is an important element that the government must develop to have potential in order to find ways to create a reconciliation social network to reduce conflict in Chaiyaphum Province.

Keywords: soft power; networking; reducing conflict

1. บทนำ

ประเทศไทยมีลักษณะเด่นใน ด้านการใช้ “soft power diplomacy” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เอกลักษณ์ วัฒนธรรม อาหารไทย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและที่ตั้งของประเทศไทย สิ่งเหล่านี้เองทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมโลก พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์แวร์เป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นจาก ประชาสังคมมากกว่ารัฐบาลและเกิด จากค่านิยมทางวัฒนธรรมมากกว่าการ ปลูกกระตมชวนเชื่อ รวมทั้งเกิดจาก การปรองดองร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน แก่งแย่งกัน นับวันอำนาจละมุนจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นในโลกที่ปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง

ขณะเดียวกัน soft power ในอนาคตจะทวีความสำคัญและกลายเป็นอาวุธอันทรงพลังที่เข้ามามีบทบาทและสามารถนำพาประเทศหนึ่งไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองหรือตกต่ำได้ไม่แพ้ hard power เพราะโลกยุคใหม่ไม่ใช่โลกที่จะใช้กำลังเข้าห้ำหั่นหรือก่อสงครามแบบในอดีต แต่คือการ

ต่อสู้ด้วยกลยุทธ์ทางจิตวิทยา การตลาด ที่แทรกซึมเข้าไปในความคิดและวิถีชีวิตประจำวันโดยไม่ให้รู้ตัว ทุกคนต่างกำลังดำเนินชีวิตไปในรูปแบบที่มี soft power แทรกซึมอยู่เช่นนี้

ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของไทยที่เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมานั้นได้สร้างความสูญเสียทั้งในแง่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศอย่างประเมินค่ามิได้ ทำให้หลายฝ่ายพยายามแสวงหาแนวทางเพื่อให้สังคมไทยหลุดพ้นจากสภาพปัญหาที่ยืดเยื้อยาวนานนี้ (สุเจน และ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, 2567)

ตลอดจนในปัจจุบันรัฐบาลในยุคของนางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้มีการบริหารราชการแผ่นดินด้วยการใช้พลังอำนาจแห่งชาติหรือซอฟต์พาวเวอร์ในด้านต่างๆ เพราะมองว่า ประเทศไทยเป็นประเทศสำคัญของเอเชีย ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและศูนย์กลาง โลจิสติกส์ของอาเซียน และอาเซียนกลายเป็นภูมิภาคที่สำคัญของโลก ขั้วอำนาจโลกที่เปลี่ยนมาเป็นขั้วโลกตะวันออกและพลังอำนาจแห่งชาติในรูปแบบซอฟต์พาวเวอร์สำหรับประเทศ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ มีความโดดเด่นด้านนโยบายซอฟต์พาวเวอร์ต่อประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะต่อประเทศอาเซียนที่ได้กลายเป็นเวทีทดสอบและแข่งขันด้านซอฟต์พาวเวอร์ของ ทั้ง 3 ประเทศ ในด้านนโยบายการต่างประเทศก็มีการแข่งขันกันเพิ่มบทบาทและอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่อไทยและอาเซียน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560)

ประเทศไทยมีลักษณะเด่นในด้านการใช้ “soft power diplomacy” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เอกลักษณ์ วัฒนธรรม อาหารไทย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติและที่ตั้งของประเทศไทยสิ่งเหล่านี้เองทำให้ได้รับการยอมรับจากสังคมโลก พลังอำนาจแห่งชาติซอฟต์พาวเวอร์เป็นทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากประชาสังคมมากกว่ารัฐบาลและเกิดจากค่านิยมทางวัฒนธรรมมากกว่าการปลุกระดมชนเชื้อ รวมทั้งเกิดจาก การปรองดองร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันแก่งแย่งกัน นับวันอำนาจละมุนจะยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นในโลกที่ปฏิเสธการแก้ปัญหาด้วยความรุนแรง

สุรชาติ บำรุงสุข (2557) ซอฟต์พาวเวอร์ไม่จำเป็นต้องดีกว่าฮาร์ดพาวเวอร์เสมอไป เป็นทางเลือกใหม่ในอำนาจทางการเมืองและได้รับการยอมรับจากนักวิชาการที่เน้นด้าน จริยธรรม แต่ซอฟต์พาวเวอร์เป็นความคิดเชิงพรรณนามากกว่าความคิดเชิงบรรทัดฐาน อย่างไรก็ตาม

ซอฟต์แวร์เวอร์จันถูกนำไปใช้ ทั้งเจตนาที่ดีและที่ไม่ดี เช่น ฮิตเลอร์ สตาลิน เหมา-เจ๋อตง และ บิน ลาเดน ต่างใช้ซอฟต์แวร์ทั้งสิ้น แต่ก็มิได้ทำให้เกิดผลดี

จังหวัดชัยภูมิมีทรัพยากรทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ผ้าไหม ผ้าซิด ส้มโอ ห่ม่า เป็นต้น รวมถึงสินค้าโอท็อปที่มีชื่อเสียงและสร้างรายได้ให้กับจังหวัด โดย จังหวัดชัยภูมิ ภาครัฐและภาคเอกชนภาคประชาชนได้ร่วมมือกันผลักดัน สนับสนุน Soft Power ให้เป็นตัวแทนสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จักจังหวัดชัยภูมิมากขึ้น เกิดคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยได้รื้อฟื้นกิจกรรมหลายกิจกรรม เช่น การประกวดธิดาพญาแล การประกวดผ้าไหม ประเพณี บุญเดือนหก ล้วนแล้วแต่นำเอาผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าหมัดหมี่นำมาตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มเพื่อใช้ในงานสำคัญๆ ดังกล่าว โดยมีแนวคิดร่วมกันคือการทำเพื่อเจ้าพ่อพระยาแลและสืบสาน ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิให้ความสำคัญและได้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมกันสร้าง Soft Power ให้เกิดแก่สังคมจังหวัดชัยภูมิ

จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ Soft Power ความละมุนละม่อมเชิงรุกเพื่อ แนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดองลดความขัดแย้งในสังคม จังหวัดชัยภูมิ ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ชุมชนในจังหวัดชัยภูมิรวมถึงหน่วยงานทุกภาคส่วนได้นำไปพัฒนานโยบาย Soft Power สำหรับจังหวัดชัยภูมิ อันจะส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อแนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดองลดความขัดแย้งในสังคมจังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือผู้นำชุมชน ผู้ทอผ้าไหม ผู้ประกอบการธุรกิจผ้าไหม กลุ่มของคณะกรรมการผู้ตรวจตราสอดส่อง ศาลเจ้าพ่อพระยาแล ผู้แสดงดนตรีและการรำรำเพื่อสักการะเจ้าพ่อพญาแล ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม แก่ประชาชนชุมชนบ้านด่อน อำเภอบ้านเขว้า จำนวน 604 คน อำเภอมือง จำนวน 181,496 คน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมาย จากนั้นกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น

95% ทำการแทนค่าตามสูตร รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ ในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้เทคนิคทฤษฎีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เชิงเนื้อหา ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และนำเสนอ เชิงพรรณนา ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อนำมา วิเคราะห์โมเดลลิสเรล 1) การแจกแจงความถี่แต่ละระดับ และการกำหนดค่าน้ำหนักมาตราส่วน ของข้อคำถาม 2) การหาค่าเฉลี่ยของแต่ละระดับ โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยกำหนด ช่วงค่าเฉลี่ยของระดับความรู้สึกหรือความคิดเห็น เพื่อแปรผลตามเกณฑ์ของเบส์ท์ (Best.1981, p. 82)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อด้านแนวทางการ สร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดองด้วย soft power ด้านการลดความ ชัดแย้งในสังคมจังหวัดชัยภูมิด้วย soft power อยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 และ 4.80 ตามลำดับ ทั้งสองด้านคือ ผ้าไหม และองค์เจ้าพ่อพระยาแล จากผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล ผ้าไหมคือ soft power ทำให้เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อผลิตจำหน่ายสร้าง รายได้ให้ตนเองและชุมชน จนกลายเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงในชัยภูมิ สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ด้วยวิถีชีวิตการทอผ้า เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันผ้าไหมจึงเป็นสัญลักษณ์ของชุมชน อีกทั้ง ความศรัทธาที่มีต่อเจ้าพ่อพระยาแลที่ทำให้ทุกคนทุกหมู่เหล่าได้มีความสามัคคีกันลดความขัดแย้ง ซึ่งsoft power เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ภาครัฐต้องพัฒนาให้มีศักยภาพเพื่อหาแนวทางสร้าง เครือข่ายสังคมปรองดองลดความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ ได้

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแนว ทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดองลดความขัดแย้งในสังคม จังหวัดชัยภูมิ

จากตาราง พบว่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อ ด้านแนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดอง ด้านแนวทางการลดความขัดแย้งในสังคม จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยคะแนนเฉลี่ย 4.83 และ 4.80 ตามลำดับ

4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2.1 แนวทางการบริหารจัดการ การส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการทอผ้าไหม

นายศุภสร สิงห์กุล ผู้ใหญ่บ้านบ้านด่อน หมู่ 6 อำเภอบ้านเขว้า “ส่งเสริมให้ครัวเรือนปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหมเป็นอาชีพ สร้างรายได้นอกเหนือจากการทำการเกษตร การผลักดันสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มด้วยการจัดการให้มีการตั้งเป็นกลุ่มสตรี กลุ่มผู้ทอผ้าเป็นต้น และการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งจากการมีส่วนร่วมของชุมชน”

“ดำเนินการจัดอบรมให้ความรู้ ศูนย์การเรียนรู้หม่อนไหมภูมิปัญญาไทยบ้านด่อน ให้ความรู้เรื่องการผลิตเส้นไหมและการคิดค้นลวดลายการทอจากวิถีชีวิตชุมชน และแสดงผลผลิตภัณฑ์สินค้าหลายรูปแบบที่ได้จากการทอผ้าไหม”

“การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมให้การขายมีความสะดวกแก่ลูกค้ามากยิ่งขึ้นด้วยการเปิดช่องทางการขายทางออนไลน์ เพื่อให้ลูกค้าได้เข้าถึงผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีในแอปพลิเคชัน ติดต่อกยูทูป เฟสบุค ในชื่อ บ้านด่อนสตอรี่”

“จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ(องค์การมหาชน) ได้เข้ามาสำรวจศึกษาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมของบ้านเขว้า และได้มอบโล่เชิดชูเกียรติในฐานะครูช่างศิลปหัตถกรรม ในปี พ.ศ.2562 ประเภทเครื่องทอผ้าไหมมรดกภูมิปัญญาชาติให้แก่นายศุภชัย เขว้าชัย ผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าไหม”

“ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยภูมิแทบทุกคนมีนโยบายให้สวมใส่ผ้าไทย ในวันสำคัญ และวันศุกร์ประจำสัปดาห์และศูนย์ส่งเสริมผ้าไหมบ้านเขว้า สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านเขว้า ที่เข้ามามีส่วนร่วมบทบาทในการสนับสนุน ส่งเสริมพัฒนาการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้า”

4.2.2 ประวัติการทอผ้าไหม การพัฒนาลวดลายของผ้า และการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพ

แม่กองจัน จานงค์บุญ ประธานกลุ่มอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมชุมชนบ้านด่อน อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ “สมัยก่อน สมัยปู่ย่าตายายการทอผ้าในชุมชน ทอผ้าเพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน และทอไว้ใช้ในวันสำคัญ เช่น งานบวช งานแต่ง งานบุญ ไม่ได้ทอผ้าเพื่อขาย และ

ไม่ได้มีลวดลายมากมาย มีแค่เพียงลายผ้าไหมควบ คือมีแค่ไหม 2 สี นำมาทอรวมกัน ซึ่งสมัยก่อนนั้นมีแค่ลายหมี่คัน ที่แม่บุญมีภริยาของเจ้าพ่อพระยาแลได้นำชาวบ้านทอผ้า ซึ่งยังไม่มีลายมัดหมี่ ต่อมาก็มีลายฟองน้ำผ้าลายโบราณดั้งเดิม ทั้งหมดเกิดจากสิ่งที่มองเห็นในธรรมชาติ และลายขจรกระหรี จนเป็นลายประจำจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งคัดเลือกมาจากหลายอำเภอ จนปัจจุบันลายของผ้าไหมจะมีลายขจรกระหรีผสมอยู่ด้วยเสมอ วิทยุณ คนรุ่นใหม่ไม่ค่อยเห็นคุณค่าของผ้าไทย มีการสืบทอดก็มีแต่รุ่นพ่อแม่เท่านั้น เพราะทำด้วยใจรัก ส่วนอนาคตก็จะมีคนสืบทอดแต่น้อย นอกจากคนที่มีความรักในการทอผ้าไหมจริงๆ”

นายศุภชัย เข้วาชัย ผู้สืบทอดภูมิปัญญาบ้านเข้วา ศูนย์การเรียนรู้หม่อนไหมจังหวัดชัยภูมิ “ผ้าไหมบ้านเข้วาเป็นผ้าไหมที่มีชื่อเสียงเพราะว่าในสมัยก่อนนั้นเจ้าเมืองคือ เจ้าพ่อพระยาแล และแม่บุญมี ที่เดินทางมาจากนครเวียงจันทน์ เพื่อมาปกครองชาวบ้านที่ได้นำพาชาวบ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เพื่อทอผ้า โดยกลุ่มทอผ้านี้ทอผ้าอยู่ 3 แบบคือ แบบมัดหมี่ แบบคลุมไหล่ แบบผ้าสีพื้น การทอผ้าให้สวยคนทอต้องพิถีพิถันในการเลือกไหม ต้องคัดไหม ตั้งแต่การสาวไหมต้องมีความสม่ำเสมอให้มีความเรียบ เมื่อนำไปทอจะมีความเรียบของผ้า ได้รับรางวัลชนะเลิศจากการส่งลายผ้าไหมประกวดในเวทีระดับประเทศและระดับอาเซียน เป็นภูมิปัญญา ที่มาจากบรรพบุรุษ ตั้งแต่เกิดมาก็เห็นการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมแล้ว จำเป็นต้องอนุรักษ์ไว้ ลายที่ทอจะเป็นลายดั้งเดิมลายโบราณ เพราะไม่อยากนำลายอื่นๆ มาผสมเพื่ออนุรักษ์ไว้ ด้วยการร่วมด้วยช่วยกันซื้อและอนุรักษ์เอาไว้”

5. อภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการสร้างเครือข่ายสังคมแห่งความสุขสู่ความสามัคคีปรองดอง มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออภิปรายดังนี้

ผ้าไหมสร้างกระบวนการที่ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนมากที่สุด ชุมชนบ้านดอน บ้านเข้วา เริ่มต้นจากการทำเกษตรกรรมและการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อทอผ้ามาใช้สอยในชีวิตประจำวัน และงานประเพณีวันสำคัญต่างๆ เป็นอยู่อย่างนี้มายาวนานเมื่อเวลาผ่านไปความนิยมผ้าไทยผ้าไหมก็มีมากขึ้น การทอผ้าก็กลายเป็นสร้างอาชีพรายได้ให้แก่ครัวเรือนจึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้า เกิดการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ จึงเรียกได้ว่าผ้าไหมทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อคนทุกกลุ่มในสังคม

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าผ้าไหมสามารถสร้างเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้ เพราะผ้าไหมบ้านดอนบ้านเขว้า ได้รับความนิยมนอย่างมาก จากการเผยแพร่แสดงโชว์ ประกวดในเวทีต่างๆ จึงเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศต่างประเทศ เป็นผลให้การผลิตที่เพิ่มขึ้นตามความต้องการของผู้บริโภคจากที่เคยทอสวมใส่กันเอง ก็เป็นการจำหน่ายสร้างรายได้ให้กับตนเองและชุมชน จนกลายเป็นกิจการธุรกิจจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่ได้จากผ้าไหม ทั้งเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ กระเป๋า ของชำร่วย ของฝากเป็นต้น ปัจจุบันมีผู้ประกอบการจำหน่ายเครื่องแต่งกายจากผ้าไหมบ้านเขว้า ทั้งร้านรายใหญ่ ร้านรายเล็ก และระดับชุมชน โดยสอดคล้องกับ กรมศิลปากร (2563) โดยกล่าวถึง วัฒนธรรม (Culture) ว่า หมายถึง ความดี ความงาม ความเจริญในชีวิตมนุษย์ ซึ่งปรากฏเป็นรูปต่างๆ เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวิทยาการ ความเชื่อ การศาสนา เป็นต้น และได้ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังรุ่นหลังๆ ต่อไปจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมเป็น วิถีชีวิตของบุคคลในสังคมที่ได้สั่งสม เลือกรสรร ปรับปรุง แก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม ใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกันของสังคม วัฒนธรรมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง สร้างสรรค์ให้เจริญงอกงามโดยสืบทอดจากมรดกวัฒนธรรมในอดีต หรืออาจจะรับเอาสิ่งที่เผยแพร่จากสังคมอื่นๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม และทำให้สมาชิกยอมรับ เกิดความนิยม และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จะต้องไม่ทิ้งเอกลักษณ์ประจำชาติของตนไว้เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของคนทั้งชาติ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังใช้เป็นเครื่องมือในการยึดโยง หล่อหลอมให้คนในชาติมีความรักความสามัคคีต่อกัน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงของชาติ ดังนั้น จึงมีผู้รู้บางท่านอาจจะกล่าวถึง วัฒนธรรมว่าเป็นความเจริญแล้ว แล้วยังแสดงเอกลักษณ์ของชาติอีกด้วย วัฒนธรรมเป็นความมั่นคงของชาติดังกล่าวมาแล้ว เพราะวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดชนชาติ ชุมชนสังคม และเผ่าพันธุ์มนุษย์ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของตนเอง บ่งบอกถึงรากเหง้าพื้นฐานของความเป็นชาติ สืบทอดจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาล วัฒนธรรมเป็นศักดิ์ศรีของความเป็นชาติ มรดกทางวัฒนธรรม มีความสำคัญ มีคุณค่าที่ต้องอนุรักษ์ กล่าวคือ มรดกศิลปวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติของเผ่าพันธุ์ท้องถิ่น เป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติและความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและของคนในชาติ ทำให้เกิดความรัก ห่วงแหน เห็นคุณค่า เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ เป็นความมั่นคงของชาติ เป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย (การดำเนินการทางวิชาการ) เพื่อการเผยแพร่การสืบทอดและนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อันนำไปสู่การพัฒนาสังคมเศรษฐกิจ

ที่ยั่งยืนต่อไป เช่น การประกอบอาหาร การถักทอผ้า การคิดประดิษฐ์ลายผ้า วิธีการตัดเย็บเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องเรือน การแพทย์ การผลิตยา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และหากมีการเผยแพร่เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจได้ แทนที่คนไทยจะเป็นผู้บริโภควัฒนธรรมของชาติอื่นแต่ฝ่ายเดียว

กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเจ้าพ่อพญาแลคือศูนย์รวมจิตใจของจังหวัดชัยภูมิ และเจ้าพ่อพญาแลทำให้เกิดความสามัคคีปรองดอง เห็นได้จากงานประเพณีบุญเดือน 6 ที่ทางจังหวัดจัดขึ้นทุกปี เพื่อบวงสรวงสักการะบูชาเชิดชูคุณงามความดีที่เจ้าพ่อได้สร้างไว้ให้ชาวจังหวัดชัยภูมิ ประชาชนทั่วจังหวัดชัยภูมิ และต่างจังหวัดจะถือเป็นประเพณีศักดิ์สิทธิ์ที่ต้องเดินทางมาร่วมบวงสรวงให้ได้ ทุกคนต่างพร้อมใจกันทั้งรำบวงสรวง ถวายช้าง ถวายดาบ ร่วมเดินในขบวนแห่แห่นบายศรีไปรอบเมือง ซึ่งมีความเชื่อว่าชีวิตจะพบเจอแต่สิ่งที่ดีมีความสุข แนวทางการลดความขัดแย้งในสังคมจังหวัดชัยภูมิ เมื่อพิจารณา เจ้าพ่อพญาแลลดความขัดแย้งในสังคมได้อย่างไร ด้วยประชาชนชาวชัยภูมิมีทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท ชนบทก็ยังมีอีกหลายกลุ่มเนื่องจากพื้นที่นั้นติดกับอีกจังหวัดหนึ่ง และยังมีเขตชุมชนพื้นที่เป็นภูเขา จึงมีความแตกต่างกันทางด้านกายภาพ และแนวคิด การดำเนินชีวิตอยู่มาพอสมควร อีกทั้งปัญหาทางการเมืองที่ส่งผลต่อนโยบายการพัฒนาชุมชนชนบทกับชุมชนเมือง ปัญหายาเสพติดในชุมชน ทั้งสองปัญหานี้ส่งผลให้ปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมาอีกมากมาย และมีความแตกแยกขึ้นในสังคมเมืองและสังคมชนบทแต่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่าการศรัทธาที่มีต่อเจ้าพ่อพญาแลที่มีเหมือนกันนั้นทำให้ทุกคนทุกหมู่เหล่าได้มีความสามัคคีกัน ความขัดแย้งจึงลดลง

โดยการขับเคลื่อนขององค์กรและหน่วยงานภาครัฐจังหวัดชัยภูมิ ใช้ soft power ผ่านกิจกรรม การรำลึกสืบสาน อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมประเพณี และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นเครื่องมือลดความขัดแย้ง เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐมีนโยบาย พันธกิจ ที่ต้องทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของชาวชัยภูมิอยู่แล้ว การใช้ soft power ด้านนี้เพื่อสร้างความรักสามัคคีปรองดอง สร้างสังคมที่สงบสุขนั้นจึงเป็นเครื่องมือในการให้ทุกคนทุกหมู่เหล่าได้ร่วมกันปฏิบัติตามด้วยความยินยอมพร้อมใจ ที่ไม่มีการบีบบังคับ ไม่มีการลงโทษ เป็นอำนาจอันละมุนละม่อมที่จะโน้มน้าวให้ทุกคนได้เข้ามาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยปราศจากการบังคับ

สอดคล้องกับ แนวคิดการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า (2566) ซึ่งพบว่าศิลปวัฒนธรรม ประเพณีศาสนา ดนตรี รวมไปถึง การกีฬา เป็นซอฟต์แวร์ (soft power) ที่ใช้ดึงดูดและโน้มน้าวผู้อื่นให้เห็นพ้องด้วยวิธีการอย่างสร้างสรรค์ไร้ซึ่งอำนาจบังคับ มุ่งเน้นการสร้าง

ความร่วมมือเพื่อลดทอนปัญหาความขัดแย้ง เพิ่มความสมานฉันท์ตลอดจนสร้างค่านิยมร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสังคมเพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย เนื่องจาก ศิลปวัฒนธรรมประกอบขึ้นจากคุณค่าทางสังคม (value) ที่สังคมนั้นยึดถือ แฝงเร้นอย่าง แบนเนียนและกลมกลืนกับวิถีชีวิต (way of life) และสะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ (worldview) ที่ผู้คนในสังคมมีร่วมกัน การแสดงออกถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมผ่านศิลปวัฒนธรรมจึงถูกใช้เป็น เครื่องมือหรือวิธีการสื่อสารกับคนในสังคมเสมอมา

เช่นเดียวกับแนวคิดของสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ(2565) soft power ปัจจัย ความสำเร็จที่ช่วยให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมาย ด้วยความสามารถในการโน้มน้าวและ สร้างพฤติกรรมแบบเต็มใจทำ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการนำมาซึ่งความร่วมมือ การรับรู้ เชิงบวก และความทุ่มเทของพนักงาน จากแนวทางปฏิบัติขององค์กรส่วนใหญ่ soft power ระดับองค์กรมักจะเริ่มจากการสร้างใน soft power ให้เกิดขึ้นในระดับบุคคลโดยเฉพาะระดับ ผู้บริหารที่แสดงถึงภาพลักษณ์ขององค์กร soft power ในองค์กรที่เข้มแข็งจะส่งต่อไปถึงผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ ความสัมพันธ์เชิงบวกและความเชื่อมั่นเป็นสิ่งที่ต้องสร้างและสะสม เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงชั่วข้ามคืน ต้องมีกลยุทธ์และการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และหากองค์กรมี Soft Power ภายในองค์กรที่เข้มแข็งก็จะส่งต่อไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ สำคัญขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลูกค้า ทั้งนี้การสร้าง soft power ในองค์กรนอกจาก ส่งเสริมความเข้าใจ แก้อาความขัดแย้ง เป็นเครื่องมือในการจัดการกับวิกฤตได้เป็นอย่างดี ยังสามารถดึงดูดผู้มีความสามารถเข้ามาร่วมทำงานกับองค์กร ช่วยลดต้นทุนในเรื่องการบริหาร จัดการด้านบุคลากรอีกด้วย

และยังสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล วีระศักดิ์ โควสุรัตน์ (2566) soft power มี บทบาทที่สามารถแบ่งบานได้ใน 3 มิติ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะรู้จักในมิติมุมมองด้านเศรษฐกิจและ ธุรกิจ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงเทศกาลสำคัญของไทย เช่น เทศกาลวันสงกรานต์ เทศกาลวันลอยกระทง รวมถึงการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น มวยไทย การแต่งกาย ชุดไทย รวมถึงอาหารไทย และสตรีทฟู้ด เป็นการส่งเสริมด้านศิลปวัฒนธรรมไทยให้โดดเด่นและ เป็นเอกลักษณ์ ทำให้คนไทยและต่างประเทศเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตและความเป็นไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการส่งเสริม soft power ในมิติด้านเศรษฐกิจ และธุรกิจ

Soft power ด้านสังคม และด้านความมั่นคงในประเทศ เช่น การสร้างความรักความ สามัคคีของคนในประเทศ การดูแลผู้สูงอายุ การรักษาสีงแวดล้อมและสภาพแวดล้อมในสถานที่

ท่องเที่ยวและในที่สาธารณะต่าง ๆ การสร้างความมั่นใจในด้านความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้เป็น soft power ทางสังคม และความมั่นคงที่สร้างขึ้นได้ด้วยความร่วมมือ ของทุกคนในประเทศ

Soft power ที่จะทำให้สังคม และสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ประชาชนมีศักดิ์ศรีทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ ทำให้ประชาชนเกิดความรักและสามัคคีปรองดอง นำมาซึ่งความมั่นคงในประเทศอีกแบบหนึ่ง ดังนั้น soft power จึงมีความหมายกว้าง และมีหลายเรื่องอาจจะเป็นที่สนใจในช่วงเวลาหนึ่งแล้วหายไป แต่เรื่องเหล่านั้นต้องถูกบันทึกและต่อยอดขยายต่อไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางความคิด และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ในทางเศรษฐกิจ คือ เปลี่ยนแปลงโอกาส ในการทำธุรกิจ การสร้าง soft power ในสังคมไทย จะทำอย่างไรให้ประชาชนกลุ่มผู้ยากไร้ คนพิการสามารถเข้าถึงระบบการบริการของภาครัฐได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม และสร้าง soft power ที่ดึงดูดใจของคนไทย ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น และภาคประชาชน ให้มีส่วนร่วมและบทบาททางสังคมร่วมกัน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทำให้ทุกคนมีบทบาทเป็นทั้งผู้ให้ และผู้รับ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกคนในประเทศด้วยการส่งเสริม soft power ทางสังคมและความมั่นคงในประเทศ ควบคู่กับการส่งเสริม soft power ทางด้านเศรษฐกิจ

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

โมเดล soft power สำหรับการสร้างเครือข่ายสังคมปรองดองและลดความขัดแย้ง ในจังหวัดชัยภูมิ

6.1 การเสริมสร้างพลังผ่านผ้าไหม (Silk as Soft Power)

ผ้าไหมชัยภูมิไม่เพียงแต่เป็นผลิตภัณฑ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ เชื่อมโยงคนในชุมชนให้เกิดความร่วมมือ ผ่านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอผ้าไหม ทำให้ ชุมชนสามารถสร้างรายได้ร่วมกันและลดความขัดแย้งที่เกิดจากปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ การสนับสนุนให้ครัวเรือนในท้องถิ่นปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มชุมชนและ เกิดกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตและการทอผ้าไหม ซึ่งนอกจากจะช่วยเสริมสร้าง เศรษฐกิจแล้วยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจ

6.2 การใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความศรัทธา (Cultural Symbols and Faith) เจ้าพ่อพระยาแลเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งช่วยให้คนในชุมชนมี ความรักและสามัคคีต่อกัน กิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเจ้าพ่อพระยาแล

เช่น งานประเพณีบุญเดือน 6 การรำถวายบูชา มีบทบาทในการสร้างความปรองดองและลดความขัดแย้งในสังคม

กิจกรรมทางวัฒนธรรม เช่น การประกวดผ้าไหมและการบูชาเจ้าพ่อพระยาแลสามารถถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงคนในสังคม ให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันผ่านการแสดงออกทางวัฒนธรรมที่ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วม

6.3 การมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน (Government and Community Collaboration)

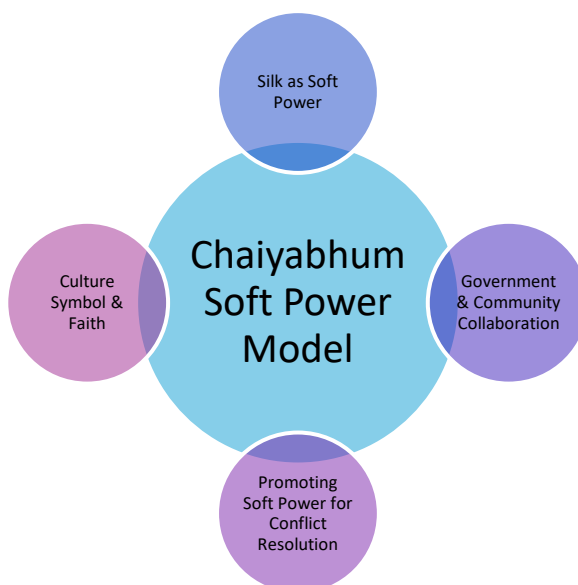
รัฐบาลท้องถิ่นควรสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ soft power เช่น การจัดงานเทศกาล วัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างความร่วมมือและความรักสามัคคีในชุมชน

ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างนโยบายและกิจกรรมที่จะเสริมสร้างความปรองดอง เช่น การส่งเสริมอาชีพ การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

6.4 การสร้างความตระหนักรู้และการส่งเสริม soft power ในการแก้ไขปัญหาสังคม

การใช้สื่อและการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับ soft power และความสำคัญของความสามัคคีในชุมชน เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องประวัติศาสตร์วัฒนธรรมท้องถิ่น และการใช้ soft power เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

หน่วยงานรัฐควรมีโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการใช้ soft power เพื่อสร้างความรักและความเข้าใจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

ภาพที่ 1. โมเดล soft power สำหรับการสร้างเครือข่ายสังคมปรองดอง และลดความขัดแย้งในจังหวัดชัยภูมิ

7. ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรมีนโยบายการส่งเสริมองค์ความรู้ด้าน soft power ทุกชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ทุกภาคส่วนในจังหวัดชัยภูมิ ร่วมเป็นเครือข่ายการสร้าง ความสามัคคีปรองดองเพื่อลดความขัดแย้งด้วยกิจกรรมผ่าน soft power

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ soft power ในจังหวัด ชัยภูมิ การศึกษาวิจัยแนวทางในการส่งเสริม พัฒนา soft power ในจังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2563). *กรมศิลปากรกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางศิลปวัฒนธรรม*
อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- วีระศักดิ์ โควรสุรัตน์. (2566, พฤศจิกายน 10). รายการ Law Talk กับ สว ตอน การส่งเสริม
Soft Power ไทย. [วิดีโอ]. <https://www.youtube.com/watch?v=inFMNq42Nol>
- สถาบันพระปกเกล้า. (2566, พฤศจิกายน 4). *เสริมพลังประชาธิปไตย: บทบาทของซอฟต์แวร์
พาวเวอร์กับการมีส่วนร่วมของพลเมือง. รายงานการประชุมวิชาการ ห้องย่อยที่ 2. ครั้งที่
25 ประจำปี 2566.* [วิดีโอ]. ยูทูบ. <https://www.youtube.com/watch?v=inFMNq42Nol&list=PLlyZSPz5RonOrZlTwFmR5Mv98ZGuu4M9A&index=144>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2560). *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายยุทธศาสตร์ soft power
ของไทย ชุดจับตาอาเซียน.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์.
- สุรชาติ บำรุงสุข. (2557). *Soft Power.* จุลสาร. สแควร์ ปริ้นซ์ 93.
- สุเจน และ นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2567). รัฐประหาร 19 กันยายน 2549.
พระปกเกล้า. สืบค้นจาก [https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รัฐประหาร_19
กันยายน_2549](https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=รัฐประหาร_19_กันยายน_2549)
- Best, J. W. (1981). *Research in education.* New jersey, NJ: Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

คุณภาพชีวิตส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี *

The Quality of Life Affecting Work Happiness of Personnel
under the Surat Thani Provincial Administrative
Organization

ศิริพร เพ็งจันทร์, จุฑามณี แก่นทอง, ช่อผกา ฤทธิ์ทอง, ณัฏฐนิชา พัฒนเดชากุล,
วชิระเดช ศิลป์เสน, และ สุภัสสรา ประแก้ว
Siriporn Pengjan, Chutamanee Keanthong, Chophaka Ritthong, ,Natthanicha
Pattanadachakul, Wachiradech Silsen, and Supassara Prakaew
คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี
Faculty of Liberal Arts and Management Sciences,
Prince of Songkhla University, Surat Thani Campus
Corresponding Author, E-mail: pookubsp11@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 190 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานและไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน 2) ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความสุข

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 23 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 10 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 12 มีนาคม 2568

ในการทำงาน และไม่ได้ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน 3) ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรระดับปานกลาง ($r = 0.53$) โดยปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร 4) ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.44$) โดยปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน ประกอบด้วย ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร 5) บุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานมากที่สุดในด้านการยอมรับนับถือ โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานให้ความสำคัญและเคารพความคิดเห็น 6) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.74$) ได้แก่ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลไปในทิศทางเดียวกันกับคุณชีวิตในการทำงานของบุคลากร ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีควรมีนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรได้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพในการทำงานในองค์การต่อไป คือ การให้โอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถหรือมีการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพในความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน; ความสุขในการทำงาน; บุคลากร

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) to study the level of quality of working life of personnel of the Surat Thani Provincial Administrative Organization; 2) to study the relationship between happiness and the quality of working life of personnel of the Surat Thani Provincial Administrative Organization. The sample group was 190 personnel of Surat Thani Provincial Administrative Organization. Data were collected using questionnaires. Data were analyzed by descriptive statistics.

The research results found that 1) personal factors were unrelated to the quality of work life and did not affect the quality of work life. 2) personal factors were unrelated to happiness at work and did not affect happiness at work. 3) Work readiness factors were moderately related to quality of work life of personnel ($r = 0.53$). Physical and mental work readiness factors affected the quality of the work life of personnel. 4) Work readiness factors were moderately related to happiness at work of personnel ($r = 0.44$). Physical and mental work readiness factors affected the happiness at work of personnel. 5) Surat Thani Provincial Administrative Organization personnel had the highest quality of work life in terms of respect, especially colleagues who valued and respected their opinions. 6) Quality of work life was moderately related to happiness at work of personnel ($r = 0.74$), including communication, love of work, success in work, and acceptance, which had the same effect as quality of work life of personnel. Therefore, Surat Thani Provincial Administrative Organization should have a policy to promote good working relationships among personnel so that personnel can work together happily and efficiently in the organization. This is to provide opportunities to develop knowledge and skills so that personnel can develop their potential to their full potential or to organize projects to continuously develop the potential and knowledge and skills of personnel.

Keywords: quality of working life; happiness at work; personnel

1. บทนำ

ปัจจุบันคุณภาพชีวิตมีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรในองค์การเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากแสดงให้เห็นถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานบุคลากรในการทำงานด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะส่งผลให้มีความสุขในการทำงานทำให้บุคลากรในองค์การมีการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับ วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย

การบริหาร แผนปฏิบัติการขององค์การเพื่อให้ขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่องค์การตั้งไว้และสิ่งที่สำคัญ (สุนทร นามโคตศรี, 2553)

คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นแนวคิดหนึ่งของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ในศตวรรษที่ 21 องค์การต่าง ๆ มีการแข่งขันความได้เปรียบและการเพิ่มผลผลิต จึงเป็นแรงผลักดันให้องค์การต้องการให้คนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นอีกเกณฑ์หนึ่งที่คนทำงานให้ความสำคัญและจัดอยู่ในระดับต้น ๆ โดยคำนึงถึงถึงปัจจัยคุณภาพชีวิตหลาย ๆ ด้าน เมื่อบุคลากรได้รับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีที่ส่งผลต่อความผูกพันและความจงรักภักดีต่อองค์การเกิดความเสียสละและทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจให้แก่การทำงาน อีกทั้งการได้แสดงความคิดเห็นตลอดจนการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานจะทำให้บุคลากรเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์การบุคลากรที่มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีสามารถทำงานได้อย่างมีความสุข มีความกระตือรือร้นก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มาพัฒนางานในองค์การ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังช่วยลดปัญหาอัตราการลาออกของบุคลากร (มัลลิกา เมฆรา, 2544) หากบุคลากรไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงานย่อมก่อให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพส่งผลกระทบต่อเป้าหมายและผลผลิตขององค์การ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานถือเป็นปัจจัยสำคัญทำให้องค์การประสบผลสำเร็จ

สำนักสุขภาวะองค์กร (2554) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งความสุข คือ กระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กรเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยความสุข 8 ประการในที่ทำงาน ประกอบด้วย 1) Happy Body การมีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและจิตใจ 2) Happy Heart การมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกันและกัน 3) Happy Society การมีความรักสามัคคีเอื้อเฟื้อต่อชุมชนที่ตนทำงาน และพหุภาคี มีสังคมและสภาพแวดล้อมที่ดี 4) Happy Relax การรู้จักผ่อนคลายต่อสิ่งต่างๆ ในการดำเนินชีวิต 5) Happy Brain มีการศึกษาหาความรู้พัฒนาตนเองตลอดเวลาจากแหล่งต่างๆ 6) Happy Soul (ทางสงบ) การมีความศรัทธาในศาสนา และมีศีลธรรมดำเนินชีวิต 7) Happy Money การมีเงิน รู้จักเก็บรู้จักใช้ ไม่เป็นหนี้ ปลูกฝังนิสัยอดออม ประหยัด รู้จักใช้ วิถีเงิน ไม่ใช่สุรุ่ยสุร่าย ใช้จ่ายแต่เท่าที่จำเป็น และ 8) Happy Family การมีครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ปลูกฝังนิสัยรักครอบครัว เพื่อนำไปเป็นหลักการใช้ชีวิตให้รู้จักความรัก ความเชื่อมั่น และความศรัทธาในความดีงาม ดังนั้น Happy Workplace เป็น

กระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมายและให้ยุทธศาสตร์สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน โดยใช้ความสุขพื้นฐานแปดประการ (Happy 8) เป็นแนวทางในการบริหารจัดการชีวิตให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยความสุขที่แท้จริงบนพื้นฐาน ความสุขแปดประการที่สมดุลกับชีวิตและสุขภาพดี โดยมีปัจจัยชีวิตความสุขในการทำงาน 5 ปัจจัย (รวมศิริ เมนะโพธิ, 2550) ประกอบด้วย 1) ผู้นำ (Leadership) ได้แก่ ระดับผู้บริหารหรือหัวหน้างานในระดับองค์กรที่มีลักษณะสำคัญในส่งเสริมหรือสร้างให้พนักงานภายใต้การปกครองเกิดการทำงานอย่างมีความสุข 2) ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน (Friendship) หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ในที่ทำงานระหว่างเพื่อนร่วมงานด้วยกันความผูกพันที่แน่นแฟ้นภายในกลุ่มซึ่งเมื่อกลุ่มให้การยอมรับซึ่งกันและกัน 3) ความรักในงาน (Job Inspiration) หมายถึง กิจกรรมหนึ่งที่บุคคลต้องปฏิบัติเพื่อให้ภารกิจที่ตนได้รับมอบหมายนั้นๆ บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้วางเอาไว้ 4) ค่านิยมร่วมขององค์กร คือ พฤติกรรมของคนในองค์กรที่ยึดถือเป็นพฤติกรรมร่วมและมีการปฏิบัติกันอย่างเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมขององค์กร และ 5) คุณภาพชีวิตในการทำงาน ได้แก่ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3 ด้าน คือ สภาพการทำงาน (Work Environment) การมีส่วนร่วมของพนักงาน (Employee Participation) และการคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ในการทำงาน (Humanization of Work) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรและพนักงานในการที่จะหาจุดที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันเพื่อให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานอย่างสูงที่สุด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) สุราษฎร์ธานี องค์การสำคัญองค์การหนึ่งขับเคลื่อนบริหารจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ก่อนที่จะไปพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี องค์การต้องพัฒนาภายในองค์กรก่อน ซึ่งปัญหาที่พบส่วนใหญ่ภายในองค์กร คือ การขาดแคลนบุคลากรในการทำงานและมีการดูแลบุคลากรที่ไม่ทั่วถึงเนื่องจาก อบจ.สุราษฎร์ธานี มีหน่วยงานในสังกัดจำนวนมากส่งผลให้สภาพการทำงานของบุคลากรต้องอยู่ในสถานะที่กดดันอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของบุคลากร (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560) ดังนั้นหากคุณภาพชีวิตในการทำงานขององค์การไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากรได้แล้วนั้นจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายไม่มีความพึงพอใจในการทำงานและไม่ต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน (เชียวชาญ อาศุวัฒนกุล, 2530) อาการของความเบื่อหน่าย ความไม่พึงพอใจในการทำงานนี้เป็นอันตรายต่อบุคลากรเองและองค์การโดยรวม เพราะทำให้บุคลากรขาดงานบ่อยขึ้น สุขภาพจิตตกต่ำ ลาออกจากงาน

มากขึ้นมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ดังนั้นหากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีจะส่งผลต่อความสุขในการทำงาน

การทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี เน้นคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Walton, 1973) ได้เสนอแนวคิดคุณภาพชีวิตการทำงาน 8 ด้าน 1) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสุขภาพ 3) ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 4) ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเอง 5) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 6) ด้านการปกป้องในสิทธิส่วนบุคคล 7) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และ 8) ด้านลักษณะงานที่มีคุณค่าหรือประโยชน์ต่อสังคม ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ รวมไปถึงจากปัจจัยชี้ความสุขในการทำงานของ สสส. ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรของ อบจ.สุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิต การทำงานของบุคลากรให้มีความทำงานที่ดียิ่งขึ้น การศึกษาคุณภาพชีวิตของบุคลากรในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการวางแผนปรับปรุงของ อบจ.สุราษฎร์ธานีให้มีบุคลากรที่มีคุณภาพที่ดีให้กับองค์กรต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับคุณภาพชีวิตในการทำงานบุคลากร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบที่สามารถวัดผลได้อย่างชัดเจน โดยใช้แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมสนับสนุนวิเคราะห์และตีความผลที่ได้

3.1 ประชากร คือ บุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานทั่วไป จำนวน 320 คน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี, 2560)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่มอย่างง่าย ใช้สูตรของยามาเน Taro Yamane (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์, และ งามอาจ ปทะวานิช, 2546) จำแนกกลุ่มตัวอย่างได้ 190 คน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือแบบสอบถาม ซึ่งประกอบ การสำรวจความคิดเห็น และรูปแบบของแบบสอบถาม ได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน โดยใช้มาตราการประเมินตัววัดของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ 4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 5) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 6) ด้านการยอมรับนับถือ 7) ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต 8) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากแนวคิดองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานไว้ 8 ประการ โดยWalton (1973) โดยใช้มาตราการประเมินตัววัดของลิเคิร์ต แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 4 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 2) ด้านความรักในงาน 3) ด้านความสำเร็จในงาน 4) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จากแนวคิดความสุขในการทำงานของ Manion (อ้างถึงในประทุมทิพย์ เกตุแก้ว, 2551) มาตราการประเมินตัววัดของลิเคิร์ต โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 5 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของบุคลากร เป็นคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน จำนวน 1 ข้อ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) 1) นำเสนอแบบสอบถาม (Questionnaire) ให้แก่อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ครบทุกมุมมองของประเด็นในการศึกษาวิจัย เมื่อได้รับการพิจารณาจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยจะนำค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการทราบ โดยผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามเพื่อความถูกต้อง 2) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตาม

คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการปรับปรุงแก้ไขพิจารณานำไปใช้ได้จริงหรือไม่ หลังจากนั้นก็นำแบบสอบถามไปทดสอบค่า IOC 3.การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) การนำแบบทดสอบเดิมไปวัดผลในลักษณะของการนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกัน จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.97 ถือว่าแบบสอบถามสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ ดำเนินการตามขั้นตอน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) คือ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ปัญหาและข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นส่วนที่ให้ผู้ตอบในอบจ. สุราษฎร์ธานีได้แสดงความคิดเห็น และผู้วิจัยนำมาประเมินและสรุปผล

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

บุคลากรของอบจ.สุราษฎร์ธานี พบว่า เพศหญิงมีคุณภาพชีวิตและความสุขการทำงานมากกว่าเพศชาย โดยส่วนใหญ่บุคลากรที่มีอายุ 46 -50 ปี ระดับการศึกษาที่ปริญญาตรี มีรายได้ต่อเดือนที่ 20,001 – 25,000 บาท ตำแหน่งงานข้าราชการ ประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี มีคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานมากที่สุด

ปัจจัยความพร้อมการทำงานบุคลากรของอบจ.สุราษฎร์ธานี จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านร่างกายและด้านจิตใจ อยู่ในระดับมาก ด้านร่างกาย ประเด็นเรื่องสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.32 (S.D. = 0.63) มากที่สุด และด้านจิตใจ บุคลากรในความสำคัญการเตรียมความพร้อมเรื่องการจัดการความเครียดจากการทำงานค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 (S.D. = 0.84) มากที่สุด

4.2 คุณภาพชีวิตการทำงานบุคลากรของ อบจ. สุราษฎร์ธานี

พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน 1) ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจกับสวัสดิการที่ได้รับ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 (S.D. = 0.94) 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยการปฏิบัติงานในสถานที่และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (S.D. = 0.80) 3) ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ

มีความสนใจต่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ องค์การมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่ข้าราชการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 (S.D. = 0.87) 4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ มีความพึงพอใจกับโอกาสในการได้รับตำแหน่งงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 (S.D. = 0.80) 5) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีความสามารถสื่อสารและทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานได้อย่างดี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 (S.D. = 0.70) 6) ด้านการยอมรับนับถือ ให้ความสำคัญต่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน เพื่อนร่วมงานให้ความสำคัญและเคารพความคิดเห็นของท่าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (S.D. = 0.83) 7) ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต มีความสามารถแบ่งเวลาในการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้อย่างสมดุล ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 (S.D. = 0.68) 8) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม มีความพอใจการได้มีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสังคม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 (S.D. = 0.73=9)

สรุปได้คุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 (S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาคุณภาพชีวิตต่อความสุขในการทำงาน สามารถสรุปดังตาราง ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 : ระดับคุณภาพชีวิตต่อความสุขในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	3.67	0.94	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.77	0.80	มาก
ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ	3.79	0.87	มาก
ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	3.77	0.80	มาก
ด้านการทำงานร่วมกันและสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.83	0.70	มาก
ด้านการยอมรับนับถือ	4.00	0.77	มาก
ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต	3.78	0.68	มาก
ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม	3.94	0.79	มาก

สรุปได้ดังนี้ บุคลากรของ อบจ.สุราษฎร์ธานี มีคุณภาพชีวิตในการทำงานมากที่สุด คือ ด้านการยอมรับนับถือ โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานให้ความสำคัญและเคารพความคิดเห็น และด้านการรับผิดชอบต่อสังคม คือ การมีส่วนร่วมการทำงานเพื่อสังคม

4.3 ความสุขในการทำงานบุคลากรของ อบจ. สุราษฎร์ธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลความสุขในการทำงานของบุคลากรโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน

1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 (S.D.=0.82) 2) ด้านความรักในงาน มีระดับความสุขการทำงาน ในเรื่องความพึงพอใจและรักในหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 (S.D. = 0.80) 3) ด้านความสำเร็จในงานให้ความสนใจต่อระดับความสุขในการทำงานโดยมุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จในงานส่งผลต่อความสุขการทำงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.79) 4) ด้านการเป็นที่ยอมรับ มีระดับความสุขการทำงาน ความรู้สึกได้ว่าตนเองได้รับการยอมรับในการทำงาน ค่าเฉลี่ย 3.90 (S.D. = 0.85)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้บุคลากรของ อบจ.สุราษฎร์ธานี ด้านความสุขการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.38) แยกเป็นประเด็น มีด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านความรักในงาน ด้านความสำเร็จในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ด้านความสำเร็จในงาน คือ การมุ่งมั่นให้ประสบความสำเร็จในงานจะส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.79) มากที่สุด เมื่อพิจารณาต่อความสุขในการทำงาน สามารถสรุป

ตารางที่ 2 : ระดับของความสุขในการทำงาน

ความสุขในการทำงาน	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	3.93	0.82	มาก
ด้านความรักในงาน	3.95	0.80	มาก
ด้านความสำเร็จในงาน	3.97	0.79	มาก
ด้านการเป็นที่ยอมรับ	3.90	0.85	มาก

สรุปได้ว่า บุคลากรของอบจ.สุราษฎร์ธานี มีระดับความสุขในการทำงานมากที่สุดจากทุกด้าน โดยสามารถเรียงลำดับ ดังนี้ คือ **ด้านความสำเร็จในงาน โดยเฉพาะการประสบความสำเร็จในงานส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรด้วยมากที่สุด** ด้านความรักในงานลำดับถัดมา ลำดับถัดไป คือ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และลำดับสุดท้าย ด้านการเป็นที่ยอมรับ

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรใน อบจ. สุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรใน อบจ.สุราษฎร์ธานีกับการมีความสุขในการทำงาน พบว่า

ตารางที่ 3 : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ อบจ.สุราษฎร์ธานี

	คุณภาพชีวิตในการทำงาน		
	สัมประสิทธิ์กับสัมพันธ์	(r) p-value	การแปลผล
ปัจจัยส่วนบุคคล	0.22	<0.001	ต่ำ
ปัจจัยความพร้อมการทำงาน	0.53	<0.001	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของ อบจ.สุราษฎร์ธานี โดยปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กันกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน หมายถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุในการทำงานของอบจ.สุราษฎร์ธานี

	ความสุขในการทำงาน		การแปลผล
	สัมประสิทธิ์กับ		
	สัมพันธ์(r)	p-value	
ปัจจัยส่วนบุคคล	0.17	<0.001	ต่ำ
ปัจจัยด้านความพร้อมการทำงาน	0.44	<0.001	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงานของ อบจ.สุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กันกับความสุขในการทำงาน ซึ่งเห็นได้ว่า ความสุขในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล แต่ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 : ค่าความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความสุขในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	ความสุขในการทำงาน		
	สัมพันธ์กับ	การแปลผล	
	สัมพันธ์(r)	p-value	
ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน	0.37	0.18	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	0.47	0.35	ปานกลาง
ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ	0.46	0.46	ปานกลาง
ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่	0.40	0.88	ปานกลาง
ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	0.48	0.01	ปานกลาง
ด้านการยอมรับนับถือ	0.51	0.32	ปานกลาง
ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต	0.43	0.33	ปานกลาง
ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม	0.66	<0.001	ปานกลาง
รวม	0.74	<0.001	ปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานกับความสุขในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์ความสุขในการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.74$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 8 ด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสัมพันธ์มากที่สุด คือ ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม มากที่สุด

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 คุณภาพชีวิตในการทำงานบุคลากรของ อบจ.สุราษฎร์ธานี พบประเด็นที่สำคัญคือ ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย และด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน **สอดคล้องกับการศึกษาของ** พนมมานถ สมิตานนท์ (2551) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์คุณภาพชีวิตการทำงาน กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชนเขตกรุงเทพมหานคร กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงาน ที่ได้รับการตอบสนองตามความต้องการทั้งทางด้าน ร่างกาย จิตใจ และสังคม โดยกระบวนการที่องค์กรการจัดให้ เพื่อให้เกิดผลดีที่สอดคล้องตามจุดหมายของบุคคลและงาน เพราะหากพยาบาลวิชาชีพมีความฉลาดทางอารมณ์สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข ย่อมไม่เกิดความเหนื่อยหน่ายในงาน พร้อมทุ่มเทความพยายามศักยภาพที่มีในการปฏิบัติงานเกิดผลการปฏิบัติงานที่ดีได้

ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้ และความสามารถ ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก **สอดคล้องกับงานวิจัย** วรรณภา ศรีมุกดา (2563) พบว่า 1) คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) ความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 4) คุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครได้ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสุขในการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนครได้ร้อยละ 58 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะเมื่อพนักงานมีความสุขในการทำงานก็จะทำงานอย่างมีความสุขมีเป้าหมายและเป็นเหตุให้เกิดการรักองค์กรที่เพิ่มมากขึ้น

ด้านความสุขในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงาน ได้แก่ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน การเป็นที่ยอมรับ โดยรวมระดับมาก **สอดคล้องกับงานวิจัย** วันชัยพร เล่าฮะ และ ชินโสณ วิสิฐนิธิกิจ (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ผลวิจัยพบว่า ภาพรวมปัจจัยความสุขการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญมีระดับความสัมพันธ์สูงทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับสอดคล้องกับแนวคิดของ Steer (1991) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นพฤติกรรมที่สมาชิกในองค์การมีค่านิยมที่กลมกลืนกับสมาชิกคนอื่นๆ มีการแสดงตนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์การและเต็มใจอุทิศตนเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมขององค์การ ดังนั้นความพึงพอใจในงานของพนักงานและความผูกพันต่อองค์การมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ถ้าพนักงานมีความพึงพอใจในงานสูงก็มีความผูกพันต่อองค์การสูงขึ้นด้วย

5.2 ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D.=0.38) กล่าวได้ว่า บุคลากรใน อบจ.สุราษฎร์ธานีมีความพึงพอใจกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน **สอดคล้องกับงานวิจัย** เพ็ญทิพ พุ่มเฟื่อง (2563) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ระดับความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก และปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานและภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้พนักงานในองค์กรมีความรู้สึกอยากจะทำางานด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ซึ่งเกิดมาจากการที่พนักงานมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี ถ้าองค์กรมีพนักงานที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ดี พวกเขาก็จะวิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติในวิถีทางที่จะนำไปสู่ผลงานที่ดียิ่งขึ้น

5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คือ คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน ซึ่งการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากรก็ย่อมส่งผลต่อความสุขในการทำงาน **สอดคล้องกับงานวิจัย** นัทกร ไชยธรรัตน์ และ ลลิตา นิพิฐประศาสน์ สุนทรวิภาต (2565) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ พบว่า คุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ อยู่ในระดับมาก โดยคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน โดย

คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน ด้านการติดต่อสัมพันธ์และด้านการรักและผูกพันในงาน อยู่ในระดับสูง และมีความสัมพันธ์กับ ด้านความสำเร็จในงานและด้านการเป็นที่ยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง เพราะการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับการบริหารทรัพยากรขององค์กร เป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร เสริมสร้างขวัญกำลังใจ และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาในการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปในทางบวก

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงาน คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน **สอดคล้องกับงานวิจัย** กาญจนสุดา เพ็งภู (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร สังกัดกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า 1) บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส ประเภท ตำแหน่งงาน และอายุราชการ แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ส่วนบุคลากรที่มีอัตราเงินเดือนต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ปัจจัย การทำงานด้านความรับผิดชอบในงาน การสื่อสารภายในองค์กร และความผูกพันต่อองค์กร เพราะการสื่อสารภายในองค์กรที่ดีนั้น ทำให้กระบวนการทำงานมีความราบรื่น ปราศจากปัญหา เพราะการติดต่อประสานงานระหว่างบุคลากรในองค์กรมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ง่าย เป็นระเบียบเพราะมีขั้นตอนที่ชัดเจน และบุคคลที่มีความผูกพันต่อองค์กรมาอย่างยาวนาน หรือมีความจงรักภักดีต่อองค์กรสูง มีการปฏิบัติงานด้วยความรักความผูกพัน และมีความสุขในการทำงาน ย่อมส่งผลทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานสูงขึ้นด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสุขในการทำงาน ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงาน ซึ่งกล่าวได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ไม่ว่าจะเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่ได้ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน **ซึ่งแตกต่างกับผลการวิจัยของ** ธนวรรณ ตั้งเจริญกิจสกุล (2556) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวง สายนานบริการ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร

การประปานครหลวงสายงานบริการโดยปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสายงานบริการแตกต่างกัน ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน และปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านสัมพันธภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการพักระหว่างการทำงาน และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสายงานบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เพราะบริบทของพื้นที่และสถานภาพขององค์กรสังกัดมีผลต่อความแตกต่างดังกล่าว

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ผลวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.53$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทั้ง 2 ด้าน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางทั้งหมดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร **สอดคล้องกับงานวิจัย** อติเทพ มโนการ (2556) การศึกษาสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสาร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เฉพาะรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในการทำงาน 1 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ สภาพการทำงาน ปัจจัยภายในมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิต พบว่ามีตัวแปรอิสระของปัจจัยภายในทั้ง 2 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ ด้านสุขภาพและด้านจิตใจ ปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตพบว่ามีตัวแปรอิสระของปัจจัยภายนอก 2 ด้านที่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสารอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ ด้านครอบครัว และด้านเศรษฐกิจ ทั้งนี้เพราะที่มีความสัมพันธ์กันโดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้ต่อเดือนมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของบุคลากร การมีรายได้ที่เพียงพอกับการดูแลครอบครัวและค่าใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวการมีหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบ รวมถึงมีรายได้เหลือเพียงพอสำหรับการออม

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานกับความสุขในการทำงาน
ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรอบจ.สุราษฎร์ธานีอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.44$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็น ด้านร่างกาย และด้านจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร **สอดคล้องกับงานวิจัย** ธนวรรณ ตั้งเจริญกิจสกุล (2556) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสาขางานบริการ โดยศึกษาถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน และปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงาน กับความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสาขางานบริการ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสาขางานบริการโดยปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสาขางานบริการแตกต่างกัน ปัจจัยด้านความพร้อมในการทำงาน และปัจจัยด้านการรับรู้สภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านสัมพันธภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการพักระหว่างการทำงาน และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรการประปานครหลวงสาขางานบริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นถึงองค์กรมีความพร้อมต่อการสร้างความสุขให้กับพนักงานย่อมส่งผลต่อความสุขของบุคลากร

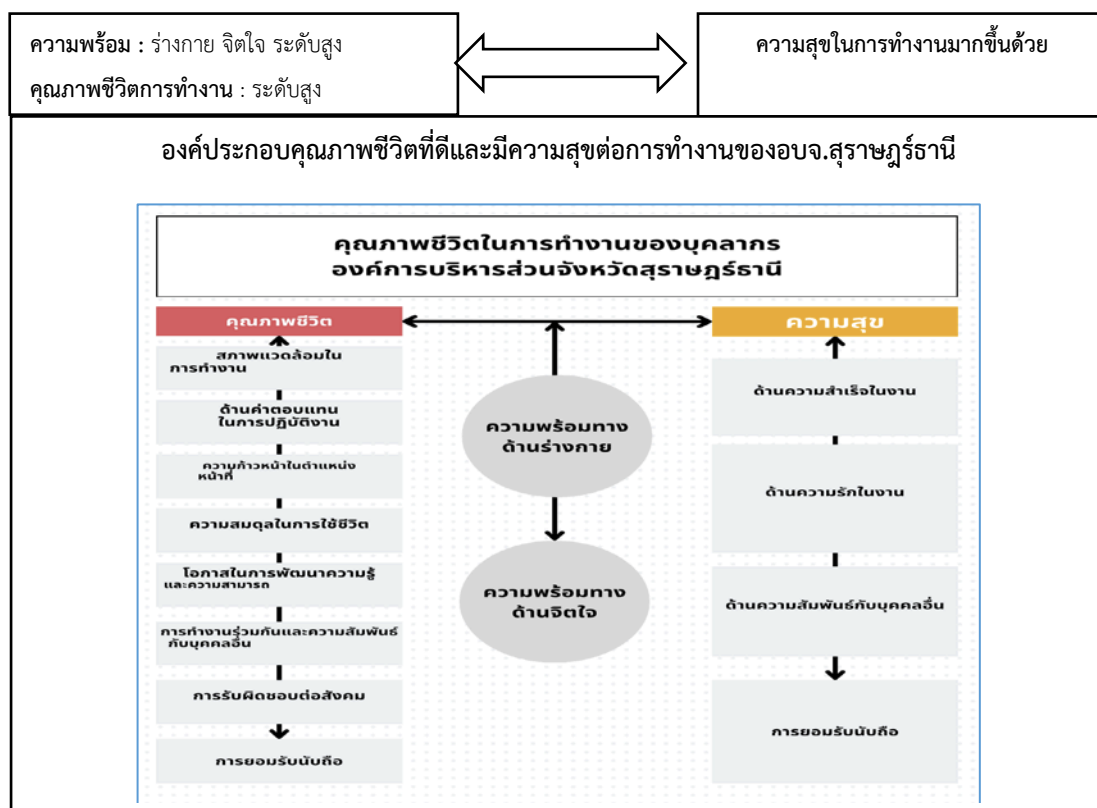
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตกับความสุขในการทำงาน ผลวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานของบุคลากร อบจ.สุราษฎร์ธานี อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.74$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่า คุณภาพชีวิตส่งผลต่อความสุขการงานของบุคลากร ได้แก่ ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ความรักในงาน ความสำเร็จในงาน และการเป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลไปในทางทิศเดียวกันกับคุณชีวิตในการทำงานของบุคลากร **สอดคล้องกับงานวิจัย** อุดมศรี พูลสวัสดิ์ และ ปิยะวิทย์ ทิพรส (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการ สังกัดหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) กองบัญชาการกองทัพไทย พบว่า ข้าราชการสังกัดหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) กองบัญชาการ กองทัพไทย มีความสุขในการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีระดับความสุขด้าน Happy Heart (น้ำใจงาม) มากที่สุด คุณภาพชีวิตการทำงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณภาพชีวิตด้านความเกี่ยวข้องเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากที่สุด และความสุขในการทำงานมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการทหาร สังกัดหน่วยบัญชาการ

ทหาร พัฒนา (นทพ.) กองบัญชาการกองทัพไทย เพราะความสุขพื้นฐานแปดประการ (Happy 8) เป็นแนวทางการบริหารจัดการชีวิตให้มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีความสุขที่แท้จริงบนพื้นฐานความสุขแปดประการที่สมดุลกับชีวิตและสุขภาพดี โดยมีปัจจัยชีวิตความสุขในการทำงานของบุคลากร

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1. องค์ประกอบคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขต่อการทำงานของ อบจ.สุราษฎร์ธานี

จากผลของการวิจัย พบว่าปัจจัยทางความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะความเข้มแข็งของร่างกายและการปรับตัวได้ของการทำงานมีผลต่อความสุขของการทำงานในองค์กร รวมไปถึงคุณภาพชีวิตของบุคลากร 1) ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ
 4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 5) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
 6) ด้านการยอมรับนับถือ 7) ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต และ 8) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม
 มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรทางด้าน 1) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
 2) ด้านความรักในงาน 3) ด้านความสำเร็จในงาน 4) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นการสร้าง
 จงรักภักดีต่อองค์กรต้องให้ความสำคัญต่อ 1) ด้านค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน
 2) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 3) ด้านโอกาสในการพัฒนาความรู้และความสามารถ
 4) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ 5) ด้านการทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
 6) ด้านการยอมรับนับถือ 7) ด้านความสมดุลในการใช้ชีวิต 8) ด้านการรับผิดชอบต่อสังคม
 9) ด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น 10) ด้านความรักในงาน 11) ด้านความสำเร็จในงาน
 12) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพประสิทธิผลขององค์กรได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 อบจ.สุราษฎร์ธานีควรมีนโยบายส่งเสริมด้านความสัมพันธ์ในการทำงาน
 ร่วมกันของบุคลากรเพื่อให้บุคลากรได้มีการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพใน
 การทำงานในองค์กรต่อไป

7.1.2 อบจ.สุราษฎร์ธานีควรมีนโยบายส่งเสริมบุคลากรทางด้านโอกาสในการพัฒนา
 ความรู้และความสามารถ เพื่อให้บุคลากรได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็ม
 ความสามารถ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่บุคลากรช่วยส่งเสริม
 ให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานที่มากขึ้นเพื่อมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และควรมีการจัดโครงการ
 พัฒนาศักยภาพในความรู้ความสามารถของบุคลากร

7.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย
 ซึ่งทั้งนี้การวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยต้องการจะศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพที่สามารถสังเกต
 พูดคุย และการสัมภาษณ์ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มากและได้ข้อมูลเชิงลึกมากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาสุตา เพ็งภู. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร สังกัดกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 5(1), 167-177.
- เขียวชาญ อาศุวัฒนกุล. (2530). *มิติใหม่ของการบริหารงานบุคคลในภาครัฐบาล*. กรุงเทพฯ: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์
- ธนวรรณ ตั้งเจริญกิจสกุล. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากร การประสานครหลวงสายงานบริการ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- นัทกร ไชยธรรมา, และ ลลิตา นิพัทธ์ประศาสน์ สุนทรวิภาต. (2565). คุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(3), 44-45.
- ประทุมทิพย์ เกตุแก้ว. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณลักษณะงาน ความสามารถ เหนียวแน่นอุปสรรค กับความสุขในการทำงานของพยาบาลประจำงานพยาบาลผ่าตัด : กรณีศึกษาโรงพยาบาลรัฐแห่งหนึ่ง (การศึกษาอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พนมมาถ สมิตานนท์. (2551). *ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์คุณภาพชีวิตการทำงาน กับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลเอกชน เขต กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญทิพ พุ่มเพ็ญ. (2563). *คุณภาพชีวิตในการทำงานและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- มัลลิกา เมฆรา. (2544). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สังกัดสำนักงานเขต 21 จังหวัดเชียงใหม่ (ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- รวมศิริ เมนะโพธิ. (2550). *เครื่องมือวัดการทำงานอย่างมีความสุข กรณีศึกษา นักศึกษาภาคพิเศษ ระดับปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- วรรณภา ศรีมุกดา. (2563). อิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาลัษุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- วันชพร เล่าชะ, และ ชินโสณ วิสิฐนิจิกิจา. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 8(2), 229-239.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักขิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์, และ งามอาจ ปะพานิช. (2546). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักสุขภาวะองค์กร. (2554). คู่มือความสุข 8 ประการในที่ทำงาน HAPPY WORK PLACE. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- สุนทร นามโคตศรี. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำชะโนด จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ปี 2560-2563). สืบค้นจาก https://www.suratpao.go.th/files/com_strategy/2021-01_7a20c1534c88829.pdf.
- อติเทพ มโนการ. (2556). การศึกษาสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการนายทหารชั้นประทวนกรมการทหารสื่อสาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.
- อุดมศรี พูลสวัสดิ์, และ ปิยะวิทย์ ทิพรส. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการ สังกัดหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) กองบัญชาการกองทัพไทย (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- Walton, R. E. (1973). Quality of Work Life: What Is It?. *Sloan Management Review*, 15, 11-21.
- Steer, M. R. (1991). *Introduction to Organization Behavior*. New York, NY: Harper Collin Publishers.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ของจังหวัดเชียงราย *

Sports Tourism Development to Sustainable Development Goals (SDGs) of Chaing Rai Province

ปฏิพัทธ์ ตันมิ่ง¹, นนทลฉัตร วีรานูวัตต์², พิทักษ์ ศิริวงศ์³, และ ณัฐกานต์ ตันมิ่ง⁴

Patipat Tunming¹, Nontlachatara Viranuvatti², Phitak Siriwong³,

and Nattakhan Tunming⁴

กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการ และการงานอีเว้นท์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง^{1,2}

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร³

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม⁴

Tourism, Hospitality and Event Research Group, Mae Fah Luang University^{1,2}

Faculty of Management Science, Silpakorn University³

Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University⁴

Corresponding Author, Email: nontlachatara.viranuvatti@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่มาเยือนจังหวัดเชียงราย จำนวน 600 คน ด้วยการสุ่มแบบตามความสะดวก จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 5 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 27 ธันวาคม 2567; ตอรับตีพิมพ์: 31 ธันวาคม 2567

Received: October 5, 2024; Revised: December 27, 2024; Accepted: December 31, 2024

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดของ เชียงราย ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการ แข่งขันงานกีฬา ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย ด้าน การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา และ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงรายมีทั้งหมด 8 ด้าน ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยว เชิงกีฬาจังหวัดเชียงรายและมีความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา จังหวัดเชียงรายสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 1 3 7 8 9 10 11 12 13 15 และ 17

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงกีฬา; เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน; เชียงราย

Abstract

This study aims to 1) analyze the factors contributing to sports tourism of Chiang Rai province and 2) propose guidelines for developing sports tourism towards the Sustainable Development Goals (SDGs) of Chiang Rai province. Data were collected through questionnaires from 600 sports tourists in Chiang Rai province with convenient random sampling. The data were analyzed using Descriptive Statistics and Confirmatory Factor Analysis (CFA).

The study results found that 1) the factors contributing to sports tourism in Chiang Rai province were sports facilities, infrastructure for organizing sports competitions, accessibility to sports venues, marketing and sales promotion, local community participation, safety measures, sports event management, and government support. 2) The guidelines for developing sports tourism towards the Sustainable Development Goals (SDGs) of Chiang Rai province had 8 aspects according to the factors contributing to sports tourism of Chiang Rai province and the connection between the guidelines for developing sports tourism consistent

with the Sustainable Development Goals (SDGs) were the goals 1, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, and 17.

Keywords: sports tourism; Sustainable Development Goals (SDGs); Chiang Rai

1. บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและบริการ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดแนวทางและนโยบายในการเสริมสร้างศักยภาพด้านต่างๆ โดยระบุอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 หมายเหตุที่ 2 ที่ระบุให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน รวมถึงสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ในประเด็นเป้าหมายการท่องเที่ยวไทยมีความเข้มแข็งและสมดุล การยกระดับความเชื่อมโยงและโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและมอบประสบการณ์ท่องเที่ยวคุณค่าสูง และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ความเป็นไทย สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และการเตรียมความพร้อมประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในระดับโลกมีมูลค่าทางการตลาดสูงถึง 5.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และในช่วงปี พ.ศ. 2565-2570 มีแนวโน้มการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 12.8 ต่อปี และการท่องเที่ยวเชิงกีฬานี้มีการใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวกลุ่มอื่นๆ ถึง 3-4 เท่า (Technavio, 2022) จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา (Berliana et al., 2024; Ndayisenga & Tomoliyus, 2019) ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา (Johari, Zainuddin, Saputra, & Bon, 2021; Bielzer, 2017) ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา (Young et al, 2024; Jasion, 2023) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (Chang, Choong, & Ng, 2020; Boonsiritomachai & Phonthanukitithaworn, 2019) ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย (Zouni,

Markogiannaki, & Georgaki, 2021; Kiráiová & Hamarneh, 2019) ด้านความปลอดภัย (Szabolcs, Nagy-Tóth, Dávid, Gogo, & Bujdosó, 2022; Perić, Durkin, & Vitezić, 2018) ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา (Ndayisenga & Tomoliyus, 2019; Malchrowicz-Mośko, Botiková, & Poczta, 2019) และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (Heydari et al., 2022; Avelar, Sousa, & Menezes, 2021) ดังนั้น จึงควรใช้ปัจจัยและโอกาสนี้ในการพัฒนาพื้นที่ที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาและเพื่อให้เป็นจุดท่องเที่ยวเพิ่มเติมของจังหวัดเชียงรายได้

หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 2019 (COVID-19) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้น สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยเริ่มกลับมาฟื้นตัว โดยพิจารณาจากข้อมูลสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ปี พ.ศ. 2566 เปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2565 พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 88.87 ล้านคน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 39.21) รายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 9.51 แสนล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 77.89) จากสถิติดังกล่าวพบว่า การฟื้นตัวกลับมาดีขึ้นของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น (กรมการท่องเที่ยว, 2567) สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลดีต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายด้วยเช่นกัน

จังหวัดเชียงรายมีภูมิประเทศและทัศนียภาพที่สวยงาม อีกทั้ง มีบรรยากาศที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยว โดยในช่วงเช้าที่มีละอองหมอกและอากาศที่เย็นสดชื่น ทำให้ประสบการณ์การออกกำลังกาย การวิ่ง การปั่นจักรยาน และกิจกรรมกีฬาอื่นๆ นั้นเต็มไปด้วยความสุขและความสนุก รวมถึง การมีร้านอาหารพื้นเมืองให้เลือกมากมาย และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีให้เลือกตลอดทั้งปี (Chumjai, 2021) ทั้งนี้ หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด – 19 ทำให้นักท่องเที่ยวต่างสนใจและใส่ใจเรื่องของสุขภาพมากขึ้น จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนหันมาสนใจการท่องเที่ยวเชิงกีฬามากขึ้น ดังนั้น หากมีการศึกษาวิจัยให้สามารถสร้างจุดเด่นเพิ่มเติมและส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดเชียงรายให้เป็นเมืองด้านกีฬา (Sport City) ที่สามารถสร้างประสบการณ์ และมอบความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึง การส่งเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในท้องถิ่นและการกระจายรายได้ให้คนในจังหวัดเชียงรายได้ตลอดทั้งปีได้เช่นกัน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย, 2565)

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย (Sustainable Development Goals: SDGs) ด้วยการนำกระแสด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่สามารถต่อยอดและสร้างการ

บริการด้านการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สร้างสรรค์ให้กับนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2566-2570 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2568) ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 เกี่ยวกับการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยดำรงฐานวัฒนธรรมล้านนา ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย
- 2.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเข้าร่วมหรือเข้าชมกีฬา จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด ดังนั้น การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cochran (1977) โดยกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 (ค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95) สามารถคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 385 คน และพิจารณาควบคู่กับการใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 8 ตัวแปร และเพื่อให้เพียงพอต่อการนำไปวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) คุณด้วย 25 เท่าของตัวแปร (Hair, Blak, Barbin, Anderson, & Tatham, 2010) สามารถคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้ 200 คน ทั้งนี้ เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น คณะผู้วิจัยจึงเพิ่มกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 600 คน โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenient Random Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ระดับความสำคัญของปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย ด้านการ

มีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการงานอีเอนด์กีฬาด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่า แต่ละข้อคำถามค่าความตรงของเนื้อหามากกว่า 0.67 จากนั้นนำไปตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการตรวจสอบด้วยวิธีการของ Cronbach ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า Coefficient Alpha มากกว่า 0.70 จึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากแบบสอบถาม และการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารทางวิชาการ วารสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดและข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้น วิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlations) การวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin and Bartlett's การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) และวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) จากนั้นนำผลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬามาวิเคราะห์และเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย (SDGs)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย
โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่ (คน)	ค่าร้อยละ
เพศ	ชาย	214	35.67
	หญิง	259	43.17
	LGBTQ+	127	21.17
อายุ	อายุน้อยกว่า 20 ปี	32	5.33
	อายุ 20 – 30 ปี	203	33.83
	อายุ 31 – 40 ปี	194	32.33
	อายุ 41 – 50 ปี	91	15.17
	อายุ 51 – 60 ปี	53	8.83
	อายุมากกว่า 60 ปี	27	4.50
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษา / ปวช.	56	9.33
	อนุปริญญา / ปวส.	98	16.33
	ปริญญาตรี	374	62.33
	ปริญญาโท	53	8.83
	ปริญญาเอก	19	3.17
อาชีพ	นักเรียน / นักศึกษา	59	9.83
	รับราชการ	87	14.50
	รัฐวิสาหกิจ	51	8.50
	ค้าขาย	73	12.17
	เจ้าของธุรกิจ	58	9.67
	พนักงานเอกชน	162	27.00
	บล็อกเกอร์ / Youtuber / Influencer	18	3.00
	นักกีฬา	19	3.17
	พ่อบ้าน / แม่บ้าน	11	1.83

ปัจจัยส่วนบุคคล	ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม	ความถี่ (คน)	ค่าร้อยละ
	เกษตรกร	23	3.83
	รับจ้างทั่วไป	26	4.33
	ว่างงาน	13	2.17
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	น้อยกว่า 10,000 บาท	64	10.67
	10,000 – 20,000 บาท	148	24.67
	20,001 – 30,000 บาท	183	30.50
	30,001 – 40,000 บาท	102	17.00
	40,001 – 50,000 บาท	57	9.50
	มากกว่า 50,000 บาท	46	7.67
ภูมิลำเนา	จังหวัดเชียงราย	159	26.50
	กรุงเทพมหานคร / ปริมณฑล	144	24.00
	ภาคเหนือ	118	19.67
	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	41	6.83
	ภาคกลาง	57	9.50
	ภาคตะวันออก	16	2.67
	ภาคตะวันตก	28	4.67
	ภาคใต้	37	6.17
รวม		600	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 259 คน (คิดเป็นร้อยละ 43.17) โดยมากกว่าหนึ่งในสามมีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 203 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.83) เกินกว่าครึ่งหนึ่งมีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 374 คน (คิดเป็นร้อยละ 62.33) มีอาชีพพนักงานเอกชนมากที่สุด จำนวน 162 คน (คิดเป็นร้อยละ 27.00) เกือบหนึ่งในสามมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 183 คน (คิดเป็นร้อยละ

30.50) และมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงราย จำนวน 159 คน (คิดเป็นร้อยละ 26.50) รองลงมา คือ กรุงเทพมหานคร / ปริมณฑล จำนวน 144 คน (คิดเป็นร้อยละ 24) ตามลำดับ

จากนั้น วิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีส่วนสำคัญ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา (SPT1) ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา (SPT2) ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา (SPT3) ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย (SPT4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (SPT5) ด้านความปลอดภัย (SPT6) ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา (SPT7) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (SPT8) โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2 – 4

ตารางที่ 2 ค่าสหสัมพันธ์ (Correlations) ของปัจจัยแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

Corr.	SPT1	SPT2	SPT3	SPT4	SPT5	SPT6	SPT7	SPT8
SPT1	1.000							
SPT2	.295	1.000						
SPT3	.249	.221	1.000					
SPT4	.173	.050	.129	1.000				
SPT5	.407	.360	.193	.088	1.000			
SPT6	.066	.059	.050	.034	.081	1.000		
SPT7	.302	.267	.226	.157	.369	.079	1.000	
SPT8	.361	.320	.271	.187	.441	.072	.327	1.000

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ (Correlations) ของตัวแปรแฝงได้ดี (Latent Variables) ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแต่ละคู่ไม่เกิน 0.8 แสดงว่า ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมีผลการวิเคราะห์ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's ของการท่องเที่ยวยเชิงกีฬา

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.789
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	665.101
	df	28
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ของการท่องเที่ยวยเชิงกีฬามีค่าเท่ากับ 0.789 ซึ่งมากกว่า 0.500 แสดงว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เหมาะสมกับข้อมูลที่มีอยู่ ส่วนการวิเคราะห์ Bartlett's มีค่านัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.050 แสดงว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันและเหมาะสมที่จะวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Factor Analysis) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ดังตารางที่ 4

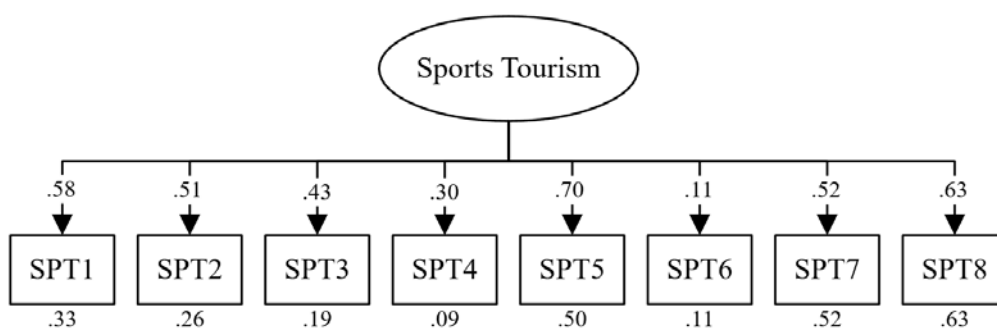
ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights)

ปัจจัยองค์ประกอบการท่องเที่ยวยเชิงกีฬา จังหวัดเชียงราย	Standardized Regression Weights	P-Value
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา (SPT1)	0.58	< 0.01*
ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา (SPT2)	0.51	< 0.01*
ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา (SPT3)	0.43	< 0.01*
ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย (SPT4)	0.30	< 0.01*
ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ (SPT5)	0.70	< 0.01*
ด้านความปลอดภัย (SPT6)	0.11	< 0.01*
ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา (SPT7)	0.52	< 0.01*
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (SPT8)	0.63	< 0.01*

หมายเหตุ: * P-value มีค่าน้อยกว่า 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Standardized Regression Weights) ที่ได้จากการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสัมพันธ์มาตรฐานระหว่างปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันการท่องเที่ยวเชิงกีฬาจังหวัดเชียงราย โดยมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ด้านความปลอดภัยด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ จากนั้น วิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

จากภาพที่ 1 พบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแต่ละด้านมีค่าต่างๆ ตามลำดับ คือ Chi-square = 20.016, df = 16, p = 0.219, CMIN/DF = 1.251, GFI = 0.992, RMSEA = 0.020 ซึ่งเป็นไปตามดัชนีความสอดคล้อง (Goodness of fit indices criteria) จึงวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยมีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นไปตามดัชนีความสอดคล้อง

ดัชนีวัดระดับความเหมาะสม (Goodness of fit index model)	ผลการวิเคราะห์ (Analysis results)	เกณฑ์ความเหมาะสม (Goodness of fit criteria)
ค่าสถิติไคสแควร์ (X^2)	20.016	p-value ต้องมากกว่า 0.05
ค่าตัวแปรอิสระ (Degrees of freedom)	16	
สัดส่วนของความน่าจะเป็น (p-value)	0.219	
สัดส่วนระหว่างค่าตัวแปรอิสระกับค่าความน่าจะเป็น (X^2/df)	1.251	ต้องมิต่ำน้อยกว่า 2.00
ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมพอดี (GFI)	0.992	ต้องมิต่ำมากกว่า 0.95
ดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA)	0.020	ต้องมิต่ำน้อยกว่า 0.08

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นไปตามดัชนีความสอดคล้อง (Goodness of fit index model) โดยมีค่าสถิติ Chi-Square (X^2) มีค่าเท่ากับ 20.016 และมีค่า p-value เท่ากับ 0.219 ซึ่งมากกว่า 0.05 รวมถึงค่า Relative Chi-Square Proportions (X^2/df) มีค่าเท่ากับ 1.251 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 2.00 รวมถึงค่า Goodness of Fit Index: GFI มีค่าเท่ากับ 0.992 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.95 รวมถึงค่า Root Mean Square Error Approximation: RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.020 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 สรุปได้ว่าผลการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เป็นไปตามดัชนีความสอดคล้อง (Goodness of fit index model) ประกอบด้วย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ จึงนำปัจจัยดังกล่าวไปเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงรายต่อไป

4.2 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบเชิงยืนยันการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย (Confirmatory Factor Analysis) สามารถนำมาเสนอแนะเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย (SDGs) โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.2.1 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ndayisenga & Tomoliyus (2019) และ Berliana et al., (2024) โดยการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น คือ ควรมีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาที่คำนึงถึงการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 (ด้านพลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้) และเป้าหมายที่ 13 (ด้านการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อผลิตไฟฟ้าใช้ในสนามกีฬา หรือการออกแบบอาคารที่เอื้อต่อการระบายอากาศตามธรรมชาติ รวมถึง การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่คำนึงถึงการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมสำหรับทุกกลุ่ม เช่น กลุ่มผู้พิการและผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 (ด้านการลดความเหลื่อมล้ำ) เช่น การติดตั้งทางลาดสำหรับรถเข็น หรือจัดให้มีอุปกรณ์กีฬาที่เหมาะสมสำหรับผู้พิการ อีกทั้ง ควรมีการการบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาที่คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 (ด้านการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) เช่น การนำระบบบำบัดน้ำเสียมาใช้ในการสละว่ายน้ำ หรือการจัดการขยะอย่างครบวงจรในสนามกีฬา นอกจากนี้ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกีฬาก็ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งในบริบทของการจ้างงานและการสร้างรายได้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 (ด้านการจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ) เช่น การจัดตั้งร้านค้าชุมชนในบริเวณสนามกีฬา หรือส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวก

4.2.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Johari, Zainuddin, Saputra, & Bon (2021) และ Bielzer (2017) ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 (ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม) และเป้าหมายที่ 11 (ด้านการทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ และยั่งยืน) โดยมีแนวทางฯ คือ การสนับสนุนให้มีการออกแบบโครงสร้างพื้นฐานหรือสนามกีฬา

และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้พลังงานสะอาดและประหยัดพลังงาน รวมถึง การใช้วัสดุก่อสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถรีไซเคิลได้ และการบริหารจัดการขยะและน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการนำกลับมาใช้ใหม่และการบำบัดอย่างถูกวิธี

4.2.3 ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Young et al. (2024) และ Jasion (2023) ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 (ด้านการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม) เป้าหมายที่ 11 (ด้านการทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน) และเป้าหมายที่ 10 (ด้านการลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกที่คำนึงถึงความยั่งยืนและการเข้าถึงอย่างเท่าเทียมที่เอื้อต่อการใช้งานของผู้พิการและผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น โครงข่ายระบบขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดเชียงราย การพัฒนาการเชื่อมต่อระหว่างรูปแบบการเดินทางทางบก (ทางถนน และทางราง) ทางน้ำ และทางอากาศ รวมถึงการพัฒนาการระบบรถโดยสารไฟฟ้าหรือระบบจักรยานสาธารณะ เป็นต้น อีกทั้ง ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรเป็นปัจจัยในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเข้าถึงได้สำหรับนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาทุกคน และควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อการเข้าร่วมงานกีฬาจังหวัดเชียงราย (Eco-System)

4.2.4 ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Zouni, Markogiannaki, & Georgaki (2021) และ Kiráiová & Hamarneh (2019) โดยการทำการตลาดและส่งเสริมการขายโดยคำนึงถึงความยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 (ด้านการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) และเป้าหมายที่ 8 (ด้านการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการประชาสัมพันธ์เพื่อลดการใช้ทรัพยากร รวมถึงควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย อีกทั้ง ควรมีการสร้างแคมเปญการตลาดที่สร้างความตระหนักเรื่องความยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยวและผู้เข้าร่วมงาน และควรมีการพัฒนาแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่นและชุมชน

4.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chang, Choong, & Ng (2020) และ Boonsiritomachai & Phonthanukitithaworn (2019) โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รวมถึง การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียม เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 (ด้านการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน) เป้าหมายที่ 10 (ด้านการลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ) และเป้าหมายที่ 1 (ด้านการขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่) โดยมีแนวทาง คือ ควรมีการสร้างกลไกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนการพัฒนา รวมถึงควรมีการส่งเสริมการจ้างงานและพัฒนาทักษะของคนในท้องถิ่นโดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง อีกทั้งควรมีการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงราย

4.2.6 ด้านความปลอดภัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Szabolcs, Nagy-Tóth, Dávid, Gogo, & Bujdosó, (2022) และ Perić, Durkin & Vitezić (2018) โดยการพัฒนาด้านความปลอดภัยและการให้บริการ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 (ด้านการสร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการพัฒนาาระบบรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ รวมถึง ควรมีการฝึกอบรมบุคลากรด้านความปลอดภัยและการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดทำแผนรับมือเหตุฉุกเฉินและภัยพิบัติที่ครอบคลุมและมีการซ้อมแผนอย่างสม่ำเสมอ

4.2.7 ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ndayisenga & Tomoliyus (2019) และ Malchrowicz-Mośko, Botiková, & Poczta (2019) โดยการจัดงานอีเวนต์กีฬาควรคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 (ด้านการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) และเป้าหมายที่ 13 (ด้านการปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการงานเพื่อลดการใช้ทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพ การจัดการด้านความปลอดภัย การจัดการด้านสื่อมวลชนและการถ่ายทอดสด รวมถึง ควรมีการส่งเสริมการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ด้านโลจิสติกส์ และการเดินทางที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้เข้าร่วมงาน อีกทั้ง ควรมีการจัดทำแผนการจัดการของเสียและการรีไซเคิลสำหรับงานอีเวนต์กีฬา รวมถึง ควรมีการส่งเสริม

การใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการจัดงาน เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ที่ย่อยสลายได้ และควรมีการคำนวณและชดเชยคาร์บอนเครดิต เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมในอนาคต

4.2.8 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Heydari et al. (2022) และ Avelar, Sousa, & Menezes (2021) โดยการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 (ด้านการเสริมความเข้มแข็งให้แก่อำนาจการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอย่างยั่งยืน รวมถึงควรมีการกำหนดนโยบายและมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ยั่งยืน อีกทั้งควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ควรมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 (ด้านการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน) สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 (ด้านการปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น) และเป้าหมายที่ 15 (ด้านการปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพ หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ) โดยมีแนวทางฯ คือ ควรมีการนำระบบการจัดการขยะและของเสียแบบครบวงจรมาใช้ในการจัดงานอีเวนต์กีฬา รวมถึงควรมีการใช้พลังงานทดแทนในสถานที่จัดการแข่งขันและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อีกทั้งควรมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศที่อาจได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และควรมีการจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการแข่งขันและการบำรุงรักษาสถานกีฬา

จากการศึกษานี้สามารถสรุปความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬางังหวัดเชียงรายและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 1 3 7 8 9 10 11 12 13 15 และ 17 โดยมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย (SDGs)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดเชียงราย	ความเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกีฬา							✓			✓		✓	✓				
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในการจัดการแข่งขันงานกีฬา									✓		✓						
ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา									✓	✓	✓						
ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย								✓				✓					
ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่	✓							✓		✓							
ด้านความปลอดภัย			✓														
ด้านการบริหารจัดการงาน อีเวนต์กีฬา												✓	✓				
ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ												✓	✓		✓		✓

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา จังหวัดเชียงราย เช่น การบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา การตลาดและการส่งเสริมการขาย ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ Mallen & Adams (2017) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬาและการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ในแง่ของการพัฒนากลยุทธ์การตลาด และการส่งเสริมการขายสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการตลาด การท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Mirehie, Gibson, Buning, Coble, & Flaherty (2021) ที่พบว่า การตลาดและการส่งเสริมการขายมี

ความสำคัญการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่และการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ma, Wang & Li (2023) ที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการระหว่างการศึกษาและการท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่นให้ครอบคลุมถึงการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการร่วมมือของคนในชุมชนเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ ผลการวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนที่มีต่อด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ดี และด้านสันติภาพความยุติธรรมและสถาบันเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ UN Department of Economic and Social Affairs (2019) ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดงานกีฬาในการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่บูรณาการแนวคิดด้านความยั่งยืนตามเป้าหมาย (SDGs) โดยการให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอย่างยั่งยืนต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Moradi, Ehsani, Saffari, & Hosseini (2022) ที่พบว่า ความจำเป็นในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการท่องเที่ยวอย่างป็นองค์รวม ในแง่ของการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และผลการวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chankuna & Amphai (2021) ที่พบว่านักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะใช้ช่องทางดิจิทัลในการค้นหาข้อมูลการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Higham & Hinch (2018) ที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการระหว่างการศึกษาและการท่องเที่ยวที่ครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในประเด็นผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Quirante, Seguí-Urbaneja, Guevara-Pérez, & Cabello-Manrique. (2024) ที่ชี้ให้เห็นถึงศักยภาพของการจัดงานกีฬาในการสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการกระจายผลประโยชน์สู่ชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเป้าหมาย (SDGs) ซึ่งเป็นมุมมองที่เพิ่มเติมจากงานวิจัยก่อนหน้านี้ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยผลการวิจัยนี้

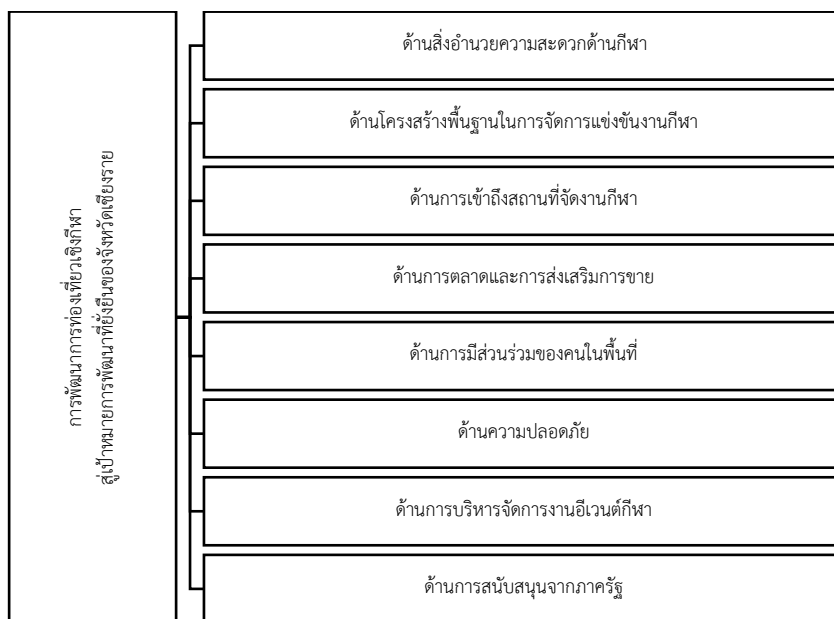
ชี้ให้เห็นถึงประเด็นของการพัฒนาที่คำนึงถึงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเชียงราย ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 2. กระบวนการเชิงระบบ (IPO) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬา
สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 3. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาดด้านกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการแข่งขันงานกีฬา ด้านการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา ด้านการตลาดและการส่งเสริมการขาย ด้านการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ด้านความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการงานอีเวนต์กีฬา และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ผ่านการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ที่ครอบคลุมทั้งการวางแผน การปฏิบัติงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การส่งเสริมการตลาด การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) องค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมและการสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ยั่งยืน โดยการใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ยั่งยืน และสร้างประโยชน์แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ควรส่งเสริมการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เช่น สำนักงานจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย สมาคมกีฬาแห่งจังหวัดเชียงราย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา อีกทั้ง ควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ยั่งยืน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสม อีกทั้ง ควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการวางแผน การจัดการ และการได้รับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ทั้งนี้เพื่อสร้างความยั่งยืนและการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างทั่วถึง และควรมีการพัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 ควรบูรณาการการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและระบบขนส่งเพื่อเพิ่มการเข้าถึงสถานที่จัดงานกีฬา การใช้พลังงานสะอาดในสถานที่จัดงานกีฬา และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนในพื้นที่

7.2.2 ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ โดยผสมผสานกีฬากับวัฒนธรรมท้องถิ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยการพัฒนาทักษะและความสามารถของคนในชุมชนและ

7.2.3 ควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่บูรณาการสื่อแบบดั้งเดิมและดิจิทัล โดยสร้างแบรนด์และเนื้อหาที่น่าสนใจ ร่วมมือกับผู้มีอิทธิพลทางสังคมและจัดทำแพ็คเกจการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่หลากหลาย

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตัวชี้วัดความยั่งยืนที่เฉพาะเจาะจงสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาในบริบทของประเทศไทย เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาระหว่างจังหวัด เชียงรายกับจังหวัดอื่นๆ ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เพื่อค้นหาแนวปฏิบัติที่ดีและ โอกาสในการพัฒนาร่วมกัน (Best Practice)

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2567). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2566. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/655>
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2566 – 25670). กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย. (2565). แผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย ปี พ.ศ. 2565-2570. สืบค้นจาก <https://drive.google.com/file/d/1F1yFUNuEfT2vme12rTnQ29S2vGQhVOKO/view>
- Avelar, M., Sousa, Á., & Menezes, A. (2021). The Impacts of Sport Tourism Events: The Red Bull Cliff Diving World Series Case in the Azores Islands. In de Carvalho, J.V., Rocha, Á., Liberato, P., Peña, A. (Eds.), *Advances in Tourism, Technology and Systems. ICOTTS 2020. Smart Innovation, Systems and Technologies* (pp.64-80). Gateway East: Springer.
- Berliana, B., Komarudin, K., Nina, S., Surdiniaty, U., Mesianna, S., Alimin, H.,... Yopi, K. (2024). The Benefits of Public Sports Facilities as Sport Tourism in Indonesia. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 12(2), 315 - 325.
- Bielzer, L. (2017). Sport facilities tourism. In Mark, D., Kevin, H., Aila, A. (Eds.), *Routledge Handbook of International Sport Business* (pp. 304-316). Oxfordshire: Routledge.

- Boonsiritomachai, W., & Phonthanukitithaworn, C. (2019). Resident's Support for Sports Events Tourism Development in Beach City: The Role of Community's Participation and Tourism Impacts. *SAGE Open*, 9(2). 1-15.
- Chang, M.X., Choong, Y.O., & Ng L.P. (2020). Local resident's support for sport tourism development: the moderating effect of tourism dependency. *Journal of Sport and Tourism*, 24(3), 215 - 234.
- Chankuna, D., & Amphai, P. (2021). Digital Marketing on Facebook Fan Page of Thai Sports Industry Clusters during Tokyo 2020 Olympic Games. *MUT Journal of Business Administration*, 18(2), 114-129.
- Chumjai, P. (2021). Community participation in sports tourism in Chiang Rai provinces. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(1), 52-71.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd Ed). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Hair, J., Blak, W.C., Barbin, B.J., Anderson, R.E., & Tatham, R.L. (2010). *Multivariate data analysis* (7th Ed). New York, NY: Pearson.
- Heydari, R., Keshtidar, M., Ghahfarokhi, A.D., Esfehiani, M., Perić, M., & Sani, F.O. (2022). Modeling the Institutional Factors Affecting the Exploitation of Entrepreneurial Opportunities in the Sports Tourism Industry Using an Interpretive-Structural Approach. *Iranian journal of Management Studies*, 15(2), 189-205.
- Higham, J., & Hinch, T. (2018). *Sport Tourism Development*. Bristol: Channel View.
- Jasion, A. (2023). Spatial accessibility of selected services around Łódź football stadiums based on the 15-minute city concept. *Czasopismo Geograficzne*, 94(1), 147-171.

- Johari, J., Zainuddin, Z., Saputra, J., & Bon, A.T. (2021). A review of public facilities and recreation development for sports tourism literature: Mini-review approach. In *Proceedings of the International Conference on Industrial Engineering and Operations Management* (pp. 5015 – 5030). Michigan: IEOM Society International.
- Kiráiová, A., & Hamarneh, I. (2019). Marketing Challenges of Sports Tourism Development in Destinations with Focus on Generation Y and Z. In *Springer Proceedings in Business and Economics* (pp. 77 – 82). Gateway East: Springer.
- Ma, C., Wang, X., & Li, S. (2023). The community relations of sports tourism destinations and pro-sports tourism behavior: the multiple mediating roles of benefit perception. *Leisure Studies*, 42(6), 989–1002.
- Malchrowicz-Mośko, E., Botiková, Z., & Poczta, J. (2019). Because we don't want to run in smog: Problems with the sustainable management of sport event tourism in protected areas (A case study of national parks in Poland and Slovakia). *Sustainability*, 11(2), 325.
- Mallen, C., & Adams, L.J. (2017). *Event Management in Sport, Recreation and Tourism: Theoretical and Practical Dimensions*. Oxfordshire: Routledge.
- Mirehie, M., Gibson, H.J., Buning, R.J., Coble, C., & Flaherty, M. (2021). Towards an understanding of family travel decision-making processes in the context of youth sport tourism. *Journal of Destination Marketing & Management*, 21, 1-9.
- Moradi, E., Ehsani, M., Saffari, M., & Hosseini, R.N.S. (2022). Developing an integrated model for the competitiveness of sports tourism destinations. *Journal of Destination Marketing & Management*, 26, 1-14.
- Ndayisenga, J., & Tomoliyus. (2019). The perception of international students on the facility and sport tourism event management. *Sport Mont*, 17(2), 53 - 58.

- Perić, M., Durkin, J., & Vitezić, V. (2018). Active event sport tourism experience: The role of the natural environment, safety and security in event business models. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, 13(5), 758-772.
- Quirante, M., Seguí-Urbaneja, J., Guevara-Pérez, J.C., & Cabello-Manrique, D. (2024). Direct Economic Short-Term Impact of Public Spending in Sporting Events: The Case of the Elite and Senior Badminton World Championships. *Tourism and Hospitality*, 5(2), 381–394.
- Szabolcs, M., Nagy-Tóth, N.A., Dávid, L.D., Gogo, A.F.C., & Bujdosó, Z. (2022). The Role of Sports Policing and Tourism Safety at the Summer Olympics. *Sustainability*, 14(10), 5928.
- Technavio. (2022). Sports Tourism Market by Type, Product, Area, and Geography - Forecast and Analysis 2023-2027. Retrieved from <https://www.technavio.com/report/sports-tourism-market-industry-analysis>
- UN Department of Economic and Social Affairs. (2019). SDGs Knowledge. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals>
- Young, M., Andrews, B., Knott, B., Van der Westhuizen, Y., Magerman, Z., Petersen, T. L., Reid, D. L., ... Desai, M. R. (2024). Sports tourism for people with disabilities: A case study of South Africa. In Banhidi, M., Moghimehfar, F (Eds.). *International Perspectives in Sport Tourism Management* (pp. 205 – 220). Oxfordshire: Routledge.
- Zouni, G., Markogiannaki, P., & Georgaki, I. (2021). A strategic tourism marketing framework for sports mega events: The case of Athens Classic (Authentic) Marathon. *Tourism Economics*, 27(3), 466 - 481.

รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุด
ในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน *
ASEAN Clean Tourist City Standard Development Model
of Nan Municipality

ปองขวัญ สว่างทุกซ์

Pongkwan Srangtook

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยน่าน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Department of Public Administration, Uttaradit Rajabhat University Nan College

Email: jing-jingjo@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน 2) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่านต่อการดำเนินงานพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน และ 4) ศึกษารูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 375 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบการแจกแจงของตัวแปรอิสระ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณศึกษา

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 7 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 30 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 กรกฎาคม 2568

ผลกระทบของตัวแปร โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้นเพื่อประเมินความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรต่างๆ และ 2) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 13 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน อยู่ในระดับมาก 2) ความคิดเห็นของประชาชนในภาพรวมเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน 3) ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน 4) รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน ได้แก่ 4.1) พัฒนาสภาพสังคมของชุมชน 4.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 4.3) พัฒนานโยบาย 4.4) พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน 4.5) พัฒนาสิ่งแวดล้อมของชุมชน

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนา; มาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาด; เทศบาล

Abstract

This study explores the key factors driving the development of clean tourism standards in Nan Municipality, Thailand, and examines the public perception of these initiatives. The objectives were fourfold: 1) to identify factors influencing clean tourism development; 2) to assess residents' views on municipal operations; 3) to analyze the relationships among the identified variables; and 4) to propose a development model aimed at positioning Nan as the cleanest tourism-standard city in ASEAN. A mixed-methods design was employed. Quantitatively, 375 residents were selected through convenience sampling and surveyed using structured questionnaires. The data were analyzed using descriptive statistics, Pearson correlation, multiple regression, and structural equation modeling (SEM). Qualitatively, 13 key informants were interviewed using a structured format, and their responses were analyzed through content analysis.

Findings revealed that the contributing factors to clean tourism development were rated highly, with strong public approval of the municipality's efforts. All examined variables were significantly interrelated. Based on the results, a development model was proposed, comprising five core components: social development, infrastructure enhancement, policy formulation, community participation, and environmental management.

Keywords: development model; clean tourist city standard; municipality

1. บทนำ

ประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน) ทั้ง 10 ประเทศได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนามาตรฐานเมืองท่องเที่ยวสะอาดของอาเซียน (ASEAN Clean Tourist City Standard: ACTCS) จึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวในเมืองของประเทศสมาชิก (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) มาตรฐาน ACTCS นี้ถูกพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: ATSP) โดยใช้ตัวชี้วัดที่วัดความยั่งยืนและคุณภาพของการท่องเที่ยวในอาเซียน และตัวชี้วัดหลักในการประเมินตามมาตรฐาน ACTCS ประกอบด้วย การจัดการสิ่งแวดล้อม ความสะอาด การจัดการของเสีย การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาด พื้นที่สีเขียว ความปลอดภัยด้านสุขภาพ การส่งเสริมสุขอนามัยและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและประชาชน รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว เป้าหมายหลักคือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนท้องถิ่นและเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น

เทศบาลเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจมากในการนำหลักการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสะอาดมาปรับใช้ เมืองน่านมีเสน่ห์ด้านศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะย่านเมืองเก่าที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบ ทั้งเทศบาลและชุมชนต่างให้ความสนใจเรื่องความสะอาดของเมืองอย่างจริงจัง ซึ่งในปี 2561 เทศบาลเมืองน่านได้รับการยกย่องให้เป็น “เมืองท่องเที่ยวสะอาดที่สุดของอาเซียน” ในการประชุมการท่องเที่ยวอาเซียนครั้งที่ 37 (ผู้จัดการออนไลน์,

2561) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการเป็นเมืองท่องเที่ยวมาตรฐานระดับสูง และในปี 2566 ข้อมูลสถิติ ระบุว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวกว่า 1.57 ล้านคน เมื่อเทียบกับปี 2562 (ก่อนเกิดโควิด) ที่มีประมาณ 953,895 คน คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ 65 ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นจาก 411 ล้านบาทในปี 2562 เป็น 4,410 ล้านบาทในปี 2566 เติบโตมากกว่า 10 เท่า (The nation, 2024) การเติบโตนี้ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเตรียมพร้อมรองรับนักท่องเที่ยว และมีการจ้างงานในธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

แม้ว่าเทศบาลเมืองน่านจะได้รับรางวัลดังกล่าว แต่การรักษามาตรฐานด้านความสะอาด ยังคงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เมื่อศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวตามมาตรฐาน ACTCS ในประเทศไทยยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกการบริหารจัดการที่ทำให้ประสบความสำเร็จ การขาดข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยสำคัญ กระบวนการ และแนวทางปฏิบัติที่ดี (best practices) ที่ทำให้เทศบาลเมืองน่านสามารถบรรลุมาตรฐาน ACTCS ได้อย่างโดดเด่น จึงเป็นช่องว่างความรู้ที่ควรได้รับการศึกษา ปัจจุบันเทศบาลเมืองน่านกำลังเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ จากการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี 2565 มีปริมาณขยะมูลฝอย 30 ตันต่อวัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 2, 2565) นอกจากนี้ยังต้องตอบสนองความคาดหวังของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ที่มีความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้การรักษามาตรฐานด้านความสะอาดของเมืองท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

การศึกษาเรื่อง "รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน" จึงมีความสำคัญเพราะจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการและปัจจัยสำคัญที่ทำให้เทศบาลเมืองน่านประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นฐานความรู้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการศึกษาี้มีความสำคัญในเชิงนโยบาย เพราะจะให้ข้อมูลเชิงประจักษ์แก่ผู้กำหนดนโยบายในการออกแบบและพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาจะช่วยในการวางแผนและการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) และเมืองน่าอยู่ (Livable City) ของเทศบาลเมืองน่านให้มีความเหมาะสมและยั่งยืน โดยเฉพาะในยุคที่ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปสู่การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

มากขึ้น รวมถึงการศึกษานี้จะสร้างต้นแบบที่เทศบาลอื่นๆ ในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนที่มีบริบทคล้ายกันสามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานท้องถิ่นและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้จะช่วยให้เทศบาลเมืองน่านและองค์กรที่เกี่ยวข้องปรับปรุงกลยุทธ์และพัฒนานโยบายได้อย่างครอบคลุมบนพื้นฐานของข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งจะนำไปสู่การรักษาความเป็นเมืองท่องเที่ยวสะอาดที่ยั่งยืน เสริมสร้างชื่อเสียงในระดับนานาชาติ และกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่ผ่านการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว รวมถึงการขยายตัวของธุรกิจโรงแรมและธุรกิจต่างๆ ช่วยสร้างโอกาสการจ้างงานในท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน

2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่านต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน

2.4 เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณปริมาณ ใช้ประชากรที่อาศัยอยู่ใน 30 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน จำนวน 20,012 คน (เทศบาลเมืองน่าน, 2560) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวนที่เหมาะสมคือ 375 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 13 คน คือ 1) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองน่าน 1 คน 2) คณะผู้บริหาร 3 คน 3) คณะทำงานรางวัลเมืองท่องเที่ยวสะอาดอาเซียน 3 คน 4) สมาชิกสภาเทศบาล 3 คน และ 5) ตัวแทนประชาชน 3 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ลำดับเนื้อหาให้ครอบคลุม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่ท่องเที่ยวสะอาดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน 3) ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่านต่อการดำเนินการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสะอาดที่ในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ คือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) พร้อมบันทึกการสัมภาษณ์ที่ออกแบบจากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) คำถามเกี่ยวกับปัจจัย 5 ด้านที่มีผลต่อการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านสังคมของชุมชน 2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม 3. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4. ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน และ 5. ปัจจัยด้านนโยบาย ว่าส่งผลหรือไม่ 2) คำถามเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน และการเพิ่มปัจจัยอื่น ๆ 3) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มจากการศึกษาทฤษฎีและทบทวนเอกสารเพื่อสร้างคำถาม จากนั้นแบบสอบถามถูกตรวจสอบและปรับแก้โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ผลการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (1977, p. 49-60) พบว่าทุกข้อมีค่าเกิน 0.50 และนำไปทดสอบกับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประเมินความเชื่อมั่นและความเที่ยง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่า 0.96

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) และโครงสร้าง (Construct Validity) โดยคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (1977, p. 49-60) พบว่าคำถามทุกข้อมีค่าเกิน 0.5 และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ โดยมีหมายเลขใบรับรอง URU-REC 014/2567 เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2567

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง 375 คน ตามสัดส่วนประชากรในแต่ละชุมชนโดยใช้บัญชีรายชื่อครัวเรือน และสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก พร้อมทั้งสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูล 13 คน พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเก็บข้อมูล โดยขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยโดยไม่กระทบต่อผู้ให้ข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สำหรับวัตถุประสงค์ที่ 3 ทดสอบการแจกแจงปกติด้วย Kolmogorov-Smirnov Z test และวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน รวมถึงใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนวัตถุประสงค์ที่ 4 ใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อประเมินความเหมาะสมระหว่างโมเดลเชิงประจักษ์และโมเดลทางทฤษฎี และปรับปรุงโมเดลโดยอ้างอิงจากผลวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากการสัมภาษณ์ (Structured interview) โดยสรุปผลในภาพรวม ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หมายเลขแทนชื่อผู้ให้ข้อมูลเพื่อรักษาความลับและไม่เปิดเผยตัวตนตามความต้องการของผู้ให้ข้อมูล

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอผลการวิจัยใน 3 ส่วนตามลำดับดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลเมืองน่าน จำนวน 375 คน พบว่าเป็นเพศหญิงส่วนใหญ่ 178 คน (ร้อยละ 47.47) เป็นเพศชายรองลงมา 163 คน (ร้อยละ 43.47) โดยกลุ่มอายุที่พบมากที่สุดคือ 31-40 ปี จำนวน 184 คน (ร้อยละ 49.7) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่เป็นปริญญาตรี 162 คน (ร้อยละ 43.20) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 218 คน (ร้อยละ 58.13) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 10,001-20,000 บาท จำนวน 132 คน (ร้อยละ 35.20)

4.2 ตอนที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยโดยรวมที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.22 เมื่อวิเคราะห์รายด้าน ปัจจัยด้านนโยบาย ส่งผลสูงสุดต่อการพัฒนาเมือง อยู่ในระดับมากด้วยค่าเฉลี่ย 3.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.25 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับมากเช่นกัน ด้วยค่าเฉลี่ย 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.30 ปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.28 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.32 จัดอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน อยู่ในระดับค่อนข้างมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 3.16 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.43 ส่วนปัจจัยที่มีผลน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน อยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ 3.12 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.47

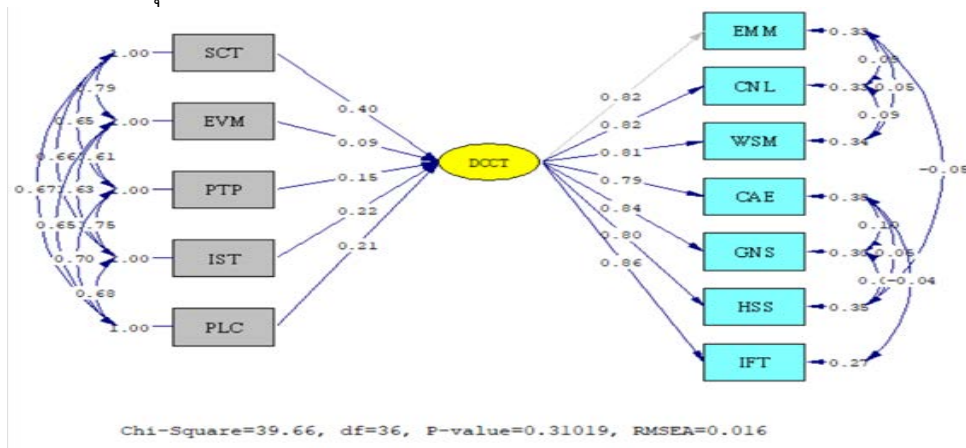
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประชาชนเขตเทศบาลเมืองน่านเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเมืองให้มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนเทศบาลเมืองน่าน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.24 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน “ความสะอาด” ได้รับการเห็นด้วยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.48 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.37 รองลงมา “การจัดการของเสีย” ค่าเฉลี่ย 3.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.38 “การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาด” ค่าเฉลี่ย 3.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.46 “โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการท่องเที่ยว” ค่าเฉลี่ย 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.42 ตามด้วย “ความปลอดภัยด้านสุขภาพ รวมถึงความปลอดภัยและความมั่นคงของชุมชนเมือง” ค่าเฉลี่ย 3.31 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.42 ส่วน “การจัดการสิ่งแวดล้อม” ค่าเฉลี่ย 3.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.37 ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้ายคือ “พื้นที่สีเขียว” ได้รับคะแนนต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ย 3.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.45

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุดคือตัวแปรปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน (SCT) กับตัวแปรปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน (EVM) ($r = 0.792$) รองลงมาคือตัวแปรปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PTP) กับตัวแปรปัจจัยด้านนโยบาย (PLC) ($r = 0.696$) และตัวแปรปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน (SCT) กับตัวแปรความสะอาด (CNL) ($r = 0.695$) ตามลำดับ ส่วนคู่ที่มี

ความสัมพันธ์กันน้อยที่สุดคือตัวแปรปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PTP) กับตัวแปรการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและความสะอาด (CAE) ($r = 0.590$) ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 3991.039 ($p < 0.01$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญและค่า KMO มีค่าเท่ากับ 0.961 แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน และเหมาะสมที่จะนำไปสร้างสมการทำนายตัวแปรตาม และสามารถที่จะนำมาวิเคราะห์โครงสร้างเชิงเส้นได้

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ศึกษารูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวยสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน

ภาพที่ 1. โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของรูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวยสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน

จากการศึกษาโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น ดังภาพที่ 1 พบว่าปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน (SCT), ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน (EVM), ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (PTP), ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (IST) และปัจจัยด้านนโยบาย (PLC) ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวยสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน ทั้งในรูปแบบของอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมในโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยเหล่านี้ โมเดลนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = 39.66, $df = 36$, $p\text{-value} = 0.31019$, $RMSEA = 0.016$) ซึ่งแสดงว่าโมเดลมีความเหมาะสมกับข้อมูลและสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรได้ดี

อิทธิพลรวม (Total Effect): ปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน (SCT) มีอิทธิพลรวมสูงสุดต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน (Total Effect = 0.40) ตามมาด้วยปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (IST) (Total Effect = 0.22) และปัจจัยด้านนโยบาย (PLC) (Total Effect = 0.21) ซึ่งแสดงว่าปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง

อิทธิพลทางตรง (Direct Effect): ปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชน (SCT) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน (Direct Effect = 0.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 รองลงมาคือ ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐาน (IST) (Direct Effect = 0.22) และปัจจัยด้านนโยบาย (PLC) (Direct Effect = 0.21) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect): ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน (EVM) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการดำเนินงานการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่านผ่านปัจจัยอื่น ๆ (Indirect Effect = 0.09) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยนี้ สามารถนำมาพิจารณาและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านนโยบาย ส่งผลเป็นอันดับแรกต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาด เป็นไปได้ว่านโยบายคือแนวทางสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนา เมื่อตั้งแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่มีรายละเอียดชัดเจนแล้ว จะช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุผลตามเป้าหมายได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าผู้บริหารเทศบาลเมืองน่านให้ความสำคัญกับนโยบายที่กำหนดทิศทางและเป้าหมายชัดเจน มุ่งเน้นการจัดการขยะอย่างจริงจังและใส่ใจในรายละเอียด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อาทิ การจัดการเก็บขยะตามเวลาที่กำหนดการออกข้อบังคับชุมชนเพื่อป้องกันปัญหาล้างขยะริมถนน และการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองให้สอดคล้องกับแผนผังเมือง และมุ่งเน้นการพัฒนาเมืองให้มีมาตรฐานด้านความสะอาด พร้อมทั้งส่งเสริมความเข้าใจในแนวคิด ‘เมืองสะอาด’ ให้แก่คนในชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับเป้าหมาย อย่างไรก็ตามเทศบาลยังต้อง

ติดตามประเมินผล และปรับปรุงวิธีการสื่อสารเพื่อให้ตรงกับปัญหาของแต่ละชุมชนก่อให้เกิดการพัฒนาเมืองที่ต่อเนื่อง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ชนัญธิดา ชัยอำมาตย์, ภคนันท์ สุทธิประภา, ภิรมกร โดมมงคล, มานะ นาคำ และ อภิรดี วงศ์ศิริ (2567) ที่ระบุว่า การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องมีนโยบายที่ชัดเจน เป็นระบบ และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ต้องการยกระดับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวัฒน์ เมืองไทย (2561) ที่ชี้ว่าเทศบาลตำบลเนินขาม จังหวัดชัยนาท สามารถนำนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ไปปฏิบัติได้ เพราะแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนกำหนดกรอบการดำเนินงาน ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานไว้ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างมากกับการดำเนินงานของเทศบาลเมืองน่านต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาด ซึ่งสะท้อนว่า เทศบาลให้ความสำคัญและมีการพัฒนาในหลายด้านจนประชาชนสามารถยอมรับได้ โดยเฉพาะด้านความสะอาดเป็นอันดับแรก เป็นไปได้ว่า เทศบาลเมืองน่านได้จัดการความสะอาดแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ติดตั้งถังขยะในจำนวนที่เหมาะสมในจุดท่องเที่ยวสำคัญ กำหนดรอบเวลาชัดเจนสำหรับการเก็บขยะและทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะ รวมถึงมาตรการควบคุมและบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดด้านความสะอาด ส่วนด้านพื้นที่สีเขียวในเขตเทศบาลเมืองน่านมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด อาจสะท้อนว่าแม้จะมีพื้นที่สาธารณะตั้งอยู่ใจกลางเมือง แต่ยังไม่เพียงพอในการตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Green Urbanism ของ Beatley (2000) ที่ชี้ว่าเมืองยุคใหม่ควรบูรณาการพื้นที่สีเขียวเข้าไว้ในกระบวนการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่เพียงการจัดสรร “พื้นที่เหลือ” มาเป็นสวนสาธารณะ แต่ต้องพิจารณาทั้งระบบสิ่งแวดล้อมและการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ตาม Environmental Behavior Theory (Proshansky, Ittelson, & Rivlin, 1970) พฤติกรรมของมนุษย์ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัยอยู่ หากพื้นที่สีเขียวไม่ตอบโจทย์ด้านการใช้งานจริงของประชาชน ย่อมทำให้เกิด “การละเลยพื้นที่” และนำไปสู่ความเสื่อมโทรมในระยะยาว ในมิติเชิงนโยบาย เทศบาลจึงควรส่งเสริมการมีพื้นที่สีเขียวในที่อยู่อาศัย ปรับปรุงสวนสาธารณะให้ร่มรื่นและปลอดภัย รวมถึงสนับสนุนให้โรงแรมในเขตเมืองเข้าร่วมมาตรฐานโรงแรมสีเขียวของอาเซียน (ASEAN Green Hotel Standard) โดยสอดคล้อง

กับงานวิจัยของ Simpao (2023) ที่ศึกษากรณีเมืองโอลองกาโป ประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าการพัฒนาโรงแรมสีเขียวและการควบคุมมลพิษทางเสียง การบำบัดน้ำเสีย จำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

5.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันทุกตัว โดยตัวแปรปัจจัยด้านสภาพสังคมของชุมชนส่งอิทธิพลสูงสุด เป็นไปได้ว่าเพราะชุมชนภายในเขตเทศบาลเมืองน่านใส่ใจต่อการรักษาความสะอาดและมีการบังคับใช้มาตรการที่ชัดเจน รวมถึงการกระตุ้นให้ใช้วัสดุที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับสภาพสังคมและการดำเนินชีวิตในพื้นที่ รวมถึงมีศักยภาพในการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องผ่านความร่วมมือในรูปแบบกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ส่งผลให้ชุมชนสามารถจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและสามารถรับมือกับปัญหาในท้องถิ่นได้ดี ผลการวิจัยเชิงปริมาณนี้ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยระบุว่า การที่ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเมืองสะอาด พร้อมทั้งได้รับข้อมูลที่ชัดเจน จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ทำให้สามารถทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของพื้นที่ จึงอยากให้มีเวทีให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอเพื่อช่วยลดความขัดแย้งสร้างความเข้าใจร่วม และเพิ่มพูนความเข้มแข็งให้กับชุมชนซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับ แนวคิดการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน (Community Empowerment Concept) ที่ Perkins, Zimmerman, Caldwell, & Wittig (1990) ได้นำเสนอ โดยเน้นย้ำถึงกระบวนการที่ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถในการควบคุมชีวิตและสิ่งแวดล้อมของตนเอง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพวกเขา การที่ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันย่อมนำไปสู่การสร้างอำนาจต่อรองและการจัดการปัญหาในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

5.4 วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 จากการศึกษาวรรณกรรม การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของความสัมพันธะระหว่างปัจจัยต่างๆ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่านมีความสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้สามารถจัดลำดับความสำคัญของการพัฒนาเมืองน่านตามมุมมองของประชาชนได้อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการพัฒนาเมืองท่องเที่ยวสะอาดของเทศบาลเมืองน่าน ดังนี้:

1) พัฒนาด้านสภาพสังคมของชุมชน โดยมีอิทธิพลรวมสูงสุด เป็นไปได้ว่า หากการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางเมืองสะอาดแก่ประชาชนแล้ว ทำให้ชุมชน สามารถมองเห็นศักยภาพและปัญหาของพื้นที่ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งช่วยให้สามารถประเมินสถานการณ์

และวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้อย่างเหมาะสม การเปิดเวทีสาธารณะ เช่น การประชุมหรือเสวนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับครัวเรือนจนถึงระดับชุมชนนอกจากนี้ การดำเนินงานที่เป็นระบบควบคู่กับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยลดความคลาดเคลื่อนทางความเข้าใจ และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การพัฒนาเมืองสะอาดอย่างยั่งยืนซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social Capital Theory) ของ Putnam (1993) ที่ชี้ว่า การมีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน คือทุนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารชุมชนในระดับฐานรากจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ชาวบ้านต้องการให้มี "พื้นที่" สำหรับแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ที่ชี้ว่า การเปิดเวทีสาธารณะอย่างสม่ำเสมอมีบทบาทสำคัญในการลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจร่วม และเสริมสร้างความเข้มแข็งในชุมชนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เหยียน อันห์ (Ngoc, 2024) ที่ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดเตียนซาง ประเทศเวียดนาม พบว่าการบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานอาเซียนนั้น จำเป็นต้องมีการจัดเวทีหารือร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมความร่วมมือหลายภาคส่วน และมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมีอิทธิพลรวม รองลงมา เนื่องจากโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว ทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการรองรับการขยายตัวของเมืองในหลายด้าน เช่น ระบบคมนาคม พลังงาน และการสื่อสาร ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่า ปัจจุบันเทศบาลเมืองน่านให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาและซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิด การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานอย่างยั่งยืน (Sustainable Infrastructure Management) ที่เน้นการใช้ทรัพยากรเดิมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ลดการลงทุนที่ไม่จำเป็น และเพิ่มอายุการใช้งานของโครงสร้างพื้นฐานผ่านการบำรุงรักษาอย่างเป็นระบบ ยังสอดคล้องกับข้อเสนอของสถาบันพระปกเกล้า (2563) ที่ระบุว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่เดิมเป็นลำดับแรก และจัดลำดับความสำคัญของโครงการลงทุนโดยอิงข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่

เพื่อให้การใช้งบประมาณมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kalman et al. (2024) ที่ศึกษาระบบการจัดการเมืองเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในกรุงบูดาเปสต์และเมืองมูไบ พบว่าโครงสร้างพื้นฐานที่ยั่งยืนมีบทบาทสำคัญต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างความน่าอยู่ของเมืองในระยะยาว

3) พัฒนาด้านนโยบาย ในการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยด้านนโยบายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดในเทศบาลเมืองน่าน ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้และความคาดหวังของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า “นโยบาย” เป็นกลไกหลักในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเมือง โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการภาครัฐ การกำหนดแนวทางปฏิบัติ การจัดสรรทรัพยากร ทว่าเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อประเมิน อิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ กลับพบว่า ปัจจัยด้านนโยบายมีอิทธิพลเป็นลำดับที่สาม การค้นพบนี้สะท้อนช่องว่างระหว่าง “การรับรู้ถึงความสำคัญ” กับ “ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริง” ซึ่งอาจเกิดจากนโยบายในระดับเทศบาลยังไม่สามารถแปลงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง หรือขาดกลไกขับเคลื่อนในระดับพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง ช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ (Policy-Implementation Gap) (Pressman & Wildavsky, 1984) ซึ่งระบุว่า ความล้มเหลวของนโยบายจำนวนมากไม่ได้เกิดจากการออกแบบนโยบายไม่ดี แต่เกิดจากการขาดกลไกสนับสนุน ขาดเจ้าภาพ และขาดการสื่อสารข้ามระดับ ในกรณีของเทศบาลเมืองน่าน นั้นยังไม่มี “กลไกกลาง” ที่ทำหน้าที่แปลงนโยบายให้เชื่อมโยงกับการดำเนินงานของหน่วยงานระดับพื้นที่ เช่น การมีผู้รับผิดชอบโดยตรง แผนประเมินผล หรือระบบติดตามความคืบหน้า ทำให้แม้จะมีนโยบายที่ดี แต่กลับมีผลลัพธ์ในทางปฏิบัติไม่เด่นชัดเท่าที่ควร

4) พัฒนาด้านส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน มีบทบาทสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาขยะและยกระดับความสะอาดในเขตเทศบาลเมืองน่าน โดยควรสนับสนุนให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาและมีช่องทางในการเสนอแนะแนวทางแก้ไข ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานของเทศบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่ได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนยังเอื้อต่อการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละชุมชน อีกทั้งการจัดตั้งคณะทำงานหรือกลุ่มอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนชุมชนเพื่อร่วมประชุมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะช่วยให้เกิดกระบวนการวางแผนที่มีโครงสร้างและมีความต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น เป็นไปในทิศทางเดียวกับข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งพบว่า คนในพื้นที่ที่มีความเข้าใจต่อปัญหาความสะอาดของชุมชนตนเองได้ดีกว่าผู้กำหนดนโยบายจากภายนอก การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้สะท้อน

ปัญหาและความต้องการ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องทิศทางและมีประสิทธิผล แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิด Participatory Governance ของ Fung & Wright (2003) ที่เน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนในการตัดสินใจ วางแผน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยลดช่องว่างระหว่างการบริหารจัดการเชิงนโยบายกับการปฏิบัติในระดับพื้นที่ และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการเมืองในระยะยาว 5) **พัฒนา**
ด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชน แม้จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะพบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนมีอิทธิพลรวมอยู่อันดับสุดท้าย แต่แนวโน้มและผลกระทบระยะยาว ปัจจัยด้านนี้ยังคงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาด โดยเฉพาะในบริบทของเทศบาลเมืองน่าน ซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางระบบนิเวศเป็นจุดเด่นของพื้นที่ พฤติกรรมของประชาชนในชุมชนส่งผลโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การส่งเสริมให้แต่ละชุมชนมี แผนการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ชัดเจนควบคู่กับการประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ จะช่วยสร้างความตระหนักรู้และการรับผิดชอบร่วมกันในระดับท้องถิ่น ประกอบกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพยังสะท้อนว่า หลายชุมชนมีแนวโน้มใส่ใจสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่สะอาดและน่าอยู่มากยิ่งขึ้น แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Pretty (2003) ที่เสนอว่า “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม” เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืน เนื่องจากการให้คนในท้องถิ่นมีบทบาทและความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ จะช่วยให้มาตรการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้ได้พัฒนา "รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน" โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นให้มีความต่อเนื่องและปฏิบัติได้จริง ทั้งยังเป็นต้นแบบสำหรับเทศบาลอื่น ๆ ที่ต้องการยกระดับมาตรฐานความสะอาดและคุณภาพชีวิตของเมือง องค์ความรู้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย ออกแบบมาตรการ และพัฒนากลไกการบริหารจัดการที่ครอบคลุม เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต

ภาพที่ 2. รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวน้ำสะอาดที่สุดในอาเซียนของเทศบาลเมืองน่าน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากคะแนนประเมินพื้นที่สีเขียวที่ต่ำที่สุด เสนอให้เทศบาลจัดสรรพื้นที่สวนสาธารณะให้เหมาะสมสัดส่วนกับพื้นที่ทั้งหมด และพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างต่อเนื่อง

7.1.2 เทศบาลเมืองน่านควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความสะอาดที่ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 เทศบาลเมืองน่านควรเปิดเผยข้อมูลผลการดำเนินงานและจัดระบบติดตามและประเมินผลที่เหมาะสม

7.2.2 ควรจัดประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่เทศบาลกับตัวแทนชุมชนเป็นประจำ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาและร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไข

7.2.3 พัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการอบรมมาตรฐานการท่องเที่ยวที่รักษาสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองน่านอย่างยั่งยืน

7.3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 ประเด็นด้านประชากร ควรขยายขอบเขตการศึกษารูปแบบการพัฒนาเมืองที่มุ่งเน้นมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดในกลุ่มประเทศอาเซียนระดับภูมิภาค เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการของเทศบาล

7.3.2 ประเด็นด้านตัวแปร ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเมืองสะอาดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาด เพื่อค้นหาแนวทางใหม่ในการยกระดับและพัฒนาเมืองอย่างครอบคลุม

7.3.3. ประเด็นด้านเทคนิคการวิจัย 1) ควรนำรูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดในอาเซียนซึ่งผู้วิจัยเสนอ ไปใช้ในเทศบาลเมืองน่านเพื่อทดสอบและประเมินผลในการพัฒนาเมือง 2) ควรวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาเมืองที่มีมาตรฐานการท่องเที่ยวสะอาดระดับประเทศ พร้อมทั้งเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อได้ทราบข้อมูลอื่นๆ เป็นการสะท้อนรายละเอียดของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานประจำปี 2565 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สืบค้นจาก https://api.tat.or.th/upload/live/about_tat/9565/รายงานประจำปี2565.pdf

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). มาตรฐานเมืองท่องเที่ยวสะอาดของอาเซียน.

สืบค้นจาก https://krabi.mots.go.th/download/article/article_20191211132611.pdf

จารุวัฒน์ เมืองไทย. (2561). การนำนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน“จังหวัดสะอาด”ไปปฏิบัติ ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลเนินขาม อำเภอนีนขาม จังหวัดชัยนาท. สืบค้นจาก <https://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php/abstractData/viewIndex/163>

ชนัญธิดา ชัยอำมาตย์, ภคนันท์ สุทธิประภา, ภิมกร โดมมมงคล, มานะ นาคำ, และ อภิรดี วงศ์ศิริ.

(2567). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอย กรณีศึกษาชุมชนในเขตเทศบาลขอนแก่น.

Applied Economics, Management and Social Sciences, 1(2), 21–28.

เทศบาลเมืองน่าน. (2560). ข้อมูลทั่วไป. สืบค้นจาก <https://www.nancity.go.th/frontpage>
 ผู้จัดการออนไลน์. (2561). ส่งเมืองน่าน กรณีศึกษา “เมืองสะอาดอันดับ1ของอาเซียน”.

สืบค้นจาก <https://mgronline.com/greeninnovation/detail/9610000081291>
 สถาบันพระปกเกล้า. (2563). การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นเพื่อรองรับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาสถาบัน
 พระปกเกล้า.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แนวทางการเสริมสร้างการมี
 ส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒน์.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 2. (2565). กรมควบคุมมลพิษติดตามการจัดการขยะ
 ของเทศบาลเมืองน่าน. กรมควบคุมมลพิษ. สืบค้นจาก [https://epo02.pcd.go.th/th/
 news/detail/107321](https://epo02.pcd.go.th/th/news/detail/107321)

Beatley, T. (2000). *Green urbanism: Learning from European cities*. Washington
 DC: Island Press.

Fung, A., & Wright, E. O. (2003). Deepening democracy: Institutional innovations
 in empowered participatory governance. London & New York: Verso.

Kalman, B. G., Grotte, J., Lakshmi, V., Toth, A., Modos-Szalai, S., Zugor, Z., &
 Malatyinszki, S. (2024). Sustainable city tourism—A systematic analysis of
 Budapest and Mumbai. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*,
 8(9). 1-12. doi:10.24294/jipd.v8i9.7933

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research
 activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

Ngoc, N. A. (2024). Evaluation of community tourism activities in Cai Lay district,
 Tien Giang Province based on ASEAN community tourism standards.
Pakistan Journal of Life and Social Sciences, 22(2), 8874-8886.

Perkins, D. D., Zimmerman, Hughey, J., & Speer, P, W. (2009). Community
 psychology perspectives on Social Capital Theory and Community
 Development Practice. *Journal of the Community Development Society*,
 33(1), 33-52.

- Pressman, J. L., & Wildavsky, A. (1984). *Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland; or, why it's amazing that federal programs work at all*. California, CA: University of California Press.
- Pretty, J. (2003). Social capital and the collective management of resources. *Science*, 302(5652), 1912–1914. <https://doi.org/10.1126/science.1090847>
- Proshansky, H. M., Ittelson, W. H., & Rivlin, L.G. (1970). *Environmental psychology: Man and his physical setting*. New York, NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. New Jersey, NJ: Princeton University Press.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in The assessment of criterion - referenced test item validity. *Journal of Educational Research*. 2, 49 - 60.
- Simpao, K. S. (2023). ASEAN Green Hotel Standard Compliance: The Case of Subic Bay Metropolitan Authority, Olongapo City. *Asia-pacific Journal of Convergent Research Interchange*, 9 (3), 159-168.
- The nation. (2024, March19). Tourist visits soar in secondary cities of Northern Thailand: minister. Retrieved from https://www.nationthailand.com/tourism/40036519?utm_source=chatgpt.com

การพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก *

The Development of Water User Organizations Participation in Water Management in the Western Southern River Basin

จุฑามาศ แดงรัตน์, อมร หวังอัครางกูร, และ วาสนา จาตุรัตน์

Jutamas Dangrat, Amorn Wangukkarangkul, and Wasana Jaturat

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: nuchjutamass@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก 2) วิเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสานวิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก จำนวน 75 องค์กร มีสมาชิก จำนวน 2,250 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในคณะกรรมการลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และหน่วยงานราชการที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และ

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 7 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 18 เมษายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 21 เมษายน 2568

คำร้อยละ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.50, S.D. = 0.75) การบริหารจัดการน้ำยังเผชิญกับปัญหาความไม่ต่อเนื่องในการประสานงานระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ยังไม่เข้มแข็งเพียงพอ และขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง 2) องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มี 4 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้ถึงร้อยละ 66.268 ได้แก่ 1) การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ ร้อยละ 44.41 2) ความร่วมมือและความสามัคคี ร้อยละ 8.74 3) ความเข้าใจในการจัดการน้ำและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 7.00 และ 4) ภาวะผู้นำ ร้อยละ 6.11 และ 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ผลจากการสนทนากลุ่มยืนยันว่าองค์ประกอบทั้ง 4 มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกัน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ การส่งเสริมความร่วมมือ ความรู้ในกฎหมาย และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก เพื่อเพิ่มความยั่งยืนและประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการทรัพยากรน้ำ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; องค์กรผู้ใช้น้ำ; การบริหารจัดการน้ำ; ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

Abstract

This research article aims; 1) to study water management in the western southern river basin; 2) to analyze the components of water user organizations' participation in water management; and 3) to propose ways to enhance the participation of water user organizations in water management in the western southern river basin. The research employs a mixed-methods approach, collecting quantitative data from a sample of 360 water user organization members in the

western southern river basin and conducting focus group discussions with 15 representatives from water user organizations, watershed committees, and government agencies involved in water resource management. Quantitative data were analyzed using exploratory factor analysis, while qualitative data were analyzed through content analysis.

The study revealed the following key findings 1) Water management in the western southern river basin is at a moderate level ($\bar{x}$ = 3.50, S.D. = 0.75). Water management still faces challenges in terms of the lack of continuity in coordination between water user organizations and relevant agencies. The water user organizations in the area are not yet strong enough and lack understanding of their roles and responsibilities. 2) The components of water user organizations' participation in water management in the western southern river basin consist of four factors, which explain 66.268% of the total variance: 1) Support for Water Management (44.41%), 2) Collaboration and Unity (8.74%), 3) Understanding of Water Management and Laws (7.00%), and 4) Leadership (6.11%). 3) The focus group discussions confirmed the proposed ways to enhance water user organizations' participation in water management in the western southern river basin. The four components are interconnected and essential. Support from government agencies, promotion of collaboration, knowledge of water laws, and effective leadership are key factors in strengthening the participation of water user organizations in water management, ultimately contributing to the sustainability and efficiency of water resource management processes.

Keywords: participation; water user organizations; water management; western southern river basin.

1. บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาน้ำท่วมน้ำแล้งซ้ำซากทุกปี ในฤดูแล้งน้ำขาด ฤดูฝนน้ำเกินในตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยพยายามที่จะบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนเพื่อสร้างความมั่นคงด้านน้ำ และการบริหารจัดการน้ำ (Water Governance) ยังเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลก โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ในเป้าหมายที่ 6 เรื่องของน้ำสะอาดและสุขาภิบาล คือ สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน (Ensure Availability And Sustainable Management Of Water And Sanitation For All) ปัจจุบันการบริหารจัดการน้ำเป็นปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ผนวกกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (นาอิม แลนิ, 2566) ก่อให้น้ำท่วมและภัยแล้งทวีความรุนแรงและถี่มากขึ้น สร้างความเสียหายต่อชีวิต เศรษฐกิจ และความมั่นคง (คณะทำงานเฝ้าระวังและเตือนภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะนาน, 2565) ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงถือเป็นภารกิจร่วมกันของทุกคน ในการมีส่วนร่วมของหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันและลดความเสียหายจากภัยดังกล่าว สอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐได้มีการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบ โดยการจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานกลางด้านนโยบายทำหน้าที่ในการบูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อแก้ปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งของประเทศไทยให้หมดไป สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2564)

ในการบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำร่วมกันนั้น เป็นประเด็นที่ท้าทายถือเป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญที่ช่วยให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยที่ผ่านมาได้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการดูแลด้านน้ำมากกว่า 48 หน่วยงาน ทำให้ไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดการเชื่อมโยงการบริหารงานร่วมกัน จนเกิดความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองงบประมาณ และทำให้แก้ไขปัญหาด้านน้ำเป็นไปอย่างแยกส่วน ต่างคนต่างทำ ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นหน่วยงานกลางด้านนโยบายทำหน้าที่ในการบูรณาการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำภายใต้กฎหมายพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ได้มีการจำแนกองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็น

3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับลุ่มน้ำ และระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ (พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561, 2561) ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปการบริหารทรัพยากรน้ำในเชิงบูรณาการและเน้นย้ำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เนื่องการแก้ปัญหาด้านน้ำนั้น ไม่สามารถดำเนินการได้ด้วยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ต้องเกิดจากการบูรณาการบริหารจัดการร่วมกันทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะบทบาทของภาคประชาชน ในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ผ่านองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำด้วยการ จัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ทำวิจัยได้เลือกศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งประกอบไปด้วย 6 กลุ่มจังหวัดหลัก ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดพังงา จังหวัดระนอง จังหวัดสตูล และจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีการการจดทะเบียนองค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ ภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งกลุ่มจังหวัดหลักดังกล่าวมีความสำคัญเนื่องจากมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลุ่มจังหวัด (Gross Provincial Products : GPP) กว่า 3.60 ล้านล้านบาทนับว่าเป็นพื้นที่ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศจำนวนมาก โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากการท่องเที่ยว และการเกษตร (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) จากรายงานข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ลุ่มน้ำ ภาคใต้ฝั่งตะวันตกยังมีอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการน้ำ ได้แก่ องค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ ลุ่มน้ำยังไม่เข้มแข็ง และยังมีจำนวนน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับลุ่มน้ำหลักอื่น ๆ ของประเทศ ประชาชนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (สำนักงาน ทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563) ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มี ประสิทธิภาพเป็นการลดผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำ ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีความสำคัญอย่างยิ่ง และ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อสร้างความมั่นคงของน้ำ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนใน พื้นที่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1.การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำที่จดทะเบียนก่อตั้งองค์กรในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก จำนวน 2,250 คน โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง ทั้งสิ้น 336 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดจากการเก็บแบบสอบถามผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 360 คน ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นแต่ละจังหวัด ตามจำนวนองค์กรผู้ใช้น้ำในจังหวัดนั้น โดยใช้การคำนวณบัญชีไตรยางค์ จากสูตรการกระจายตามสัดส่วน (นิยม ปุราคำ, 2517) จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการแจกแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสาร รายงานต่าง ๆ เช่น รายงานแผนป้องกันและแก้ไขภาวะน้ำแล้งและภาวะน้ำท่วมลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก รายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก เป็นต้น

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์วิจัย จากนั้นหา**ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity)** โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาโดย

หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.93 การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ไปทำการทดสอบกับสมาชิกองค์กรผู้ใช้น้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน ซึ่งเป็นประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัย จำนวน 30 คน (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551) หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทดสอบความเชื่อมั่น โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค พบว่ามีระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.943

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในคณะกรรมการลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และหน่วยงานราชการที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และหาแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติเพื่อการจำแนกกลุ่มตัวแปรใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) สกัดปัจจัยด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาสรุปเพื่อองค์ประกอบในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

การศึกษการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก พบว่าลุ่มน้ำนี้ครอบคลุมพื้นที่ 19,732.98 ตารางกิโลเมตร และมีประชากร 2,337,428 คน โดยบริหารจัดการน้ำภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ผ่านการบูรณาการของคณะกรรมการลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรผู้ใช้น้ำ ปัญหาหลักที่พบคือการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการขยายตัวของการท่องเที่ยว ซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดสรรน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง รวมถึงปัญหาน้ำท่วมในบางพื้นที่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและการขยายตัวของชุมชน

4.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 65 มีอายุระหว่าง 50 – 59 ปี จำนวน 107 คน (ร้อยละ 29.72) มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 109 คน (ร้อยละ 30.28)

โดยองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการจัดทำแผนการบริหารจัดการน้ำ	3.74	0.65	มาก
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและบำรุงรักษา	3.82	0.71	มาก
3. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรผู้ใช้น้ำ	3.77	0.68	มาก

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
4. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำ	3.71	0.68	มาก
5. ท่านมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองต่อการบริหารการใช้น้ำและบำรุงรักษาโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.85	0.79	มาก
6. ผู้นำมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ	4.44	0.52	มาก
7. ผู้นำมีความสามารถในการจูงใจสมาชิกให้ปฏิบัติงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม	4.46	0.65	มาก
8. ผู้นำมีความสามารถในการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรผู้ใช้น้ำกลุ่มอื่น ๆ	4.47	0.66	มาก
9. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านมีความสามัคคีในการบริหารจัดการน้ำในระดับองค์กรผู้ใช้น้ำ และระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.64	0.56	มาก
10. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านรับบทบาทหน้าที่ และให้ความร่วมมือในกิจกรรมด้านการใช้น้ำและบำรุงรักษา	3.65	0.77	มาก
11. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านมีการรวมกลุ่มกันเป็นอย่างดี และร่วมทำกิจกรรมการบริหารจัดการน้ำ และบำรุงรักษาระบบหรือโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.67	0.74	มาก
12. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านผู้นำสร้างกฎเกณฑ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการใช้น้ำและบำรุงรักษาระบบหรือโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.64	0.71	มาก
13. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านมีการจัดทำแผนการใช้น้ำและบำรุงรักษาอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก	3.63	0.65	มาก

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
14. องค์กรผู้ใช้น้ำของท่านมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น การดูแลรักษาระบบหรือโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.62	0.89	มาก
15. ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การอบรมสัมมนา หรือการจัดการความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านบริหารจัดการน้ำ	2.79	0.76	ปานกลาง
16. หน่วยงานภาครัฐได้พบปะให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ	2.74	0.88	ปานกลาง
17. ได้รับการสนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ในการบำรุงรักษาและพัฒนาโครงการด้านน้ำขององค์กร	2.68	0.99	ปานกลาง
18. ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการบำรุงรักษาโครงการ	2.63	0.97	ปานกลาง
19. ได้รับสนับสนุนในการศึกษาดูงานโครงการที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำ	2.64	0.93	ปานกลาง
20. ได้รับการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา	3.26	0.71	ปานกลาง
21. ได้รับข้อมูลจากผู้นำองค์กรผู้ใช้น้ำ	3.25	0.76	ปานกลาง
22. ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	3.17	0.76	ปานกลาง
23. ได้รับข้อมูลบทบาท อำนาจและหน้าที่ขององค์กรผู้ใช้น้ำ	3.13	0.74	ปานกลาง
รวม	3.50	0.75	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้นำมีความสามารถในการเสริมสร้างเครือข่ายในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรผู้ใช้น้ำกลุ่มอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ผู้นำมีความสามารถในการจูงใจสมาชิกให้ปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.46$, S.D.

= 0.65) และน้อยที่สุดคือ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการบำรุงรักษาโครงการ ($\bar{X}$ = 2.63, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการคำนวณ ค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) โดยเกณฑ์การพิจารณา KMO ต้องมากกว่า 0.7 (Kaiser, 1974) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ได้ค่า KMO = 0.852 แสดงว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบในครั้งนี้มีความเหมาะสมดีมาก ผลการทดสอบสมมติฐานเมตริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 23 ตัว ว่าค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างว่าเป็นเมตริกเอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า ได้ค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 แสดงว่า เมตริกสหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกเอกลักษณ์ นั่นคือ ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันสามารถเกิดองค์ประกอบได้ จากนั้น หาค่าความร่วม (Communality) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหนึ่งกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด และสกัดองค์ประกอบเพื่อค้นหาองค์ประกอบที่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยใช้การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Components Analysis) โดยเลือกวิธีหมุนแกนขององค์ประกอบด้วยวิธี Orthogonal แบบ Varimax ได้ 4 องค์ประกอบหลักที่ผ่านการตั้งชื่อขององค์ประกอบขึ้นมาใหม่ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ องค์ประกอบที่ 2 ความร่วมมือและความสามัคคี องค์ประกอบที่ 3 ความเข้าใจในการจัดการน้ำและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบที่ 4 ภาวะผู้นำ

4.3 การมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ในการสนทนากลุ่มย่อย ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 4 องค์ประกอบ นำเสนอในเวทีการสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันองค์ประกอบมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 4 ประเด็น ได้แก่

4.3.1 องค์ประกอบด้านการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่า การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำจากหน่วยงานภาครัฐเป็นประเด็นที่สำคัญในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ โดยจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐ การมีนโยบายที่ชัดเจนจากรัฐบาลในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมถึงการจัดสรรงบประมาณให้กับ

โครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการน้ำ จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการน้ำขององค์กรผู้ใช้น้ำและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การสนับสนุนด้านเทคนิคและข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ เช่น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการวิเคราะห์น้ำ จะช่วยให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4.3.2 องค์ประกอบด้านความร่วมมือและความสามัคคี ผู้เข้าร่วมเห็นพ้องกันว่าความร่วมมือและความสามัคคีระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำและหน่วยงานอื่น ๆ เป็นสิ่งสำคัญในการจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการน้ำ จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเพิ่มความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้น ๆ เช่น การบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งหรือฤดูน้ำท่วม ความร่วมมือกันจะทำให้มีการจัดสรรทรัพยากรน้ำอย่างเป็นธรรมและลดความขัดแย้งในกระบวนการตัดสินใจ

4.3.3 องค์ประกอบด้านความเข้าใจในการจัดการน้ำและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่าการมีความเข้าใจที่ดีเกี่ยวกับการจัดการน้ำและกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้องค์กรผู้ใช้น้ำสามารถปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การพัฒนาความรู้และทักษะในด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น การใช้น้ำอย่างประหยัดและการฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการน้ำในระยะยาว นอกจากนี้ การเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย เช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรน้ำจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดข้อพิพาทในอนาคต

4.3.4 องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ระบุว่า ภาวะผู้นำเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและทิศทางในการทำงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถในการตัดสินใจที่ถูกต้องสามารถนำพาองค์กรไปในทิศทางที่ดี การแสดงออกถึงความตั้งใจและความรับผิดชอบของผู้นำจะทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความเชื่อมั่นและพร้อมที่จะร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการน้ำ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องสามารถสื่อสารและประสานงานได้ดี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการผสมผสานวิธีการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เนื้อหาและได้มาซึ่งตัวแบบ (Model) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก เรียกว่า SCUL Model

มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การการสนับสนุน (Support) 2) ความร่วมมือ (Collaboration) 3) ความเข้าใจ (Understanding) และ 4) ภาวะผู้นำองค์กร (Leadership) โดยทั้ง 4 องค์ประกอบ ต้องดำเนินการร่วมกันอย่างสอดคล้องเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

ดังนั้น SCUL Model ซึ่งมีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมานี้มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐจะสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรผู้ใช้น้ำ ในขณะที่ความร่วมมือและความสามัคคีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ การมีความรู้ความเข้าใจในกฎหมายจะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องและยั่งยืน และภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะช่วยนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สรุปได้ว่า การสนับสนุนองค์ประกอบแต่ละด้านให้มีประสิทธิภาพ มีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำที่ยั่งยืน และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก มีปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่สำคัญ 2 ปัญหา คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและการขาดแคลนน้ำในการสนับสนุนการท่องเที่ยว และปัญหาน้ำท่วม ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นลุ่มน้ำสายสั้น ๆ ตอนต้นน้ำมีความลาดชันสูง มีที่ราบตามแนวลำน้ำและที่ราบใกล้ชายทะเล และมีปริมาณฝนอยู่ในเกณฑ์สูง และการขยายตัวของชุมชน การขยายตัวของการท่องเที่ยวทำให้เกิดความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น แต่การจัดการทรัพยากรน้ำยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment; SEA) โดย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2567) สรุปได้ว่า ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำที่สำคัญของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง โดยการเจริญเติบโตของเมืองและการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ทำให้ความต้องการใช้น้ำเพิ่มมากขึ้น แต่แหล่งน้ำต้นทุนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการถึงแม้ว่าในแต่ละปีจะมีปริมาณฝนเฉลี่ยและปริมาณน้ำท่า

จำนวนมาก แต่ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตามความต้องการ เนื่องจากไม่มีอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และมีปัญหาน้ำท่วมฉับพลันเนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกเป็นที่ลาดเชิงเขา ในฤดูมรสุมปริมาณฝนที่ค่อนข้างสูงทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก

เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ภาพรวมมีความสำคัญในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ร้อยละ 66.268 ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีน้ำหนักที่แตกต่างกันในการแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบที่สกัดและมีน้ำหนัก ดังนี้ 1) การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ ร้อยละ 44.407 2) ความร่วมมือและความสามัคคี ร้อยละ 8.740 3) ความเข้าใจในการจัดการน้ำและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 7.006 และ 4) ภาวะผู้นำ ร้อยละ 6.114 สามารถเรียงลำดับได้ตามความสำคัญ คือ การสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ มีความสำคัญสูงสุดอย่างเห็นได้ชัด รองลงมาเป็นความร่วมมือและความสามัคคี ความเข้าใจในการบริหารจัดการน้ำ และภาวะผู้นำได้รับการจัดอันดับต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ จิตาภรณ์ เวียงวิเศษ และ อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา (2563) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการจัดการแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านเมืองแก ขาดองค์ความรู้ใหม่ ๆ การบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างชัดเจน ยังไม่มีรูปแบบการนำแหล่งน้ำธรรมชาติไปให้ถึงคนที่ยังไม่ได้รับประโยชน์ เห็นได้ว่าการสนับสนุนการมีส่วนร่วมขององค์กรด้านการบริหารจัดการน้ำจะสามารถสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับการศึกษา เรื่อง การบริหารจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ อำเภอตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ รัชภูมิ ศรีเพ็ง (2564) กล่าวว่าแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการน้ำ คือ การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในระหว่างองค์กรชุมชน ภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญรวมถึงงบประมาณในการดำเนินงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำร่วมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรผู้ใช้น้ำ และ

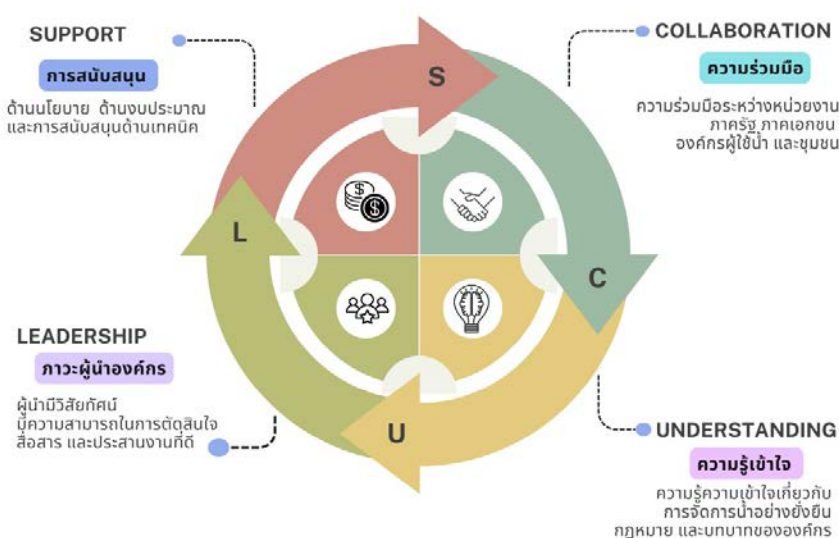

ผลการศึกษาที่ได้มีความสอดคล้องกับผลการศึกษา เรื่อง ศักยภาพรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก่ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กษกร เดชกะคำภู, ยุภาพร ยุภาส, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ วิทยา เจริญศิริ (2560) กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำ สูงที่สุด คือ ความเข้มแข็งของกลุ่มผู้ใช้น้ำ ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ได้เสนอ SCUL Model (Support, Collaboration, Understanding, Leadership) สำหรับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า องค์ประกอบของหลักของการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำมี 4 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2. SCUL Model แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำต่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก

การนำ SCUL Model ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ มาประยุกต์ใช้แบบมีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยการสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้ใช้น้ำ โดยเฉพาะการกำหนดเป้าหมาย การจัดสรรงบประมาณ และการส่งเสริมเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้องค์กรผู้ใช้น้ำสามารถปรับตัวและพัฒนาศักยภาพได้ดีขึ้น ซึ่งองค์กรผู้ใช้น้ำที่ได้รับการสนับสนุนมีทิศทางในการขับเคลื่อนงานขององค์กรได้ชัดเจน มีความเข้มแข็งองค์กรส่งผลให้เกิดความร่วมมือและความสามัคคี ระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำ หน่วยงานภาครัฐ และชุมชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการลดความขัดแย้งและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรน้ำ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ควรสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรผู้ใช้น้ำ เช่น การจัดสรรงบประมาณสนับสนุน การจัดอบรมและพัฒนาความรู้ให้กับองค์กร ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรผู้ใช้น้ำกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากรในการจัดการน้ำ

7.2 สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลองค์กรผู้ใช้น้ำควรสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรผู้ใช้น้ำและมีทิศทางในการขับเคลื่อนงานขององค์กรได้ชัดเจน มีการวางแผน การจัดสรรงบประมาณ และตามความเหมาะสมกับความต้องการของพื้นที่เพื่อให้องค์กรผู้ใช้น้ำสามารถขับเคลื่อนงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.3 สำหรับการศึกษาในอนาคต ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังลุ่มน้ำอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง และพัฒนารอบแนวคิด เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำศึกษาองค์ประกอบอื่นเพิ่มเติม ที่อาจส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมขององค์กรผู้ใช้น้ำ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เดชคะคำภู, ยุภาพร ยุภาส, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ วิทยา เจริญศิริ. (2560). รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยภาพลันธุ์*, 6(2), 305-334.
- คณะทำงานเฝ้าระวังและเตือนภัยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะนาน. (2565). *แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและฝนบริเวณประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : กรมอุตุนิยมวิทยา.
- ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ, และ อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 15(1), 92-101.
- นาอิม แลนิ. (2566). โจทย์ใหม่การบริหารจัดการน้ำ:ประเทศไทยไม่เหมือนเดิม SDG Move. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/H38BG>.
- นิยม ปุราคำ. (2517). *ทฤษฎีของการสำรวจสถิติจากตัวอย่างและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ศ.ส.การพิมพ์.
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รัชภูมิ ศรีเพ็ง. (2565). การบริหารจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคแบบมีส่วนร่วมในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(2), 42 – 55.
- พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561. (2561, 28 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 112 ก, หน้า 44.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2563). *โครงการจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานลุ่มน้ำ 22 ลุ่มน้ำ*. สืบค้นจาก <https://ebook.onwr.go.th/series/stored/5>
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2564). *ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ*. สืบค้นจาก http://www.onwr.go.th/?page_id=4207

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2567). รายงานการศึกษาระเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment; SEA) ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). ผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=gross_regional.

Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York, NY: Harper & Row.

การพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่ *

The Development of Water Resource Management Models
for Local Administrative Organizations in Krabi Province

ปกรณัฎฐ์ วงพระจันทร์, อมร หวังอัครางกูร, และ วาสนา จาตุรัตน์
Pakornphat Wongphrachan, Amorn Wangukkarangkul, and Wasana Jaturat
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University
Corresponding Author, E-mail: pakornphat11@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ โดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสานวิธีผ่านการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหาร ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ จำนวน 160 คน และการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้แทน อปท. และหน่วยงานราชการที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดกระบี่ จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในจังหวัดกระบี่ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.46, S.D. = 0.76) โดยสอดคล้องกับแผนแม่บทการบริหารจัดการ

* ได้รับความเห็นชอบ: 6 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 15 มกราคม 2568; ตีพิมพ์: 16 มกราคม 2568

น้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) แต่ยังเผชิญปัญหาสำคัญ คือ การขาดแคลนน้ำและปัญหาน้ำท่วม 2) องค์ประกอบของการบริหารจัดการน้ำของ อปท. อย่างมีประสิทธิภาพมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 26.11 บุคลากร ร้อยละ 9.79 นโยบาย ร้อยละ 7.31 งบประมาณ ร้อยละ 6.71 การจัดทำแผน ร้อยละ 5.83 และ กฎหมายและกฎระเบียบ ร้อยละ 5.31 โดย การมีส่วนร่วมของประชาชน และ บุคลากร มีบทบาทสำคัญที่สุด 3) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับ อปท. คือ 4PBL Model ซึ่งครอบคลุม 6 องค์ประกอบดังกล่าวเพื่อพัฒนาระบบให้ยั่งยืนและเป็นธรรม การบูรณาการทั้ง 6 องค์ประกอบนี้เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยตอบสนองความต้องการของชุมชน และพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว

คำสำคัญ: การบริหารจัดการน้ำ; องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น; จังหวัดกระบี่

Abstract

This research article aims; 1) to study water resource management in Krabi Province, 2) to analyze the components of effective water resource management, and 3) to explore approaches for developing a water resource management model for local administrative organizations (LAOs) in Krabi Province. The research employed a mixed-method approach, collecting questionnaires from 160 respondents, including executives, officials, and personnel involved in the water resource management of LAOs in the area. Additionally, qualitative data were gathered through focus group discussions with 14 representatives from LAOs and government agencies with significant roles in water resource management in Krabi Province. Quantitative data were analyzed by exploratory factor analysis, while qualitative data were analyzed by content analysis.

The study revealed the following key findings 1) The overall water resource management of LAOs in Krabi Province is moderate. ($\bar{x}$ = 3.46, S.D. = 0.76) and was aligned with the 20-Year Water Resource Management Master Plan (2018–2037).

However, significant challenges remain, including water shortages and flooding. 2) The effective components of water resource management for LAOs in Krabi Province consist of six key elements, including public participation (26.11%), personnel (9.79%), policy (7.31%), budget (6.71%), planning (5.83%) and legal and regulatory frameworks (5.31%). Among these, public participation and personnel were the two most critical factors. 3) The proposed water resource management model, the "4PBL Model" incorporates these six components to establish a sustainable and equitable system. The integration of these elements serves as a key mechanism to meet community needs and promote long-term effective water resource management.

Keywords: water resource management; local administrative organizations (LAOs); Krabi Province

1. บทนำ

น้ำเปรียบเสมือนเลือดหล่อเลี้ยงชีวิตบนโลก ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ หรือพืช ต่างก็ต้องการน้ำเพื่อดำรงชีวิต การมีน้ำเพียงพอจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหาร สังคม และเศรษฐกิจ ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดการจัดการน้ำเพื่อความยั่งยืนและเน้นการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมของชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดความมั่นคงด้านน้ำ (Water Security) ซึ่งเป็นแนวคิดที่สำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำในสถานะความเสี่ยงและความเปลี่ยนแปลง (United Nations Sustainable Development, 2024) โดยแนวคิดในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของโลกมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDGs) ในประเด็นเป้าหมายที่ 6 การสร้างหลักประกันว่าจะมีน้ำและสุขอนามัยที่ดีสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนซึ่งเป็นภารกิจร่วมกันของประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ (United Nations Sustainable Development, 2023) ประกอบกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ทำให้ภัยพิบัติจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติเกิดขึ้นบ่อยและรุนแรงขึ้นจากอดีต (Adams & Peck, 2008) โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย เช่น

ประเทศอินเดียประสบปัญหาภัยแล้งอย่างหนักในปี พ.ศ. 2559 ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรและทำให้ราคาอาหารสูงขึ้น และประเทศจีนประสบปัญหาอุทกภัยครั้งใหญ่ในหลายพื้นที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานและภาคการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจหลายประเทศในภูมิภาคนี้ (พรพิมล สุกันธวิช, 2567) และรายงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (IPCC) ปี ค.ศ. 2014 ได้ระบุว่า ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีความเปราะบางสูงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งหากพิจารณาร่วมกันทั้งในแง่ขนาดของเศรษฐกิจและจำนวนผู้เสียชีวิตจากภัยธรรมชาติจะพบว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดในโลกในปี พ.ศ. 2554 โดยมีพื้นที่ 65 จาก 77 จังหวัดของไทยต้องเผชิญกับเหตุน้ำท่วมครั้งรุนแรงที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 900 ราย ประชากรได้รับผลกระทบไม่ต่ำกว่า 13.6 ล้านคน รวมถึงพื้นที่การเกษตรมากกว่า 20,000 ตารางกิโลเมตร ได้รับความเสียหาย (สถาบันการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน, 2567)

ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงเป็นภารกิจที่สำคัญของชาติ ปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 48 หน่วยงาน ใน 13 กระทรวง โดยใช้หลักการบริหารจัดการเป็นระบบลุ่มน้ำ ขับเคลื่อนโดยคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ คณะกรรมการลุ่มน้ำ องค์กรผู้ใช้น้ำ หน่วยงานราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2567ก) ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินงานให้เป็นไปตามตัวชี้วัด เพื่อบูรณาการและบริหารจัดการน้ำร่วมกันตามนโยบายของรัฐบาล โดยปัจจุบันหน่วยงานรัฐได้ถ่ายโอนภารกิจการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้ อปท. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะตามพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้ อปท. พ.ศ. 2542 เช่น กิจการประปา อ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก และระบบการกระจายน้ำ

จากผลการติดตามการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี โดยสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติพบว่า แผนงานโครงการภายใต้กลยุทธ์ดำเนินการโดย อปท. มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าหน่วยงานรัฐ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2567ข) ประกอบกับสัดส่วนงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำซึ่งไม่สอดคล้องกับนโยบายและภารกิจ

การกระจายอำนาจให้ อบต. เช่น พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จัดสรรงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำรวมทั้งสิ้น 114,719.02 ล้านบาท โดยเป็น งบประมาณของ อบต. จำนวน 11,631.91 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 10.13 ของจำนวน งบประมาณทั้งหมดด้านทรัพยากรน้ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานงบประมาณ ของรัฐสภา, 2567) ดังนั้น ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้อง พัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อบต.

ผู้วิจัยเลือกจังหวัดกระบี่เป็นพื้นที่ศึกษาการบริหารจัดการน้ำของ อบต. เนื่องจากจังหวัด กระบี่เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ มีผลิตภัณฑ์มวลรวม ปี พ.ศ. 2565 (Gross Provincial Product : GPP) มูลค่าเท่ากับ 72,061 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดกระบี่ กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์และการพัฒนาจังหวัด, 2567) เป็นลำดับที่ 19 ของประเทศ ลำดับที่ 3 ของภาคใต้ และ ลำดับที่ 2 ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยวและการเกษตร จังหวัดนี้สร้างรายได้หลักจากภาคเกษตรกรรม โดยมีพืชเศรษฐกิจสำคัญ เช่น ปาล์มน้ำมันและ ยางพารา และภาคการท่องเที่ยวที่มีรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล แต่สภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่กลับมีปัญหาน้ำท่วมและขาดแคลนน้ำอย่างต่อเนื่องทำให้การจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ จังหวัดนี้เป็นเรื่องที่ท้าทาย อีกทั้งมีภัยแล้งและน้ำท่วมที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งซึ่งไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายต่อพื้นที่เกษตรกรรมและการท่องเที่ยว แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ ประชาชนในพื้นที่ ทั้งในด้านการเข้าถึงน้ำสะอาด การดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบ อาชีพ ปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดกระบี่จึงมีความซับซ้อนเนื่องจากมี หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ขาดการบูรณาการในการทำงาน อีกทั้งยังขาดการสนับสนุน อย่างเต็มที่จากนโยบายและงบประมาณที่เหมาะสม ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วน ในการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เพื่อตอบสนองต่อความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการปกป้องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเศรษฐกิจใน ระยะยาว ท่ามกลางความท้าทายเหล่านี้ การวิจัยนี้มีความมุ่งมั่นที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบ การจัดการน้ำที่สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคประชาสังคม และชุมชนท้องถิ่น ผ่านการมีส่วนร่วมและการพัฒนาความสามารถในการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อบต. เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการน้ำที่มีความยั่งยืนและ สามารถตอบสนองต่อความท้าทายที่หลากหลาย การศึกษารุ่นนี้จะนำไปสู่การสร้างความรู้และ

ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดการน้ำ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการน้ำของจังหวัดกระบี่ในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่
- 2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร อบต. ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการกองช่าง และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของ อบต. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ทั้ง 62 แห่ง จำนวน 248 คน โดยผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ ยามาเน่ (Yamane, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง ทั้งสิ้น 153 คน ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจาก 160 คน เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการตอบแบบสอบถาม จากนั้นแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นแต่ละอำเภอในจังหวัดกระบี่ ตามจำนวน อบต. ในอำเภอนั้น ๆ โดยใช้การคำนวณบัญญัติไตรยาง จากสูตรการกระจายตามสัดส่วน (นิยม ปุราคำ, 2517) จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3.1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการแจกแบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากเอกสารรายงานต่าง ๆ เช่น รายงานแผนป้องกันและแก้ไขภาวบน้ำแล้งและภาวบน้ำท่วมลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก รายงานการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก และเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เป็นต้น

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นตามวัตถุประสงค์วิจัย จากนั้นหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบเพื่อหาค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหาโดยหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.90

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน ไปทำการทดสอบกับผู้บริหารอปท. ปลัด อปท. ผู้อำนวยการกองช่าง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัย จำนวน 30 คน (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551) หลังจากนั้นจึงนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค พบว่ามีระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.943

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ผู้แทน อปท. และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดกระบี่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจัดการทรัพยากรน้ำ จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ และหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนสถิติเพื่อการจำแนกกลุ่มตัวแปรใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) สกัดปัจจัยด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำมาสรุปเพื่อยืนยันองค์ประกอบในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดกระบี่

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของจังหวัดกระบี่พบว่า จังหวัดกระบี่มีพื้นที่ 4,708.51 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 8 อำเภอ 53 ตำบล 389 หมู่บ้าน โดยอยู่ในเขตลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน ร้อยละ 39.75 และฝั่งตะวันตก ร้อยละ 60.25 มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี 2,088.94 มิลลิเมตร และปริมาณน้ำท่ารายปี 4,292.50 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่มีแหล่งน้ำสำคัญและอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง 5 แห่ง ความจุรวม 41.45 ล้านลูกบาศก์เมตร (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2567ก) อาชีพหลักของประชาชนคือ เกษตรกรรม การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดกระบี่อยู่ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มีหน่วยงานรัฐและ อปท. 62 แห่ง ร่วมดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เช่น การจัดการแหล่งน้ำขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

ปัญหาสำคัญด้านทรัพยากรน้ำ ได้แก่ 1) การขาดแคลนน้ำ เกิดจากการขยายตัวของชุมชนและการท่องเที่ยว ส่งผลให้น้ำต้นทุนไม่เพียงพอในฤดูแล้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ริมทะเล เช่น เกาะลันตา อ่าวนาง และเกาะพีพี รวมถึงระดับน้ำใต้ดินที่ตื้นในปีที่ฝนน้อย **2) น้ำท่วม** เกิดจากลักษณะภูมิประเทศที่มีลำน้ำสายสั้นและลาดชัน ส่งผลให้น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม และน้ำท่วมฉับพลัน โดยเฉพาะพื้นที่ท้ายลำน้ำ เช่น อำเภอเขาพนม และอำเภอปลายพระยา การใช้ที่ดินเกษตร การบุกรุกป่าต้นน้ำ และการขยายตัวของชุมชนโดยขาดการวางแผนที่เหมาะสม ทำให้ระบบระบายน้ำด้อยประสิทธิภาพ

4.2 องค์ประกอบของการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกระบี่

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 70 มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปี จำนวน 51 คน (ร้อยละ 31.88) มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 103 คน (ร้อยละ 64.40) เป็นข้าราชการ หรือ เจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ จำนวน 100 คน (ร้อยละ 62.50) และปฏิบัติงานอยู่ที่ อปท. ขนาดกลาง จำนวน 76 คน (ร้อยละ 47.50)

องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดกระบี่อย่างมีประสิทธิภาพ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่

องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 บูรณาการความร่วมมือทุกหน่วยงานที่มีภารกิจด้านน้ำ และให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ	3.90	0.57	มาก
2. การถ่ายโอนอำนาจ ภารกิจ ด้านทรัพยากรน้ำจากหน่วยงานระดับกรมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ มีความเหมาะสมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพดำเนินการได้	3.83	0.66	มาก
3. กระบวนการและแนวทางการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำผ่านระบบ Thai Water Plan มีประสิทธิภาพ	3.87	0.75	มาก
4. การเชื่อมโยงการจัดทำแผนด้านทรัพยากรน้ำผ่านระบบ Thai Water Plan และแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อย	3.88	0.83	มาก
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้เพียงพอต่อการบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่	2.66	0.58	ปานกลาง
6. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	2.79	0.95	ปานกลาง
7. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลเพียงพอต่อการดำเนินโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	2.78	0.92	ปานกลาง
8. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่	4.06	0.67	มาก
9. ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ	3.96	0.63	มาก
10. ผู้บริหารได้กำหนดผู้รับผิดชอบ และมอบหมายงานให้ด้านทรัพยากรน้ำอย่างชัดเจน	3.79	0.65	มาก
11. หน่วยงานมีบุคลากรเพียงพอ	2.70	0.87	ปานกลาง
12. บุคลากรที่มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานโครงการด้านทรัพยากรน้ำ	3.14	0.73	ปานกลาง

องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
13. บุคลากรสามารถออกแบบ และคำนวณราคาก่อสร้าง โครงการ ด้านทรัพยากรน้ำได้	3.33	0.79	ปานกลาง
14. บุคลากรมีความรู้ความเชี่ยวชาญ ด้านเทคนิค วิชาการ สามารถ ซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบ หรือ โครงการด้านทรัพยากรน้ำได้	3.14	0.76	ปานกลาง
15. ประชาชนมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการแผนงาน โครงการด้านทรัพยากรน้ำเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่	3.53	0.94	มาก
16. ประชาชนให้ความร่วมมือในการให้ความคิดเห็นต่อแผนงาน โครงการด้านทรัพยากรน้ำ (ประชาพิจารณ์โครงการ)	3.59	0.91	มาก
17. ประชาชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการโครงการ เช่น การรวมตัวกันก่อตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ การเป็นสมาชิกใช้น้ำ	3.37	0.87	ปานกลาง
18. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถบริหารจัดการให้ โครงการมีความยั่งยืน เช่น การเก็บค่าใช้น้ำได้อย่างเพียงพอต่อ ค่าใช้จ่าย เป็นต้น	3.63	0.68	มาก
19. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถมอบสิทธิทรัพยากรให้กลุ่ม องค์กรผู้ใช้น้ำบริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.60	0.69	มาก
20. มีแหล่งน้ำต้นทุนที่เพียงพอต่อความต้องการ	3.47	0.67	ปานกลาง
21. หน่วยงานมีการดำเนินการตามแผนการซ่อมแซมและ บำรุงรักษาเป็นประจำ	3.58	0.80	มาก
22. หน่วยงานมีการตั้งงบประมาณประจำปีสำหรับซ่อมแซมและ บำรุงรักษาระบบหรือโครงการด้านทรัพยากรน้ำอย่างเพียงพอ	3.44	0.87	ปานกลาง
23. ระบบหรือโครงการด้านทรัพยากรน้ำสามารถใช้งานได้ เต็มประสิทธิภาพ เช่น ระบบสูบน้ำ ระบบกระจายน้ำ ระบบผลิต น้ำประปา	3.56	0.73	มาก
รวม	3.46	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดกระบี่ โดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.63) และน้อยที่สุดคือ อบท. มีรายได้เพียงพอต่อการบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ ($\bar{X} = 2.66$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ผลการตรวจสอบความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการคำนวณ ค่าสถิติ Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) โดยเกณฑ์การพิจารณา KMO ต้องมากกว่า 0.7 (Kaiser, Henry F., 1974) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ได้ค่า KMO = 0.811 แสดงว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบในครั้งนี้มีความเหมาะสมดีมาก ผลการทดสอบสมมติฐานเมตริกสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 23 ตัว ว่าค่าสถิติ Bartlett's Test of Sphericity ที่ใช้ตรวจสอบเมตริกสหสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างว่าเป็นเมตริกเอกลักษณ์หรือไม่ พบว่า ได้ค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ .000 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 แสดงว่า เมตริกสหสัมพันธ์ไม่เป็นเมตริกเอกลักษณ์ นั่นคือ ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กันสามารถเกิดองค์ประกอบได้ จากนั้น หาค่าความร่วม (Communality) ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหนึ่งกับตัวแปรอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด และสกัดองค์ประกอบเพื่อค้นหาองค์ประกอบที่มีความสามารถเพียงพอในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยใช้การสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีองค์ประกอบหลัก (Principal Components Analysis) โดยเลือกวิธีหมุนแกนขององค์ประกอบด้วยวิธี Orthogonal แบบ Varimax ได้ 6 องค์ประกอบหลักที่ผ่านการตั้งชื่อขององค์ประกอบขึ้นมาใหม่ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน องค์ประกอบที่ 2 บุคลากร องค์ประกอบที่ 3 การบริหารและนโยบาย องค์ประกอบที่ 4 งบประมาณ องค์ประกอบที่ 5 การจัดทำแผน และองค์ประกอบที่ 6 กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

4.3 รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่

ในการสนทนากลุ่มย่อย ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 6 องค์ประกอบ นำเสนอในเวทีการสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนา

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อบท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่

4.3.1 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นประเด็นที่สำคัญในการดำเนินการของ อบท. ในทุกด้าน การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและดำเนินโครงการ ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และการดูแลรักษาโครงสร้างพื้นฐานที่สร้างขึ้น รวมไปถึงไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน ทำให้แก้ปัญหาไม่ตรงจุด บางครั้งได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วแต่ไม่สามารถดำเนินโครงการในพื้นที่ได้เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ไม่ยอมรับ

4.3.2 องค์ประกอบด้านบุคลากรของ อบท. (Personnel) ผู้เข้าร่วมเห็นพ้องกันว่า ปัจจุบัน อบท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากนโยบายในการสรรหา บรรจุ แต่งตั้งบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ขึ้นอยู่กับส่วนกลาง คือ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลานาน โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น วิศวกร นายช่างโยธา นายช่างประปา อบท. พยายามแก้ปัญหาโดยการจ้างเจ้าหน้าที่ชั่วคราวมาดำเนินการแทนซึ่งประสิทธิภาพจากการดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่ตามความต้องการของประชาชนได้ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการจัดการทรัพยากรน้ำเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงาน เนื่องจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในหลายสาขา

4.3.3 องค์ประกอบด้านนโยบายของผู้บริหาร (Policy) ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่า นโยบายของผู้บริหารที่มีต่อการบริหารจัดการน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรักษาและพัฒนาทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต การมีนโยบายที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น ปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง การขาดแคลนน้ำ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.4 องค์ประกอบด้านงบประมาณ (Budget) ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ระบุว่า ปัญหาหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำคือการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ทั้งการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ การสร้างระบบประปา และการจัดการน้ำเสีย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเรื่องการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการจริงของพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคใต้ จะได้รับการจัดสรรงบประมาณด้านทรัพยากรน้ำในสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ

4.3.5 องค์ประกอบด้านการจัดทำแผน (Planning) ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่าการจัดทำแผนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะแผนเปรียบเสมือนแผนที่นำทางที่ชี้ให้เห็นถึงเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ทำให้การบริหารจัดการน้ำเป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะมีแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปีในระดับประเทศ และมีแผนแม่บทลุ่มน้ำในระดับพื้นที่ แต่การถ่ายทอดค่าเป้าหมายยังไม่ชัดเจน และแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำซึ่งต้องดำเนินการผ่านระบบ Thai Water Plan ซึ่งเป็นระบบที่ดีในการช่วยวิเคราะห์ถ่วงถ่วงแผนให้มีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากเป็นระบบใหม่การใช้งานมีความซับซ้อน เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินการลงข้อมูลยังเกิดความสับสน ทำให้ข้อมูลผิดพลาด และเสียโอกาสในการได้รับการจัดสรรงบประมาณ

4.3.6 องค์ประกอบด้านกฎหมายกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Legal) ผู้เข้าร่วมหลายคนเห็นว่า ข้อระเบียบกฎหมายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดกรอบและแนวทางในการบริหารจัดการน้ำ โดยทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการควบคุม กำกับดูแล และส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ปัญหาการบริหารจัดการน้ำมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย เช่น สภาพภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ทำให้การออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเป็นเรื่องที่ท้าทาย โดยเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตใช้พื้นที่ที่มีขั้นตอนที่ยุ่งยากและใช้ระยะเวลานานทำให้ไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาได้ทันต่อความต้องการของประชาชน เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดกระบี่เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์

4.4 นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมยังได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. จังหวัดกระบี่ ดังนี้

4.4.1 เพิ่มงบประมาณ ควรเพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้เพียงพอต่อความต้องการ

4.4.2 พัฒนาศักยภาพบุคลากร ควรมีการจัดอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยเฉพาะจากหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการน้ำ และมีความเชี่ยวชาญจากกรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล ในประเด็นการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามหลักวิชาการ นอกจากนั้นสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติควรจัดฝึกอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำ

ประจำปี และแผนปฏิบัติการด้านทรัพยากรน้ำภายใต้มาตรการรับมือฤดูฝน และมาตรการรับมือฤดูแล้ง เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้รับการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่

4.4.3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน จัดทำประชาคมและให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้สามารถจัดทำโครงการหรือดำเนินโครงการให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

4.4.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือ ควรส่งเสริมสร้างการเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เนื่องจากแต่ละหน่วยงานแม้มีภารกิจที่แตกต่างกันแต่มีจุดร่วมเดียวกัน คือ ดูแลความเป็นอยู่และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้อยู่ดีกินดีมีความสุข ดังนั้น ทุกหน่วยงานจึงจำเป็นต้องสร้างเครือข่ายร่วมกันเพื่อทำงานร่วมกันให้สัมฤทธิ์ผล

จากการผสมผสานวิธีการวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เนื้อหาและได้มาซึ่งตัวแบบ (Model) ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อปท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เรียกว่า 4PBL Model ซึ่งมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) 2) บุคลากร (Personnel) 3) นโยบาย (Policy) 4) การจัดทำแผน (Planning) 5) งบประมาณ (Budget) และ 6) กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง (Legal) โดยทั้ง 6 องค์ประกอบต้องดำเนินการร่วมกันเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่

สรุปได้ว่า 4PBL Model ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและสังคม เช่น จังหวัดกระบี่ การนำ 4PBL Model มาประยุกต์ใช้จะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรม ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 6 อย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและความต้องการ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนและนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ดำเนินการ และมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งหมดนี้จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดกระบี่มีความซับซ้อน โดยมีปัญหาด้านทรัพยากรน้ำในพื้นที่สำคัญ คือ ปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้ง และปัญหาการเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูฝน ปัญหาเหล่านี้เกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การขยายตัวของ การท่องเที่ยวและการเกษตรที่ไม่มีการวางแผนที่ชัดเจน ทำให้เกิดความจำเป็นต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น แต่การจัดการทรัพยากรน้ำยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับรายงานการศึกษาการประเมิน สิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment; SEA) โดย สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (2567) ซึ่งสรุปได้ว่า ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำที่สำคัญของ กลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก คือ การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคในช่วงฤดูแล้งหรือฝน ทิ้งช่วง โดยการเจริญเติบโตของเมืองและการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ทำให้ความต้องการใช้น้ำ เพิ่มขึ้น แต่แหล่งน้ำต้นทุนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ถึงแม้ว่าในแต่ละปีจะมีปริมาณฝน เฉลี่ยและปริมาณน้ำท่าจำนวนมาก แต่ไม่สามารถเก็บน้ำไว้ใช้ได้ตามความต้องการ เนื่องจากไม่มี อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ และมีปัญหาน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตกเป็นที่ลาดเชิงเขา ในฤดูมรสุมปริมาณ ฝนที่ค่อนข้างสูง ทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก และสอดคล้องกับผลการ ศึกษาวิจัยของ อรัญญา ภูโคกค้อย และวิชญ์ สมิตสวรรค์ (2562) ซึ่งกล่าวว่า ปัญหาที่สำคัญของ การบริหารจัดการน้ำ คือ การกระจายน้ำไม่ทันความต้องการของผู้ขอรับบริการในช่วงภาวะ ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานานซึ่งทำให้เกิดความแห้งแล้ง และปัญหาด้านงบประมาณพัฒนาแหล่งน้ำไม่ เพียงพอต่อความต้องการ

เมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ภาพรวม มีความสำคัญในระดับปานกลาง โดยองค์ประกอบของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อบท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่สามารถอธิบายองค์ประกอบได้ร้อยละ 61.05 ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมี น้ำหนักที่แตกต่างกันในการแสดงถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำองค์ประกอบ ที่สีกัด โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชน ร้อยละ 26.11 2) บุคลากร ร้อยละ 9.79 3) นโยบาย ร้อยละ 7.31 4) งบประมาณ ร้อยละ 6.71 5) การจัดทำแผน ร้อยละ 5.83 และ 6) กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 5.31 สามารถเรียงลำดับได้ตาม ความสำคัญ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและบุคลากรถูกมองว่ามีความสำคัญสูงสุด ในขณะที่

ที่กฎหมายและกฎระเบียบได้รับการจัดอันดับต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกันกับการศึกษา เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำโครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ กชกร เดชะคำภู, ยุภาพร ยุภาส, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ วิทยา เจริญศิริ. (2560) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยการมีผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง ประกอบกับการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกหรือหน่วยงานของรัฐ เป็นองค์ประกอบหลักที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำ แต่ข้อค้นพบนี้กลับแตกต่างจากผลการศึกษา เกี่ยวกับการจัดการน้ำประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ของ ทรงพร เย็นยิ่ง (2560) ซึ่งพบว่า กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้ผลการศึกษาต่างกันอาจจะเกิดจากบริบทพื้นที่และสภาพปัญหาที่ต่างกัน

นอกจากนี้ 4PBL Model ยังสอดคล้องกันกับผลการศึกษา เรื่อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ของ Silva, Sánchez-Hernández, & Carvalho (2023) ซึ่งกล่าวว่า การดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน SDGs เป้าหมายที่ 6 การสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือระหว่าง อปท. ด้วยกัน รวมไปถึงถึงหน่วยงานของรัฐเพื่อร่วมมือกันในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายนั้น

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษานี้ได้เสนอ 4PBL Model (Participation, Personnel, Policy, Planning, Budget, Legal) สำหรับพัฒนารูปแบบการจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการน้ำมี 6 องค์ประกอบ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2. 4PBL Model ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่

การนำ 4PBL Model มาประยุกต์ใช้จะช่วยให้เกิดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นธรรม ยั่งยืน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยการบูรณาการองค์ประกอบทั้ง 6 อย่างเป็นระบบในการขับเคลื่อนรูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของ อบท. ในพื้นที่จังหวัดกระบี่ เริ่มต้นจากการสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการระบุปัญหาและความต้องการ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผนและนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น โดยมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ดำเนินการ และมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินงาน ทั้งหมดนี้จะต้องดำเนินการภายใต้กรอบของกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยการพัฒนาพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดกระบี่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน บริหารจัดการน้ำในระดับจังหวัดอย่างบูรณาการและยั่งยืนบนพื้นฐานของการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นไปที่การพัฒนาให้ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริหารจัดการด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ทุกหมู่บ้านในจังหวัดกระบี่มีน้ำสะอาดอุปโภค บริโภค น้ำเพื่อการผลิตมันคง ความเสียหายจากอุทกภัยลดลง อนุรักษ์และฟื้นฟู

ทรัพยากรน้ำ คุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน บริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ภายใต้การพัฒนาอย่างสมดุล

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับจังหวัด อปท. ในพื้นที่จังหวัดควรพัฒนากลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น การจัดเวทีประชาคมและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมความคิดเห็น เพื่อให้โครงการตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือและส่งเสริมในการจัดการอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการน้ำ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ในการแลกเปลี่ยนความรู้และทรัพยากร

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังจังหวัดอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และแนวทางที่ใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ นอกจากนี้ยังควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และวิจัยเกี่ยวกับการจัดการงบประมาณและผลกระทบจากนโยบายระดับชาติที่มีต่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

กชกร เดชชะคำภู, ยุภาพร ยุภาส, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, และ วิทยา เจริญศิริ. (2560).

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของผู้ใช้น้ำโครงการพัฒนาลุ่มน้ำท่าอ้นเนื่องมาจากพระราชดำริ. *วารสารการบริหารปกครอง มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 6(2), 305–334

ทรงพร เย็นยิ่ง. (2560). การจัดการน้ำประปาขององค์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 5(2), 125–142.

นิยม ปุราคำ. (2517). *ทฤษฎีของการสำรวจสถิติจากตัวอย่างและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: ศ.ส.การพิมพ์.

พรพิมล สุคันธวิช. (2567). อินเดียวกับการจัดทำความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค. สืบค้นจาก www.thaiindia.net/information/in-focus/item/2738.

รังสรรค์ สิงห์เลิศ. (2551). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สถาบันการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (สพท.). (2567). แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (Thailand's National Adaptation Plan). สืบค้นจาก <https://hub.mnre.go.th/th/knowledge/detail/63112>.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงานประมาณของรัฐสภา. (2567). รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้นจาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.

สำนักงานจังหวัดกระบี่ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และการพัฒนาจังหวัด. (2567). แผนพัฒนาจังหวัดกระบี่ พ.ศ. 2566-2570. สืบค้นจาก https://krabi.thailocalink.com/files/com_news_develop_plan/2024-11_847e1a5998f9c92.pdf.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2567ก). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย. สืบค้นจาก http://www.onwr.go.th/?page_id=4207.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2567ข). *รายงานการศึกษาการประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment; SEA) ลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ.

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กองนโยบายและแผนแม่บท. (2567). แผนแม่บททรัพยากรน้ำ 20 ปี. สืบค้นจาก http://www.onwr.go.th/?page_id=4174.

อรัญญา ภูโคกค้อย, และ วิษณุ สุमितสุวรรณ. (2562). การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านไถ่น อำเภอยะยี่ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารมหาจุฬานาครทรรณ*, 6(10), 5067-5078.

- Adams, R. M., & Peck, D. E. (2008). Effects of climate change on water resources. *Choices*. Retrieved from <https://www.choicesmagazine.org/2008-1/theme/2008-1-04.htm>.
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31–36.
- Silva, A. F., Sánchez-Hernández, M. I., & Carvalho, L. C. (2023). Local Public Administration in the Process of Implementing Sustainable Development Goals. *Sustainability*, 15(21), 15263.
- United Nations Sustainable Development. (2023). Goal 6: Ensure access to water and sanitation for all. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/water-and-sanitation/>
- United Nations Sustainable Development. (2024). Water Action Decade. Retrieved from <https://www.un.org/sustainabledevelopment/water-action-decade/>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York, NY: Harper & Row.

ป่า-เลชุมชน การจัดการตนเองเพื่อการสร้างความมั่นคงทางอาหาร
อย่างยั่งยืน ชุมชนท่าทอง พื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี *
Self - Management for Forest and Sea Communities for
Sustainable Food Security in Tha Thong Community,
Bandon Bay Area, Surat Thani Province

ชนัญชิตา ทิพย์ญาณ และ นฤมล ดำอ่อน

Chananchida Tipyan and Naruemon Dam-Orn

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: naruemon.dam@sru.ac.th

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพของป่า-เลชุมชน กระบวนการจัดการตนเองในพื้นที่ป่า-เลชุมชน และเสนอแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืน ชุมชนท่าทอง พื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี วิธีวิจัยเป็น ผสมวิธี (Mixed-Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากร คือ ประชาชนชุมชนท่าทอง พื้นที่อ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5,650 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 361 คน จากการเปิดตารางเลขสุ่มของ Krejcie & Morgan (1970) และ วิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีวิธีสุ่มตัวอย่างแบบ แบ่งชั้นภูมิ และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน และการวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย และวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 4 กรกฎาคม 2568; แก้ไขบทความ: 3 ตุลาคม 2568; ตีพิมพ์: 6 ตุลาคม 2568

ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทชุมชนท่าทองในพื้นที่อำเภอบ้านดอนเป็นแหล่งอาหารธรรมชาติ และแหล่งอาหารที่สำคัญของชุมชน มีศักยภาพหลายด้าน เช่น ด้านพื้นที่ด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้านผู้นำ และด้านการสร้างภาคีเครือข่าย 2) กระบวนการจัดการตนเองเพื่อความมั่นคงทางอาหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ ขั้นตอนหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัว และขั้นสร้างชุมชนเพื่อความยั่งยืน ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือ ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาร่วมกัน ขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=3.76$, $\bar{X}=3.72$) และขั้นการจัดการตนเองของชุมชน ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ และ 3) แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืนประกอบด้วย 6 แนวทาง ดังนี้ 1) การผลิตอาหาร 2) ด้านการแปรรูปและถนอมอาหาร 3) ด้านการตลาดและการกระจายอาหาร 4) ด้านข้อมูลและความรู้ 5) ด้านการเงิน และ 6) ด้านการสร้างเครือข่าย

คำสำคัญ: การจัดการตนเองชุมชน; ความมั่นคงอาหาร; ความยั่งยืน

Abstract

This study aimed to examine the community context and the potential of forest and sea community resources, the processes of self-management within these resources, and to propose guidelines for strengthening community food security towards sustainability in Tha Thong Community, Bandon Bay area, Surat Thani Province. A mixed-methods research design was employed, integrating both quantitative and qualitative approaches. The population comprised 5,650 residents of Tha Thong Community, Bandon Bay area, Surat Thani Province. A sample of 361 individuals was determined using the random sampling table of Krejcie & Morgan (1970). The quantitative component employed a questionnaire as the principal research instrument, with stratified random sampling applied for participant selection. For the qualitative component, data were collected through interviews and focus group discussions with 15 key informants. Quantitative data

were analyzed using descriptive statistics, namely percentages and means, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The research findings revealed that 1) The context of Tha Thong Community in the Bandon Bay area was characterized as both a natural food source and a vital source of sustenance for the community. It demonstrated potential in several dimensions, including land resources, cultural beliefs, conflict management, leadership, and the establishment of networks and partnerships. 2) The process of self-management for food security was evaluated to be at a high level. By dimension, the stages with the highest mean scores ($\bar{x} = 3.79$) were problem awareness and collective consciousness, and building a sustainable community. These were followed by the stages of establishing shared commitments ($\bar{x} = 3.76$), continuous development ($\bar{x} = 3.72$), and community self-management ($\bar{x} = 3.59$), respectively. 3) Guidelines for strengthening community food security towards sustainability comprised six key areas: 1) food production, 2) food processing and preservation, 3) food marketing and distribution, 4) information and knowledge management, 5) finance, and 6) network building.

Keywords: community self-management; food security; sustainability

1. บทนำ

วิกฤตความมั่นคงทางอาหารโลกทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2023 มีประชากรโลกระหว่าง 713-757 ล้านคน เผชิญกับความหิวโหย และคาดการณ์ว่าในปี 2050 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 9.7 พันล้านคน ซึ่งจำเป็นต้องเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรโลกไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้น (Jin, 2025) ขณะเดียวกันระบบนิเวศป่าชายเลนซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนชายฝั่งทั่วโลกกำลังเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว โดยรวมถึงการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้เฉลี่ยปีละ 4.7 ล้าน (Food and Agriculture Organization, 2023) ปัญหาการเสื่อมโทรมของป่าชายทะเลและการขาดแคลนอาหารจึงเป็น

ประเด็นที่เชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก โดยเฉพาะในบริบทของชุมชนชายฝั่งที่พึ่งพาทรัพยากรเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารและรายได้หลัก

การจัดการป่า-เลชุมชน (Community-Based Mangrove Management) ได้รับการยอมรับในแวดวงวิชาการว่าเป็นกลยุทธ์สำคัญในแก้ไขปัญหาทั้งสองด้านสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางอาหารพร้อมกัน แม้ว่าการวิจัยจากการวิเคราะห์ 643 กรณีศึกษาใน 51 ประเทศส่วนใหญ่จะเน้นป่าไม้โดยรวม แต่ก็พบว่าการจัดการป่าเลโดยชุมชนส่วนใหญ่ก่อให้เกิดผลเชิงบวกทั้งต่อระบบนิเวศและรายได้ของชุมชน (Hajjar et al., 2021) งานวิจัยล่าสุดในประเทศลิเบอเรียยังชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมป่าไม้ช่วยเพิ่มความมั่นคงทางอาหารของครัวเรือนชนบทได้อย่างมีนัยสำคัญ (Amadu, 2024) ขณะที่หลักฐานเชิงประจักษ์ในระดับสากลยืนยันว่า ป่าไม้รวมถึงป่าชายเลนมีบทบาทสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการในประเทศกำลังพัฒนาผ่านหลายเส้นทาง โดยมีถึงร้อยละ 77 ของงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าป่าไม้มีส่วนสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารในเชิงบวก (Olesen, Hall & Rasmussen, 2022)

การจัดการป่า-เลชุมชนเป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 2 (การขจัดความหิวโหย) และเป้าหมายที่ 14 (การใช้อย่างยั่งยืนมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน) รวมถึงเป้าหมายที่ 15 (การคงอยู่ของระบบนิเวศบนบก) อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ผลกระทบของการมีส่วนร่วมในภาคป่าชายเลนต่อความมั่นคงทางอาหารในบริบทชุมชนชายฝั่งที่มีทรัพยากรป่าชายทะเลอุดมสมบูรณ์ แต่มีความยากจนทางเศรษฐกิจยังมีข้อจำกัด (Amadu, 2024) ขณะที่ผลลัพธ์เชิงบวกในทุกมิติ (สิ่งแวดล้อม รายได้ และสิทธิในทรัพยากร) ยังคงเป็นเรื่องยาก (Hajjar et al., 2021) ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการป่า-เลโดยชุมชน ได้แก่ สภาพทางชีวกายภาพของชายฝั่ง สิทธิในการครอบครองที่มีอยู่ในท้องถิ่น บริบทระดับชาติ และลักษณะของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทะเล

ความท้าทายสำคัญในปัจจุบัน คือ การขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับกระบวนการจัดการป่า-เลชุมชนที่สามารถสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายทะเลได้อย่างแท้จริง งานวิจัยเชิงคุณภาพล่าสุดพบว่าการศึกษเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของพลวัตทางสังคมในการสนับสนุนระบบนิเวศท้องถิ่นเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารยังมีจำกัด (Yusriadi & Cahaya, 2022) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการที่ชุมชนใช้ในการจัดการป่า-เล ชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ดังนั้นการวิจัยเชิงลึกของกระบวนการจัดการป่า-เลชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน และการใช้ประโยชน์จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของประเทศไทยที่มีชายฝั่งทะเลที่ยาวและชุมชนชายฝั่งที่มีภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรป่าชายทะเลมาอย่างยาวนาน

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษากระบวนการจัดการตนเองของป่า – เลชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารในพื้นที่ท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในการวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดการจัดการตนเองในการวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืนในพื้นที่อ่าวบ้านดอน และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบายและระบบสนับสนุนต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพของป่า-เล ในพื้นที่ชุมชนตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการตนเองในพื้นที่ป่า-เลชุมชน ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.3 เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืนในพื้นที่ชุมชนตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) เป็นการวิจัยที่เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเสริมด้วยงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้

3.1 พื้นที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการในตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่อ่าวบ้านดอน เนื่องจากชุมชนมีศักยภาพชุมชนด้านการสร้างแหล่งอาหารเพื่อความมั่นคงทางอาหารซึ่งเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice) เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ป่าทะเล

ชุมชน มีกิจกรรม และกระบวนการในการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 สุราษฎร์ธานี.2560)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 15 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องที่ 2 ราย ผู้นำท้องถิ่น 3 ราย ผู้นำองค์กรชุมชน 5 ราย ปราชญ์ชุมชน 3 ราย และนักวิชาการความมั่นคงทางอาหาร 2 ราย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่มีหลากหลายเพียงพอต่อการตอบคำถามวิจัย โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกเลือกจากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการป่า-เลชุมชนมาเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกต และสนทนากลุ่มจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุปและเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิธีพรรณนา (Descriptive Method)

3.3 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ ประชาชนตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5,650 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ 361 ราย จากการเปิดตารางเลขสุ่มของ Krejcie & Morgan (1970) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการออกแบบสอบถาม และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทชุมชน การจัดการชุมชน และความมั่นคงทางอาหาร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน และจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์สำหรับการวิเคราะห์

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรงของเนื้อหา มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.0 แสดงว่าข้อความนั้นมีความสามารถนำไปใช้ได้ และนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบคุณภาพทั้งด้านความถูกต้อง (Validity) และด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นของ

ข้อคำถาม พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.91 และนำไปใช้ในเก็บข้อมูลต่อไป โดยประเด็นประกอบด้วยกระบวนการจัดการตนเอง และมีมติความมั่นคงทางอาหาร 4 มิติของชุมชน

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ที่สามารถวัดได้ในเชิงตัวเลข ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 บริบทชุมชนและศักยภาพของป่า-เล ชุมชนท่าทองเป็นพื้นที่แหล่งอาหารธรรมชาติในชุมชนตำบลท่าทอง พบว่า ป่าชายเลนในพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญและหลากหลาย โดยมีสัตว์น้ำที่อาศัยในระบบนิเวศป่าชายเลน เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย ปูม้า ปูทะเล ปูเปี้ยว ปลากระบอก ปลาดุก ปลาชี่เก็ง และหอยชนิดต่างๆ ได้แก่ หอยจ๊อบแฉะ หอยคัน หอยกะพง หอยแครง และหอยตอก นอกจากนี้ยังมีพืชจากป่าชายเลนที่สามารถใช้เป็นอาหารได้ เช่น จาก ลำแพน หน่อเสียน ปอทะเล ชะคราม และปรังทะเล รวมถึงพืชขนาดเล็กอย่างตะไคร่น้ำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับชุมชนท้องถิ่น

ชาวบ้านในชุมชนตำบลท่าทองมีการใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหารธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยปรับเวลาการหาอาหารตามธรรมชาติของน้ำขึ้นน้ำลง ในช่วงน้ำขึ้นจะนั่งเรือออกไปหาหอยจ๊อบปูเปี้ยว และปึกแร้วปู ส่วนในช่วงน้ำลดจะทำกิจกรรมหาหอยคัน ถีบกระดานหาหอย และตกเบ็ดหาปู โดยเฉพาะในช่วงคืนข้างแรมที่จะได้สัตว์ขนาดใหญ่และปริมาณมาก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการพึ่งพาแหล่งอาหารธรรมชาติของชุมชน โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ผลิตอาหารเองที่บ้านจากทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ ร่วมกับการปลูกผักสวนครัวเพื่อลดค่าใช้จ่าย และมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนกับเพื่อนบ้านเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

4.1.1 ศักยภาพการจัดการตนเองด้านความมั่นคงทางอาหารของชุมชนตำบลท่าทอง พบว่า ชุมชนมีศักยภาพโดดเด่นในมิติต่างๆ ดังนี้

1) ศักยภาพด้านพื้นที่ ชุมชนตำบลท่าทองมีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบและพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลรูปตัวซี ประมาณ 3,500 ไร่ มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าชายเลน ป่าสาธณะ แม่น้ำ ลำคลอง และความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำและพันธุ์ไม้หายาก ป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารสำคัญของชุมชน เสมือน "ตลาดสด" ที่ประชาชนสามารถหาอาหารได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เมื่อประชากรมีจำนวนน้อย อาหารมีเพียงพอต่อการดำรงชีพ การเก็บหาของป่าเป็นไปเพื่อการยังชีพเท่านั้น

ผู้ให้ข้อมูลหลัก A001 กล่าวว่า "...พื้นที่นี้ประมาณ 3 พันกว่าไร่ เพราะเป็นที่ตั้งแต่แหลมจนออกเลเป็นพื้นที่มาก และเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทุกอย่าง เรื่องอาหาร เรื่องป่า เรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน โดยเฉพาะของหมู่บ้านจะมีสินค้า OTOP ทำกะปิ เคย ปลาเค็ม กุ้งแห้ง คือมีครบในพื้นที่..." ส่วนผู้ให้ข้อมูลหลัก A002 เสริมว่า "...มีกุ้ง หอย ปู ปลาเยอะมาก ปลาตัวใหญ่ๆ กุ้งหลวง กุ้งแม่น้ำเยอะ เขาหากินตามในพื้นที่...พื้นที่ป่าสาธณะก็สามารถสร้างแหล่งอาหารในชุมชนด้วย ก็จะมีหน่อไม้ ผัก และช่วงหน้าเห็ดก็จะมีโคน มีเหาะ..." อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันทรัพยากรอาหารลดน้อยลง เนื่องจากป่าถูกทำลายด้วยการทำนา การตัดไม้เผาถ่าน และการประมงผิดกฎหมาย หากปล่อยให้มีการบุกรุกทำลายต่อไป อนาคตอาจไม่เหลือทรัพยากรเหล่านี้

2) ศักยภาพด้านวัฒนธรรมความเชื่อ ในยุคก่อตั้งชุมชนชาวบ้านใช้ความเชื่อในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ข้อตกลงที่เรียกว่า "มาตรการทางสังคม" ผู้ให้ข้อมูลหลัก A001 อธิบายความเชื่อแบบดั้งเดิมว่า "...ในอดีตเวลาจะเข้าป่า อย่าตะโกนส่งเสียงดังหรือเรียกชื่อเพื่อนเพราะเสียงตอบกลับมาอาจจะไม่ใช่เพื่อนเรา เวลาออกทะเลห้ามพูดว่าวันนี้จะได้สัตว์ทะเลมากมายเพราะจะไม่ได้อะไรกลับมาเลย และมีพิธีการไหว้แม่ย่านางเรือและการผูกผ้าสีแก่เรือสะท้อนถึงความเคารพ ศรัทธา ศิริมงคลและให้เกียรติแก่ผู้มีพระคุณซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำมาหากินและสร้างอาชีพให้กับพวกเรา..." ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนกับป่า คนกับทะเล และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างเพียงพอ ไม่ละโมภ แต่ปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้เริ่มลดน้อยลงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

3) ศักยภาพการจัดการความขัดแย้ง ชุมชนสามารถจัดการความขัดแย้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างลงตัว แม้จะมีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าชายเลนโดยนายทุนและผู้นำชุมชนบางส่วน ภาครัฐและผู้เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลเข้าสู่เวทีประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาทางออกร่วมกัน การจัดการความขัดแย้งที่ดีในระดับชุมชนไม่ใช่แค่การใช้กฎหมายบังคับ แต่ต้องใช้ความเป็นกัลยาณมิตร การเป็นเครือญาติ และการชวนให้เห็นถึงผลประโยชน์ส่วนรวม

4) ศักยภาพของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนตำบลท่าทองมีความเข้มแข็งและศักยภาพในการสร้างแรงจูงใจ การตัดสินใจ และการวางแผน ในการจัดเวทีเก็บข้อมูลวิจัยทุกครั้ง ผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านให้ความร่วมมือและกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วม จุดเด่นของผู้นำตำบลท่าทองคือการเป็นคนรุ่นใหม่ที่มีวิสัยทัศน์และความเสียสละเพื่อส่วนรวม

5) ศักยภาพการสร้างภาคีเครือข่าย ชุมชนมีความร่วมมือและจัดสรรหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย องค์กรชุมชน ได้แก่ ชาวบ้าน ตำบลท่าทอง เครือข่ายกลุ่มอนุรักษ์อ่าวบ้านดอน และกลุ่มป่าชายเลนชุมชน มีหน้าที่ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติแบบพึ่งตนเอง สร้างความรู้ด้านการอนุรักษ์ สร้างนวัตกรรมทางสังคม เช่น การจัดทำบ้านปลาจากภูมิปัญญาชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าทอง และสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนการพัฒนาในพื้นที่ หน่วยงานเอกชน ประกอบด้วยศรีสุพรรณฟาร์มและฟาร์มใกล้เคียง ช่วยจัดหางบประมาณก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์กรพัฒนาเอกชน คือ มูลนิธิป่าทะเลเพื่อชีวิต สนับสนุนข้อมูลความรู้ด้านการดูแลและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนให้ความสำคัญและเห็นประโยชน์ร่วมกันในการจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยเน้นความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนเพื่อความยั่งยืนในระดับชุมชน

4.2 กระบวนการจัดการตนเองในพื้นที่ป่า-เลชุมชน

ในการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดการตนเองของชุมชนเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัว 2) ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาาร่วมกัน 3) ขั้นการจัดการตนเองของชุมชน 4) ขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 5) ขั้นการสร้างชุมชนเพื่อความยั่งยืน พบผลการศึกษาที่น่าสนใจดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของกระบวนการจัดการตนเองของชุมชน

กระบวนการจัดการชุมชน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	แปลผล	ลำดับที่
1. ขั้นตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัว	3.79	0.44	มาก	1
2. ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาาร่วมกัน	3.76	0.46	มาก	2
3. ขั้นการจัดการตนเองของชุมชน	3.59	0.50	มาก	4
4. ขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.72	0.44	มาก	3
5. ขั้นการสร้างชุมชนเพื่อความยั่งยืน	3.79	0.44	มาก	1
รวม	3.73	0.41	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเท่ากันคือ ขั้นตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัว และขั้นสร้างชุมชนเพื่อความยั่งยืน ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาร่วมกัน ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = .46) ขั้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}$ = 3.72, S.D. = .44) และขั้นการจัดการตนเองของชุมชน ($\bar{X}$ = 3.59, S.D. = .50) ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีศักยภาพและความพร้อมในการนำกระบวนการจัดการตนเองไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารของชุมชนอย่างยั่งยืน

4.3 แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืน

การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนในพื้นที่ตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผ่านการจัดเวทีระดมความคิดเห็นและการสนทนากลุ่ม พบว่า ในกระบวนการจัดการตนเองของชุมชนท่าทองเพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการทรัพยากร ทักษะความรู้ของตนเอง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารของตนเองได้ ความมั่นคงทางอาหาร (food security) หมายถึง การที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพ และปลอดภัยสำหรับการดำรงชีวิต ดังนั้น การจัดการตนเองที่ดี จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารได้ในหลายมิติ ซึ่งชุมชนเห็นถึงความสำคัญของการจัดการตนเองเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยชุมชนท่าทองมีแนวทางในการจัดการตนเอง การศึกษาผ่านเวทีระดมความคิดเห็นและสนทนากลุ่มของชุมชนตำบลท่าทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรและการใช้ทักษะความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยความมั่นคงทางอาหาร หมายถึง การที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ มีคุณภาพ ปลอดภัยสำหรับการดำรงชีพ ชุมชนมีแนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารได้หลากหลายมิติผ่านการจัดการด้านต่างๆ ดังนี้

4.3.1 การจัดการตนเองด้านการผลิตอาหาร ชุมชนสามารถจัดการพื้นที่เพื่อทำการประมงในพื้นที่ป่าชายเลน การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และการเพาะปลูกอาหารด้วยตนเองลดการพึ่งพาภายนอก และเพิ่มโอกาสเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

4.3.2 การจัดการตนเองด้านการแปรรูปและถนอมอาหาร ชุมชนใช้ความรู้สมัยใหม่ และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการแปรรูปและถนอมอาหาร ช่วยลดการสูญเสียอาหารยืดอายุการเก็บรักษา และเพิ่มความหลากหลายของอาหารที่บริโภค

4.3.3 การจัดการตนเองด้านการตลาดและการกระจายอาหาร ชุมชนพัฒนาความรู้ด้านการตลาดและช่องทางในการกระจายสินค้า เช่น ตลาดชุมชน หรือจำหน่ายโดยตรงเพื่อสร้างรายได้ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ

4.3.4 การจัดการตนเองด้านข้อมูลและความรู้ ชุมชนมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรอาหาร ช่วยให้สมาชิกชุมชนตัดสินใจเลือกบริโภคอาหารที่มีคุณภาพและปลอดภัยได้

4.3.5 การจัดการตนเองด้านการเงิน การสร้างทักษะการวางแผนและบริหารจัดการรายได้-รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เพื่อสร้างเสถียรภาพทางการเงินของครัวเรือน

4.3.6 การจัดการตนเองด้านการสร้างเครือข่าย การสร้างความร่วมมือกับชุมชนอื่น หรือองค์กรภายนอกทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ เพื่อการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทักษะ และทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 บริบทชุมชนและศักยภาพของป่า-เล ชุมชนตำบลท่าทองมีทรัพยากรป่าชายเลนประมาณ 3,500 ไร่ ที่อุดมไปด้วยสัตว์น้ำหลากหลายชนิด เช่น กุ้งกุลาดำ กุ้งขาว บูน้า ปูทะเล ปูเปี้ยว ปลากระบอก ปลาดุก ปลาชี่เก็ง และหอยชนิดต่างๆ รวมถึงพืชป่าชายเลนที่บริโภคได้ เช่น จาก ลำแพน หน่อเขียน ปอทะเล และปรังทะเล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อิติ พานวัน (2563) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับระบบนิเวศป่าชายเลนและเป็นแหล่งอาหารสำคัญของชุมชน และการศึกษาของ ศุภวิชญ์ จิราพงษ์ และ ธนัสภา โรจนตระกูล (2564) ที่ชี้ให้เห็นว่าป่าไม้เป็นทรัพยากรสำคัญในระบบนิเวศที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่สังคม ชุมชนมีวัฒนธรรมและความเชื่อดั้งเดิมเป็น "มาตรการทางสังคม" ในการอนุรักษ์ทรัพยากร เช่น การไม่ตะโกนในป่า การไม่ทอดผลจับ และพิธีไหว้แม่ย่านางเรือ ซึ่งสะท้อนการใช้ประโยชน์อย่างพอเพียงและสอดคล้องกับการศึกษาของ อติศร ภู่อาระ (2564) ที่พบว่า ชุมชนมีวิถีชีวิตและวิธีการจัดการป่าไม้ตามแนวทางเชิงนิเวศวัฒนธรรมตามความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการความขัดแย้งผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน การใช้ความเป็นกัลยาณมิตรและ

เครือญาติ และการสร้างภาคีเครือข่ายระหว่างองค์กรชุมชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภวิชญ์ จิราพงษ์ และธนัสสา โรจนตระกูล (2564) ที่เสนอให้ใช้มาตรการทางสังคมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และอดิสร ภู่อาระ (2564) ที่พบว่าการจัดการป่าชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐและชุมชน แต่ทรัพยากรเหล่านี้กำลังลดน้อยลงจากการทำลายป่า การทำนาถ้าง และการประมงผิดกฎหมาย ตามที่สุภัทรา ลูกรักษ์ และ อัครวัต สิงห์ใจขึ้น (2563) ระบุว่า การตัดไม้ทำลายป่าส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและการขาดแคลนแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า

5.2 กระบวนการจัดการตนเองในพื้นที่ป่า-เล ชุมชน มีความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดการตนเองในระดับสูง โดยขั้นตอนที่มีคะแนนสูงสุดคือ "ขั้นตระหนักถึงปัญหาและสำนึกรวมตัว" และ "ขั้นสร้างชุมชนเพื่อความยั่งยืน" ส่วนขั้นตอนที่มีคะแนนต่ำสุดคือ "ขั้นการจัดการตนเองของชุมชน" การที่ขั้นตระหนักถึงปัญหามีคะแนนสูงสุดสอดคล้องกับการศึกษาของ สุภัทรา ลูกรักษ์ และ อัครวัต สิงห์ใจขึ้น (2563) การที่ได้สร้างสื่อผสมส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้เพื่อให้ผู้ชมได้รับรู้เรื่องราวของการทำลายป่าและเพิ่มความสนใจในการดูแลป่าไม้ให้มากขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การที่ "ขั้นการจัดการตนเองของชุมชน" มีคะแนนต่ำสุด สาเหตุมาจากการจัดตนเองของชุมชนมีผลกระทบจากโครงสร้างอำนาจในการจัดการแหล่งอาหารของชุมชนยังไม่เป็นเอกภาพ มีความขัดแย้งกับนายทุน จึงทำให้ชุมชนไม่สามารถจัดการตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ แต่ชุมชนมีกลยุทธ์การสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาพื้นที่ป่า-เล ชุมชน ซึ่งเป็นเพื่อลดความขัดแย้งอย่างสันติ

5.3 แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนสู่ความยั่งยืน การศึกษาพบแนวทางการจัดการตนเอง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การผลิตอาหาร 2) การแปรรูปและถนอมอาหาร 3) การตลาดและการกระจายอาหาร 4) ข้อมูลและความรู้ 5) การเงิน และ 6) การสร้างเครือข่าย แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของรัตติกาล เจนจิต (2566) เกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารที่ระบุว่าความมั่นคงทางอาหารตาม FAO ต้องมีองค์ประกอบ 4 ประการคือ 1) การมีอาหารเพียงพอ (Food Availability) 2) การเข้าถึงอาหาร (Food Access) 3) การใช้ประโยชน์จากอาหาร (Food Utilization) และ 4) การมีเสถียรภาพด้านอาหาร (Food Stability) โดยแนวทางด้านการผลิตอาหารสอดคล้องกับเสาหลักด้านความพร้อมของอาหาร แนวทางด้านการตลาดและการเงินสอดคล้องกับเสาหลักด้านการเข้าถึงอาหาร แนวทางด้าน

การแปรรูปและข้อมูลความรู้สอดคล้องกับเสาหลักด้านการใช้ประโยชน์ และแนวทางการสร้างเครือข่ายสอดคล้องกับเสาหลักด้านความเสถียรการศึกษาของจารุกิตติ์ สายสิงห์ และโกวิทย์ แสนพงษ์ (2563) เกี่ยวกับกระเข้าปลูกผักสลัดอัจฉริยะ สนับสนุนแนวทางการจัดการตนเองด้านการผลิตอาหารของการศึกษาครั้งนี้ โดยแสดงให้เห็นถึงการใช้นวัตกรรมในการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิกส์เพื่อให้ได้ผักปลอดสารพิษและปลอดภัยจากแมลง ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างความมั่นคงทางอาหารของชุมชน นอกจากนี้ การศึกษาของสุพรรณิ ไชยอำพร และวิไลลักษณ์ รุ่งเมืองทอง (2557) เกี่ยวกับแนวคิดด้วยเรื่องอาหารและความท้าทายต่อนโยบายด้านอาหารมนุษย์ของรัฐ ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมมารับประทานอาหารส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารในสังคมไทย และรัฐบาลจำเป็นต้องเร่งมีนโยบายและมาตรการเพื่อให้ประชาชนต้องตกอยู่ในภาวะเข้าถึงอาหารและเผชิญกับความไม่มั่นคงทางอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการตนเองที่ชุมชนเสนอ ชุมชนตำบลท่าทองมีศักยภาพในการจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารจากทรัพยากรป่าชายเลนอย่างชัดเจน โดยมีจุดแข็งในด้านความหลากหลายของทรัพยากร วัฒนธรรมและความเชื่อในการอนุรักษ์ การจัดการความขัดแย้ง ผู้นำที่เข้มแข็ง และการสร้างภาคีเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การสูญเสียภูมิปัญญาดั้งเดิม และช่องว่างระหว่างการตระหนักรู้กับการปฏิบัติจริงที่เกิดจากโครงสร้างการจัดการพื้นที่อาหารไม่เป็นเอกภาพของชุมชน จึงทำให้ชุมชนต้องปรับตัวในการจัดการพื้นที่อาหารโดยอาศัยผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการร่วมกันจากการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อค้นพบสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ว่า ความยั่งยืน ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ด้านการกำหนดมาตรการและนโยบาย สิทธิการเข้าถึงทรัพยากรอาหาร เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางอาหารเพื่อนำไปสู่การจัดการตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัย พบว่า มุมมองในประเด็นของความมั่นคงทางอาหารจาก 4 มิติจากการศึกษาค้นพบอีก 2 มิติที่สำคัญ คือ มิติผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมิติความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทของพื้นที่ ซึ่งพบว่าแม้ชุมชนจะมีศักยภาพในการจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ด้วยการสร้างกระบวนการจัดการป่า-เลชุมชน อย่างไรก็ตามชุมชนจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนที่นำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

โดยอาศัยกลไกการสร้างเครือข่ายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสร้างความยั่งยืน 3 มิติ ทั้ง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังภาพ

ภาพที่ 1. “ป่า-เลชุมชน” รูปแบบการจัดการตนเองเพื่อความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 การพัฒนานโยบายการจัดการทรัพยากรป่าชายเลนแบบบูรณาการ ภาครัฐควรรับรองกฎหมายป่าชายเลนชุมชน สนับสนุนงบประมาณฝึกอบรมอาสาสมัครพิทักษ์สัตว์น้ำ จัดตั้งกองทุนปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำระดับชุมชน และบูรณาการความร่วมมือกับภาคีภาคส่วนในการจัดการป่า-เลชุมชน ร่วมกัน โดยชุมชนเป็นเจ้าภาพหลัก

7.1.2 การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหารชุมชนตามแนวทาง 6 มิติ ภาครัฐควรพัฒนาโครงการความมั่นคงทางอาหารชุมชนชายฝั่งครบวงจร สนับสนุนกลุ่มผู้ผลิตด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ พัฒนาโครงสร้างเชื่อมโยงตลาด จัดโครงการให้ความรู้โภชนาการ และส่งเสริมเกษตรปลอดภัย

7.1.3 การพัฒนากลไกการสนับสนุนภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน ภาครัฐควรสร้างกลไกประสานงานมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทชัดเจนแต่ละภาคส่วน จัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับภูมิภาคแลกเปลี่ยนความรู้ จัดหาแหล่งทุน มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูลทรัพยากรชุมชน และสร้างกลไกสื่อสารระหว่างชุมชนบริบทคล้ายคลึงกัน

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 จากผลการศึกษาพบว่าการจัดการป่า-เลชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารจำเป็นต้องอาศัยกลไกความร่วมมือที่เข้มแข็ง และต่อเนื่องในรูปแบบเครือข่ายที่เข้มแข็ง

7.2.2 ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเวทีให้สมาชิกในชุมชน และผู้มีส่วนได้เสีย ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเทคนิคการจัดการป่า-เล ชุมชน เพื่อเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างนวัตกรรมร่วมกัน

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการตนเองของชุมชนชายฝั่งในภูมิภาคต่างๆ ควรเปรียบเทียบกระบวนการจัดการตนเองชุมชนชายฝั่งในอำเภอไทยและทะเลอันดามัน เพื่อค้นหาปัจจัยความสำเร็จพัฒนารูปแบบเหมาะสมแต่ละบริบท โดยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานและการศึกษาเชิงพื้นที่

7.3.2 การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อความมั่นคงทางอาหารของชุมชนป่าชายเลน ควรศึกษาผลกระทบการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต่อระบบนิเวศ

ป่าชายเลนและความมั่นคงทางอาหารชุมชน ใช้เทคโนโลยี Remote Sensing และการศึกษาระยะยาวสร้างแบบจำลองคาดการณ์พัฒนาแนวทางปรับตัว

7.3.3 การศึกษาผลกระทบความร่วมมือในการจัดการป่า-เลชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยเน้นการจัดการร่วมกันของภาคีภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง

- จารุกิตติ์ สายสิงห์, และ โกวิท แสนพงษ์. (2563). การพัฒนากระเช้าปลูกผักสลัดอัจฉริยะ. *วารสารวิชาการ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*, 6(1), 38–47.
- จิตติ พานวัน. (2563). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในพื้นที่อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 5(2), 24-35.
- รัตติกาล เจนจัด. (2566). ว่าด้วย "ความมั่นคงทางอาหาร" กับการสื่อสารเรื่องนี้ที่หายไป. *วารสาร Media and Communication Inquiry*, 5(2), 1-33.
- ศุภวิชญ์ จิราพงษ์, และ ธนัสภา โจรนตระกูล. (2564). แนวทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบยั่งยืน. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 441- 458.
- สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 สุราษฎร์ธานี. (2560). *คู่มือหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ป่าชายเลนร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานราชการ (โครงการป่า-เล ชุมชนฯ) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งที่ 5 สุราษฎร์ธานี
- สุพรรณิ ไชยอำพร, และ วิไลลักษณ์ รุ่งเมืองทอง. (2557). แนวคิดว่าด้วยเรื่องอาหาร...ความท้าทายต่อนโยบายด้านอาหารมนุษย์ของรัฐ. *วารสารพัฒนาสังคม*, 16(2), 103-117.
- สุภัทรา ลูกรักษ์ และอัครวัต สิงห์ใจชื่น. (2563). การออกแบบภาพเคลื่อนไหวสื่อผสมส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้ จังหวัดน่าน. *วารสารดิไซน์เอกโค*, 1(1), 36-44.
- อดิสร ภูสาระ. (2564). ป่าชุมชน : การจัดการภาครัฐสู่ประชาชน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), 1-21.
- Amadu F.O. & Miller, D.C. (2024). Food security effects of forest sector participation in rural Liberia. *Food Security*, 16, 1099–1124.
<https://doi.org/10.1007/s12571-024-01468-7>

- Food and Agriculture Organization. (2023). Sustainable forest management. Retrieved from <https://www.fao.org/3/cc8055en/online/agrifood-solutions-to-climate-change-2023/sustainable-forest-management.html>
- Hajjar, R., Oldekop, J. A., Cronkleton, P., Newton, P., Russell, A. J. M., & Zhou, W. (2021). A global analysis of the social and environmental outcomes of community forests. *Nature Sustainability*, 4, 216-224. <https://doi.org/10.1038/s41893-020-00633-y>
- Jin, S.L. (2025). Forests and foods: Nourishing people, sustaining the planet. UN Chronicle. United Nations. Retrieved from <https://www.un.org/en/un-chronicle/forests-and-foods-nourishing-people-sustaining-planet>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Olesen, R.S., Hall, C.M. & Rasmussen, L.V. (2022). Forests support people's food and nutrition security through multiple pathways in low- and middle-income countries. *One Earth*, 5(12), 1342-1353. <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2022.11.005>
- Yusriadi, Y., & Cahaya, A. (2022). Food security systems in rural communities: A qualitative study. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 6, 1-14. <https://doi.org/10.3389/fsufs.2022.987853>

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน
จังหวัดเชียงราย *

Quality of Life of Elderly People in the Elderly School,
Chiang Saen District, Chiang Rai Province

มยุรี วรรณไกรโรจน์¹, โกมินทร์ วังอ่อน², วิกรม บุญนุ่น³, และ เบญจมาศ เมืองเกษม⁴

Mayuree Wangrairo¹, Gomin Wang-on², Vikrom Bunnun³,

and Banjamas Muangkase⁴

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย¹

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย^{2,3,4}

Program in Regional Development Strategies, Chiang Rai Rajabhat University¹

Faculty of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University^{2,3,4}

Corresponding Author E-mail: mayureewanpong@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย และเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 256 คน ซึ่งอยู่ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.27) เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ และร้อยละ 89.84 ชอบออกกำลังกาย โดยนันทนาการ (ร้อยละ 30.0)

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 9 กุมภาพันธ์ 2568; แก้ไขบทความ: 28 เมษายน 2568; ตีพิมพ์: 30 เมษายน 2568

และมีกิจกรรมยืดเหยียด-แกว่งแขน (ร้อยละ 20.0) ส่วนภาวะอารมณ์พบว่า ร้อยละ 66.80 มีความเครียดเป็นบางครั้งแต่จัดการได้ดี

ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$) รองลงมาคือ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.83$) ถัดมาคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76$) และน้อยที่สุด คือ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{x}=3.50$)

แนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีดังนี้ 1) ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ควรส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม เช่น งานอาสาสมัครงานอดิเรก และสร้างเครือข่ายชุมชน พร้อมจัดโปรแกรมสร้างเพื่อนใหม่ 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ควรปรับปรุงพื้นที่สีเขียว เพิ่มความปลอดภัย และพัฒนาแหล่งเรียนรู้กลางแจ้ง 3) ด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมเสริมจิตใจ เช่น สมาธิ โยคะ และพัฒนาทักษะคิดบวก เช่น เขียนไดอารี่ และ 4) ด้านร่างกาย ควรส่งเสริมการออกกำลังกาย เช่น เดิน แอโรบิก โยคะ ฤๅษีดัดตน พร้อมให้ความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพประจำปี

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ; คุณภาพชีวิต; โรงเรียนผู้สูงอายุ

Abstract

This quantitative research aimed to analyze the quality of life of elderly people attending the elderly school in Chiang Saen District, Chiang Rai Province, and propose strategies for improving their quality of life. A questionnaire was employed to collect data from a sample group of 256 elderly individuals enrolled in the elderly school within the district. Descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, were used for data analysis.

The findings revealed that the majority of elderly participants (72.27%) regularly participated in activities at the elderly school, and 89.84% favored

exercising, particularly walking (30.0%) and stretching-arm swinging activities (20.0%). Regarding emotional well-being, 66.80% experienced occasional stress but managed it effectively.

The overall quality of life of elderly participants across four dimensions was rated at a high level ($\bar{x}$ = 3.75). When considering individual dimensions, the highest mean was for social relationships ($\bar{x}$ = 3.92), followed by environmental quality ($\bar{x}$ = 3.83), mental well-being ($\bar{x}$ = 3.76), and physical health ($\bar{x}$ = 3.50), all rated at high levels.

Recommendations for improving the quality of life of elderly people in the elderly school in Chiang Saen District include: 1) Social Relationships: Encourage group activities such as volunteering, hobbies, community networking, and programs fostering new friendships, 2) Environment: Improve green spaces, enhance safety measures, and develop outdoor learning centers, 3) Mental Well-being: Organize mindfulness and yoga activities and promote positive thinking skills through practices like journaling, and 4) Physical Health: Promote physical exercises such as walking, aerobics, yoga, and Thai traditional exercises, along with providing annual health and nutrition education.

Keywords: elderly; quality of life; elderly school

1. บทนำ

สถานการณ์ในประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 โดยประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และคาดว่าจะกลายเป็น "สังคมสูงวัยระดับสุดยอด" (Super-aged Society) ภายในปี พ.ศ. 2574 โดยมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.), 2565) การเปลี่ยนแปลงนี้นำมาซึ่งความท้าทายสำคัญ เช่น การเพิ่มขึ้นของโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุ ความจำเป็นในการดูแลสุขภาพระยะยาว และผลกระทบต่อเศรษฐกิจจากการลดลงของแรงงานในวัยทำงาน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจำนวนมากยังประสบปัญหาความเหงาและ

ขาดการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพวกเขา และหลายประเทศรวมถึงประเทศไทย ได้พัฒนานโยบายและโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการเติบโตของประชากรสูงอายุ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาโรงเรียนผู้สูงอายุ และการสนับสนุนระบบสุขภาพชุมชน การพัฒนาแนวทางดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างความยั่งยืนทางสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว

โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างน้อย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมสุขภาพผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น การออกกำลังกายเบา ๆ การเดินโยคะ และฤๅษีดัดตน รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการและการดูแลสุขภาพ เพื่อลดความเสี่ยงของโรคเรื้อรังและส่งเสริมความแข็งแรงของร่างกาย (ปริพัช เงินงาม, ผกามาศ คำเสื่อ, จิตติรัตน์ ชัยชนะ, และ ศิวพงษ์ ต้นสุวรรณวงศ์, 2566) 2) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจ เช่น การสวนมนต์ การทำสมาธิ การฝึกคิดเชิงบวก และการให้คำปรึกษาช่วยลดความเหงาและสร้างความสงบในจิตใจ นอกจากนี้ การเรียนรู้ในโรงเรียนยังช่วยกระตุ้นการใช้สมองและลดความเสี่ยงของภาวะสมองเสื่อม (พระสมุห์สุรินทร์ รตนโชโต และพระศักดิ์จิรินทร์ จิตส่วโร, 2566) 3) การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายทางสังคมผ่านกิจกรรมกลุ่ม เช่น งานอดิเรก การทำงานอาสาสมัคร และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยลดความโดดเดี่ยวและเพิ่มความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (กฤศ เด่นเกรียงไกร, สนิท สิทธิ, กอบลาภ อาริศรีสม, และ ภาวินี อาริศรีส, 2567) และ 4) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การสร้างพื้นที่สีเขียวและสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมกลางแจ้งซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุมีพื้นที่ปลอดภัยและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้และทำกิจกรรม (อารีย์ ชัยขัน, อภิรมย์ สีดาคำ, และ นพดณ ปัญญาวิรัตน์, 2567)

จังหวัดเชียงรายมีอัตราการเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว โดยมีโรงเรียนผู้สูงอายุกระจายตัว 144 แห่ง โดยจัดตั้งขึ้นในตำบลต่าง ๆ ในแต่ละอำเภอ และได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการของกองทุนผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การสนับสนุนจากภาคท้องถิ่น อาทิ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โรงเรียน วัด และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ (กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต, องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, 2563) โรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่น่าสนใจ ด้วยพื้นที่ดังกล่าวนี้มีจุดเด่นอยู่ที่โรงเรียนคนสามวัยวัดพระธาตุมหาเจา ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย และเป็นต้นแบบแก่โรงเรียนผู้สูงอายุอื่นนำไปปรับใช้

เช่น กิจกรรมการดูแลสุขภาพเรื่องข้อเสื่อม ทันตกรรม อาหารและโภชนาการสำหรับผู้สูงอายุ และสุขภาวะทางใจด้วยธรรม ดังวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ว่า “แก่ออย่างมีคุณค่า ชราอย่างมีคุณธรรม ล้าด้วยภูมิปัญญา พาให้จิตแจ่มใส” (วัดพระธาตุผาเงา, 2567) ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการรับมือกับความท้าทายด้านสุขภาพและสุขภาวะผู้สูงอายุ งานของ พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนคร), บรรยวัธ ฝางคำ, และ สุพิมล ศรศักดิ์ (2565) ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีภาวะสุขภาพที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม อย่างไรก็ตาม การที่จะเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงประสิทธิผลของกิจกรรมเหล่านี้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในแต่ละด้านนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาและประเมินอย่างเป็นระบบ และงานศึกษาของ เกศรา โกมาสถิตย์ (2567) ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยใช้กลไกในโรงเรียนผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับกลไกการบริหาร การจัดทำหลักสูตร การประชาสัมพันธ์ สถานที่ในการจัดการเรียนการสอน และการบรรจุเนื้อหาการเรียนรู้ด้านนันทนาการ การส่งเสริมสุขภาพ สังคม ภูมิปัญญา การศาสนา และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

การวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายที่จะศึกษาถึงระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งเน้นไปที่การประเมินคุณภาพชีวิตใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ที่จะนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การส่งเสริมสุขภาวะและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุในชุมชนต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนและการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในระดับที่กว้างขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยโครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองการพิจารณาจริยธรรมวิจัยแบบยกเว้น จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Project Code: IRBCMRU 2024/404.1408) ลงวันที่ 22 สิงหาคม 2567 อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามมาตรฐานจริยธรรมวิจัย เช่น การเก็บรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยทุกคนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยและให้ความยินยอมโดยสมัครใจ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาและวิเคราะห์คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดเกี่ยวกับการสูงวัยอย่างมีคุณภาพ (Active Aging) (World Health Organization (WHO), 2002a) และหลักของสุขภาวะผู้สูงอายุแบบองค์รวม (Holistic Well-being of the Elderly) ตามแบบเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554) ที่ครอบคลุมทั้งการรับรู้คุณภาพชีวิตและบริบทแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากลและมีการนำมาปรับใช้ในบริบทของประเทศไทยเป็นแนวคิดสำคัญในการออกแบบเครื่องมือการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

3.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ศึกษาคือสมาชิกในโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60 – 75 ปี และสามารถให้ข้อมูลได้ ทั้งนี้ในอำเภอเชียงแสนมีโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 6 โรงเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาทั้งหมด โดยรวมจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 704 คน (กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต, องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย, 2563) ทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, Taro, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.5 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 256 คน เนื่องจากมีผู้สูงอายุหลายโรงเรียนและขนาดของจำนวนประชากรไม่เท่ากัน จึงเลือกใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Stratified Proportional Random Sampling) ตามจำนวนสมาชิกในแต่ละโรงเรียน หลังจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายในแต่ละโรงเรียน โดยใช้ตารางเลขสุ่ม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นสุดท้าย ที่มีคุณภาพ น่าเชื่อถือและมีความแม่นยำ สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้ (Cochran, 1977; Koul, 1984)

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ คำถามเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน 4 ด้าน โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

- 5 หมายถึง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด
  - 4 หมายถึง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก
  - 3 หมายถึง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
  - 2 หมายถึง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อย
  - 1 หมายถึง คุณภาพชีวิตอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิด

3.5 ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบแนวคิดที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2554) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ โดยข้อคำถามที่มีค่า 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ ส่วนค่าต่ำกว่านั้นตัดทิ้ง และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน มีค่าความเชื่อมั่น โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของ Cronbach เท่ากับ .957 ก่อนนำไปใช้ศึกษาจริง

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงกับผู้ให้ข้อมูล

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ทำการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ความครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาวิเคราะห์สร้างบทสรุปเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

4.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ที่ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนมากเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 75.78 เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 24.22 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 60-70 ปี คิดเป็นร้อยละ 64.06 รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 33.60 มีอายุระหว่าง 71-80 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 46.09 ไม่ได้ทำงานและอยู่บ้าน รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 21.48 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป พักพิงอาศัยอยู่กับบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 32.81 รองลงมาอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลาน คิดเป็นร้อยละ 26.17 ถัดมาอยู่กับคู่สมรส คิดเป็นร้อยละ 19.14 และอยู่คนเดียว คิดเป็นร้อยละ 17.97 ทั้งนี้ร้อยละ 40.63 ดูแลตนเอง รองลงมาคิดเป็นร้อยละ 37.89 มีคนคอยดูแลตลอดเวลา และส่วนมากคิดเป็นร้อยละ 72.27 เข้าร่วมประจําสม่ำเสมอ และคิดเป็นร้อยละ 27.73 เข้าร่วมแต่ไม่บ่อยมากนัก

ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ พบว่า คิดเป็นร้อยละ 44.14 มีสุขภาพดีปานกลาง และคิดเป็นร้อยละ 36.33 มีสุขภาพไม่ค่อยดี กลุ่มโรคประจำตัวที่พบมากที่สุด คือโรคความดันโลหิต โรคกล้ามเนื้อและกระดูก และโรคระบบทางเดินอาหาร ตามลำดับ กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามนี้ ชอบออกกำลังกายมาก คิดเป็นร้อยละ 89.84 โดยนิยมเดิน ยืดเหยียดและแกว่งแขน ฝึกโยคะ และฤๅษีดัดตน ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 66.80 มีความเครียดเป็นบางครั้ง สามารถจัดการอารมณ์ได้ และพฤติกรรมสุขภาพที่ทำประจำอยู่บ่อยครั้ง ได้แก่ ดื่มน้ำที่สะอาดอย่างน้อย 6-8 แก้วต่อวัน รับประทานอาหารตรงเวลา นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ ประมาณ 7-8 ชั่วโมงต่อวัน และเป็นคนชอบนั่งอยู่ในท่าเดียวนาน ๆ เป็นต้น

4.1.2 ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 1 ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ (n = 256)

คุณภาพชีวิต	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย	3.50	0.87	มาก
2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	3.76	0.84	มาก
3. คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม	3.92	0.82	มาก
4. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	3.83	0.79	มาก
รวมทั้งหมด	3.75	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 ภาพรวมระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.83) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82) รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.79) ถัดมาคือ คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.84) และน้อยที่สุด คือ คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.87)

4.1.3 เมื่อพิจารณารายด้าน ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย (n = 256)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ท่านสามารถดูแลสุขภาพทางร่างกายของตนเองได้ เช่น การออกกำลังกาย บริหาร หรือวิธีการอื่น ที่สามารถลดหรือป้องกันการเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดไหล่ ปวดเอว ปวดแขนขา ปวดเมื่อยตามตัว	3.23	0.90	ปานกลาง
2. ท่านสามารถเคลื่อนไหวไปไหน มาไหนได้โดยสะดวก	3.63	0.96	มาก
3. ท่านมีกำลังเพียงพอในการทำสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น ทำงาน ทำกิจกรรม	3.52	0.85	มาก
4. ท่านมีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การ ยืน นั่ง เดิน การหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ	3.57	0.85	มาก

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
5. ท่านมีการดูแลสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการที่ดี	3.52	0.78	มาก
6. ท่านมีระบบการขับถ่ายและการปัสสาวะที่ดี	3.56	0.85	มาก
7. การไปรับการรักษายาบาลและการทานยาบำบัดโรค ไม่บ่อย มีน้อยมาก	3.29	0.86	ปานกลาง
8. การพักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ	3.70	0.86	มาก
รวมทั้งหมด	3.50	0.87	มาก

จากตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านร่างกาย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.87) เมื่อพิจารณารายประเด็น การได้พักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ มีค่ามากที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.86) รองลงมา คือ สามารถเคลื่อนไหวไปไหน มาไหนได้โดยสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.96) ถัดมา คือ มีความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น การยืน นั่ง เดิน การหยิบจับสิ่งของต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.85) และมีระบบการขับถ่ายและการปัสสาวะที่ดี อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.56$, S.D.=0.85) และน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการดูแลสุขภาพทางร่างกายของตนเอง เช่น การออกกำลังกาย บริหาร หรือวิธีการอื่น ที่สามารถลดหรือป้องกันการเจ็บปวดทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดไหล่ ปวดเอว ปวดแขนขา ปวดเมื่อยตามตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.23$, S.D.=0.90)

ตารางที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ (n = 256)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ท่านมีความรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง	3.74	0.87	มาก
2. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ ได้ดี	3.64	0.75	มาก
3. ท่านมีอารมณ์มั่นคง เป็นคนอารมณ์ดี มีอารมณ์ขันขันบ้าง	3.73	0.80	มาก
4. ท่านรู้สึกพอใจในร่างกายและจิตใจตนเอง	3.71	0.90	มาก
5. ท่านยอมรับรูปร่างหน้าตาที่เปลี่ยนแปลงไปตามวัย	3.68	0.82	มาก

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
6. ท่านไม่รู้สึกรำคาญ หรือโดดเดี่ยวในชีวิต	3.89	0.83	มาก
7. ท่านจะไม่ยอมพ่ายแพ้ ย่อท้อต่อความบกพร่องหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น	3.90	0.91	มาก
รวมทั้งหมด	3.76	0.84	มาก

จากตารางที่ 3 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านจิตใจ พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.84) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าความมั่นคงทางจิตมุ่งมั่นในการดำเนินชีวิต โดยจะไม่ยอมพ่ายแพ้ ย่อท้อต่อความบกพร่องหรือความล้มเหลวที่เกิดขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.91) รองลงมาคือ ความเด็ดเดี่ยวในชีวิตไม่แสดงออกถึงความเหงามะร้าม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.89$, S.D.=0.83) ถัดมาคือ มีความรู้สึกพึงพอใจกับชีวิต เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.87) และเรื่องของสมาธิในการทำงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.64$, S.D.=0.75)

ตารางที่ 4 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (n = 256)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ท่านเป็นคนมีสัมพันธภาพที่ดี ผูกมิตรไมตรี เข้ากับคนอื่นได้	3.97	0.81	มาก
2. ท่านสามารถทำกิจกรรมกลุ่มกับคนในชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอ	3.90	0.82	มาก
3. ท่านได้ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ช่วยเหลือชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ	3.86	0.85	มาก
4. ท่านได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน	3.84	0.76	มาก
5. ท่านมีความสุขในการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	4.06	0.86	มาก
รวมทั้งหมด	3.92	0.82	มาก

จากตารางที่ 4 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.82) เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่า การมีความสุขในการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.86) รองลงมา คือ การเป็นคนมีสัมพันธภาพที่ดี ผูกมิตรไมตรีเข้ากับคนอื่นได้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.81) ถัดมา คือ สามารถทำกิจกรรมกลุ่มกับคนในชุมชน ได้อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.82) และการได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน เป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.76)

ตารางที่ 5 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสิ่งแวดล้อม (n = 256)

ประเด็นคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ท่านสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี	3.91	0.76	มาก
2. ชีวิตของท่านมีความมั่นคงปลอดภัยดี	3.89	0.85	มาก
3. สภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเอื้อต่อการใช้ชีวิตที่ดี	4.04	0.82	มาก
4. ท่านมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น	3.34	0.74	ปานกลาง
5. ท่านสามารถเข้าถึงบริการสุขภาพระบบสาธารณสุข ได้อย่างสะดวก	3.89	0.78	มาก
6. ท่านได้รับรู้เรื่องราวข่าวสารต่าง ๆ ที่จำเป็นในชีวิต	3.64	0.81	มาก
7. ท่านมีโอกาสได้พักผ่อน คลายเครียด อย่างเพียงพอและเหมาะสม	3.88	0.81	มาก
8. การเดินทางคมนาคมไปไหนมาไหนมีความสะดวก	3.92	0.84	มาก
9. สภาพแวดล้อมโดยรวมส่งผลดีต่อสุขภาพ ของท่านมาก	3.96	0.74	มาก
รวมทั้งหมด	3.75	0.79	มาก

จากตารางที่ 5 ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.79) เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเอื้อต่อการใช้ชีวิตที่ดี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$,

S.D.=0.82) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อมโดยรวมส่งผลดีต่อสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.96, S.D.=0.74) ถัดมา คือ การเดินทางคมนาคมไปไหนมาไหน มีความสะดวก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.92, S.D.=0.84) และผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ดี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.91, S.D.=0.76) น้อยที่สุด คือ มีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =3.34, S.D.=0.74)

4.1.4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ พบว่า กิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นตามลำดับสำคัญดังนี้

- 1) การออกกำลังกาย เล่นกีฬา ปั่นจักรยาน และกิจกรรมในร่ม
- 2) การทำสมาธิ การทำจิตใจให้เบิกบานสนุกสนาน
- 3) การเข้าวัดฟังธรรมะ การถวายทาน
- 4) การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนวัยเดียวกัน กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ
- 5) การอยู่ร่วมกับครอบครัวและบุตรหลาน

4.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จากผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ทำสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ และศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ แล้วจัดทำเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตามลำดับผลการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้

4.2.1 ด้านสัมพันธภาพทางสังคม วิเคราะห์ได้ว่าการที่คุณภาพชีวิตด้านนี้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี รวมถึงกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกัน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านนี้ คือ

- 1) การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การทำงานอาสาสมัคร การฝึกงานอดิเรกเป็นกลุ่ม หรือการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุในชุมชน
- 2) การจัดโปรแกรมส่งเสริมการสื่อสารและการสร้างเพื่อนใหม่ เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

4.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์ได้ว่าผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการใช้ชีวิต เช่น ความสะอาด ปลอดภัย และการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ดังนั้นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านนี้ คือ

1) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนผู้สูงอายุ เช่น เพิ่มพื้นที่สีเขียว ทางเดินที่ปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

2) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและจัดทำพื้นที่สำหรับกิจกรรมกลางแจ้ง

4.2.3 ด้านจิตใจ วิเคราะห์ได้ว่าการที่คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุด้านนี้อยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสุขภาพจิตใจ เช่น ความสุข ความสงบภายใน และการมีจุดหมายในชีวิต ดังนั้นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านนี้ คือ

1) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างจิตใจ เช่น การทำสมาธิ โยคะ หรือการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา

2) การสร้างโปรแกรมพัฒนาทักษะความคิดเชิงบวก เช่น การฝึกเขียนไดอารี หรือการตั้งเป้าหมายชีวิตที่เหมาะสม

4.2.4 ด้านร่างกาย วิเคราะห์ได้ว่าด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ แสดงว่าควรมีการพัฒนาที่เน้นการดูแลสุขภาพกายของผู้สูงอายุเพิ่มเติม ดังนั้นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในด้านนี้ คือ

1) การจัดโปรแกรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เช่น การเดิน การเต้นแอโรบิกแบบเบา ๆ โยคะ หรือการออกกำลังกายแบบไทยฤๅษีดัดตน

2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เช่น โภชนาการที่เหมาะสม การใช้สมุนไพรพื้นบ้าน การป้องกันโรค และการส่งเสริมการตรวจสุขภาพประจำปี

สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุควรมุ่งเน้นไปที่การผสมผสานทั้ง 4 ด้านเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะการสร้างกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทั้งสุขภาพกายและใจ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนผู้สูงอายุมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในหลากหลายมิติ กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น กิจกรรมกลุ่ม การออกกำลังกาย การให้ความรู้ด้านสุขภาพ และกิจกรรมทางศาสนา มีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี มีสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง ได้ดูแลสุขภาพกาย และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการใช้ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ์ และคณะ (2566, น. 85) ที่พบว่าผู้สูงอายุที่เข้าเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย จิตใจ สัมพันธภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตโดยรวมสูงกว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และโดยเฉพาะการส่งเสริมสัมพันธภาพทางสังคมซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิด Active Aging ของ WHO (2025) ที่เน้นปัจจัยทางสังคมเป็นหัวใจของสุขภาวะผู้สูงอายุ อันเป็นข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่ว่าคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมที่อยู่ในระดับสูงสุด ชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและคนรอบข้าง ซึ่งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลไกสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มาพบปะทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างเครือข่ายทางสังคม และลดความรู้สึกเหงาหรือโดดเดี่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤศ เด่นเกรียงไกร, สนิท สิทธิ, กอบลาภ อารีศรีสม, และ ภาวินี อารีศรีสม (2567, น. 219-220) เรื่องการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี ที่เน้นย้ำถึงความสำคัญของกิจกรรมทางสังคมและการสร้างเครือข่ายในการลดความเหงาและเสริมสร้างสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในระดับสูงรองลงมา สะท้อนให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึงพอใจกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกบ้าน ซึ่งเอื้อต่อการใช้ชีวิตและการทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการเข้าถึงบริการสาธารณะต่างๆ ได้อย่างสะดวก และคุณภาพชีวิตด้านจิตใจที่อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพจิตใจที่ดี มีความสุข ความสงบ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามวัยได้ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพจิต เช่น การทำสมาธิ การฟังธรรมะ หรือการมีทัศนคติเชิงบวก

อย่างไรก็ตาม การที่คุณภาพชีวิตด้านร่างกายมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในบรรดา 4 ด้านในงานวิจัยนี้ บ่งชี้ว่าผู้สูงอายุอาจยังมีความท้าทายในการดูแลสุขภาพกายตนเอง การจัดการ

กับอาการเจ็บป่วย และการเข้าถึงบริการสุขภาพบางอย่าง แม้ว่าส่วนใหญ่จะชอบออกกำลังกาย แต่ความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองเพื่อลดอาการปวดเมื่อยต่างๆ ยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากข้อจำกัดทางร่างกายที่มาพร้อมกับวัยที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริพัช เงินงาม, ผกามาศ คำเสือ, จิตติรัตน์ ชัยชนะ, และ ศิวพงษ์ ต้นสุวรรณวงศ์ (2566, น. 43-44) เรื่องการศึกษาปัญหาและความต้องการทางสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาล ตำบลดอยฮาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ที่พบว่าผู้สูงอายุยังมีปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการออกกำลังกายแบบเบาๆ สามารถลดความเสี่ยงของโรคเรื้อรังในผู้สูงอายุได้ แต่ผลการวิจัยนี้บ่งชี้ว่าการส่งเสริมสุขภาพกายยังคงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญและพัฒนาแนวทางให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แต่ต่างจากการค้นพบระดับโลกของ WHO (2025) ที่ภาพรวมผู้สูงอายุทั่วโลกมักมีภาวะโรคเรื้อรังและความโดดเดี่ยวสูงกว่าประเทศไทย แสดงว่าโรงเรียนผู้สูงอายุอำเภอเชียงแสนมีระบบสนับสนุนทางสังคม-สิ่งแวดล้อมที่เข้มแข็งกว่าค่าเฉลี่ยโลก

ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุ อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยได้เน้นการพัฒนาในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำและเสริมสร้างในด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงอยู่แล้ว เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นไปอย่างรอบด้านและตรงจุด การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมช่วยตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้สูงอายุในการมีปฏิสัมพันธ์และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการทำกิจกรรมต่างๆ การจัดกิจกรรมด้านจิตใจช่วยให้ผู้สูงอายุมีความสุขสงบ ลดความเครียด และการส่งเสริมสุขภาพกายช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพแข็งแรงและสามารถดูแลตนเองได้ดีขึ้น ชี้ให้เห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุในอำเภอเชียงแสนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยของ พูลศักดิ์ หอมสมบัติ, พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนกร), บรรยวีสต์ ผางคำ, และ สุพิมล ศรศักดิ์ (2565) กล่าวว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุผ่านการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมสุขภาพในทุกมิติ และงานของ เกศรา โกมาสถิตย์ (2567) ก็เน้นย้ำถึงความสำคัญของการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ หลักสูตรและกิจกรรมที่ครอบคลุมด้านสุขภาพ สังคม ภูมิปัญญา และศาสนา อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความจำเป็นในการพัฒนาเพิ่มเติมในด้านสุขภาพร่างกาย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในทุกมิติ แต่ข้อเสนอดังกล่าวมีความแตกต่างจากข้อเสนอของ วรเวศม์ สุวรรณระดา

(2566) ที่มีดิจิทัล ถูกเพิ่มเป็นองค์ประกอบใหม่ในคุณภาพชีวิต ประเด็นใหม่ คือการออกแบบสภาพแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เน้นเทคโนโลยีสนับสนุนการ ageing in place

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่คือ “Smart Engagement Ecosystem” ซึ่งนำเสนอแนวทางองค์รวมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านการบูรณาการสามเสาหลักคือ Empowerment (การเสริมศักยภาพบุคคล), Co-Design (การออกแบบร่วมกับชุมชน) และ Capacity Building (การพัฒนาศักยภาพองค์กร) ภายใต้กลไกสำคัญอย่าง Digital Storytelling ระบบสนับสนุนให้ผู้สูงอายุใช้สมาร์ทโฟนและแอปพลิเคชันง่ายๆ บันทึกเรื่องราวชีวิตประจำวัน เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับประสบการณ์ส่วนตัว เป็นเครื่องมือสร้างพลังส่วนบุคคล ขณะที่ Co-Design Workshops และ Community Lab ทำหน้าที่ระดมความคิดและทดลองนวัตกรรม พื้นที่เรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุ ครอบครัว เจ้าหน้าที่ และภาคีเครือข่าย ลดช่องว่างระหว่างความต้องการจริงกับบริการที่มี ขั้นตอนการปฏิบัติเริ่มจากการ Kickoff & Awareness สร้างการรับรู้และแรงจูงใจ ตามด้วย Digital Storytelling Training ฝึกทักษะเล่าเรื่องด้วยสื่อดิจิทัล, Co-Design Workshop ร่วมออกแบบกิจกรรมและบริการ, Prototype & Pilot ทดลองจัดกิจกรรมต้นแบบ เช่น พื้นที่ออกกำลังกายดิจิทัล, และ Evaluation & Scale-up ประเมินผลผ่านตัวชี้วัด WHOQOL-BREF ก่อนขยายผลสู่พื้นที่ใหม่ ในมิติการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง เชื่อมโยงระดับบุคคลด้วยการตั้งเป้าหมายชีวิตและภาคภูมิใจในบทบาท, ระดับสังคมด้วยการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครและกิจกรรมข้ามวัย, รวมถึงระดับองค์กรด้วยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้พร้อมออกแบบบริการเชิงนวัตกรรม ตลอดจนกำหนด KPIs สำคัญ เช่น คะแนนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ, จำนวนเรื่องเล่าดิจิทัลที่เผยแพร่และมีการตอบรับ, จำนวนกิจกรรมเชื่อมโยงชุมชนที่จัดได้จริง และการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ย WHOQOL-BREF ที่สะท้อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม Smart Engagement Ecosystem จึงเป็นกรอบปฏิบัติที่ยืดหยุ่นและปรับขยายได้ ช่วยให้ผู้สูงอายุมีบทบาท Active, ชุมชนเข้มแข็ง และองค์กรเรียนรู้ร่วมกันเพื่อความยั่งยืนของการ ageing in place อย่างแท้จริง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1. Smart Engagement Ecosystem

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 นโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรผลักดันนโยบายส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุโดยมุ่งเน้นพัฒนาด้านสัมพันธภาพทางสังคม สิ่งแวดล้อม จิตใจ และร่างกาย

7.1.2 การสนับสนุนงบประมาณ ภาครัฐในท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่อำเภอเชียงแสน ควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้อง เช่น การสร้างพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงอาคารสำหรับกิจกรรม และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่เจ้าหน้าที่

7.1.3 การส่งเสริมการออกกำลังกาย ควรมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางกาย เช่น การสร้างศูนย์สุขภาพชุมชน หรือการให้บริการฟิตเนสสำหรับผู้สูงอายุ โดย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และภาครัฐในท้องถิ่น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 ด้านการจัดกิจกรรมกลุ่ม โรงเรียนผู้สูงอายุควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสัมพันธภาพทางสังคม เช่น กิจกรรมกลุ่มสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร และกิจกรรมเชื่อมโยงชุมชน

7.2.2 ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โรงเรียนผู้สูงอายุควรปรับปรุงพื้นที่เรียนรู้ให้เหมาะสม เช่น การจัดสร้างสวนสุขภาพ ทางเดินปลอดภัย และพื้นที่พักผ่อน โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ด้านงบประมาณและการวางแผนผัง) และหน่วยงานที่ดูแลเรื่องสวนสาธารณะหรือพื้นที่สาธารณะในท้องถิ่น

7.2.3 ด้านการเสริมสร้างจิตใจ โรงเรียนผู้สูงอายุควรเพิ่มกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างจิตใจ เช่น การทำสมาธิ สวดมนต์ และฝึกโยคะ โดยการมีส่วนร่วมของ วัด/สถาบันศาสนาในพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (ด้านสุขภาพจิต) และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาหรือการให้คำปรึกษา

7.2.4 ด้านสุขภาพร่างกาย โรงเรียนผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรจัดโปรแกรมออกกำลังกายที่เหมาะสม และให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และโภชนาการ

7.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 ศึกษาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น แอปพลิเคชันที่สนับสนุนกิจกรรมทางสังคมและสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

7.3.2 ศึกษาผลกระทบของกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุในระยะยาว เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพกายและจิตใจ

7.3.3 ศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทในแต่ละชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กฤศ เด่นเกรียงไกร, สนิท สิทธิ, กอบลาภ อารีศรีสม, และ ภาวินี อารีศรีสม. (2567). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุสำหรับผู้ดูแลผู้สูงอายุจังหวัดปทุมธานี. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(6), 215-226.

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. (2554). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์กรอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย. สืบค้นจาก <http://www.dmh.go.th/test/whoqol/>

กิตติวรรณ จันทร์ฤทธิ, พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย, ชลดา พินยงค์, ชาญฤทธิ อัยกุล, ปพิชญา ดีโพธิ์, อิศศักดิ์ สงสัย, และ ยรนนท์ หนูนเพิ่ม. (2566). การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เข้ารับการศึกษและไม่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนผู้สูงอายุ ตำบลป่าเขาอำเภอมะเอยีร์ จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)*, 18(2), 85-94.

เกศรา โกมาสถิตย์. (2567). การพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วยกระบวนการโรงเรียนผู้สูงอายุ เทศบาลเมืองวังสะพุง. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อม และสุขภาพชุมชน*, 9(2), 449-458.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรีพัช เงินงาม, ผกามาศ คำเสื่อ, จิตติรัตน์ ชัยชนะ, และ ศิวพงษ์ ตันสุวรรณวงศ์. (2566).

การศึกษาปัญหาและความต้องการทางสุขภาพของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลดอยฮาง อำเภอมะเอยีร์ จังหวัดเชียงราย. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 7(2), 43-55.

- พระสมุห์สุรินทร์ รตนโชโต, และ พระศักดิ์จรินทร์ จิตส์วโร. (2566). บทบาทวัดกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธนวัตกรรมและการจัดการ*, 6(5), 171-184.
- พลศักดิ์ หอมสมบัติ, พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล (เกษนกร), บรรยวัสถ์ ผางคำ, และ สุพิมล ศรศักดิ์. (2565). โรงเรียนผู้สูงอายุ: การเสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุในสังคมสูงวัย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 540-551.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.). (2565). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรเวช สุวรรณระดา. (2566). การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียามชราภาพ โดยเน้นผู้สูงวัยเป็นศูนย์กลาง. สืบค้นจาก <https://www.pier.or.th/abridged/2023/21/วัดพระธาตุผาเงา>. (2567). โรงเรียนสามวัยวัดพระธาตุผาเงา. สืบค้นจาก <http://xn--72czdlvj9a3a8fgqcb4f6f.com/main.php>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย กองส่งเสริมคุณภาพชีวิต. (2563). ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุจังหวัดเชียงราย. สืบค้นจาก <https://people.chiangraipao.net>
- อารีย์ ชัยขัน, อภิรมย์ สีตาคำ, และ นพดณ ปัญญาวิรัตน์. (2567). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในบริบทพุทธธรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลจอมแจ้ง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการรัตนบุศย์*, 6(2), 308-319.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques (3rd ed.)*. New York, NY: John Wiley & Sons.
- Koul, L. (1984). *Methodology of Educational Research*. New Delhi : Vani Education Book.
- World Health Organization (WHO). (2002). *Active ageing: a policy framework*. Switzerland: WHO.
- World Health Organization (WHO). (2025). *Ageing and health*. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York, NY: Harper & Row.

นวัตกรรมดิจิทัลกับการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาระบบชำระ
ค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี *

Digital Innovation and Increasing the Efficiency of Revenue
Collection of Local Administrative Organizations: A Case
Study of the Online Water Bill Payment System of
Phru Phi Subdistrict Municipality, Surat Thani Province

บุญวันต์ จิตประคอง
Punyawan Jitprakong
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University
Email: punyawan.huso@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการใช้นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานศึกษาใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา ผ่านการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่เทศบาลและประชาชนในเขตเทศบาลตำบลพรุพี และนำมาวิเคราะห์การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้โดยใช้ทฤษฎีความสัมพันธ์อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ ทฤษฎีอำนาจหลายมิติ และทฤษฎีการสะกิดเป็นกรอบการวิเคราะห์

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 5 มิถุนายน 2568; แก้ไขบทความ: 22 กรกฎาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 23 กรกฎาคม 2568

ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญสามประการภายหลังการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล ประการแรก เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจในการจัดเก็บรายได้ โดยการจัดเก็บโดยตรง ลดลงจากร้อยละ 76.81 เป็น 65.36 สะท้อนการเปลี่ยนผ่านจากระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมไปสู่ระบบสถาบันที่โปร่งใส ประการที่สอง ระบบใหม่เสริมสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริตผ่านหลักฐานการทำธุรกรรมที่ตรวจสอบได้ ประการที่สาม ระบบสีจำแนกสถานะการชำระเงิน (เขียว-เหลือง-แดง) เป็นกลไกที่ใช้อำนาจเชิงจิตวิทยาผ่านแรงกดดันทางสังคม ซึ่งส่งผลให้เทศบาลสามารถเพิ่มรายได้จาก 1,397,826.50 บาท เป็น 1,487,325.00 บาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40) และลดหนี้ค้างชำระจาก 972,544.61 บาท เหลือ 559,840.06 บาท (ลดลงร้อยละ 42.43) ขณะที่ผู้ใช้ระบบออนไลน์เพิ่มขึ้นจาก 25 ราย เป็น 81 ราย ในระยะเวลา 8 เดือน ผลลัพธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านวัตกรรมท้องถิ่นช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ที่เป็นธรรมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มากขึ้น

คำสำคัญ: นวัตกรรมดิจิทัล; การจัดเก็บรายได้; เทศบาลตำบลพรุพี

Abstract

This research article aims to study the use of digital innovation to change power relations that result in efficiency in revenue collection of local administrative organizations. The study uses a qualitative research method as a case study through interviews and data collection from municipal officials and people in Phru Phi Subdistrict Municipality. The analysis is used to increase efficiency in revenue collection using the patron-patron relationship theory, the multidimensional power theory, and the nudge theory as an analytical framework.

The study demonstrates three significant changes following digital innovation development. First, there was a transformation in the power structure of revenue collection, with direct collection decreasing from 76.81% to 65.36%, reflecting a transition from traditional patronage systems to transparent institutional systems. Second, the new system enhanced transparency and

reduced corruption through verifiable transaction evidence. Third, the payment status color-coding system (green-yellow-red) serves as a mechanism that employs psychological power through social pressure, resulting in the municipality's ability to increase revenue from 1,397,826.50 baht to 1,487,325.00 baht (an increase of 6.40%) and reduce outstanding debt from 972,544.61 baht to 559,840.06 baht (a decrease of 42.43%), while online system users increased from 25 to 81 users within an 8-month period. The results show that local innovations can significantly improve the efficiency of fair revenue collection for local governments.

Keywords: digital innovation; revenue collection; Phru Phi subdistrict municipality

1. บทนำ

การให้บริการสาธารณะของหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการชำระค่าบริการต่างๆ ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน ซึ่งในบริบทของการศึกษานี้เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมดิจิทัลที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างกระบวนการใหม่ในการให้บริการประชาชนที่ดีกว่าเดิม โดยมีลักษณะสำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจากการดำเนินงานแบบเอกสารและการติดต่อเผชิญหน้าไปสู่ระบบออนไลน์ การเพิ่มความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส และการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งในที่นี้ นวัตกรรมดิจิทัลถูกนำมาใช้กับการดำเนินการจัดเก็บรายได้จากกิจการประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพื้นฐานมาจากกฎหมายที่ได้รับอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (4) ที่กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่จัดการสาธารณูปโภค ซึ่งในที่นี้คือการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและการประปา (พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542, น. 53) และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 51 (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา (พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2511, น.

267) การพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลในการจัดเก็บรายได้จึงเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายมากกว่าการเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่

อย่างไรก็ตาม การนำนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในบริบทการปกครองท้องถิ่นไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองท้องถิ่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณะและการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่โปร่งใสและเป็นธรรม เพราะโครงสร้างอำนาจในท้องถิ่นมักอยู่ภายใต้อิทธิพลของเครือข่ายการเมืองท้องถิ่นที่มีฐานคะแนนเสียงเป็นตัวกลางอันส่งผลต่อการบังคับใช้กฎระเบียบไปอย่างเลือกปฏิบัติ (Scott, 1972, pp. 91-113 และ เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2565, น. 57-58) ซึ่งบริบทดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าที่มาของปัญหามีได้เป็นเพียงประเด็นด้านการบริหารจัดการเทคนิคเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความซับซ้อนของการเมืองท้องถิ่นที่มีการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งได้สร้างผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการออกแบบนวัตกรรมและการออกแบบกลไกโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสะกิดที่เกี่ยวข้องกับมิติด้านเศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเข้ามาปรับใช้เพื่อกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจในทิศทางที่พึงประสงค์โดยไม่จำกัดเสรีภาพในการเลือก ผ่านการใช้จิตวิทยาและกลไกทางสังคมแทนการบังคับทางกฎหมาย ซึ่งเหมาะสมกับบริบทการปกครองท้องถิ่นที่ต้องการสร้างความร่วมมือจากประชาชนมากกว่าการใช้อำนาจเชิงบังคับ ดังปรากฏตัวอย่างจากกรณีของเทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบปัญหาการขาดความร่วมมือจากประชาชนในการชำระค่าน้ำประปา ส่งผลให้เทศบาลเผชิญกับปัญหาหนี้ค้างชำระสะสมเกิน 10 ปี จำนวนทั้งสิ้น 972,678 บาท (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567)

เหตุนี้ เทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้พัฒนาระบบชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ขึ้นมาเพื่อลดเงื่อนไขที่เป็นสภาพปัญหาดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพยายามที่จะประยุกต์ใช้แนวทางการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับบริบทสังคมดิจิทัล โดยเฉพาะการพัฒนานวัตกรรมบริการสาธารณะท้องถิ่นที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการท้องถิ่น (De Vries, Bekkers, & Tummers, 2015, p. 11) ลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ในการบริหารภาครัฐจากแนวคิดการจัดการแบบดั้งเดิมสู่การจัดการเชิงนวัตกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลเรื่องความเป็นกลาง โปร่งใส และสามารถ

ตรวจสอบได้ ทำให้นวัตกรรมที่ออกแบบขึ้นมามีส่วนสนับสนุนการปฏิรูปการเมืองการปกครองท้องถิ่นไปด้วยในตัว (พิรตกร แก้วลาย และ ขวัญ พงษ์หาญยุทธ, 2562, น. 5-6)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาในการศึกษาวิจัยนวัตกรรมท้องถิ่นผ่านระบบการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์เพื่อที่จะทดสอบว่า การใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสามารถเป็นกลไกสำคัญในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในท้องถิ่นได้หรือไม่ และนวัตกรรมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างไร อนึ่ง บทความวิจัยเรื่องนี้อยู่ภายใต้โครงการวิจัยย่อย 008 เรื่อง “เทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี: การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการอำนวยความสะดวกในการจ่ายค่าน้ำประปาผ่านระบบออนไลน์” ในชุดโครงการวิจัยเรื่อง “สนับสนุนท้องถิ่นวิจัยนวัตกรรมพร้อมสังเคราะห์บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย” แหล่งทุนจากหน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท.) สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ (สอวช.)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้นวัตกรรมดิจิทัลในการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้กรณีศึกษาระบบชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 7 ชุมชน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกองคลัง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระบบน้ำประปา (4 คน) และผู้แทนประชาชนผู้ใช้บริการ (3 คน) การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ครอบคลุมทั้งผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ใช้บริการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 3 วิธี คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแนวคำถามถึงโครงสร้าง การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมสภาเทศบาล การอบรมประชาชน และการจัดเก็บค่าน้ำประปาในพื้นที่ และการวิเคราะห์เอกสารทั้งเอกสารทางการและไม่เป็นทางการ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กรอบทฤษฎีความสัมพันธ์อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ (Scott, 1972)

ทฤษฎีอำนาจหลายมิติ (Lukes, 2007) และทฤษฎีการสะกิด (Raihani, 2013; Kuyer & Gordijn, 2023) เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจและประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ โดยใช้วิธีการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation)

การดำเนินการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชิตราชมงคล เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2567 ใบรับรองเลขที่ COA 007/2567

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในการจัดเก็บรายได้

การนำระบบการชำระค่าน้ำประปาออนไลน์มาใช้ในเทศบาลตำบลพรุพีได้สร้างการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในโครงสร้างอำนาจการจัดเก็บรายได้ โดยเฉพาะการเปลี่ยนจากระบบเก่าที่เจ้าหน้าที่เป็นตัวกลางสำคัญในการรับเงิน มาเป็นระบบตรงที่เงินเข้าบัญชีเทศบาลโดยตรงผ่านระบบธนาคาร การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถวิเคราะห์ได้ผ่านทฤษฎีความสัมพันธ์อุปถัมภ์-ลูกน้อง (patron-client relationship) ซึ่งจากข้อมูลพบว่าก่อนการใช้ระบบออนไลน์ การจัดเก็บโดยตรงที่เจ้าหน้าที่ออกไปรับเงินถึงบ้านมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 76.81 (483,116 บาท) สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของความสัมพันธ์อุปถัมภ์-ลูกน้องที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองท้องถิ่น โดยในบริบทนี้นักการเมืองท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ระดับสูงทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ (patron) ที่ให้การผ่อนผันการชำระเงิน การไม่บังคับใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด และการให้ความสะดวกพิเศษแก่ประชาชน ขณะที่ประชาชนผู้น้ำประปาในฐานะผู้รับอุปถัมภ์ (client) ตอบแทนด้วยการสนับสนุนทางการเมือง การไม่ประท้วงนโยบาย และการร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล

นอกจากนี้ บทบาทของเจ้าหน้าที่ที่ออกไปจัดเก็บเงินยังสะท้อนให้เห็นบทบาทหน้าที่การเป็น “นายหน้า (broker)” ตามที่ Scott อธิบายไว้ว่าเป็นตัวกลางในการจัดการแลกเปลี่ยนระหว่างสองฝ่ายที่ไม่ได้ติดต่อโดยตรง เจ้าหน้าที่เหล่านี้มีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องการผ่อนผันการติดตาม หรือการให้ความสะดวกแก่ประชาชนตามแนวทางที่ได้รับคำสั่งหรือตามความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของผู้บริหาร (Scott, 1972, p. 95) ซึ่งช่วยกำจัดบทบาทตัวกลางและสร้างความโปร่งใสได้ ประกอบกับการจัดเก็บโดยตรงที่มีสัดส่วนสูงยังสร้างโอกาสให้เกิดการใช้ดุลยพินิจส่วนตัว การสร้างความสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ความสัมพันธ์แบบนี้มีลักษณะที่ Scott เรียกว่า “การแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียม

(asymmetrical exchange)” ที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง แต่ทั้งสองฝ่ายต่างได้รับประโยชน์จากความสัมพันธ์นี้ (Scott, 1972, p. 92)

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีระบบออนไลน์เข้ามา แม้จะมีสัดส่วนผู้ใช้ระบบเพียงร้อยละ 3.23 ในช่วงเริ่มต้น แต่ได้สร้างช่องทางใหม่ที่ลดทอนระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิม อันเนื่องมาจากค่าบริการสาธารณะได้ไหลเข้าสู่บัญชีเทศบาลโดยตรงผ่าน QR Code และระบบธนาคาร ซึ่งลดโอกาสในการใช้ดุลยพินิจส่วนตัว ลดการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดเก็บรายได้ การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นการปรับเปลี่ยนจากระบบที่เน้นความสัมพันธ์ส่วนตัวไปสู่ระบบสถาบันที่เป็นกลางและโปร่งใส ตามที่ Scott มองว่าการเติบโตของสถาบันที่เข้มแข็งจะช่วยลดการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ได้ (Scott, 1972, p. 102)

4.2 การเสริมสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริต

ระบบการชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพีได้สร้างกลไกการสร้าง ความโปร่งใสและลดการทุจริตในหลายมิติที่สำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎี New Public Management (NPM) ที่เน้นการปฏิรูปภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใสมากขึ้น (Hood, 1991, p. 3) โดยเฉพาะการพัฒนากลไกการตรวจสอบที่ชัดเจนผ่านระบบดิจิทัลที่มีความโปร่งใสมากขึ้นดังปรากฏจากการใช้ระบบประปามงคลที่พัฒนา QR Code ขึ้นมาถือได้ว่าเป็นระบบที่ช่วยบันทึกข้อมูลการทำธุรกรรมทุกขั้นตอนตั้งแต่การจดมาตรน้ำ การคำนวณค่าธรรมเนียม ไปจนถึงการรับชำระเงิน โดยข้อมูลเหล่านี้ถูกจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ ซึ่งแตกต่างจากระบบเดิมที่อาศัยการบันทึกด้วยเอกสารและการจัดเก็บเงินสดที่อาจเกิดข้อผิดพลาดหรือการบิดเบือนข้อมูลได้ง่าย

นอกจากนี้ยังเป็นการลดโอกาสในการบิดเบือนข้อมูลการชำระเงินภายหลังการนำระบบออนไลน์มาใช้ ซึ่งสะท้อนถึงการลดความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่อาจนำไปสู่การทุจริตเพราะการขาดกลไกสถาบันที่เข้มแข็งในการคุ้มครอง (Scott, 1972, p. 93) ฉะนั้น ระบบออนไลน์จึงช่วยให้เงินไหลเข้าบัญชีของเทศบาลโดยตรงผ่านธนาคาร ทำให้ลดโอกาสในการสูญเสียชีวิตเงินหรือการปรับแต่งตัวเลขการชำระเงิน ซึ่งจากข้อมูลการวิจัยพบว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เทศบาลสามารถลดจำนวนหนี้ค้างชำระได้ถึง 412,704.55 บาท ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการมีระบบตรวจสอบที่เข้มงวดและลดช่องว่างในการรั่วไหลของรายได้

เหตุนี้ การสร้างหลักฐานการทำธุรกรรมที่ตรวจสอบได้จึงเป็นจุดแข็งที่สำคัญของระบบใหม่ โดยทุกการทำธุรกรรมผ่านระบบออนไลน์จะมีหมายเลขอ้างอิง (Reference Number) และ

ประหยัดเวลาที่แน่นอน ทำให้สามารถตรวจสอบรายละเอียดการชำระเงินแต่ละครั้งได้อย่างชัดเจน ประชาชนสามารถเก็บหลักฐานการชำระเงินในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ และเจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบสถานะการชำระเงินได้ทันที ซึ่งช่วยลดข้อพิพาทเรื่องการชำระเงินที่อาจเกิดขึ้น และที่สำคัญการมีระบบ Line OA ที่แสดงสถานะการชำระเงินด้วยระบบสี (เขียว เหลือง แดง) ยังช่วยสร้างความโปร่งใสในการติดตามหนี้สินของแต่ละครัวเรือน ระบบดิจิทัลนี้จึงช่วยสร้าง “Impersonal guarantees” ที่สามารถลดความจำเป็นในการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนบุคคลตามที่ Scott กล่าวไว้ว่าการมีกลไกสถาบันที่เข้มแข็งจะช่วยลดการพึ่งพาแบบอุปถัมภ์ได้ (Scott, 1972, p. 102) กระบวนการดังกล่าวส่งผลให้ตัวเลขการดำเนินงานของเทศบาลสามารถเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บค่าน้ำประปาจาก 1,397,826.50 บาทในปี พ.ศ. 2566 เป็น 1,487,325.00 บาท ในปี พ.ศ. 2567 คิดเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40 พร้อมกับการลดหนี้ค้างชำระอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการเงินของท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปภาครัฐสมัยใหม่ที่เน้นความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อประชาชน (Hood, 1991, p. 15)

4.3 การลดระบบอุปถัมภ์และความสัมพันธ์แบบส่วนตัว

การพัฒนากระบวนการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพี สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (patron-client relations) ไปสู่ระบบเชิงสถาบันที่มีมาตรฐานและโปร่งใส เพราะระบบเดิมที่เจ้าหน้าที่ต้องลงพื้นที่จัดเก็บค่าธรรมเนียมแบบตัวต่อตัวได้สร้างโอกาสให้เกิดความสัมพันธ์ส่วนบุคคลและการใช้ดุลยพินิจแบบเฉพาะหน้าในการผ่อนผันหนี้หรือให้ความสะดวกเป็นกรณีพิเศษแก่ผู้ใช้น้ำบางราย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ (patron) และผู้รับการอุปถัมภ์ (client) (Scott, 1972, pp. 92-94) โดยเฉพาะการที่เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ผ่านเครือข่ายนายกเทศมนตรีได้ทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ในระดับท้องถิ่น โดยสามารถให้การผ่อนผันหนี้หรือให้ความช่วยเหลือต่างๆ แก่ผู้ใช้น้ำที่เป็นลูกหนี้ของตน

ฉะนั้น การนำระบบออนไลน์มาใช้แทนได้สร้างการเปลี่ยนแปลงหลายประการ กล่าวคือ ทำให้ความสัมพันธ์เปลี่ยนจากแบบ multiplex ที่ครอบคลุมหลายมิติและสามารถนำมาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ มาสู่ simplex ที่มุ่งเน้นเฉพาะการชำระค่าน้ำประปาเท่านั้น และที่สำคัญความสัมพันธ์ได้เปลี่ยนจากลักษณะส่วนบุคคล หรือแบบตัวต่อตัวมาสู่ระบบที่ไม่เป็นส่วนตัว (impersonal) (Emerson, 1962, p. 32) ที่ช่วยลดโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ส่วนบุคคล

และการใช้ดุลยพินิจแบบเฉพาะหน้า รวมทั้งระบบใหม่ยังเน้นความสัมพันธ์เชิงเครื่องมือมากกว่าความสัมพันธ์เชิงอารมณ์ความรู้สึก (Scott, 1972, p. 99) ทำให้ระบบที่ถูกพัฒนาได้สร้างพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่นน้อยลง ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ ดังปรากฏจากหลักฐานการจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น 89,498.50 บาท (จาก 1,397,826.50 บาท เป็น 1,487,325.00 บาท) และหนี้ค้างชำระลดลง 412,704.55 บาท (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพและความเป็นธรรมที่เพิ่มขึ้นของระบบใหม่ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่นทั้งหมด เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังคงต้องการความยืดหยุ่นในการปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความท้าทายในช่วงเริ่มต้น แต่จำนวนผู้ใช้ระบบออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 25 ราย (ร้อยละ 1.98) เป็น 81 ราย (ร้อยละ 6.45) ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการปรับตัว และการยอมรับระบบใหม่ของประชาชน (Scott, 1972, p. 107) ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการผ่านช่องทางดิจิทัลที่หลากหลายและสะดวกมากขึ้น

4.4 การเสริมสร้างบทบาทของกฎหมายและระเบียบ

เทศบาลตำบลพรุพีได้ปรับเปลี่ยนจากการใช้อำนาจแบบการบังคับ (coercive power) ที่เน้นการลงโทษหรือบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มาเป็นการใช้อำนาจเชิงจิตวิทยา (psychological power) ผ่านการสร้างระบบที่ทำให้ประชาชนรับรู้และเปรียบเทียบสถานะของตนเองกับผู้อื่นในชุมชน กระบวนการดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดจากการพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Emerson, 1962, pp. 32-33) ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณต่อผู้ให้บริการ กระทั่งทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบโดยสมัครใจมากกว่าการกระทำภายใต้ความกดดัน ผ่านกลไกการกำหนดสี่แต่ละครัวเรือน (สี่เขียว สำหรับผู้จ่ายค่าธรรมเนียมปกติ สี่เหลือง สำหรับผู้มีหนี้ค้าง 1-3 เดือน และสี่แดง สำหรับผู้มีหนี้ค้างเกินกว่า 3 เดือน) ถือเป็นกระบวนการสร้างความยินยอม โดยไม่ต้องใช้การบังคับอย่างตรงไปตรงมา (Lukes, 2007, pp. 60-61) ระบบดังกล่าวทำให้เกิดการจัดกลุ่มทางสังคมที่กระตุ้นให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการรักษาหรือยกระดับสถานะของตนเองในสายตาของชุมชน ซึ่งเป็นการใช้ Nudge Theory ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ลักษณะดังกล่าว สะท้อนการใช้กลยุทธ์กดดันทางสังคม (Social Pressure) ในการสร้างวินัยการชำระเงิน ทำให้เกิดความสัมพันธ์แบบให้และรับระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับประชาชนแผนที่ดังกล่าวจึงทำหน้าที่เป็นกลไกในการสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวมที่ทำให้ประชาชนทุก

คนสามารถตรวจสอบและเปรียบเทียบการปฏิบัติของตนเองกับเพื่อนบ้านได้ ส่งผลให้เกิดแรงกดดันเชิงบวกในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และที่สำคัญการมีระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติที่ทำงานตลอด 24 ชั่วโมง ยังช่วยลดช่องว่างในการติดตามหนี้และสร้างความสม่ำเสมอในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากทุกครัวเรือนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (Lukes, 2007, p. 60) อันช่วยสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมให้ประชาชนมีวินัยได้

4.5 ผลกระทบต่อการลดลูกหนี้ค้างชำระ

ระบบการชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพีได้แสดงผลกระทบเชิงบวกต่อการลดลูกหนี้ค้างชำระอย่างชัดเจน โดยเมื่อพิจารณาจากข้อมูลเปรียบเทียบรายได้ระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 และ 2567 พบว่าเทศบาลสามารถจัดเก็บรายได้เพิ่มขึ้น 89,498.50 บาท คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 6.40 ขณะเดียวกันจำนวนหนี้ค้างชำระในภาพรวมลดลงถึง 412,704.55 บาท หรือลดลงร้อยละ 42.43 (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) ผลลัพธ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบนวัตกรรมที่ไม่เพียงช่วยเพิ่มรายได้ แต่ยังช่วยปรับปรุงการบริหารหนี้ของเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญ สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ-การพึ่งพิงที่สามารถปรับสมดุลได้ผ่านการสร้างทางเลือกใหม่ให้กับฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่า (Emerson, 1962, pp. 31-32) ซึ่งทำให้เห็นว่าระบบออนไลน์ช่วยลดอุปสรรคในการชำระเงินและเพิ่มความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อติดตามผลในระยะเวลา 8 เดือน (กรกฎาคม 2567 - กุมภาพันธ์ 2568) แสดงให้เห็นแนวโน้มการลดลงของผู้ค้างชำระอย่างต่อเนื่อง จากเดือนพฤศจิกายนที่มีผู้ค้างชำระ 360 ราย (ร้อยละ 28.54) ลดลงเหลือ 286 ราย (ร้อยละ 22.76) ในเดือนกุมภาพันธ์ คิดเป็นการลดลงร้อยละ 20.6 ซึ่งมูลค่าหนี้ค้างชำระลดลงจาก 38,788 บาท เป็น 27,537 บาท หรือลดลงร้อยละ 29 (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) ความสำเร็จนี้เกิดจากกลไกการทำงานที่บูรณาการระหว่างระบบออนไลน์และมาตรการติดตามทวงถามแบบดั้งเดิม ซึ่งทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์เมื่อทั้งสองฝ่ายได้รับประโยชน์จากการแลกเปลี่ยน โดยนักการเมืองท้องถิ่นในฐานะผู้อุปถัมภ์ให้การผ่อนผันและความสะดวกพิเศษ ขณะที่ประชาชนในฐานะผู้รับอุปถัมภ์ตอบสนองด้วยการสนับสนุนทางการเมืองและความร่วมมือ (Scott, 1972, pp. 92-94) และที่สำคัญประสิทธิภาพของระบบออนไลน์ยังสะท้อนผ่านการเพิ่มขึ้นของผู้ใช้บริการจาก 25 ราย (ร้อยละ 1.98) ในเดือนกรกฎาคม เป็น 81 ราย (ร้อยละ 6.45) ในเดือนกุมภาพันธ์ แสดงให้เห็นถึงการยอมรับเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นกว่า 3 เท่าในระยะเวลาเพียง 8 เดือน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การเปลี่ยนแปลงจากระบบอุปถัมภ์สู่ระบบสถาบัน

การพัฒนาการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพิสสะทอนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านที่สำคัญจากระบบอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมไปสู่ระบบสถาบันสมัยใหม่ ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการปรับเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนในท้องถิ่น การวิจัยครั้งนี้เผยให้เห็นการลดลงของการจัดเก็บรายได้โดยตรงจากร้อยละ 76.81 เหลือร้อยละ 65.36 ซึ่งแม้จะเป็นการลดลงเพียงร้อยละ 11.45 แต่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญในลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนถึงการลดลงของการพึ่งพาความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เคยเป็นจุดแข็งของระบบอุปถัมภ์ในบริบทท้องถิ่นไทย ไปสู่ระบบการให้บริการที่เป็นมาตรฐาน โปร่งใส และสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การลดลงเพียงร้อยละ 11.45 ในช่วงเวลาหนึ่งปีแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมที่เป็นไปอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแพร่กระจายของนวัตกรรมที่อธิบายว่าการยอมรับเทคโนโลยีใหม่ในสังคมมักเป็นกระบวนการที่ช้าและต้องผ่านขั้นตอนต่างๆ การที่ประชาชนส่วนหนึ่งยังคงเลือกใช้บริการแบบเดิม แม้จะมีระบบออนไลน์แล้วก็ตาม แสดงให้เห็นถึงความต้านทานการเปลี่ยนแปลง และความจำเป็นในการสร้างความคุ้นเคยและความเชื่อมั่นในระบบใหม่ ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับงานศึกษาของ เบญจรัตน์ ภาคภูมิเจริญสุข และคณะที่พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงรายมีการใช้งานระบบท้องถิ่นดิจิทัลเพียงร้อยละ 2.08 เมื่อเทียบกับจำนวนองค์กรทั้งหมด 144 แห่ง (เบญจรัตน์ ภาคภูมิเจริญสุข, นวลนา จุลสุทธิ, ทับทิม สุขพิน, และ ประยูร อิมิวัตร์, 2567, น. 153) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงกระบวนการเปลี่ยนผ่านจากระบบการบริหารแบบดั้งเดิมไปสู่ระบบดิจิทัลที่ค่อนข้างช้าเช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงที่ช้านี้ไม่ได้เป็นข้อบกพร่องของระบบ แต่สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการให้บริการในสังคมไทยที่มีรากฐานจากระบบความสัมพันธ์ส่วนตัวมาอย่างยาวนาน ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านจึงต้องการกระบวนการปรับตัวทั้งของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของเทคโนโลยีกับการรักษาคุณค่าของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งอาจทำได้ผ่านการออกแบบระบบที่เน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างกัน โดยสร้างระบบที่สามารถให้บริการได้แบบครบวงจร (Dunleavy, Margetts, Bastow, & Tinkler, 2006, p. 484) รวมถึงการสร้างการเข้าใจและการยอมรับในคุณค่าใหม่ของระบบดิจิทัลจะนำมาสู่การพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

5.2 ความเหลื่อมล้ำดิจิทัลและการแบ่งชั้นทางสังคมรูปแบบใหม่ในท้องถิ่น

การพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลในระดับท้องถิ่นได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ แต่ในขณะเดียวกันก็อาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำรูปแบบใหม่ดังปรากฏจากการศึกษาระบบชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพีที่เผยให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่มีความซับซ้อนมากกว่าการแบ่งแยกแบบดั้งเดิมระหว่างผู้ที่มี และผู้ที่ไม่มีเทคโนโลยี ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชาชนร้อยละ 69.7 เป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีแอปพลิเคชันธนาคารหรือไม่สามารถใช้ระบบชำระเงินออนไลน์ได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของกลุ่ม “ผู้เสียเปรียบดิจิทัล” ที่อาจกลายเป็นการแบ่งชั้นทางสังคมรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงระดับแรกของความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงเทคโนโลยี แต่ยังแสดงให้เห็นถึงระดับที่สองของความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับทักษะ แรงจูงใจ และวัตถุประสงค์ในการใช้งาน และขยายไปสู่ระดับที่สามของความเหลื่อมล้ำดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ได้รับจากการใช้อินเทอร์เน็ต (Ragnedda, 2019, p. 34-35) ความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำดังกล่าวทำให้กลุ่มผู้เสียเปรียบดิจิทัลไม่เพียงแต่ขาดการเข้าถึงเทคโนโลยี แต่ยังต้องแบกรับต้นทุนที่สูงกว่าในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน ผลกระทบนี้นำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์ที่ขัดแย้งกัน เมื่อประชาชนร้อยละ 56.02 แสดงความต้องการใช้บริการออนไลน์ แต่เมื่อมีระบบจริงแล้วกลับใช้งานเพียงร้อยละ 6.45 เท่านั้น (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างที่สำคัญระหว่างความต้องการที่แสดงออกกับความสามารถในการเข้าถึงจริง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของความเหลื่อมล้ำดิจิทัลในบริบทสังคมไทย

ยิ่งไปกว่านั้น การออกแบบนวัตกรรมที่มุ่งเน้นประสิทธิภาพโดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของกลุ่มผู้ใช้งานที่แตกต่างกัน อาจเป็นการบังคับทางอ้อมให้ประชาชนปรับตัวตามเทคโนโลยีแทนที่เทคโนโลยีจะปรับตัวตามความต้องการและศักยภาพของผู้ใช้งาน ซึ่งขัดแย้งกับหลักการ Digital Era Governance ที่เน้นการออกแบบบริการที่เน้นผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง (user-centric design) และการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ (Dunleavy, Margetts, Bastow, & Tinkler, 2006, p. 484) ในลักษณะเดียวกัน การใช้ระบบสีในการจำแนกสถานะการชำระเงิน (เขียว-เหลือง-แดง) แม้จะมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นพฤติกรรม แต่อาจสร้างความอับอายทางสังคม (Social shaming) ที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีของผู้ที่ประสบปัญหาทางการเงิน

โดยเฉพาะในสังคมชนบทที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้น การแสดงสถานะดังกล่าวต่อหน้าสาธารณชนอาจเป็นการเพิ่มภาระทางจิตใจแก่ผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก

ถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในเชิงตัวเลข โดยสามารถเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บได้ร้อยละ 6.40 และลดหนี้ค้างชำระได้ร้อยละ 42.43 (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) แต่การประเมินความสำเร็จดังกล่าวอาจมองข้ามผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น การที่ผู้สูงอายุจำนวนมากยังคงต้องพึ่งพาการบริการแบบเดิม (การจัดเก็บโดยตรงยังคงอยู่ที่ร้อยละ 66-67) แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการรักษาระบบคู่ขนาน ซึ่งอาจเพิ่มต้นทุนการดำเนินงานของหน่วยงาน ขณะที่อีกด้านหนึ่งการลดลงของจำนวนผู้ค้างชำระอาจไม่ได้เกิดจากประสิทธิภาพของระบบออนไลน์เพียงอย่างเดียว หากแต่อาจเป็นผลจากมาตรการต่างๆ ที่ใช้ควบคู่กัน รวมถึงการใช้แรงกดดันทางสังคมผ่านการแสดงสถานะสาธารณะที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ในชุมชน เหตุนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีการออกแบบที่เน้นการออกแบบเพื่อทุกคน และการพัฒนาขีดความสามารถดิจิทัลของประชาชนอย่างทั่วถึง

5.3 ประสิทธิภาพ และความชอบธรรมกับคุณภาพใหม่ของการปกครองท้องถิ่น

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในเชิงประสิทธิภาพของการพัฒนานวัตกรรมการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพี โดยสามารถเพิ่มรายได้จาก 1,397,826.50 บาท เป็น 1,487,325.00 บาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.40) และลดหนี้ค้างชำระจาก 972,544.61 บาท เหลือ 559,840.06 บาท (ลดลงร้อยละ 42.43) (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการรายได้ของหน่วยงานท้องถิ่น ซึ่งแม้จะประสบความสำเร็จในเชิงตัวเลข แต่การศึกษานี้ก็เผยให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญในมิติของความชอบธรรมเมื่อพิจารณาจากอัตราการใช้ระบบออนไลน์ที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.98 ในเดือนแรกเป็นเพียงร้อยละ 6.45 ในเดือนสุดท้าย ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงพึ่งพาระบบการจัดเก็บแบบดั้งเดิมถึงร้อยละ 66.19 (เทศบาลตำบลพรุพี, 2567) การแยกส่วนนี้เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางอายุ ทักษะดิจิทัล และรูปแบบการใช้ชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดคำถามสำคัญเกี่ยวกับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณะ

นอกจากนี้ การใช้กลไกทฤษฎีผลักดัน (Nudge theory) ผ่านระบบการจัดกลุ่มสีแดงแสดงสถานะการชำระเงิน แม้จะมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นพฤติกรรม แต่ก็เป็นการใช้แรงกดดันทางสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวและศักดิ์ศรีของประชาชน การนำเสนอข้อมูลการชำระเงินต่อสาธารณะในลักษณะนี้อาจสร้างความรู้สึกถูกตีตราอีกด้วยทั้งทางสังคม และการละเมิด

สิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียค่าบริการ (Kuyer & Gordijn, 2023, p. 218) นอกจากนี้ การใช้กลไกการผลักดัน (Nudge) ที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ร่วมโดยที่บุคคลที่ถูกผลักดัน (Nudge) อาจต้องแบกรับต้นทุนแต่ไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงถือเป็นข้อกังขาทางศีลธรรม (Morally dubious) ที่สำคัญ ซึ่งควรใช้ด้วยความระมัดระวัง (Raihani, 2013, p.3) โดยเฉพาะในบริบทของการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่นที่มีการใช้แรงกดดันทางสังคมผ่านการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะอาจเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคมได้

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาระบบไฮบริด (hybrid system) ที่รวมทั้งช่องทางเดิมและใหม่เข้าด้วยกันกลับเป็นทางออกที่เหมาะสมสำหรับบริบทของท้องถิ่นไทย โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีความหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ การรักษาช่องทางการจัดเก็บแบบเดิมควบคู่ไปกับการส่งเสริมช่องทางออนไลน์ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนผ่านที่ค่อยเป็นค่อยไป และสร้างโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนโยบายสาธารณะเชิงพฤติกรรมแบบล้ำหน้า (Advanced Behavioural Public Policy) ที่เน้นการบูรณาการข้อมูลเชิงลึกด้านพฤติกรรม โดยยึดหลักการที่ว่า การแก้ไขปัญหเชิงพฤติกรรมควรเป็นความพยายามร่วมกันระหว่างรัฐ ประชาชน และชุมชน (Ewert, 2019, p. 19) ฉะนั้น การพัฒนานวัตกรรมการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรมุ่งเน้นเพียงประสิทธิภาพเชิงตัวเลขเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงมิติของความเป็นธรรม ความชอบธรรม และการเคารพสิทธิของประชาชนทุกกลุ่มด้วย อันนำมาซึ่งระบบบริการสาธารณะที่มีทั้งประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับจากประชาชน

5.4 นวัตกรรมการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์กับนัยความสัมพันธ์ทางอำนาจของการปกครองท้องถิ่นในอนาคต

นวัตกรรมการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์ของเทศบาลตำบลพรุพีเป็นมากกว่าการปรับปรุงเทคนิคการจัดเก็บรายได้ เนื่องจากเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ลึกซึ้งของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างรัฐกับประชาชนในระดับท้องถิ่น การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลการใช้น้ำ ตรวจสอบสถานะการชำระเงิน และดำเนินการชำระค่าบริการได้ด้วยตนเองตลอด 24 ชั่วโมง แสดงให้เห็นถึงการกระจายอำนาจจากเจ้าหน้าที่รัฐไปสู่ประชาชน ซึ่งเปลี่ยนจากรูปแบบรอรับบริการเป็นการสร้างบริการเอง โดยประชาชนไม่ต้องพึ่งพาตารางเวลาหรือความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงบริการสาธารณะอีกต่อไป และที่สำคัญยังมีการใช้ระบบ Line Official Account เป็นช่องทางการสื่อสารสองทางที่เปิดพื้นที่ใหม่สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่ง

ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น รายงานปัญหา และติดตามการดำเนินงานของเทศบาลได้โดยตรงและทันทีมากขึ้น ผลการศึกษานี้สะท้อนถึงการเปลี่ยนจากโมเดล “รัฐเป็นผู้ให้ ประชาชนเป็นผู้รับ” ไปสู่ “รัฐและประชาชนเป็นพันธมิตรในการสร้างบริการ” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Collaborative Governance (Ansell & Gash, 2008, pp. 544) ที่เน้นการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ขณะเดียวกันการนำเสนอข้อมูลการชำระค่าน้ำประปาในรูปแบบแผนที่สีที่แยกตามสถานะการชำระเงิน ได้สร้างกลไกความโปร่งใสแบบใหม่ที่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเปิดเผยข้อมูลเปรียบเทียบนี้ไม่เพียงสร้างแรงกดดันทางสังคมให้ประชาชนชำระค่าบริการตรงเวลา แต่ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของข้อมูลเปิดในการสร้างพลังการตรวจสอบ ซึ่งกลไกเหล่านี้มีนัยสำคัญต่ออนาคตการปกครองท้องถิ่นหลายมิติ โดยเฉพาะเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพกว่าการใช้มาตรการบังคับ

นอกจากนี้ระบบออนไลน์ยังช่วยลดภาระงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บโดยตรง โดยสัดส่วนการจัดเก็บโดยตรงลดลงจากร้อยละ 76.81 เป็นร้อยละ 65.36 ในขณะที่การชำระออนไลน์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0 เป็นร้อยละ 3.23 (เทศบาลตำบลพรุพิ, 2567) การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ได้หมายถึงการลดขนาดแรงงาน แต่เป็นการปรับบทบาทของเจ้าหน้าที่จาก “ผู้จัดเก็บ” เป็น “ผู้อำนวยความสะดวกและให้คำปรึกษา” ซึ่งต้องการทักษะใหม่ในการให้บริการและการใช้เทคโนโลยี เหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรให้สามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่ผสมผสานระหว่างการให้บริการแบบดิจิทัลและแบบเผชิญหน้า และต้องสร้างระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะการตอบสนองต่อประชาชนในช่วงนอกเวลาทำการปกติ ขณะเดียวกันแม้ว่าระบบออนไลน์จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่การที่ผู้ใช้ระบบยังคงเป็นสัดส่วนน้อยและการที่มีจำนวนผู้สูงอายุถึงร้อยละ 69.7 ไม่สามารถใช้ระบบออนไลน์ได้ สะท้อนถึงความท้าทายในการรักษาสมดุลอำนาจระหว่างกลุ่มประชากรที่มีความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีแตกต่างกัน หากไม่มีการจัดการที่เหมาะสม อาจเกิดการแบ่งชั้นทางดิจิทัลที่กลุ่มผู้ใช้เทคโนโลยีได้จะได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วกว่า ขณะที่กลุ่มที่ไม่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ อาจถูกทอดทิ้ง

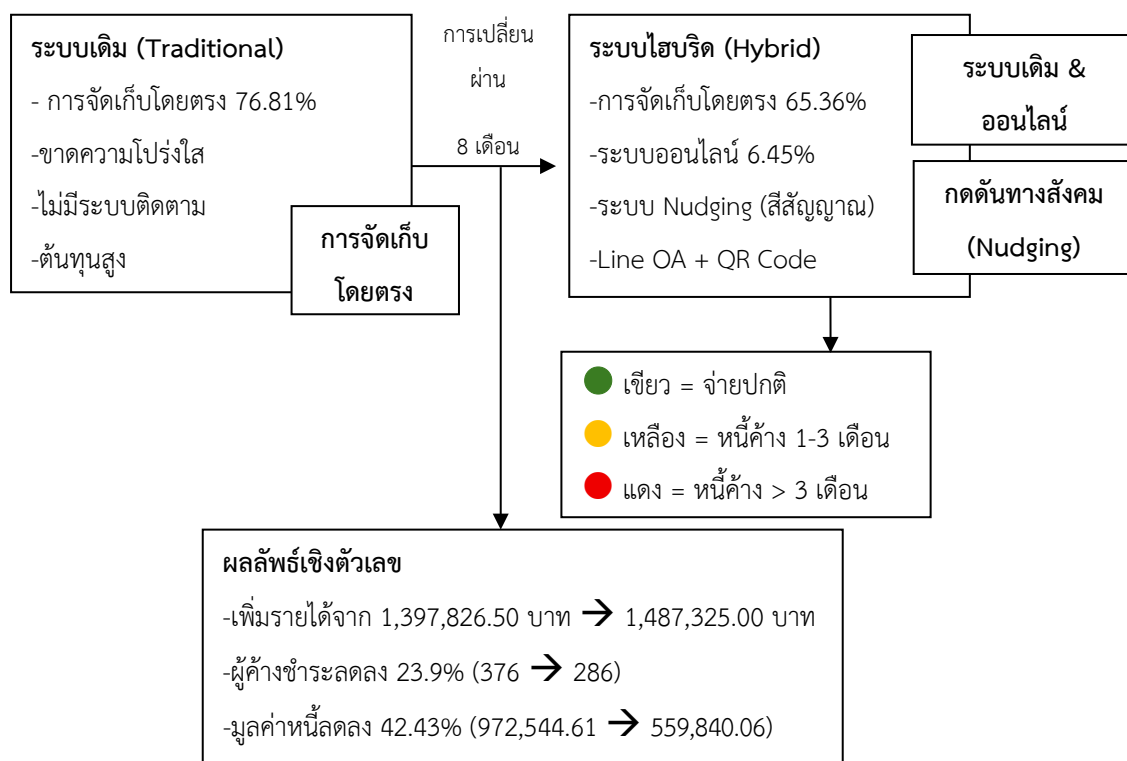
ปรากฏการณ์นี้จึงต้องการการออกแบบนโยบายที่คำนึงถึงหลักการ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องพัฒนากลไกการสนับสนุนที่หลากหลาย เช่น การฝึกอบรมการใช้เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุ การจัดตั้งจุดบริการช่วยเหลือในชุมชน หรือการใช้ “Digital Ambassador” ที่เป็นคนในชุมชนเองในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความ

ช่วยเหลือ การเปลี่ยนแปลงจากระบบที่เจ้าหน้าที่เป็นผู้ควบคุมการเข้าถึงบริการไปสู่ระบบที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้ด้วยตนเอง ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของอำนาจรัฐคือ บทบาทของเจ้าหน้าที่ต้องถิ่นเปลี่ยนจาก “ผู้ให้บริการ” มาเป็น “ผู้อำนวยความสะดวก” และ “ผู้เชื่อมโยง” ระหว่างประชาชนกับระบบบริการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลแบบใหม่ที่เน้นการเป็น “เครือข่าย” มากกว่าการเป็น “ลำดับชั้น” การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงส่งผลต่อความสำเร็จของนวัตกรรมการจัดเก็บค่าน้ำประปาออนไลน์ในฐานะเป็นจุดตั้งต้นของการพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลท้องถิ่นที่ครอบคลุมบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลพรุพีซึ่งเป็นพื้นที่ชนบท

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1. โมเดลระบบไฮบริดสำหรับการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น

การวิจัยนี้สร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “การพัฒนาระบบการจัดเก็บรายได้แบบไฮบริด (Hybrid Revenue Collection System)” ที่ผสมผสานระหว่างระบบดั้งเดิมและเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยระบบนี้ประกอบด้วยการจัดเก็บโดยตรงร่วมกับระบบออนไลน์ผ่าน QR Code, Line Official Account, และกลไก Psycho-Spatial Nudging ที่ใช้สัญญาณบนแผนที่ชุมชนเพื่อสร้างแรงกดดันทางสังคมในเชิงบวก ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าระบบไฮบริดสามารถเพิ่มรายได้ได้ร้อยละ 6.40 และลดหนี้ค้างชำระได้ร้อยละ 42.43 ภายในระยะเวลา 8 เดือน ขณะเดียวกันก็ช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำดิจิทัลโดยการรักษาระบบชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้บริการที่แตกต่างกัน ทั้งผู้สูงอายุที่ต้องการบริการแบบดั้งเดิมและกลุ่มวัยทำงานที่พร้อมใช้เทคโนโลยี องค์ความรู้นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในการออกแบบระบบบริการสาธารณะที่สร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบดิจิทัลแบบไฮบริดที่รวมช่องทางเดิมและใหม่เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่านที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม พร้อมจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถดิจิทัลของประชาชน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และกลุ่มเสียเปรียบ รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัล และกำหนดมาตรฐานการใช้ระบบ Nudge ในการบริหารจัดการสาธารณะที่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและจริยธรรม

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

เทศบาลควรจัดตั้งโครงการ “Digital Ambassador” โดยฝึกอบรมคนในชุมชนให้เป็นผู้ช่วยเหลือการใช้เทคโนโลยี และพัฒนาจุดบริการช่วยเหลือในแต่ละหมู่บ้าน ปรับปรุงระบบการแสดงผลสถานะการชำระเงินให้มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น เช่น การแสดงเฉพาะในระบบออนไลน์ แทนการติดป้ายสาธารณะ พัฒนาระบบแจ้งเตือนที่หลากหลายผ่าน SMS Line และการใช้โทรศัพท์ รวมถึงการขยายระบบไปสู่การชำระค่าบริการอื่นๆ เช่น ค่าขยะ ค่าภาษี เพื่อเพิ่มความคุ้มค่าและสะดวกสำหรับประชาชน

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการใช้ระบบ Nudge ต่อสุขภาพจิตและความสัมพันธ์ในชุมชน เปรียบเทียบประสิทธิผลของนวัตกรรมดิจิทัลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างๆ (เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล) และในบริบทภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ของการพัฒนาระบบดิจิทัลเปรียบเทียบกับระบบดั้งเดิม ศึกษาแนวทางการขยายผลไปสู่การพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลท้องถิ่นที่ครอบคลุมบริการสาธารณะทุกด้าน และวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลในการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ

เอกสารอ้างอิง

- เทศบาลตำบลพรุพี. (2567). รายงานผลการดำเนินงานระบบการชำระค่าน้ำประปาออนไลน์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เทศบาลตำบลพรุพี จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- พิตร แก้วลาย, และ ขวัญ พงษ์หาญยุทธ. (2562). *Design Thinking กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, 17 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 48-66.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2511. (2511, 21 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 85 ตอนที่ 46 หน้า 266-270.
- เบญจรัตน์ ภาคภูมิเจริญสุข, นวชนภา จุลสุทธิ, ทับทิม สุขพิน, และ ประยูร อิมิวัตร์. (2567). ระบบท้องถิ่นดิจิทัลภายใต้แนวคิดการส่งเสริมเมืองอัจฉริยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงราย. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 6(2), 145-156.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2565). *อุปถัมภ์ใคร: การเลือกตั้งไทยกับประชาธิปไตยก้าวหน้าถอยหลัง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- Ansell, C., & Gash, A. (2008). Collaborative governance in theory and practice. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 18(4), 543-571.

- De Vries, H. A., Bekkers, V. J. J. M., & Tummers, L. G. (2015). Innovation in the public sector: A systematic review and future research agenda. *Public Administration*, 94(1), 146-166.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New public management is dead: Long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467-494.
- Emerson, R. M. (1962). Power-dependence relations. *American Sociological Review*, 27(1), 31-41.
- Ewert, B. (2019). Moving beyond the obsession with nudging individual behaviour: Towards a broader understanding of Behavioural Public Policy. *Public Policy and Administration*, 35(1), 1-24.
- Hood, C. (1991). A public management for all seasons?. *Public Administration*, 69(1), 3-19.
- Kuyer, P., & Gordijn, B. (2023). Nudge in perspective: A systematic literature review on the ethical issues with nudging. *Rationality and Society*, 35(2), 191-230.
- Lukes, S. (2007). Power. *Contexts*, 6(3), 59-61.
- Ragnedda, M. (2019). Conceptualising the digital divide. In B. Mutsvairo & M. Ragnedda (Eds.), *Mapping digital divide in Africa: A mediated analysis* (pp. 27-43). Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Raihani, N. J. (2013). Nudge politics: efficacy and ethics. *Frontiers in Psychology*, 4, 1-3.
- Scott, J. C. (1972). Patron-client politics and political change in Southeast Asia. *American Political Science Review*, 66(1), 91-113.

การศึกษาแรงจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ
และพนักงานราชการ กรณี สำนักงานเลขาธิการกรม
กรมโยธาธิการและผังเมือง *

A Study of Motivation to Increase the Efficiency of Civil
Servants and Government Employees in the Case of the
Office of the Secretary, Department of Public Works and
Town & Country Planning

ศิริวรรณ แจ่มใจดี และ ณัฏพล นิลนพคุณ

Siriwan Jangjaidee and Natchapon Nilnopkhun

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Postgraduate School, Southeast Asia University

Corresponding Author, E-mail: siriwan.jjd@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ
พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับ
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม
กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเสนอแนวทางใน
การเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการ
กรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ทำการเก็บรวบรวมด้วยแบบสอบถามจากข้าราชการ พนักงาน
ราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 87 คน สถิติที่ใช้ในการ

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 2 ธันวาคม 2567; แก้ไขบทความ: 1 มีนาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 10 มีนาคม 2568

วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีของ LSD

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการทดสอบสมมติฐาน พบว่าข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีฝ่ายงานที่สังกัด และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ข้าราชการ พนักงานราชการที่มีเพศ อายุ สถานภาพการทำงาน และรายได้ที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องลดความเหลื่อมล้ำของแรงจูงใจในด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และด้านลักษณะงานที่ทำ ซึ่งมีความแตกต่างกันในพนักงานที่สังกัดฝ่ายงาน และมีระยะเวลาทำงานที่ต่างกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาและปรับปรุงเพื่อลดช่องว่างดังกล่าว อันจะเป็นการยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรในภาพรวมให้สูงขึ้น

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน; สำนักงานเลขานุการกรม; กรมโยธาธิการและผังเมือง

Abstract

This research aims 1) to study the motivation of civil servants and government employees in the Office of the Secretary, Department of Public Works and Town & Country Planning, 2) to compare the levels of motivation of civil servants and government employees in the Office of the Secretary, Department of Public Works and Town & Country Planning, classified according to personal basic factors, and 3) to propose guidelines for enhancing the motivation of civil

servants and government employees in the Office of the Secretary, Department of Public Works and Town & Country Planning. The data were collected using a questionnaire from 87 civil servants and government employees in the Office of the Secretary of the Department of Public Works and Town & Country Planning. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics used t-test and one-way analysis of variance. If differences were found, pairwise comparisons were made using the LSD method.

The research results found that the motivation to work of civil servants and government employees in the Office of the Secretary of the Department of Public Works and Town & Country Planning was at a high level overall. In terms of hypothesis testing, it was found that civil servants and government employees in the Office of the Secretary of the Department of Public Works and Town & Country Planning who had different departments and working periods had different motivation to work, while civil servants and government employees who had different genders, ages, working statuses, and incomes had no different motivation to work. Therefore, Executives need to reduce the inequality of motivation in terms of relationships with supervisors, relationships with coworkers, work environment, career advancement, and the nature of the work done, which are different for employees who belong to different departments and have different working periods. Therefore, it is important for executives to develop and improve to reduce the gap, which will raise the efficiency of employees' work in the organization as a whole.

Keywords: motivation for work; motivational factors; Department of Public Works and Town & Country Planning

1. บทนำ

แรงจูงใจในการทำงานถือเป็นตัวเร่งสำคัญสำหรับความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากช่วยส่งเสริมให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร นายจ้างจึงต้องพึงพาทรัพยากรมนุษย์หรือผลการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กร อย่างไรก็ตาม พนักงานที่ขาดแรงจูงใจในการทำงานถึงแม้จะมีทักษะก็ไม่สามารถทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ (Wiley, 1997) ดังนั้นนายจ้างจึงต้องการให้พนักงานทำงานโดยมีแรงจูงใจเป็นตัวขับเคลื่อน ไม่ใช่มาเพียงเพื่อทำงานในแต่ละวัน (Mamun & Knan, 2020) นอกจากนี้แรงจูงใจในการทำงาน ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในจิตวิทยาองค์กร เนื่องจากช่วยอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมส่วนบุคคลในองค์กร ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมแรงจูงใจในการทำงานจึงสามารถสนับสนุนการรองรับทางทฤษฎีเกี่ยวกับรากฐานของสภาพส่วนบุคคลและสภาพสังคมในทางปฏิบัติที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความเป็นอยู่ที่ดีของแต่ละบุคคล (Ryan & Deci, 2000)

ความพยายามในการตรวจสอบแรงจูงใจในการทำงาน ตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา ได้มีความพยายามศึกษาความพึงพอใจในงานเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานเพิ่มมากขึ้น แต่ก็ยังมีความคลุมเครือว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ทำให้คนพอใจกับงาน จนกระทั่งปี ค.ศ. 1959 เฮิร์ชเบิร์ก และเพื่อน ๆ ดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างละเอียด จนทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการทำงานของพนักงานที่ และผลกระทบในระยะสั้น หรือระยะยาว จนเป็นทฤษฎีแรงจูงใจ 2 ปัจจัย (Two-Factor Theory) ของ เฮิร์ชเบิร์ก ที่มีการใช้ศึกษาวิจัยอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องในการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน เน้นความพึงพอใจของพนักงานเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ โดยได้เสนอแนวทางในการสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจของพนักงาน โดยแบ่งปัจจัยที่มีผลต่อความรู้สึกของพนักงานออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) และ ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) เฮิร์ชเบิร์ก พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความพึงพอใจนั้นแตกต่างจากปัจจัยที่นำไปสู่ความไม่พึงพอใจอย่างมาก ปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจงานนั้นจะเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ลักษณะงานที่ทำให้ความรับผิดชอบ ส่วนปัจจัยที่นำไปสู่ความไม่พึงพอใจนั้นมักเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ งาน เช่น นโยบายและการบริหารงาน การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความมั่นคงในการทำงาน

ชีวิตส่วนตัว สภาพแวดล้อมการทำงาน และค่าตอบแทนและสวัสดิการ แต่การจัดการกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจเหล่านี้ไม่ได้รับประกันพนักงานจะมีความสุขกับการทำงาน ดังนั้น นายจ้างหรือผู้บริหารจึงต้องจัดการกับปัจจัยที่แตกต่างกันใน 2 ปัจจัย ปัจจัยหนึ่งเป็นเรื่องของแรงจูงใจพนักงานอย่างแท้จริง และอีกปัจจัยหนึ่งเป็นไปเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้จึงเป็นที่รู้จักในชื่อทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ชเบิร์กซึ่งเกี่ยวกับความพึงพอใจในงาน หรือที่เรียกอีกอย่างว่าทฤษฎีแรงจูงใจ-สุขอนามัย (Mayo, 2023) ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจและจะนำศึกษาวิเคราะห์ในรายงานศึกษาวิจัยฉบับนี้

สำนักงานเลขาธิการกรม เป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่หน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานบริหารทั่วไปของกรม งานช่วยอำนวยความสะดวก การประสานราชการระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาคดำเนินงานประชุมของกรม ในภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการผังเมือง การโยธาธิการ การออกแบบ การก่อสร้างและการควบคุมการก่อสร้างอาคารดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท ปัจจุบันมี ข้าราชการ พนักงานราชการ จำนวน 110 คน ประกอบด้วย ข้าราชการ จำนวน 75 คน และ พนักงานราชการ จำนวน 35 คน (ข้อมูลสำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2567) ถือได้ว่าเป็นหน่วยงานสำคัญที่สนับสนุนการทำงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง ให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งหากสำนักงานเลขาธิการกรม สามารถตอบสนองต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของของข้าราชการ พนักงานราชการได้อย่างเหมาะสม จะทำให้สามารถพัฒนาศักยภาพในการทำงาน และสนับสนุนการดำเนินงานภายในองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย รวมทั้งทำให้ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานฯ รู้สึกพึงพอใจและมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานมากขึ้น และหากข้าราชการ พนักงานราชการ ส่วนใหญ่ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานอาจส่งกระทบต่อหลายฝ่าย และอาจนำไปสู่การตัดสินใจลาออกจากสำนักงานฯ ซึ่งก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรทางการเงินในการจัดสรรบุคลากรเข้าแทน ดังนั้น ผู้วิจัยในซึ่งเป็นบุคลากรในสำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ตอบสนองความต้องการของของข้าราชการ ให้มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน ที่จะทำให้การ

ปฏิบัติงานในหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลในที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง

2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับรูปแบบการวิจัยการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำนวน 110 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 19 สิงหาคม 2567)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง จากการคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 87 คน จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกเป็นข้าราชการ จำนวน 59 คน และพนักงานราชการ จำนวน 28 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นบุคลากรกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในส่วนของสำนักงานเลขานุการกรม จำนวน 30 คน จากนั้นนำคำตอบที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี

หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (สิน พันธุ์พินิจ, 2551) ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.983 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก

โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา ฝายงานที่สังกัด สถานภาพการทำงาน รายได้ และระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ประกอบด้วย 13 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับ 3) ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน 4) ด้านลักษณะงานที่ทำ 5) ด้านความรับผิดชอบ 6) ด้านนโยบายและการบริหารงาน 7) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล 8) ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน 9) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน 10) ด้านความมั่นคงในการทำงาน 11) ด้านชีวิตส่วนตัว 12) ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน และ 13) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนระดับแรงจูงใจ 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามและชี้แจง พร้อมอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างถูกต้องให้ผู้ตอบแบบสอบถามทราบ รวมถึงชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง และนับจำนวนให้เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรตาม จำแนกตามตัวแปรต้น ด้วยวิธีการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

3.4.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง

3.4.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One-way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ปัจจัยจูงใจ			
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.44	0.54	มากที่สุด
2. ด้านการได้รับการยอมรับ	3.67	0.83	มาก
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	3.29	0.95	ปานกลาง
4. ด้านลักษณะงานที่ทำ	3.31	1.14	ปานกลาง
5. ด้านความรับผิดชอบ	4.45	0.66	มากที่สุด
ปัจจัยค้ำจุน			
6. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	3.56	0.91	มาก
7. ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล	3.43	1.23	มาก
8. ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน	3.67	1.07	มาก
9. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	3.74	1.15	มาก
10. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	3.70	1.12	มาก
11. ด้านชีวิตส่วนตัว	3.96	0.84	มาก
12. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	3.90	0.78	มาก
13. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	2.98	1.16	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.73	0.76	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ในภาพรวมระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อพิจารณาปัจจัยจูงใจ พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ($\bar{X} = 4.44$) ด้านการได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 3.67$) ด้านลักษณะงานที่ทำ ($\bar{X} = 3.31$) และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 3.29$) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยค้ำจุน พบว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก 7 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ($\bar{X} = 3.90$) ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.74$) ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 3.70$) ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ($\bar{X} = 3.67$) ด้านนโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X} = 3.56$) ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ($\bar{X} = 3.43$) และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ($\bar{X} = 2.98$) ตามลำดับ

4.2.ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 แสดงการทดสอบความแตกต่างของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามเพศ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	เพศ	อายุ	ฝ่ายงานที่สังกัด	สถานภาพการทำงาน	รายได้	ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
	t	F	F	F	F	F
1. ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.017	0.552	6.588*	10.038*	1.608	1.522
2. ด้านการได้รับการยอมรับ	0.639	0.297	7.974*	5.244*	3.399*	3.200*
3. ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	0.589	1.795	6.611*	1.858	1.391	4.683*
4. ด้านลักษณะงานที่ทำ	-2.154*	3.199*	9.829*	0.244	0.067	5.281*
5. ด้านความรับผิดชอบ	0.718	0.310	9.936*	2.445	0.973	2.438
6. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	-2.100*	1.356	8.952*	0.026	0.281	1.831

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	เพศ	อายุ	ฝ่ายงานที่สังกัด	สถานภาพการทำงาน	รายได้	ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
	t	F	F	F	F	F
7. ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล	-1.640	0.264	7.468*	0.053	0.447	1.888
8. ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน	-1.284	0.829	11.567*	0.611	0.810	4.374*
9. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	-2.022*	3.362*	23.103*	2.132	0.040	4.374*
10. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	-2.293*	1.878	13.232*	1.562	2.448	3.017*
11. ด้านชีวิตส่วนตัว	-0.441	1.611	1.462	0.182	2.680	1.501
12. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน	-1.302	4.331*	5.257*	0.220	3.703*	8.057*
13. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	-2.417	1.051	5.740*	0.708	0.886	1.569
รวม	-1.269	0.721	13.389*	0.645	0.233	2.910*

* P-value < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีฝ่ายงานที่สังกัด และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการทำงาน รายได้ ที่ต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการ พนักงานราชการมีความเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน

4.3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้บริหารจำเป็นต้องลดความเหลื่อมล้ำของแรงจูงใจในด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่

การงาน และด้านลักษณะงานที่ทำ ซึ่งมีความแตกต่างกันในพนักงานที่สังกัดฝ่ายงาน และมีระยะเวลาทำงานที่ต่างกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนาและปรับปรุงเพื่อลดช่องว่างดังกล่าว อันจะเป็นการยกระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรในภาพรวมให้สูงขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 การศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

5.1.1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในปัจจุบันของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองจะมีความเด่นชัดในปัจจุบันในด้านความรับผิดชอบและด้านความสำเร็จในการทำงาน โดยจะยอมเสียสละเวลาพักผ่อนเมื่อจำเป็นต้องปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา และใช้ความรู้ความสามารถเต็มที่ในการปฏิบัติงานซึ่งส่งผลให้สามารถปฏิบัติงาน/ภารกิจได้เสร็จตามเป้าหมาย และทันภายในเวลาที่กำหนดซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg (1987) ที่ได้กล่าวถึง เงินไม่ได้เป็นตัวกระตุ้นที่ดีที่สุดเพียงปัจจัยเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยกระตุ้นอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ความสำเร็จ และความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Koberg, Boss, Senjem & Goodman (1999) ที่ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกถึงความรับผิดชอบและการทุ่มความสามารถในการทำงานซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในงาน และจะมีความรู้สึกว่าประสบความสำเร็จเมื่องานสำเร็จลุล่วงตามความคาดหวังและได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ แสดงให้เห็นว่าพนักงานที่มีแรงจูงใจจากการให้อำนาจในการทำงานสูงจะมีแรงจูงใจในการทำงานในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นปัจจัยจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านความรับผิดชอบ จึงเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นปัจจัยที่ผูกติดอยู่กับงาน สร้างแรงจูงใจและทำให้พนักงานมีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น โดยพนักงานจะมองปัจจัยนี้ว่าเป็นรางวัลจากการทำงาน เป็นความ

ต้องการซึ่งเมื่อเทียบกับทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ คือ ความต้องการด้านจิตใจที่เติมเข้ามาในชีวิต (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2563)

5.1.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานในปัจจุบันของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองมีลักษณะที่ยังไม่สูงมากนัก กล่าวคือ มีระดับแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างมาก โดยมีแรงจูงใจที่ชัดเจนในด้านชีวิตส่วนตัว และด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยบุคลากรสามารถแบ่งเวลาให้กับการทำงานและใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิดปัญหาต่อครอบครัว และสามารถทำงานในสถานที่ที่นับว่ามีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน มีวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เพียงพอ นับว่าเป็นปัจจัยจูงใจ หรือปัจจัยไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจ ซึ่งรักษาแรงจูงใจที่มีอยู่ในปัจจุบันนั้นของบุคลากรให้คงอยู่เป็นปกติ หรืออาจกล่าวได้ว่าหากมีอยู่เพียงพอหรือสมควรแก่เหตุผล ก็จะทำให้พนักงานยอมรับสถานภาพที่เป็นอยู่ และอยู่ในความสงบได้ สามารถทำงานภายใต้ปัจจัยจูงใจได้ต่อไป ซึ่งถ้าเทียบกับทฤษฎีแรงจูงใจของ Maslow ปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัว และด้านสภาพแวดล้อมการทำงานของบุคลากร ก็คือความต้องการพื้นฐานทางกายภาพ ซึ่งบุคคลต้องการและคาดหวังว่าจะต้องมีในระดับที่เหมาะสม องค์กรจึงจะสามารถเดินหน้าด้วยการปฏิบัติงานงานบุคลากรที่มุ่งหน้าไปสู่เป้าหมายขององค์กร ภายใต้แรงขับเคลื่อนของปัจจัยจูงใจ (ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร, 2563) แต่อย่างไรก็ตามปัจจัยอื่นๆ ในปัจจัยจูงใจของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง ยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก และควรได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นอีก เช่น ค่าตอบแทนและสวัสดิการ การบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล เป็นต้น

5.2 การเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

5.2.1 ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีฝ่ายงานที่สังกัดแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่ากลุ่มสังกัดฝ่ายสารบรรณ จะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มสังกัดฝ่ายช่วยอำนวยการ และกลุ่มสังกัดฝ่ายประสานราชการ อาจมีเหตุผลเนื่องมาจากการให้ความไว้วางใจของผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานที่ท้าทายความสามารถ และการยอมรับฟังความคิดเห็นต่างๆ จากผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชา ยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่ากลุ่มสังกัด

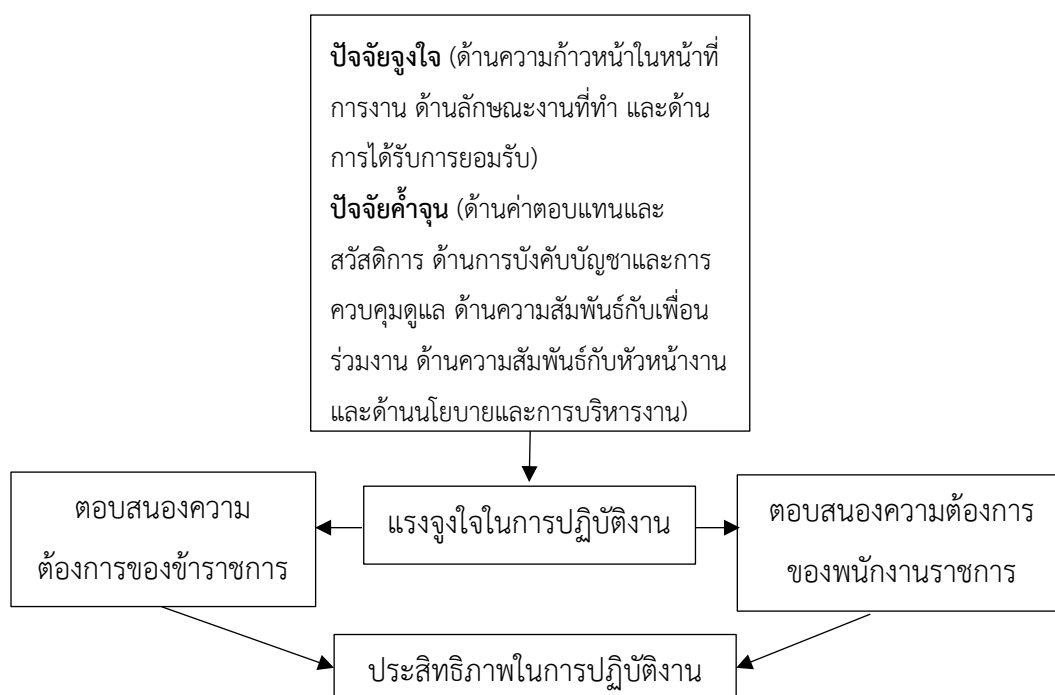
ฝ่ายช่วยอำนวยการ และกลุ่มสังกัดฝ่ายประสานราชการ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติงาน และการพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ของบุคลากรในกลุ่มสังกัดฝ่ายประสานราชการที่ต่ำกว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานจึงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญ์สินี จรรยาศิริกุล (2566) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีที่มีสังกัดฝ่ายงานที่แตกต่างกัน มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิราวัลย์ ศรีทอง (2563) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกเขตพื้นที่บางพระ พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนที่มีฝ่ายงานสังกัดที่แตกต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

5.2.2 ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน โดยพบว่า กลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 16-20 ปี จะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 16 ปีลงมา อาจมีเหตุผลเนื่องมาจากกลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 16 ปีลงมา เห็นถึงโอกาสในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น สามารถปฏิบัติมีลักษณะงานที่ท้าทายความสามารถ การยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างกันในการทำงาน และการทำงานร่วมกันเป็นทีม อยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 16-20 ปี ซึ่งปฏิบัติงานมาเป็นระยะเวลานั้นและเห็นข้อจำกัดหรือความก้าวหน้าในการทำงานตามสายงานที่มากกว่ากลุ่มระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญธิชา โพธิ์ศรี (2564) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า ครูในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 5 ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันจะมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิราวัลย์ ศรีทอง (2563) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกเขตพื้นที่บางพระ พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ

5.2.3 ข้าราชการ พนักงานราชการ สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีเพศ อายุ สถานภาพการทำงาน และรายได้ แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานิษฐ์ สมพิน (2566) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตรที่มีเพศ อายุ รายได้ และตำแหน่งงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติรักษ์ มณีวงศ์วิจิตร (2564) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า เพศ อายุ และรายได้ และสถานภาพการทำงาน แตกต่างกัน ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ และพนักงานราชการ
สำนักงานเลขานุการกรม กรมโยธาธิการและผังเมือง

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า หัวใจสำคัญของการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ การจัดการกับปัจจัยจูงใจ ที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของข้าราชการ พนักงานราชการ ซึ่งถือเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านลักษณะงานที่ทำ และด้านการได้รับการยอมรับ โดยควรจัดการด้วยการให้อำนาจ มอบอิสระแก่พนักงาน เปิดโอกาสให้พนักงานได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกถึงความรับผิดชอบและการทุ่มความสามารถในการทำงานซึ่งก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานมากขึ้น ทั้งนี้รวมถึงการจัดการกับปัจจัยค่าจูงหรือปัจจัยไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจให้เกิดความพึงพอใจ ซึ่งพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่นๆ คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน และด้านนโยบายและการบริหารงาน โดยหน่วยงานจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในส่วนนี้เพิ่มขึ้นดังภาพที่ 1

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

แรงจูงใจด้านความสำเร็จในการทำงาน และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสำนักงานเลขาธิการกรม กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงควรรักษาแรงจูงใจด้านนี้ไว้ไม่ให้ลดลง และมุ่งเน้นยกระดับแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านลักษณะงานที่ทำ และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ เนื่องจากมีแรงจูงใจในระดับปานกลาง

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

7.2.1 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านความสำเร็จในการทำงาน เช่น ส่งเสริมโดยให้อิสระแก่บุคลากรในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงาน

7.2.2 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านการได้รับการยอมรับ เช่น การส่งเสริมให้เกิดค่านิยมการยกย่องชมเชยและยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน และยอมรับฟังความคิดเห็นต่างๆ จากผู้ใต้บังคับบัญชา

7.2.3 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้วยการสนับสนุนและส่งเสริมโอกาสให้บุคลากรได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น โดยใช้เกณฑ์พิจารณาที่มีความเหมาะสมและยุติธรรม และสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน

7.2.4 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านลักษณะงานที่ทำ เช่น การจัดฝึกอบรมเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ ส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม มีการแบ่งขอบข่ายของงานที่ชัดเจน ให้มีอิสระในการทำงาน และมอบหมายงานที่มีลักษณะงานที่ท้าทาย

7.2.5 พนักงานควรปรับปรุงในด้านความรับผิดชอบ เช่น ควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเอาใจใส่มากขึ้น

7.2.6 ผู้บริหาร ควรปรับปรุงในด้านนโยบายและการบริหารงาน เช่น การกำหนดนโยบายและการบริหารงานขององค์กรจะต้องเป็นไปในทางที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และง่ายต่อการนำไปปฏิบัติมากขึ้น

7.2.7 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านการบังคับบัญชาและการควบคุมดูแล เช่น ดูแลและกำกับการทำงานอย่างเป็นธรรม จะต้องมอบหมายงานโดยพิจารณาจากความรู้ความสามารถ และให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงาน

7.2.8 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนให้ความเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา

7.2.9 หัวหน้างานและพนักงาน ควรปรับปรุงในด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะระหว่างกันในการทำงาน เน้นการทำงานร่วมกันเป็นทีม

7.2.10 ผู้บริหารและหัวหน้างาน ควรปรับปรุงในด้านความมั่นคงในการทำงาน เช่น การให้โอกาสได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพการงาน

7.2.11 ควรปรับปรุงในด้านชีวิตส่วนตัว เช่น พนักงานควรจัดแบ่งเวลาในการทำงาน และให้กับครอบครัวในระดับที่เหมาะสม

7.2.12 ผู้บริหาร ควรปรับปรุงในด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน เช่น การจัดห้องปฏิบัติงานที่เป็นสัดส่วน และการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอ

7.2.13 ผู้บริหาร ควรปรับปรุงในด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ เช่น การพิจารณาเงินเดือนให้มีความสอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงสวัสดิการต่าง ๆ ได้แก่ เบี้ยเลี้ยง และค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่เหมาะสม

7.3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

7.3.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสนับสนุนผลการศึกษาค้นคว้าให้ดียิ่งขึ้น ควรศึกษาวิจัยด้วยวิธีการในเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกในรายละเอียดของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน

7.3.2 ควรศึกษาปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีความเชื่อมโยงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและความผูกพันในองค์กร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

เอกสารอ้างอิง

- ชญาธิษฐ์ สมพันธ์. (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- นิราวัลย์ ศรีทอง. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกเขตพื้นที่บางพระ (งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- เนติรักษ์ มณีวงศ์จิตร. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- บุญธิชา โพธิ์ศรี. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร.
- ปิยนันท์ สวัสดิ์ศฤงคาร. (2563). ทฤษฎีสองปัจจัย. สืบค้นจาก <https://drpiyanan.blogspot.com/2020/05/2-factor-theory-frederick-herzberg.html>

- พิชญ์สินี จรรยาศิริกุล. (2566). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2551). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- Herzberg, F. (1987). One More Time: How Do You Motivate Employees?. *Harvard Business Review*, 65(5), 5-16.
- Koberg, C. S., Boss, R. W., Senjem, J. C., & Goodman, E. A. (1999). Antecedents and outcomes of empowerment. *Group and Organization Management*, 24(1), 71-91.
- Mayo, E. (2023). The Motivation to Work - Frederick Herzberg. Retrieved from <https://www.talkingaboutorganizations.com/101-the-motivation-to-work-frederick-herzberg/>
- Mamun, M.Z.A., & Khan, M.Y.H.A. (2020). Theoretical study on factors influencing employees performance, rewards and motivation within organisation. *SocioEconomic Challenges*, 4(3), 114-124.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York, NY: Harper & Row.
- Wiley, C. (1997). What motivates employees according to over 40 years of motivation surveys. *International Journal of Manpower*, 18(3), 263-280.

การศึกษาและพัฒนาแนวทางการลดการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง
และบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร *

Study and Develop Methods to Reduce Accidents in
Landscape Construction and Maintenance in Bangkok

สุกัญญา ชัยพงษ์
Sukanya Chaipong
คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
Faculty of Agricultural Technology,
Rajamangala University of Technology Thanyaburi
Email: sukanya_c@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้คือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุเพื่อหาแนวทางการลดการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานของคณงานก่อสร้าง และคณงานการดูแลรักษาภูมิทัศน์ โดยมีวิธีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้างานก่อสร้างและบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 20-29 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในองค์กรมาแล้ว 1-5 ปี อุบัติเหตุร้ายแรงในรอบ 6 เดือนด้านงานก่อสร้างภูมิทัศน์ คืออุบัติเหตุจากการรื้อถอนอาคาร คิดเป็นร้อยละ 28.9 ส่วนด้านงาน

* ได้รับความ: 10 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 23 มกราคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 24 มกราคม 2568

ดูแลรักษาภูมิทัศน์ ได้แก่ อุบัติเหตุจากการตัดแต่งไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 33.3 เมื่อเปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานระหว่างงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($t = 2.94$ และ $Sig = 0.005$) โดยคนงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์เกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการทำงานสูงกว่าคนงานด้านการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ นอกจากนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากขั้นตอนการทำงานของงานก่อสร้างและงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ พบว่า ปัจจัยด้านเครื่องมือส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างภูมิทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหากมีการดูแลคุณภาพของอุปกรณ์ที่ดีขึ้นจะสามารถลดอุบัติเหตุได้ ($Beta = -0.760$) ส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหากสภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยจะสามารถลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ ($Beta = -0.687$)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; อุบัติเหตุ; การก่อสร้างงานภูมิทัศน์; การดูแลบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

Abstract

The purpose of this research is to examine the factors affecting for reduce accidents in landscape construction and maintenance work. The study method is based on a sample of 90 landscape construction and maintenance supervisors in Bangkok. A questionnaire was used as a data collection tool. The data were analyzed using descriptive statistics and analytical statistics include analysis of variance (ANOVA) and multiple regression analysis.

The results of the study found that most of the respondents were male, aged 20-29 years, had a bachelor's degree, and had been in the organization for 1-5 years. The serious accidents in the past 6 months were found in the landscaping construction sector, namely accidents from building demolition, accounting for 28.9 percent, while in the landscaping maintenance sector,

accidents from tree trimming, accounting for 33.3 percent. Comparison of accidents from work in landscape construction and landscape maintenance found that there was a significant difference at the 0.05 level ($t = 2.94$ and $Sig = 0.005$), with landscape construction workers having more work-related accidents than landscape maintenance workers. In addition, the analysis of factors affecting accidents from the work steps of construction and landscape maintenance found that equipment factors had a statistically significant effect on accidents in landscape construction at the 0.05 level, which if the quality of equipment was improved, accidents could be reduced ($Beta = -0.760$). Environmental factors had a statistically significant effect on accidents in landscape maintenance at the 0.05 level, which if the environment was safe, the accident rate at work could be reduced ($Beta = -0.687$).

Keywords: management; accident; landscape construction; landscape maintenance

1. บทนำ

อุบัติเหตุจากการทำงานมักเกิดขึ้นกับคนงานทั่วไป โดยส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งอุตสาหกรรมก่อสร้างถือเป็นอุตสาหกรรมที่อันตรายที่สุดแห่งหนึ่งของโลก (Pourmazaherian, Mohammed, Baqutayan, & Idrus, 2021) ไม่ว่าจะเป็นในสหภาพยุโรป (Eurostat, 2023) สหราชอาณาจักร และซาอุดีอาระเบีย (Abukhashabah, Summan, & Balkhyour, 2020) เป็นต้น จะเห็นได้ว่าอุบัติเหตุในประเทศไทยส่วนใหญ่ เกิดขึ้นในจังหวัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 25.70 ต่อปี ประเภทกิจการที่มีจำนวนการประสบอันตรายสูงสุดการ คือ ก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย เฉลี่ยร้อยละ 3.50 ต่อปี (สำนักงานประกันสังคม, 2566) ผลตามมาที่สำคัญคือการทำงานที่ไม่เป็นไปตามแผน ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่ไม่ได้วางแผนไว้เกิดขึ้น (Arachchige & Ranasinghe, 2015) โดย 3 สาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน ที่เกิดมากที่สุดคือ สาเหตุที่เกิดจากคน (Human Causes) มากถึงร้อยละ 88 ของการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การทำงานที่ไม่ถูกต้อง ความประมาท

เป็นต้น รองลงมาร้อยละ 85 คือ สาเหตุจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts) และสาเหตุที่เกิดจากความผิดพลาดของเครื่องจักร (Mechanical Failure) ร้อยละ 10 ของการเกิดอุบัติเหตุ สาเหตุที่เกิดน้อยที่สุด คือ สาเหตุสุดวิสัย (Acts of God) ร้อยละ 2 เป็นสาเหตุที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ นอกเหนือการควบคุมได้ เช่น พายุ น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น (Heinrich, 1941)

จากผลการสำรวจการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในจังหวัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด เฉลี่ยร้อยละ 25.70 ต่อปี เกิดขึ้นในภาคการก่อสร้างที่อยู่อาศัย ซึ่งอาชีพการก่อสร้างและการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ถือว่ามีเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับงานก่อสร้างที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นงานที่ต่อเนื่องกัน เมื่อสร้างบ้านแล้วเสร็จแล้วมักมีการจัดสวน หรือก่อสร้างงานภูมิทัศน์และบำรุงรักษางานภูมิทัศน์โดยรอบที่พักอาศัย โดยอาชีพการก่อสร้างและบำรุงรักษางานภูมิทัศน์นั้นมีผลกระทบสูงเมื่อเกิดอุบัติเหตุ แม้ว่าเทคโนโลยีและอุปกรณ์ต่างๆ จะก้าวหน้าขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา แต่การเกิดอุบัติเหตุยังคงส่งผลให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน (Chan et al., 2023) ดังนั้นหากมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุเพื่อหาแนวทางแก้ไขทั้งในระดับนโยบายด้านการงานและการบริหารจัดการงานจะสามารถสร้างความปลอดภัยในระดับปฏิบัติการของสถานประกอบการได้อีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานของคนงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์ และคนงานการดูแลรักษาภูมิทัศน์

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางการลดการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างและบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาคือ ผู้ควบคุมคนงานก่อสร้างภูมิทัศน์ และงานดูแลรักษาภูมิทัศน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ควบคุมคนงานในบริษัทที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ จำนวนบริษัทนิติบุคคลที่ประกอบการเกี่ยวกับงานภูมิทัศน์ในประเทศมีจำนวนทั้งหมด 150 บริษัท โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (Sample Size) โดยใช้

ตารางสำเร็จรูปของยามาเนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยพบกลุ่มตัวอย่าง 110 ตัวอย่าง ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการทดสอบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยมีการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงด้วยวิธีการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง โดยใช้สูตร IOC (Index of Item-Objective Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง ได้แก่ ผู้ควบคุมงานด้านการก่อสร้างบ้าน จำนวน 10 ชุด ผลวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha) รวมเท่ากับ 0.82 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้คือ 0.7

3.3 สถิติที่ใช้ในงานวิจัย

ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) และใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) ตามลักษณะของคำถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามแนวคิด Likert Rating Scales : Likert Scale ในการแปลความหมายของความคิดเห็นของผู้ควบคุมคนงานก่อสร้างภูมิทัศน์และผู้ควบคุมคนงานดูแลรักษาภูมิทัศน์ และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการสำรวจแบบสอบถามจำนวน 110 ชุด ได้ผลกลับมา 90 ชุด คิดเป็นร้อยละ 81.8 ของจำนวนทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นด้านอุบัติเหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการสอบถามหัวหน้าคนงานในงานก่อสร้างภูมิทัศน์และบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ในกรุงเทพมหานคร พบว่ามีผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 90 ตัวอย่าง โดยเป็นชายร้อยละ 86.7 และหญิงร้อยละ 13.3 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่าร้อยละ 48.9 อยู่ในช่วงอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 28.9 อยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี และร้อยละ 11.1 อยู่ในช่วงอายุ 40-49 และ 50-59 ปี ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92.2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การ

ทำงานในองค์กรเฉลี่ย 1-5 ปี (76.6%) บทบาทหน้าที่พบว่าร้อยละ 76.7 เกี่ยวข้องกับการควบคุมงานก่อสร้างภูมิทัศน์ ร้อยละ 23.3 เกี่ยวข้องกับงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

4.1.2 ข้อมูลอุบัติเหตุในงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

จากการวิเคราะห์อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายใน 6 เดือนก่อนการสัมภาษณ์ พบว่าร้อยละ 13.48 ของอุบัติเหตุอยู่ในประเภทอุบัติเหตุร้ายแรง ในขณะที่ร้อยละ 86.52 อยู่ในประเภทอุบัติเหตุไม่ร้ายแรง พบว่าคนงานด้านบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ประสบอุบัติเหตุร้ายแรงสูงกว่า (15.71%) คนงานด้านการก่อสร้างงานภูมิทัศน์ (11.25%)

อุบัติเหตุที่เกิดกับการก่อสร้างงานภูมิทัศน์ พบว่า อุบัติเหตุที่รายงานบ่อยที่สุดคือ อุบัติเหตุจากการรื้อถอนอาคาร คิดเป็นร้อยละ 28.9 รองลงมาคืออุบัติเหตุจากคนงานใส่รองเท้าไม่ปลอดภัยในการทำงาน เช่น คนงานเตะเหล็ก (16.7%) อุบัติเหตุที่ไม่ร้ายแรงในงานก่อสร้างภูมิทัศน์ส่วนใหญ่เกิดจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่และการวางแผนการก่อสร้าง คิดเป็น 100% ของอุบัติเหตุดังกล่าว (ตารางที่ 1)

อุบัติเหตุร้ายแรงจากงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ที่พบบ่อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 33.3 ได้แก่ อุบัติเหตุจากการตัดแต่งไม้ยืนต้น รองลงมาคืออุบัติเหตุจากการใช้เครื่องจักรช่วยเก็บไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 16.7 และอุบัติเหตุจากการตัดหญ้าและเสริมไม้ยืนต้น คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ร้อยละของความถี่ในการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างและงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ จำแนกตามความรุนแรงของอุบัติเหตุ

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น	ความรุนแรงของอุบัติเหตุ	
	รุนแรง(AIS:4)	ไม่รุนแรง(AIS:1)
รวม	13.48	86.52
1. การก่อสร้างภูมิทัศน์	11.25	88.75
1.1 อุบัติเหตุระหว่างการรื้อถอนอาคาร	28.9	71.1
1.2 อุบัติเหตุระหว่างการปรับพื้นที่	0.0	100.0
1.3 อุบัติเหตุระหว่างการวางแผนการก่อสร้าง	0.0	100.0
1.4 อุบัติเหตุระหว่างการติดตั้งและถอดแบบหล่อสำหรับเทคอนกรีตในงานโครงสร้าง	11.1	88.9

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น	ความรุนแรงของอุบัติเหตุ	
	รุนแรง(AIS:4)	ไม่รุนแรง(AIS:1)
1.5 อุบัติเหตุระหว่างการก่อสร้างงานเชื่อม	11.1	88.9
1.6 อุบัติเหตุระหว่างการก่อสร้างโดยคนเดินเท้า	16.7	83.3
1.7 อุบัติเหตุระหว่างการตอกเสาเข็มโดยใช้แรงคน	11.1	88.9
1.8 อุบัติเหตุจากการขุดหลุมปลูกต้นไม้ด้วยเครื่องมือ	11.1	88.9
2. การบำรุงรักษางานภูมิทัศน์	15.71	84.29
2.1 อุบัติเหตุจากการยกต้นไม้ด้วยเครื่องจักร	16.7	83.3
2.2 อุบัติเหตุจากการยกต้นไม้ด้วยแรงงานคน	10.0	90.0
2.3 อุบัติเหตุจากการตัดแต่งไม้ยืนต้น	33.3	66.7
2.4 อุบัติเหตุจากการพุงไม้ยืนต้น	11.1	88.9
2.5 อุบัติเหตุจากเครื่องตัดแต่งต้นไม้ที่ใช้มอเตอร์	11.1	88.9
2.6 อุบัติเหตุจากการตัดหญ้า	16.7	83.3
2.7 อุบัติเหตุจากการใส่ปุ๋ยโดยไม่สวมถุงมือป้องกัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายจากสารเคมีต่อร่างกาย	11.1	88.9

หมายเหตุ: มาตรฐานการบาดเจ็บแบบย่อ (Abbreviated Injury Scale, AIS) แบ่งการบาดเจ็บแต่ละประเภทตามส่วนต่างๆ ของร่างกายโดยใช้มาตรฐาน 6 ระดับ (Gennarelli & Wodzin, 2006) : AIS 1 – เล็กน้อย/ไม่รุนแรง, AIS 2 – ปานกลาง, AIS 3 – ร้ายแรง (มากแต่ไม่คุกคามต่อชีวิต) , AIS 4 – รุนแรง (มากและคุกคามต่อชีวิต), AIS 5 – วิกฤต (ไม่แน่ใจในโอกาสรอดชีวิต), AIS 6 – รุนแรงที่สุด (ส่วนใหญ่ไม่รอดชีวิต)

4.1.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างภูมิทัศน์และบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

ผลการศึกษาข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์และบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ พบว่าทั้ง 4 ปัจจัย 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัยเครื่องมือ และ 4) ปัจจัยอื่นๆ พบว่ามีระดับคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง $\bar{X} = 3.34$ และ $S.D. = 0.94$) โดยพิจารณาในแต่ละประเด็นที่พบ 3 อันดับแรกของอุบัติเหตุ ได้แก่ คนงานขาดความระมัดระวัง ทำงานในช่วงฝนตก และไม่ตรวจสอบพื้นที่โดยรอบก่อนปฏิบัติงาน ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

1) ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.23 และ S.D. = 1.07) โดย 3 อันดับแรกของอุบัติเหตุ ได้แก่ คนงานเข้าไปในพื้นที่อันตรายในการก่อสร้าง ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงาน และคนงานรับประทานยาที่ทำให้เกิดการง่วงนอนก่อนทำงานหรือขณะทำงานอาจทำให้เหนื่อยล้า ตามลำดับ

2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงานส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.51 และ S.D. = 1.21) โดย 3 อันดับแรกของอุบัติเหตุ คือ ผู้ปฏิบัติงานไม่ระมัดระวัง การทำงานในขณะฝนตกอาจเป็นอันตราย และไม่ได้ตรวจสอบพื้นที่โดยรอบก่อนการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

3) ปัจจัยเครื่องมือ

ปัจจัยเครื่องมือในการทำงานที่ส่งผลต่ออุบัติเหตุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.05 และ S.D. = 1.06) อุบัติเหตุอันดับสูงสุด คือ ผู้ปฏิบัติงานยังคงใช้เครื่องมือเครื่องจักรต่อไป แม้จะพบสิ่งผิดปกติจึงเสี่ยงต่ออันตราย ส่วนอุบัติเหตุประเภทอื่นอยู่ในระดับปานกลาง

4) ปัจจัยอื่น

ปัจจัยอื่น เช่น ความประมาทเลินเล่อของเพื่อนร่วมงานคนอื่นที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุ ส่งผลต่ออุบัติเหตุในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.54 และ S.D. = 1.54)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่ออุบัติเหตุในงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์ และงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ จำแนกตามลักษณะของปัจจัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงาน :	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. บุคลากร	3.23	0.07	ปานกลาง
1.1 คนงานที่มีโรคประจำตัวร้ายแรง	2.98	1.04	ปานกลาง
1.2 คนงานใช้ยาระงับประสาทก่อนหรือระหว่างทำงานจนเกิดอาการอ่อนเพลีย	3.52	1.37	สูง
1.3 คนงานไม่แต่งกายและสวมเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมขณะทำงาน	3.38	0.96	ปานกลาง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงาน :	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.4 คนงานไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยที่เหมาะสมขณะทำงาน	3.39	1.22	ปานกลาง
1.5 คนงานเข้าไปในพื้นที่อันตรายในงานก่อสร้าง	3.80	1.20	สูง
1.6 คนงานขาดความรู้และความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ	3.60	1.27	สูง
1.7 คนงานดื่มแอลกอฮอล์หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ก่อนหรือระหว่างพักเบรกงาน	3.07	1.40	ปานกลาง
1.8 คนงานสับสนหรือหวั่นไหวขณะทำงาน	2.59	1.18	ปานกลาง
1.9 คนงานมีพฤติกรรมสนุกสนานกับเพื่อนร่วมงานระหว่างทำงาน	2.73	1.23	ปานกลาง
2. เครื่องมือ	3.05	1.06	ปานกลาง
2.1 ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับประเภทงานนั้นๆ	2.69	1.65	ปานกลาง
2.2 คนงานไม่ได้ใช้เครื่องมือช่วยเมื่อจำเป็นต้องใช้เครื่องมือช่วยประหยัดแรงงาน	2.76	1.28	ปานกลาง
2.3 ผู้ปฏิบัติงานไม่ตรวจสอบและรับรองความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องจักรก่อนปฏิบัติงาน	3.32	0.99	ปานกลาง
2.4 ผู้ปฏิบัติงานไม่รายงานความเสียหายหรือความผิดปกติของเครื่องจักรให้หัวหน้าทราบโดยทันที	3.20	1.16	ปานกลาง
2.5 ผู้ปฏิบัติงานยังคงใช้เครื่องมือเครื่องจักรต่อไปแม้จะพบสิ่งผิดปกติ จึงเสี่ยงต่ออันตราย	3.58	1.17	สูง
2.6 คนงานขาดจิตสำนึกด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัยที่ดี	2.69	0.96	ปานกลาง
2.7 ผู้ปฏิบัติงานพยายามใช้วิธีลองผิดลองถูกเมื่อขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของเครื่องจักรอย่างถูกต้อง	3.14	1.15	ปานกลาง
3. สภาพแวดล้อม	3.51	1.21	สูง
3.1 คนงานยังคงทำงานต่อไปแม้จะมีฝนตก ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายได้	3.54	1.27	สูง
3.2 ไม่ตรวจสอบพื้นที่โดยรอบก่อนเริ่มปฏิบัติงาน	3.22	1.34	ปานกลาง
3.3 คนงานไม่ระมัดระวังในการปฏิบัติงาน	3.78	1.24	สูง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดอุบัติเหตุระหว่างการปฏิบัติงาน :	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
4. ด้านอื่นๆ	3.54	1.54	สูง
4.1 อุบัติเหตุที่เกิดจากความประมาทเลินเล่อหรือความประมาทเลินเล่อของเพื่อนร่วมงานจนทำให้เพื่อนร่วมงานคนอื่นได้รับอันตราย	3.54	1.54	สูง
รวม	3.34	0.94	ปานกลาง

4.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนการปฏิบัติงาน

4.2.1 การเปรียบเทียบอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์ การเปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานระหว่างงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ($t = 2.94$ และ $Sig = 0.005$) คนงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์เกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการทำงานสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคนงานด้านการบำรุงรักษาภูมิทัศน์ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์ด้วยการทดสอบ t สำหรับกลุ่มอิสระ 2 กลุ่ม

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ (ประเภทงาน)	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
อุบัติเหตุจากการ	การก่อสร้างงานภูมิทัศน์	69	1.38	0.69	2.94*	0.005
ทำงาน	การบำรุงรักษาภูมิทัศน์	21	1.00	0.45		

4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนการทำงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์

ในส่วนของขั้นตอนงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล เครื่องมือ และสภาพแวดล้อม มีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับปานกลาง ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ มีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับต่ำ โดยปัจจัยด้านบุคคลและเครื่องมือของงานก่อสร้างภูมิทัศน์ที่มีคะแนนสูงสุดอยู่ในระดับปานกลาง คือ อุบัติเหตุระหว่างการรื้อถอนอาคาร (3.43)

ในด้านปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม งานก่อสร้างภูมิทัศน์ที่มีคะแนนสูงสุด คือ อุบัติเหตุระหว่างการเชื่อมโลหะ (3.26) (ตารางที่ 4)

ในทางกลับกัน ในขั้นตอนงานด้านการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ มีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในระดับปานกลางในทุกปัจจัย โดยปัจจัยด้านบุคคลและสภาพแวดล้อมที่มีคะแนนสูงสุด คือ อุบัติเหตุจากการตัดหญ้า (3.21 และ 3.21 ตามลำดับ) ในด้านปัจจัยเครื่องมือ งานดูแลภูมิทัศน์ที่มีคะแนนสูงสุด คือ อุบัติเหตุจากการยกต้นไม้ด้วยเครื่องจักร (3.28) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย (ระดับความคิดเห็น) ของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนงานก่อสร้าง และการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น	ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน			
	บุคคล	เครื่องมือ	สภาพแวดล้อม	อื่นๆ
1. การก่อสร้างงานภูมิทัศน์	2.99	2.86	2.77	2.50
	(ปานกลาง)	(ปานกลาง)	(ปานกลาง)	(ต่ำ)
1.1 อุบัติเหตุจากการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง	3.43 (สูง)	3.28 (ปานกลาง)	2.80 (ปานกลาง)	2.68 (ปานกลาง)
1.2 อุบัติเหตุที่เกิดจากการปรับพื้นที่	2.61 (ปานกลาง)	2.22 (ต่ำ)	2.37 (ต่ำ)	2.27 (ต่ำ)
1.3 อุบัติเหตุที่เกิดจากการวางผังงานก่อสร้าง	2.53 (ต่ำ)	2.34 (ต่ำ)	2.40 (ต่ำ)	2.49 (ต่ำ)
1.4 อุบัติเหตุที่เกิดจากการติดตั้งรื้อถอนไม้แบบเพื่อเทคอนกรีตในงานโครงสร้าง	2.72 (ปานกลาง)	2.33 (Low)	2.82 (ปานกลาง)	2.74 (ต่ำ)
1.5 อุบัติเหตุที่เกิดจากการก่อสร้างโดยการเชื่อมโลหะ	3.01 (ปานกลาง)	3.20 (ปานกลาง)	3.26 (ปานกลาง)	2.54 (ต่ำ)
1.6 อุบัติเหตุที่เกิดจากการก่อสร้างทางเดินเท้า	3.30 (ปานกลาง)	2.94 (ปานกลาง)	3.01 (ปานกลาง)	2.41 (ต่ำ)
1.7 อุบัติเหตุที่เกิดจากการตอกเสาเข็มด้วยแรงคน	2.87 (ปานกลาง)	2.93 (ปานกลาง)	2.57 (ต่ำ)	2.31 (ต่ำ)

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้น	ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน			
	บุคคล	เครื่องมือ	สภาพแวดล้อม	อื่นๆ
1.8 อุบัติเหตุที่เกิดจากการขุดหลุมปลูกไม้ยืนต้น	3.18 (ปานกลาง)	2.98 (ปานกลาง)	2.78 (ปานกลาง)	2.51 (ต่ำ)
1.9 อุบัติเหตุที่เกิดจากการขุดหลุมปลูกไม้พุ่ม	2.92 (ปานกลาง)	2.66 (ปานกลาง)	2.67 (ปานกลาง)	2.44 (ต่ำ)
1.10 อุบัติเหตุจากการปลูกไม้พุ่มเล็ก	3.31 (ปานกลาง)	2.70 (ปานกลาง)	3.07 (ปานกลาง)	2.55 (ต่ำ)
2. การบำรุงรักษางานภูมิทัศน์	2.98 (ปานกลาง)	2.90 (ปานกลาง)	2.86 (ปานกลาง)	3.02 (ปานกลาง)
2.1 อุบัติเหตุที่เกิดจากการยกไม้ยืนต้นด้วยเครื่องจักร	3.06 (ปานกลาง)	3.28 (ปานกลาง)	3.17 (ปานกลาง)	3.02 (ปานกลาง)
2.2 อุบัติเหตุที่เกิดจากการยกไม้ยืนต้นด้วยแรงงานคน	2.79 (ปานกลาง)	2.52 (ต่ำ)	2.66 (ปานกลาง)	3.51 (ปานกลาง)
2.3 อุบัติเหตุที่เกิดจากการตัดแต่งไม้ยืน	3.02 (ปานกลาง)	2.74 (ปานกลาง)	2.68 (ปานกลาง)	3.41 (สูง)
2.4 อุบัติเหตุที่เกิดจากการค้ำยันไม้ยืนต้น	3.06 (ปานกลาง)	3.09 (ปานกลาง)	2.78 (ปานกลาง)	3.18 (ปานกลาง)
2.5 อุบัติเหตุจากการใช้เครื่องยนต์เครื่องจักรในการตัดแต่งอาจทำให้เกิดอันตรายได้	2.77 (ปานกลาง)	3.09 (ปานกลาง)	2.73 (ปานกลาง)	3.32 (ปานกลาง)
2.6 อุบัติเหตุที่เกิดจากการตัดหญ้า	3.21 (ปานกลาง)	3.27 (ปานกลาง)	3.21 (ปานกลาง)	2.36 (ต่ำ)
2.7 การใส่ปุ๋ยหากไม่สวมอุปกรณ์ป้องกันป้องกันอาจถูกสารเคมีทำอันตรายต่อร่างกาย	2.93 (ปานกลาง)	2.30 (ต่ำ)	2.82 (ปานกลาง)	2.36 (ต่ำ)

4.2.4 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุบัติเหตุ
ในขั้นตอนงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

ปัจจัยเครื่องมือมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ออุบัติเหตุในขั้นตอนงานก่อสร้างภูมิทัศน์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ ($\text{Beta} = -0.760$) (ตารางที่ 5) แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของอุปกรณ์มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ และหากมีการดูแลคุณภาพของอุปกรณ์ที่ดีขึ้นจะนำไปสู่การลดอุบัติเหตุระหว่างดำเนินการก่อสร้างงานภูมิทัศน์ได้

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ (Beta = -0.687) (ตารางที่ 5) แสดงให้เห็นว่าหากเพิ่มการตรวจสอบพื้นที่และใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายก่อนการปฏิบัติงานจะสามารถนำไปสู่การลดอุบัติเหตุได้

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่ออุบัติเหตุร้ายแรงในงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ (ปัจจัยที่มีผลต่อ การเกิดอุบัติเหตุ)	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
		Coefficients		Coefficients		
		B	Std. Error	Beta		
อุบัติเหตุร้ายแรง จากงานก่อสร้าง ภูมิทัศน์	บุคคล	0.280	0.186	0.176	1.505	0.136
	เครื่องมือ	-1.211	0.309	-0.760	-3.916*	<0.001
	สภาพแวดล้อม	-0.285	0.321	-0.183	-0.889	0.376
	อื่นๆ	0.243	0.227	0.137	1.071	0.287
F = 22.059* (Sig. < 0.001), R Square = 0.509, Adjusted R Square = 0.489						
อุบัติเหตุร้ายแรงที่ เกี่ยวข้องกับงาน บำรุงรักษางานภูมิ ทัศน์	บุคคล	0.380	0.371	0.340	1.025	0.308
	เครื่องมือ	0.450	0.452	0.347	0.996	0.322
	สภาพแวดล้อม	-0.976	0.294	-0.687	-3.314*	0.001
	อื่นๆ	-0.366	0.341	-0.237	-1.075	0.285
F = 3.881* (Sig. = 0.006), R Square = 0.154, Adjusted R Square = 0.115						

5. อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุในการก่อสร้างงานภูมิทัศน์และการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ ทั้งที่ปัจจัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.34 และ S.D = 0.94) การวิเคราะห์ปัจจัยแต่ละประเภท พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมส่งผลต่ออุบัติเหตุโดยรวมในระดับสูง $\bar{X}$ = 3.51 และ S.D = 1.21) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมในการทำงานเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (Kasuma, Isamilly, Ghaffari, Rusuli, & Gapor, 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัย Abukhashabah, Summan, & Balkhyour (2020) ซึ่งกล่าวถึงผลกระทบของพื้นที่ทำงานต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการทำงาน สุขภาพ และสภาพแวดล้อมการทำงานโดยรวม

จากผลการเปรียบเทียบการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนการทำงานระหว่างงานก่อสร้างภูมิทัศน์และงานบำรุงรักษาภูมิทัศน์พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 (t = 2.94 และ Sig = 0.005) และพบว่าคนงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์เกิดอุบัติเหตุที่เกี่ยวข้องกับการทำงานสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับคนงานด้านการบำรุงรักษางานภูมิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับการพบอุบัติเหตุในงานก่อสร้างมักเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การรื้อถอนอาคาร การยกต้นไม้ (Wang, Liu, Cao, & Tan, 2021) นอกจากนี้เมื่อตรวจสอบปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุในขั้นตอนการทำงาน พบว่าปัจจัยด้านเครื่องมือมีผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุในการก่อสร้างภูมิทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาสำรวจคนงานดูแลภูมิทัศน์ในพื้นที่นอร์ทแคโรไลนา (Boon & Kai, 2020) คนงานเกือบ 50.0% รายงานว่าได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากการทำงานในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา เกิดจากการใช้เครื่องจักรที่รายงานการบาดเจ็บบ่อยที่สุด (22.4%) และการศึกษาของ Huanqiang, Zaiwang, & Kun, (2019) ที่พบว่าปัจจัยด้านอุปกรณ์ ที่มีการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และลักษณะของอุบัติเหตุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออุบัติเหตุในขั้นตอนการทำงานด้านการก่อสร้างภูมิทัศน์ คือปัจจัยด้านเครื่องมือที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ ($Beta$ = -0.760) ซึ่งบ่งชี้ว่าคุณภาพของอุปกรณ์ในการทำงานส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ และหากดูแลรักษาอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอมากขึ้นจะนำไปสู่การลดอุบัติเหตุระหว่างการทำงานก่อสร้างงานภูมิทัศน์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yap & Lee (2020) ที่ชี้ให้เห็นถึงอัตราการเกิดอุบัติเหตุและการบาดเจ็บที่เพิ่มขึ้นเมื่อคุณภาพของเครื่องมืออยู่ในระดับต่ำ

ในด้านขั้นตอนในงานบำรุงรักษางานภูมิทัศน์พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบ ($Beta = -0.687$) ซึ่งหมายความว่าหากสภาพแวดล้อมมีความปลอดภัยสูงจะสามารถลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา Idoro (2011) ที่พบว่า หากมีการจัดการปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัยสูง ($p=0.005$; $p=0.000$) จะส่งผลต่อการลดอุบัติเหตุได้ นอกจากนี้งานวิจัยของ Yap & Lee (2020) ได้มีการเน้นย้ำถึงความสำคัญของปัจจัยต่างๆที่สามารถลดอุบัติเหตุได้ เช่น สภาพแวดล้อมการทำงาน อุปกรณ์ป้องกัน และการบำรุงรักษาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของอุบัติเหตุในภาคการก่อสร้าง

ด้านการจัดการเพื่อลดอุบัติเหตุจากข้างต้นควรมีแนวทางการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ(OSH) โดยที่ International Labour Office (1995) ได้กล่าวไว้ การจัดการด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) การทำให้สภาพแวดล้อมปลอดภัย และ 2) การตรวจสอบการใช้เครื่องมืออย่างเหมาะสม และ 3) การทำให้คนงานมีความตระหนักด้านความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้งนี้ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีการกำหนดมาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (คณะทำงานจัดทำมาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนของแผนการดำเนินงาน และการประเมินและทบทวนการจัดการ นอกจากนี้ในทางกฎหมายประเทศไทยมีพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 แต่ยังคงพบปัญหาคือการที่ลูกจ้างที่ไม่สามารถปฏิเสธการทำงาน ในกรณีต้องทำงานในสภาพเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และสุขภาพได้ (กุลชาติ อาริราษฎร์พิทักษ์, 2563) ซึ่งควรมีการปรับแก้ไข พรบ. ให้เกิดการสนับสนุนการลดอุบัติเหตุในการทำงาน

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

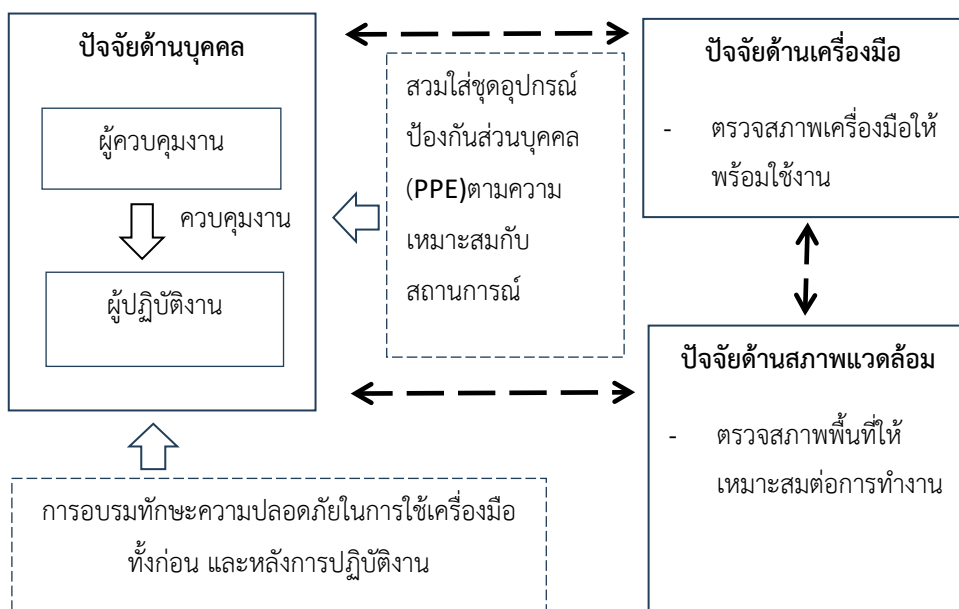
เพื่อลดความเสี่ยงของอุบัติเหตุควรให้ความสนใจกับปัจจัยหลักสองประการ ได้แก่ 1) การใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับงาน และใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) (พิมุข สุกีลสัมพันธ์, 2558) เพื่อลดอุบัติเหตุในสถานที่ทำงาน (Ammad, Alaloul, Saad, & Qureshi, 2021) ควรสวมชุดป้องกันสารเคมี ถุงมือสำหรับงานหนัก ชุดป้องกันศีรษะ เฟซชิลด์/แว่นตา รองเท้าบูท หน้ากาก และ 2) สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการทำงาน ควรดำเนินการแนวทาง

ปฏิบัติด้านสุขภาพ ความปลอดภัย และสภาพแวดล้อม (HSE) เช่น การฝึกอบรมและมาตรการควบคุม และจัดการกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุเฉพาะ เช่น เวลาและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (Mohammadfam, Soltanzadeh, Moghimbeigi, & Akbarzadeh, 2014) และควรมีการพัฒนาความรู้และความตระหนักรู้ของพนักงาน และการจัดการการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ และควรมีหัวหน้าพนักงานที่มีประสบการณ์ (Ayob, Shaari, Zaki, & Munaaaim, 2017)

กฎหมายด้านความปลอดภัยในการทำงานปัจจุบันในประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมและไม่ชัดเจนเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้ หน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน และควรมีการปรับแก้ไขพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 ให้ลูกจ้างสามารถประเมินสภาพก่อนการทำงาน ในกรณีต้องทำงานในสภาพเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย และสุขภาพได้

ในแง่ของเครื่องมือ การฝึกอบรมก่อนการจ้างงานเพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการใช้เครื่องมืออย่างปลอดภัย และเป็นประจำเพื่อทบทวนความรู้ของพนักงาน รวมถึงการฝึกอบรมหลังเกิดอุบัติเหตุเพื่อสร้างความตระหนักรู้และป้องกันเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกันในอนาคต และพื้นที่ที่ต้องได้สะอาดและจัดระเบียบอย่างเหมาะสมเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย (Soltanzadeh, Mohammadfam, Moghimbeigi, & Akbarzadeh, 2016)

ภาพที่ 1. การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรปรับแก้ไขพรบ.ให้ลูกจ้างปฏิเสธงานที่มีความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุ และกำหนดการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล (PPE) อย่างเข้มข้น และควรกำหนดขอบเขตการบังคับใช้ หน้าที่ของนายจ้าง ลูกจ้าง และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน เพื่อลดความเสี่ยงอันตรายจากการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ต้องรู้หลักการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความปลอดภัย การใช้งานอุปกรณ์ หรือการประเมินความเสี่ยงของพื้นที่ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ควรเสริมให้มีการฝึกอบรมที่มีทั้งส่วนของหัวหน้างานและผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกัน สามารถรับรู้ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน รวมถึงแนวทางที่จะแก้ไขปัญหา ร่วมกันทั้งสองฝ่าย

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป เสนอแนะให้มีการสำรวจและประเมินจากผู้ปฏิบัติงานจริง ซึ่งอาจนำมาซึ่งมุมมองหรือความเสี่ยงของการเกิดอุบัติเหตุมากขึ้น เพื่อการป้องกันและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับผลกระทบโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กุลชาติ อารีราษฎร์พิทักษ์. (2560). ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้พระราชบัญญัติความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 3(2), 40-47.
- คณะกรรมการจัดทำมาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน. (2562). *มาตรฐานระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน*. กรุงเทพฯ: ชยากร พรินติ้ง.
- พิมพ์ สุศลัมพันธ์. (2558). *การคุ้มครองแรงงานตามกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานและกฎหมายจัดตั้งสถาบันส่งเสริมความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตรบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ. สืบค้นจาก <https://repository.nida.ac.th/handle/662723737/5800>
- สำนักงานประกันสังคม. (2566). สถานการณ์การประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ปี 2562 – 2566. สืบค้นจาก https://www.sso.go.th/wpr/assets/upload/files_storage/sso_th/1675d2a95c38687dd649989003beb08a.pdf
- Abukhashabah, E., Summan, A., & Balkhyour, M. (2020). Occupational accidents and injuries in construction industry in Jeddah city. *Saudi journal of biological sciences*, 27(8), 1993–1998.
- Ammad, S., Alaloul, W.S., Saad, S., & Qureshi, A.H. (2021). Personal protective equipment (PPE) usage in construction projects: A scientometric approach. *Journal of Building Engineering*, 35, 102086.
- Arachchige, W.A., & Ranasinghe, M. (2015). Study on the impact of accidents on construction projects. In *6th International Conference on Structural Engineering and Construction Management*. (pp. 58-67). Kandy: Nethwin Printer.
- Ayob, A., Shaari, A.A., Zaki, M.F.M. & Munaaim, M.A.C. (2017). Fatal Occupational Injuries in the Malaysian Construction Sector– Causes and Accidental Agents. In *4th International Conference on Civil and Environmental Engineering for Sustainability (IConCEES 2017)*. (012095 pp. 1-10). Langkawi: IOP Publishing.

- Boon, H.Y.J., & Kai, L.W. (2020). Analysing the Underlying Factors Affecting Safety Performance in Buliding Construction. *Production Planning & Control*, 31(13), 1061-1076.
- Chan, A.P.C., Guan, J., Choi, T.N.Y., Yang, Y., Wu, G., & Lam, E. (2023). Improving Safety Performance of Construction Workers through Learning from Incidents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), 4570.
- Eurostat. (2023). Accidents at work statistics. Retrieved from https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Accidents_at_work_statistics
- Gennarelli, T.A., & Wodzin, E. (2006). AIS 2005: a contemporary injury scale. *Injury*, 37(12), 1083–1091.
- Heinrich, H. W. (1941). *Industrial accident prevention*. New York: McGraw-Hill.
- Huanqiang, Z., Zaiwang, Z., & Kun, R. (2019). Hazardous and Harmful Factors on Construction Sites and Their Prevention. *Journal of Landscape Research*, 11(1), 20-23.
- Idoro, G.I. (2011). Effect of Mechanization on Occupational Health and Safety Performance in the Nigerian Construction Industry. *Journal of Construction in Developing Countries*, 6(2), 27–45. Retrieved from http://eprints.usm.my/42180/1/ART2_jcdc16-2.pdf
- International Labour Office. (1995). Safety, health and welfare on construction site. A training manual. Geneva. Retrieved from https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@protrav/@safework/documents/instructionalmaterial/wcms_110237.pdf

- Kasuma, J., Isamilly, N., Ghaffari, S., Rusuli, M.S.C., & Gapor, A.H.A. (2019). Environmental Factor, Education & Training and PPE Impact on Safety Performance: A Study Among Construction Workers at SESCO Sub-station, Balingian, Sarawak. *Research in World Economy*, 10(2), 38-47.
- Mohammadfam, I., Soltanzadeh, A., Moghimbeigi, A., & Akbarzadeh, M. (2014). Factors affecting occupational accidents in the construction industry (2009-2013). *Journal of Occupational Health and Epidemiology*, 3(2), 88-95. Retrieved from <https://johe.rums.ac.ir/article-1-111-en.pdf>
- Pourmazaherian, M., Mohammed, S. Baqutayan, S., & Idrus, D. (2021). The Role of the Big Five Personality Factors on Accident: A Case of Accidents in Construction Industries. *Journal of Science, Technology and Innovation Policy*, 7(1), 34-43.
- Soltanzadeh, A., Mohammadfam, I., Moghimbeigi, A., & Akbarzadeh, M. (2016). HSE Risk Management Systems Analysis and Modeling its Relationship with Occupational Accidents in the Construction Industry. *The Journal of Toloo-e-behdasht*, 14(6), 57-72. Retrieved from https://tbj.ssu.ac.ir/browse.php?a_code=A-10-1156-2&slc_lang=en&sid=1
- Wang G, Liu M, Cao D, & Tan D. (2021). Identifying high-frequency-low-severity construction safety risks: an empirical study based on official supervision reports in Shanghai. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 29(2), 940-960.
- Yap, J.B.H. & Lee, W.K. (2020). Analysing the Underlying Factors Affecting Safety Performance in Buliding Construction. *Production Planning & Control*, 31(13), 1061-1076.

นโยบายสาธารณะ: กระบวนการผลักดัน
ร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย *

Public Policy: The Regulation Process of
Thailand's Longan Strategy Act

พิชญ์ จิตต์ภักดี¹, พาวิณ มโนชัย², อาภาลัย สุขสำราญ³, เจตพล ดวงสงค์⁴, และ ภัทร ชมภูมิ่ง⁵
Pit Jitpakdee¹, Pawin Manochai², Apalai Suksamran³, Jedth Duangsonk⁴,
and Pattara Chompooming⁵
วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้^{1,4,5}
นักวิชาการอิสระ²
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้³
School of Administrative Study, Maejo University^{1,4,5}
Independent Scholar²
Faculty of Liberal Arts, Maejo University³
Corresponding Author, E-mail: pit.jitpakdee@gmail.com

บทคัดย่อ

พืชเศรษฐกิจของไทยประกอบด้วยข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ที่ปลูกกระจายอยู่ทั่วประเทศไทยยกเว้นภาคเหนือ เมื่อพิจารณาข้อมูลจำนวนผลผลิตต่อต้นของ ผลผลิตทางการเกษตรของภาคเหนือ พบว่าหนึ่งในพืชที่เกษตรกรภาคเหนือปลูกมากที่สุด ได้แก่ ลำไย กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนทั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไย หน่วยงานราชการ และ ภาคการเมืองจึงมีความพยายามผลักดันให้ลำไยกลายเป็นพืชเศรษฐกิจของภาคเหนือ ทว่าแม้รัฐ จะมีนโยบายสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอย่างไร เมื่อเกิดสถานการณ์อันไม่พึงประสงค์ไม่ว่าจะ

---

* ได้รับความเห็นชอบ: 28 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 23 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 1 กรกฎาคม 2568

เป็นในเรื่องของราคาผลผลิตลำไยตกต่ำ ปัญหาสภาพภูมิอากาศแปรปรวน หรือต้นทุนการเพาะปลูกเพิ่มสูงขึ้น เกษตรกรผู้ปลูกลำไยกลับไม่ได้รับการเยียวยาช่วยเหลือ และสนับสนุนเท่าที่ควร จึงเป็นเหตุให้เกิดการเรียกร้องและเสนอให้มีการออกพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไยบนฐานการตลาดนำการผลิตเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ มีหน่วยงานและผู้รับผิดชอบของภาครัฐที่ต้องดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล ตลอดจนสร้างความยั่งยืนแก่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยและระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป ซึ่งสถานะปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนของการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นรายมาตรา โดยบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจถึงขั้นตอนและกระบวนการผลักดันในการออกพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไยอันเป็นที่เชื่อว่าจะส่งผลดีต่อการปลูกลำไยของประเทศไทยทั้งระบบ

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ; พระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย

Abstract

Thailand's economic crops include rice, rubber, sugarcane, cassava, and oil palm are planted and grown around the country except the Northern region. Considering the information on yield per ton of crops in the Northern region of Thailand, longan is one among others crops with highest number of productions. So, there is an effort by stakeholders including longan producers, governmental organization, and politicians, to promote longan to become a new economic crop of Northern Thailand. Even though the government formulated many policies to facilitate longan growers, they were not well-supported in the situations such as the longan price drop, the climate change, or the increasing in production costs. Thus, it led to the call and proposal to regulate the Longan Strategy Act on the market-driven production basis to tackle with the problems efficiently, to have governmental agencies and officers that are responsible for issues with effectiveness, and to establish the sustainability for longan growers, and Thailand's economy in the long run. Currently, it is under the process of section-by-section

consideration on the draft act. Thus, it is highly believed that this article is aimed to increase the understanding on the importance and the process of the Longan Strategy Act that will be beneficial to Thailand's longan production in overall.

Keywords: public policy; Longan Strategy Act

1. บทนำ

ตั้งแต่อดีตกาลการเกษตรมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีวิต ซึ่งผลผลิตที่ได้จากการเกษตรนั้นถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการผลิตอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ด้วยเหตุผลดังกล่าวการเกษตรจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำซึ่งมีจำนวนมาก ส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนประชาชนผู้ประกอบการอาชีพเกษตรกรทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

การเกษตรของประเทศไทย ประมาณร้อยละ 75-80 ของประชากรชาวไทยประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการเพิ่มเติมความรู้เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิตให้มีปริมาณและคุณภาพที่สูงมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้อีกส่วนหนึ่งของการเกษตรที่ต้องได้รับการพัฒนา คือ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร ที่เข้ามาบทบาทในการช่วยสนับสนุนการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร (ครูบ้านนอก.คอม, 2565; สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567)

ทว่าหากพิจารณาถึงการกลไกกรรมแล้ว การทำสวนถือเป็นประเด็นสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อการผลิตในภาพรวมของประเทศ และการทำสวนลำไยก็ถือเป็นพืชชนิดหนึ่งที่มูลค่าจากการเพาะปลูกต่อประเทศไทย หากแต่สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยแล้ว พบว่าตลอดเวลาที่ผ่านมาไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างเพียงพอต่อการรับมือในประเด็น ๆ ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของราคาผลผลิต ต้นทุนในการเพาะปลูก กลไกทางการตลาด ตลอดจนการสนับสนุนและบรรเทาเยียวยาในกรณีปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจและภัยพิบัติ จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่รัฐจะต้องให้ความสำคัญกับเกษตรกรชาวสวนลำไยมากยิ่งขึ้น

2. สถานการณ์ของลำไยในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยแล้ว จะพบว่า ไม่ได้ปรากฏอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศ จากข้อมูลของสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) (2565) ระบุข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่ปรากฏตามภูมิภาคต่าง ๆ จะพบว่าพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยไม่ว่าจะ

เป็นข้าว ยางพารา อ้อย มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมันนั้น กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ทั้งภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันตก แต่ไม่ปรากฏพืชเศรษฐกิจจากภาคเหนือของประเทศไทย (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน), 2565)

นอกจากนี้หากพิจารณาจำนวนผลผลิตต่อต้นของผลผลิตทางการเกษตรของภาคเหนือจะพบว่า ลำไย เป็นหนึ่งในพืชที่มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกและมีผลผลิตต่อต้นสูงที่สุด (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 เชียงใหม่, 2566) และจากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) พบว่า ปริมาณการปลูกลำไยในภาคเหนือคิดเป็นจำนวน 1,038,364 ต้น โดยเฉพาะเมื่อจำแนกตามจังหวัดแล้วจะพบว่าปริมาณส่วนใหญ่อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่และลำพูน ซึ่งคิดเป็น 439,230 ต้น และ 366,807 ต้น ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนผลผลิตลำไยของเกษตรกรแล้ว ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับราคาดผลผลิตลำไยด้วยเช่นกัน ซึ่ง ณ ปัจจุบันนี้ สถานการณ์ราคาลำไยอยู่ในสภาวะตกต่ำอันส่งผลกระทบต่อตัวเกษตรกรผู้ปลูกโดยตรง โดยผลกระทบดังกล่าวนี้ สามารถพิจารณาได้จากสถานการณ์ราคาลำไยนอกฤดูกลาง ซึ่งปกติแล้วราคาซื้อลำไยขนาด AA จะเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 30 ถึง 44 บาท ต่อกิโลกรัม แต่ในปัจจุบันราคากลางมาอยู่ที่ 19 บาท ต่อกิโลกรัม อันเป็นผลมาจากสภาพอากาศหนาวช่วงปลายปี พ.ศ. 2567 มาจนถึงช่วงต้นปี พ.ศ. 2568 (กองบรรณาธิการ Spacebar, 2568)

จากปัญหาราคาลำไยที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว ประกอบกับปัญหาอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกลำไยของประเทศไทยไม่ว่าจะเป็นความต้องการการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐ การขดเขยกรณีราคผลผลิตตกต่ำเช่นเดียวกับพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ของประเทศ รวมถึงกลไกการรับประกันราคผลผลิต ตลอดจนการขาดการบริหารจัดการลำไยเชิงระบบด้วยเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย จึงนำมาซึ่งความพยายามในการผลักดันให้เกิดพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย (พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย) พ.ศ. ... โดยกลุ่มเกษตรกรสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อการดูแล คุ่มครอง เสนอแนะแนวทางการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกในสภาวะการณ์ต่าง ๆ และผลักดันให้ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจอีกหนึ่งชนิดของประเทศไทย (สภาเกษตรกรแห่งชาติ, 2565)

ประเทศไทยมีคณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ (Fruit Board) เป็นกลไกในการช่วยเหลือ สนับสนุน และบรรเทาความเดือดร้อน ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ

ปี พ.ศ. 2550 (สฤกษ์พงษ์ เกี้ยวข้อง, 2567) ทว่าการดำเนินการผ่านคณะกรรมการฯ นั้น มีความล่าช้าใช้เวลานาน ด้วยเพราะองค์ประกอบและภารกิจของคณะกรรมการที่ส่งผลให้มี จำนวนรอบการประชุมที่จำกัด และมีจำนวนวาระการพิจารณาที่รวมประเด็นผลไม้มากชนิด ของประเทศไทยเข้าไปด้วยนั้น ส่งผลให้หลายครั้งที่การช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูก ไม่สามารถตอบสนองได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น คณะกรรมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ มีมติ เห็นชอบโครงการนำร่องส่งเสริมการผลิตลำไยสดช่อคุณภาพเกรด AA ใน 8 จังหวัดภาคเหนือ เมื่อคราวประชุมที่ 4/2567 วันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2567 และมีการกำชับหน่วยงานในสังกัดให้ กำกับ ควบคุม และสนับสนุนอย่างเต็มที่ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567) แต่เมื่อถึงช่วง ต้นปี พ.ศ. 2568 พบว่าราคาของผลผลิตลำไยตกลงตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น กลไกการกำกับ ควบคุม และสนับสนุนตามมติของคณะกรรมการฯ ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความเดือดร้อน ต่อเกษตรกรผู้ปลูกได้ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งในการผลักดันให้ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจ และเรียกร้อง เพื่อให้เกิดการออก พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย อันจะเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเหลือผู้ปลูกลำไย โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย ได้อย่างเป็นระบบและทันทั่วทั้งที่ เพราะมีสภาพบังคับตามกฎหมาย ที่ระบุหน่วยงานผู้รับผิดชอบต่าง ๆ มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ไม่แปรผันตามการ เปลี่ยนแปลงทางการเมือง และฤดูกาลใด ๆ

คณะผู้เขียนเล็งเห็นถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนเพื่อผ่านร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าว จึงสนใจในการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นของกระบวนการผลักดันร่างกฎหมาย โดยร่วมปฏิบัติ หน้าที่เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการวิชาการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... อันนำไปสู่การพัฒนาต้นแบบการศึกษา สำหรับกระบวนการพิจารณา ร่าง พ.ร.บ. อื่น ๆ ตลอดจนนำไปสู่การศึกษาเพิ่มเติมอย่างเป็นระบบต่อไป

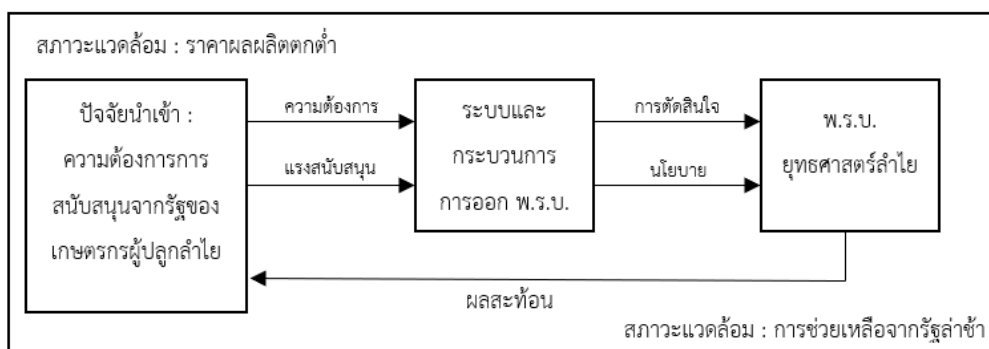
3. กระบวนการนโยบายสาธารณะ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น กระบวนการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... นั้น จัดได้ว่าเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้ปลูกลำไย รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งขับเคลื่อนไปตามกระบวนการนโยบายสาธารณะที่ปรากฏมา แต่อดีตและยังใช้มาจนถึงปัจจุบัน โดยกระบวนการนโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการที่ มุ่งอธิบายการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่รวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาไว้ด้วยกันเพื่อมุ่งไปสู่การ

บรรลุปเป้าหมายร่วมกัน (Dye, 1967; Bardach, 1978; Jipakdee, Putjorn, & Sangchatkaew, 2021)

David Easton (1957) อธิบายขั้นตอนของกระบวนการนโยบายแบบกว้าง โดยระบุว่า มีองค์ประกอบได้แก่ 1) สภาพแวดล้อม (Environment), 2) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ซึ่งมีความต้องการ (Demands) และแรงสนับสนุน (Support), 3) ระบบและกระบวนการทางการเมือง (Political System), 4) ปัจจัยนำออก (Outputs) ซึ่งอาจเป็น การตัดสินใจหรือมติ (Decisions) หรือ นโยบาย (Policies), และ 5) ผลสะท้อน (Feedback) ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการนโยบายสู่การผลักดัน พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย ตามแนวทางของ Easton ดังแผนภาพที่ 1 ต่อไปนี้

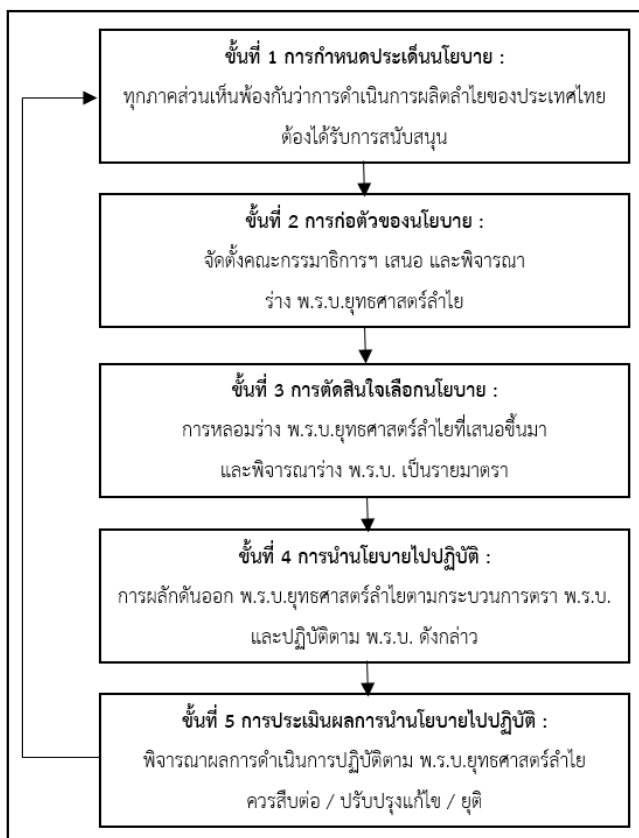
ภาพที่ 1. กระบวนการนโยบายสู่การผลักดัน พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย

ที่มา : ประยุกต์จาก Easton (1957)

จากแผนภาพที่ 1 ประกอบกับรายละเอียดเกี่ยวกับข้อเรียกร้อง ความจำเป็น และสถานการณ์ของลำไยในประเทศไทยนั้น สามารถอธิบายถึงขั้นตอนการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... ได้ว่า ภายใต้สภาพแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของราคาผลผลิต ระบบตลาด รวมถึงระบบการสนับสนุนจากภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ตลอดจนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐและเอกชนนั้น นับได้ว่าปัจจัยนำเข้าสำหรับกระบวนการนโยบายในประเด็นนี้ ประกอบไปด้วยความต้องการของเกษตรกรที่จะได้รับการดูแลสนับสนุนจากภาครัฐในทิศทางเดียวกันกับประเด็นทางสังคมด้านอื่น ๆ (พิชญ์ จิตต์รักดี, อาภาลัย สุขสำราญ, เจตพล ดวงสงค์, ภัทร ชมภูมิ่ง, และ สุดเขต สกุลทอง, 2564) ขณะเดียวกัน

ภาคส่วนทางการเมืองโดยเฉพาะสภาผู้แทนราษฎรซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากหลายพรรคการเมือง ต่างสนับสนุนให้เกิดพระราชบัญญัติที่ได้กล่าวมา จึงทำให้เกิดแรงผลักดันและสามารถเข้าไปสู่ระบบและกระบวนการทางการเมืองอันจะนำไปสู่การตัดสินใจต่อไป นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายวงจรนโยบายของการผลักดัน พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย ตามแนวทางของ Lasswell (1956) และ UoA Online (2022) จะทำให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยอธิบายขั้นตอนของวงจรนโยบายไว้ 5 ขั้นตอน ดังแผนภาพที่ 2

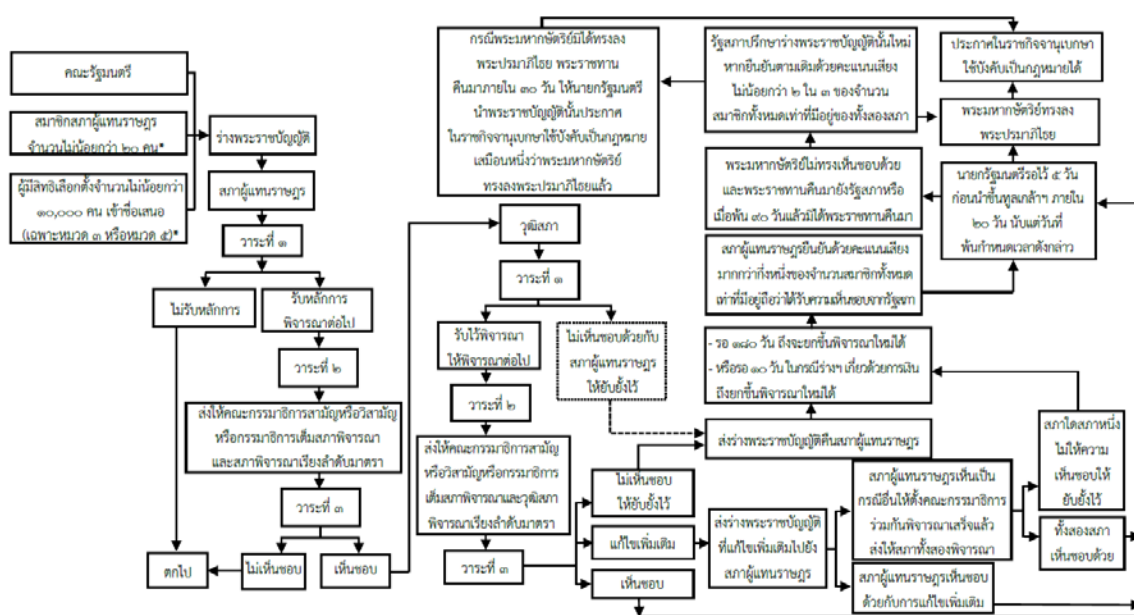
ภาพที่ 2. วงจรนโยบายของการผลักดัน พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย
ที่มา : ประยุกต์จาก Easton (1957) และ UoA Online (2022)

จากแผนภาพที่ 2 สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า ขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ร่าง พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... ณ ปัจจุบันนั้น อยู่ระหว่างขั้นตอนที่ 3 กับ 4 ได้แก่ ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกนโยบายกับขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผ่านขั้นตอนของการออกกฎหมายเป็นลำดับถัดไป

4. ระบบและกระบวนการทางการเมืองสู่การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ : ขั้นตอนการออกกฎหมาย

การนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัตินั้น สามารถดำเนินการผลักดันการออกกฎหมาย อันเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ระบุไว้ว่า ผู้มีสิทธิในการริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกรัฐสภา และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยมีเจตนารมณ์ เจริญใจ และบทบาทในการเสนอร่างกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป (อรรถพร เกษร, 2560) ดังปรากฏตามแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3. กระบวนการตราพระราชบัญญัติตามหมวด 7 รัฐสภา ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
ที่มา : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2560)

ในกรณีของ ร่าง พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... เป็นร่าง พ.ร.บ. ทัวไปที่ไม่เกี่ยวข้องด้วยการเงิน มีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดหลักการและแนวทางการปฏิบัติโดยทั่วไปของประชาชน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม หากพิจารณาจากแผนภาพที่ 3 ขั้นตอนก่อนจะเสนอร่างกฎหมายเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณานั้น ได้มีการจัดการรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ ในช่วงระหว่างวันที่ 15 มีนาคม 2567 ถึงวันที่ 14 เมษายน 2567 ต่อมา ได้มีการจัดทำรายงานผลการรับฟังความคิดเห็น และมีการพิจารณาเป็นที่เรียบร้อย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567ก) หลังจากนั้นจึงมีการเสนอร่าง พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาต่อไปตามลำดับ

ในขั้นของการพิจารณาโดยสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเมื่อพิจารณาจากข้อมูลสืบเนื่องจากข้างต้นจะพบได้ว่าลำไย เป็นพืชที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะช่วงเวลาก่อนเกิดสถานการณ์ราคาลำไยตกต่ำ และที่สำคัญเกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยแต่มีจำนวนมาก ผลกระทบด้านราคาตลาดจึงส่งผลออกไปยังเกษตรกรผู้ปลูกเป็นวงกว้างจึงเป็นเหตุผลที่ทำให้สภาผู้แทนราษฎรในการประชุมวาระที่ 1 ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 26 ปีที่ 2 ครั้งที่ 9 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ 31 กรกฎาคม 2567 โดยที่ประชุมมีมติรับหลักการแห่งพระราชบัญญัติ ทั้งหมด 3 ฉบับพร้อมกันไป โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคเพื่อไทย เสนอร่าง พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... (นายรังสรรค์ มณีรัตน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ), พรรคพลังประชารัฐ เสนอร่าง พ.ร.บ.ลำไย พ.ศ. ... (นายณเรศ อารงค์ทิพยคุณ กับคณะ เป็นผู้เสนอ), และพรรคประชาชน เสนอร่าง พ.ร.บ.ลำไย พ.ศ. ... (นายวิวิธสิทธิ์ ปันสวนปลูก กับคณะ เป็นผู้เสนอ) (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567ข) ด้วยผลการลงมติคะแนนเสียง 404 เสียง ไม่รับหลักการ 1 เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง 1 เสียง (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567ค) และมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... ขึ้น โดยถือเอาร่าง พ.ร.บ. ของนายรังสรรค์ มณีรัตน์ กับคณะ เป็นหลักในการพิจารณา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567ง) พร้อมให้ดำเนินการแปรญัตติปรับรายละเอียดของร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น บนหลักการการตลาดนำการผลิต (ขั้นตอนดำเนินการถึง ณ ปัจจุบัน) ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกได้เป็น 2 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 ยุทธศาสตร์ลำไย และหมวดที่ 2 คณะกรรมการยุทธศาสตร์ลำไย รวมทั้งสิ้น 18 มาตรา และจากการประชุมครั้งที่ 17 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 3 เมษายน 2568

ที่ผ่านมาได้มีการพิจารณา 12 มาตราเป็นที่เรียบร้อยแล้ว (ข้อมูล ณ วันที่ 22 เมษายน 2568) (สำนักประชาสัมพันธ์, 2568) เมื่อแล้วเสร็จจึงเสนอให้เข้าสู่การพิจารณาในวาระที่ 3 และหากแล้วเสร็จจะต้องมีการดำเนินการเสนอให้วุฒิสภาพิจารณาร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวอีก 3 วาระ ซึ่งการสนับสนุนทางการเมืองยังคงเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการผลักดัน ร่าง พ.ร.บ. ไปจนถึงขั้นตอนของการเสนอพิจารณาลง พระปรมาภิไธยโดยพระมหากษัตริย์และประกาศในราชกิจจานุเบกษา ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ตามลำดับต่อไปในกรณีที่ร่าง พ.ร.บ. ได้รับความเห็นชอบ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560; ไอลอว์, 2562)

5. สรุป

การผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... เป็นการดำเนินการผ่านกระบวนการของนโยบายสาธารณะ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจของภาคเหนือที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรบนฐานความยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนผ่านกลไกทางกฎหมายที่ระบุแนวทางการดำเนินการสำหรับเกษตรกรผู้ปลูกลำไยซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย กำหนดตัวผู้รับผิดชอบในรูปของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ลำไย และมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนเกษตรกร ที่สำคัญ พ.ร.บ. นี้จะทำให้เกิดความต่อเนื่อง

สำหรับการดำเนินการที่จะส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวม ตลอดจนลดผลกระทบทางลบแก่กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกระบวนการผลิตไปจนถึงการขายลำไย โดยปราศจากความแปรผันทางการเมืองที่แม้จะมีการเปลี่ยนรัฐบาล แต่ พ.ร.บ. นี้จะยังคงเป็นเสาหลัก ที่กำหนดให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ลำไยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ บนพื้นฐานของการตลาดนำการผลิต อันเป็นเป้าหมายระยะยาว และนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยสามารถยืนหยัดและมีรายได้ในระยะยาวอย่างมั่นคงและยั่งยืน

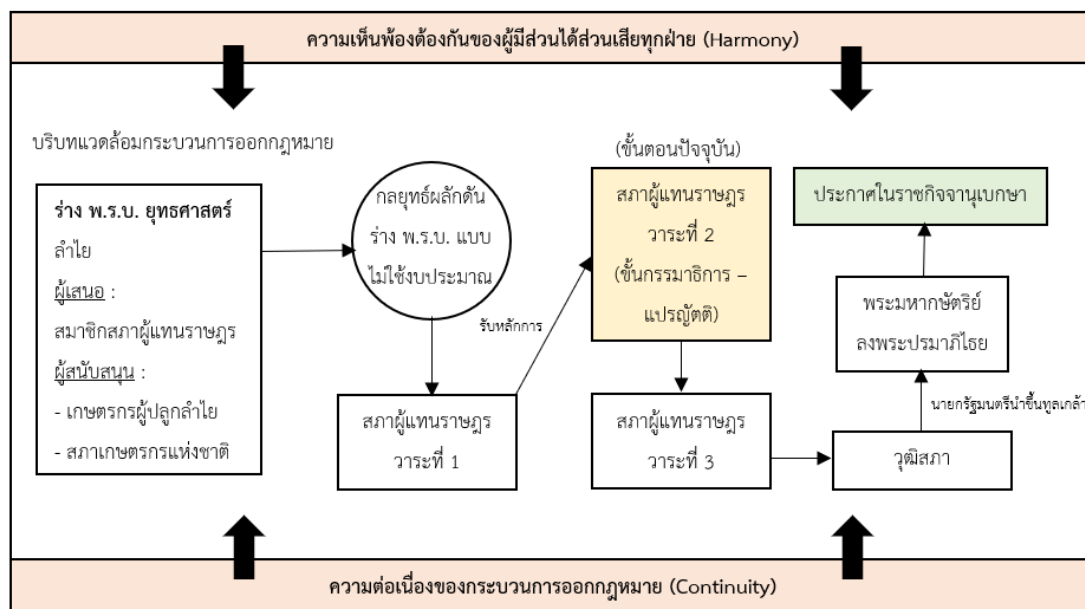
นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาจากมุมมองทางวิชาการแล้วจะพบว่าประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการและองค์ประกอบของความสำเร็จในการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. หรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหมาย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษา ทบทวน และปรับปรุงต่อไปในอนาคต

6. องค์ความรู้ใหม่

การผลักดัน ร่าง พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... โดยกลุ่มเกษตรกร ตลอดจนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสภาเกษตรกรแห่งชาติเป็นการดำเนินการตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ ด้วยการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... ซึ่งเป็น ร่าง พ.ร.บ. ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการจัดสรร รับ รักษา หรือใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดิน จึงเป็นกระบวนการที่ใช้เวลาน้อยกว่า ร่าง พ.ร.บ. เกี่ยวกับการเงิน ที่จะต้องมีการหารือและผ่านความเห็นชอบจากกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทว่าการจะวางรากฐานเพื่อความยั่งยืนของเกษตรกรในระยะถัดไป หลังจากประกาศใช้ พ.ร.บ. นี้ อีกประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการคือเรื่องของกองทุนลำไย ซึ่งจะต้องมีการผลักดันให้เกิดกฎหมายขึ้นมาอีกหนึ่งฉบับอันเกี่ยวข้องกับการเงินและการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินที่จะต้องใช้เวลาเพื่อผลักดันให้ พ.ร.บ. ว่าด้วยกองทุนลำไยนั้นเกิดขึ้นมา จึงทำให้เห็นถึงกลยุทธ์ในการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไยขึ้นมาก่อน อย่างน้อยเพื่อเป็นแนวทางในการคุ้มครองและสนับสนุนเกษตรกรผู้ปลูกลำไยของประเทศไทย นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่ปรากฏจากกระบวนการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... ได้แก่ การพยายามในการสร้างความต่อเนื่อง (Continuity) ของกระบวนการออกกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับผลกระทบจากภาครัฐในกรณีมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และการสร้างความเห็นพ้องต้องกัน (Harmony) ของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งการพิจารณา ร่างกฎหมายโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เสนอกฎหมายหากมีความเห็นพ้อง สอดคล้อง และมีทิศทางเดียวกัน จะทำให้ตัวร่างของบทกฎหมาย เช่น พ.ร.บ. นั้น ๆ สามารถผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ดังแผนภาพที่ 3 ที่ได้นำเสนอไปแล้ว ทั้งหมดนี้นำมาซึ่งข้อสรุปในองค์ความรู้ทางการปฏิบัติ เกี่ยวกับเทคนิคและแนวทางในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติดังเช่นความพยายามในการผลักดันให้มีการประกาศใช้ พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย ในอนาคตอันใกล้ ดังสรุปได้ตามแผนภาพที่ 4

ภาพที่ 4. กระบวนการผลักดัน พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไยและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

จากรายละเอียดข้างต้น ประกอบกับการพิจารณาแผนภาพที่ 4 สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไยนั้นจำเป็นที่จะต้อง มี 1) กลยุทธ์ในการ ผลักดันที่ดำเนินการโดยแยกเรื่องบทบาท หน้าที่ และกลไกของหน่วยงานภาครัฐออกจากเรื่อง ของการจัดตั้งกองทุนเพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการ, 2) การดำเนินการในขั้นของการ ตัดสินใจเลือกนโยบายกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความเห็นพ้อง ต้องกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย และ 3) ตลอดกระบวนการผลักดันต้องมีความต่อเนื่องโดย เฉพาะที่มีความเกี่ยวข้องกับเสถียรภาพและอายุของรัฐบาล จึงจะสามารถทำให้กระบวนการ ผลักดันร่าง พ.ร.บ.ยุทธศาสตร์ลำไย ประสบความสำเร็จและนำไปสู่การปฏิบัติได้

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ Spacebar. (2568). ลำไยนอกฤดูราคาตก กระทบหนักอากาศหนาว-ลูกไม้โต. สืบค้นจาก Spacebar: <https://spacebar.th/business/longan-out-season-price-drops-impact-cold-weather-small-fruit>

ครูบ้านนอก.คอม. (2565). ความหมายและความสำคัญของการเกษตร. สืบค้นจาก <https://www.kroobannok.com/90267>

พิชญ์ จิตต์ภักดี, อาภาลัย สุขสำราญ, เจตพล ดวงสงค์, ภัทร ชมภูมิ่ง, และ สุดเขต สกุลทอง. (2564). การขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่านสื่อบันเทิงของสาธารณรัฐเกาหลี. วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์, 4(4), 157-172.

รัฐบาลไทย. (2568). Fruit Board เคาะ โครงการนำร่องส่งเสริมการผลิตลำไยคุณภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ตั้งเป้า 8 จังหวัดภาคเหนือ พร้อมกำชับหน่วยงานในสังกัดควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตรไทย เพื่อสร้างความเชื่อมั่น. สืบค้นจาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/88432>

สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2565). พ.ร.บ.ลำไย. สืบค้นจาก <https://www.nfc.or.th/content/tag/%E0%B8%9E-%E0%B8%A3-%E0%B8%9A-%E0%B8%A5%E0%B8%B3%E0%B9%84%E0%B8%A2>

สฤษฎ์พงษ์ เกี้ยวข้อง. (2567). รายงานผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและบริหารจัดการผลไม้ไทย พ.ศ. ... สืบค้นจาก https://ftp.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20240304152827_2_337.pdf

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). กระบวนการตราพระราชบัญญัติตามหมวด 7 รัฐสภา ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/253/files/process3_60.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567ก). การรับฟังความคิดเห็นต่อร่าง พ.ร.บ. ตามมาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ. สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/section77/survey_detail.php?id=367

- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567ข). บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 26 ปีที่ 2 ครั้งที่ 9 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง). สืบค้นจาก https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=11408&mid=4591
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567ค). บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 9 (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง). สืบค้นจาก https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=11404&mid=4591
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567ง). ร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ลำไย พ.ศ. ... (นายรังสรรค์ มณีรัตน์ กับคณะ เป็นผู้เสนอ). สืบค้นจาก https://www.parliament.go.th/section77/manage/files/file_20240315172329_1_367.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). ร้อยละและปริมาณผลผลิตเป็นรายเดือนรวมทั้งประเทศภาคและจังหวัด ปี 2565. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/fileups/prcaidata/files/product%2065.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2567). สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2566. สืบค้นจาก <https://www.agrithai.org/wp-content/uploads/2024/03/statistic2566.pdf>
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2565). พืชเศรษฐกิจ สินค้าสร้างรายได้ในครัวเรือนและประเทศ. สืบค้นจาก <https://www.arda.or.th/detail/6166>
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 6 เชียงใหม่. (2566). ข้อมูลเอกภาพพืชเศรษฐกิจภาคเหนือ. สืบค้นจาก <https://ndoe.doe.go.th/plant-unity1.php?p=13>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2568). บันทึกการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่าง พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ ลำไย พ.ศ. .... สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: รัฐสภาไทย.
- อรรณณ เกษร. (2560). กระบวนการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 : การเสนอร่างกฎหมาย. สืบค้นจาก https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1851
- ไอลอว์. (2562). ขั้นตอนออกกฎหมายตามรัฐธรรมนูญ 2560. Retrieved from iLaw: <https://www.ilaw.or.th/articles/3667>

- Bardach, E. (1978). *The implementation game: what happens after a bill becomes a law*. Cambridge: MIT Press.
- Dye, T. R. (1967). Policy outcomes in public education. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED011684.pdf>
- Easton, D. (1957). An approach to the analysis of political systems. *World Politics*, 9(3), 383-400.
- Jitpakdee, P., Putjorn, J., Sangchatkaew, S., & Putjorn, T. (2021). The participatory public policy formulation of civil society on chemical usage reduction in agriculture: the case of Nong Bua Lamphu, Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 21(3), 416-424.
- Lasswell, H. D. (1956). *The decision process: Seven categories of functional analysis*. College Park, MD: University of Maryland.
- UoA Online. (2022). Perspectives in Public Policy – The Policy Cycle. Retrieved from <https://www.online.auckland.ac.nz/2022/04/11/perspectives-in-public-policy-the-policy-cycle/>

การใช้แพลตฟอร์ม E-voting เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของนักศึกษาในการเลือกตั้งผู้นำนักศึกษา
ในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา *

Using the E-voting Platform to Promote Political
Participation of Students in Student Leadership
Elections in Higher Education Institutions
at the Higher Education Level

นรากร พรหมเมตตา และ รุจาตล นันทชารุักษ์

Narakorn Prommetta and Rujadon Nuntacharuksa

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

School of Administrative Studies, Maejo University

Corresponding Author, E-mail: narakorn080518@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในการเลือกตั้งผู้นำนักศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาผ่านการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์ม E-voting โดยอาศัยแนวคิดจากกรอบแนวคิด “Digital Democracy Enhancement Model” ของ Clift (2003) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวประกอบด้วยสามประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นด้านการเข้าถึงและความเท่าเทียม และประเด็นด้านการบริหารจัดการและนโยบาย ตลอดจนแนวคิดจากกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะกรณีของประเทศไทยที่มีการใช้เทคโนโลยี

---

* ได้รับบทความ: 30 มิถุนายน 2568; แก้ไขบทความ: 27 กันยายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 20 ตุลาคม 2568

Blockchain ในการลงคะแนนเสียงภายในพรรคการเมืองและความพยายามในการพัฒนาระบบ E-voting สำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในบทความนี้เห็นว่าการใช้แพลตฟอร์ม E-voting ที่มีประสิทธิภาพควรมีโครงสร้างพื้นฐานด้านความปลอดภัย เช่น การเข้ารหัสแบบครบวงจรและการยืนยันตัวตนหลายชั้น รวมถึงความสามารถในการใช้งานบนอุปกรณ์พกพาเพื่อเพิ่มการเข้าถึงที่เท่าเทียมสำหรับนักศึกษาทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้พิการหรือผู้ขาดแคลนทรัพยากรดิจิทัล นอกจากนี้ ยังต้องมีระบบบริหารจัดการที่มีกลไกสนับสนุนทางนโยบายอย่างต่อเนื่อง เช่น งบประมาณ การอบรมบุคลากร และการประเมินผล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการเลือกตั้งในระยะยาว การพัฒนาแพลตฟอร์ม E-voting ภายใต้แนวคิดประชาธิปไตยดิจิทัลจึงไม่ใช่เพียงการใช้เทคโนโลยีในการเลือกตั้ง แต่เป็นการวางรากฐานเพื่อสร้างพลเมืองดิจิทัลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพในสังคมไทยและในโลกยุคใหม่

คำสำคัญ: E-voting; การมีส่วนร่วมทางการเมือง; ประชาธิปไตยดิจิทัล

Abstract

This study aims to propose guidelines for promoting political participation among students in higher education through student leader elections by applying an e-voting platform, using Clift's (2003) "Digital Democracy Enhancement Model" framework, which consists of three main issues: technology and infrastructure, access and equity, and governance and policy. This research is based on the analysis of documents and case studies both domestically and internationally, especially the case of Thailand, which uses Blockchain technology for voting within political parties and efforts to develop an e-voting system for universities.

The study suggests that effective e-voting platforms should have security infrastructure such as end-to-end encryption and multi-layer authentication, as well as mobile usability to increase equal access for all groups of students,

especially those with disabilities or those lacking digital resources. In addition, there must be a management system with continuous policy support mechanisms, such as budget, personnel training, and evaluation, to build trust in the election system in the long run. Therefore, the development of e-voting platforms under the concept of digital democracy is not just about using technology for elections, but also about laying the foundation to create digital citizens who have the knowledge, understanding, and ability to participate effectively in politics in Thai society and the modern world.

Keywords: E-voting, political participation, digital democracy

1. บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนกำลังเผชิญกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างมีนัยสำคัญ แพลตฟอร์มลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-voting ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเลือกตั้ง แต่ยังส่งเสริมการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและนักศึกษาที่กำลังสำคัญของประชาธิปไตยในอนาคต การศึกษาการนำแพลตฟอร์ม E-voting มาใช้ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจถึงศักยภาพและผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในสถาบันการศึกษา (Fischli & Muldoon, 2024)

การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั่วโลก เทคโนโลยีดิจิทัลได้เปิดช่องทางใหม่ให้ประชาชนเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย ผ่านการเชื่อมต่อที่เพิ่มขึ้น การส่งเสริมความโปร่งใส และการเพิ่มความรับผิดชอบของหน่วยงานปกครอง การวิจัยเชิงระบบพบว่า เครื่องมือการมีส่วนร่วมแบบดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการไหลของข้อมูลจากประชาชนสู่รัฐบาล ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานของการสื่อสารทางการเมือง (Shin et al., 2024)

องค์การระหว่างประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาประชาธิปไตยดิจิทัลโดยมีการเข้าถึงประชาชนถึง 784 ล้านคนใน 127 ประเทศผ่านโครงการดิจิทัล 320 โครงการ การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงเครื่องมือ แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองที่เน้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาจากสถาบันวิจัยชั้นนำยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทายสำคัญ โดยผู้เชี่ยวชาญเตือนว่าไม่มีเหตุผลที่จะเชื่อว่าเทคโนโลยีจะสามารถเสริมสร้างประชาธิปไตยได้โดยอัตโนมัติ ดังนั้น การนำเทคโนโลยีมาใช้จึงต้องมีการออกแบบและดำเนินการอย่างรอบคอบ (International IDEA, 2024)

การนำระบบ E-voting มาใช้ในการเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่นได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายทั่วโลก โดย ข้อมูลปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าร้อยละ 19 ของประเทศทั่วโลก (34 ใน 178 ประเทศ) ใช้ระบบ E-voting ในระดับชาติและ/หรือระดับท้องถิ่น ประเทศต่างๆ ได้ประสบการณ์ที่หลากหลายในการนำระบบนี้มาใช้ ตั้งแต่ความสำเร็จที่น่าประทับใจไปจนถึงการยกเลิกใช้เนื่องจากปัญหาทางเทคนิคและความน่าเชื่อถือ (International IDEA, 2024)

ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้แพลตฟอร์ม E-voting รวมถึงเอสโตเนีย ซึ่งในการเลือกตั้งรัฐสภาปี 2019 มีผู้ลงคะแนนเสียงผ่านอินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 43.75 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ส่วนบราซิลก็เป็นอีกตัวอย่างที่น่าสนใจ แม้ว่า จะมีการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการขาดร่องรอยเอกสาร (paper trail) ที่ทำให้การตรวจสอบผลการเลือกตั้งเป็นไปได้ยากในทางตรงกันข้าม หลายประเทศได้ตัดสินใจยกเลิกหรือไม่ขยายการใช้ระบบ E-voting เนื่องจากปัญหาด้านความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส ประเทศเนเธอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ เยอรมนี และสหราชอาณาจักรได้ยกเลิกระบบ E-voting หรือตัดสินใจไม่ขยายการใช้งานในวงกว้าง เนื่องจากปัญหาด้านความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบดิจิทัล (ACE Project, 2019)

ประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงการเป็นผู้นำในการนำเทคโนโลยี Blockchain มาใช้ในระบบการลงคะแนนเสียง โดยพรรคประชาธิปัตย์ของไทยได้ใช้ Coin Blockchain ในการลงคะแนนเสียงแบบสดระหว่างวันที่ 1-9 พฤศจิกายน 2018 ซึ่งเป็นครั้งแรกในโลกที่มีการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในการลงคะแนนเสียง โดยมีการลงคะแนนเสียงมากกว่า 120,000 เสียง (Dosu, 2018)

การพัฒนาเทคโนโลยีด้านการลงคะแนนเสียงในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ได้

พัฒนาเทคโนโลยี Blockchain สำหรับระบบ E-voting ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของภาครัฐในการนำเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาระบบประชาธิปไตย (Suchit Leesa-Nguansuk, 2019)

ระบบ Blockchain ที่นำมาใช้ในประเทศไทยได้รับการออกแบบให้มีความปลอดภัยสูง โดยมีการจัดเก็บข้อมูลบน Blockchain ป้องกันการเปลี่ยนแปลงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต้องได้รับการเห็นชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ นอกจากนี้ระบบยังรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ลงคะแนนเสียงในขณะที่ยังคงสามารถตรวจสอบผลการเลือกตั้งได้ การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการเลือกตั้งของประเทศไทยไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการสร้างต้นแบบสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยดิจิทัลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งอาจส่งผลต่อการขยายการใช้เทคโนโลยีคล้ายคลึงกันในสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ในประเทศ Cointelegraph (Wood, 2019)

ฉะนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาผ่านการพัฒนาระบบการเลือกตั้งผู้นำนักศึกษาด้วยการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์ม E-voting โดยใช้โมเดล "Digital Democracy Enhancement Model" (Clift, 2003) เป็นพื้นฐานซึ่งมีเนื้อหาที่ครอบคลุมใน 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประเด็นด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐาน ประเด็นด้านการเข้าถึงและความเท่าเทียม และประเด็นด้านการบริหารจัดการและนโยบาย การศึกษาการใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาจึงมีความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสถาบันการศึกษา ซึ่งจะเป็นการสร้างความสำเร็จที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับที่กว้างขึ้นต่อไป (Clift, 2003)

2. เนื้อหา

การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงที่มีขนาดใหญ่กว่าที่เกิดขึ้นในระดับโลก ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ความเชื่อมโยงระหว่างแต่ละระดับสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษานี้ในฐานะต้นแบบของการพัฒนาประชาธิปไตยดิจิทัลสำหรับเยาวชนโดยการศึกษาการใช้ E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับโลกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยมีแนวโน้มว่าในปี 2020 จะมีเยาวชนประมาณร้อยละ 50 ออกไปลงคะแนนเสียง ซึ่งสูงกว่าปี 2016 ถึงร้อยละ 11 กระนั้นแม้แนวโน้มจะสูงขึ้นทว่าอัตราการมีส่วนร่วมก็ยังคงอยู่ใน

ระดับน้อย การวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีสิทธิออกเสียงเกือบสามเท่ามากกว่าของรุ่นเดียวกันที่ออกจากโรงเรียนมัธยม ช่องว่างดังกล่าวส่งผลให้เกิดความแตกต่างตามเชื้อชาติและชนชั้น และความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้เชื่อมโยงโดยตรงกับการใช้เทคโนโลยีในการเลือกตั้งระดับมหาวิทยาลัย เนื่องจากนักศึกษาที่ได้รับการศึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการประชาธิปไตยจะมีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งระดับชาติมากขึ้น ดังนั้น การสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านแพลตฟอร์ม E-voting ในระดับมหาวิทยาลัยจึงเป็นการลงทุนในอนาคตของประชาธิปไตย (National Study of Learning, Voting and Engagement, 2025)

“วัฒนธรรมดิจิทัลของเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยเครือข่าย” อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของพลเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านระบบออนไลน์โดยการใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษามีแนวโน้มที่เยาวชนจะมีความคุ้นเคยและเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางการเมือง (Youth Democracy Cohort, 2023)

โดยองค์การระหว่างประเทศต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนผ่านช่องทางดิจิทัล โดยโครงการของ Youth Democracy Cohort (YDC) มีเป้าหมายที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมของเยาวชนในกระบวนการประชาธิปไตยในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับโลก และมีการดำเนินโครงการ Digitalise Youth ที่มุ่งหวังจะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยออนไลน์ ต่อต้านข้อมูลบิดเบือน และปกป้องสิทธิผ่านระบบดิจิทัลซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะประชาธิปไตยดิจิทัลในกลุ่มเยาวชน (Youth Democracy Cohort, 2023)

การนำแพลตฟอร์ม E-voting มาใช้ในระดับมหาวิทยาลัยจึงเป็นการสร้างพื้นฐานที่สำคัญสำหรับเยาวชนในการเตรียมพร้อมสำหรับการมีส่วนร่วมในประชาธิปไตยดิจิทัลในระดับที่กว้างขึ้น โดยการสร้างประสบการณ์ตรงในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการลงคะแนนเสียงอย่างปลอดภัยและโปร่งใสผ่านการนำระบบ E-voting มาใช้ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศต่างๆ ที่ได้ทดลองใช้ระบบคล้ายคลึงกัน คือระบบการลงคะแนนเสียงแบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการเลือกตั้งนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยช่วยให้การเลือกตั้งมีค่าใช้จ่ายน้อยลง สะดวกในด้านการเดินทาง และมีความแม่นยำสูงกว่าการเลือกตั้งที่ดำเนินการด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนถึงข้อดีที่เกิดขึ้นจริงจาก

การใช้เทคโนโลยีในการเลือกตั้ง ซึ่งประสบการณ์จากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการใช้แพลตฟอร์ม E-voting โดยการศึกษาของ Election Universe (2019) อธิบายว่า ผู้ที่ลงคะแนนเสียงผ่านอินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 43.75 ในการเลือกตั้งรัฐสภาปี 2019 แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของระบบในการเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ในทางกลับกัน ประสบการณ์ของประเทศไทยประสบปัญหา เช่น เนเธอร์แลนด์ ไอร์แลนด์ และเยอรมนี ที่ต้องยกเลิกหรือจำกัดการใช้ระบบเนื่องจากปัญหาด้านความน่าเชื่อถือ ได้ให้บทเรียนสำคัญในการออกแบบระบบที่มีความปลอดภัยและโปร่งใส การทดลองใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในระดับมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการสร้างมาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีที่อาจขยายผลไปสู่การใช้งานในระดับที่กว้างขึ้น การที่สถาบันการศึกษาเป็นสภาพแวดล้อมที่มีการควบคุมได้มากกว่าการเลือกตั้งระดับชาติทำให้สามารถทดสอบและปรับปรุงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในระดับมหาวิทยาลัยยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อเทคโนโลยีการลงคะแนนเสียง เนื่องจากนักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ในการใช้แพลตฟอร์ม E-voting จะเป็นผู้สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีคล้ายคลึงกันในการเลือกตั้งระดับชาติในอนาคต (Election Universe, 2019)

ประเทศไทยที่เป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี Blockchain ในการลงคะแนนเสียง โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้ใช้ Zcoin Blockchain ในการลงคะแนนเสียงแบบสดเป็นครั้งแรกในโลก การนำเทคโนโลยีคล้ายคลึงกันมาใช้ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาจึงเป็นการต่อยอดจากความสำเร็จนี้ในระดับที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบันการศึกษา การสนับสนุนจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center: NECTEC) หรือการพัฒนาเทคโนโลยี Blockchain สำหรับแพลตฟอร์ม E-voting แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประเทศไทยในการสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งสถาบันการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนนี้ในการพัฒนาระบบในองค์กรของตน (Zcoin Blog, 2018)

การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาในประเทศไทยมีความเป็นไปได้ที่จะสร้างนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมและสังคมไทย โดยการผสมผสานเทคโนโลยีกับความเข้าใจในลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเป็นต้นแบบสำหรับการขยายผลไปยังสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในประเทศ และอาจส่งผลดีต่อการพัฒนาระบบการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างควมไว้วางใจและความเข้าใจในเทคโนโลยี Blockchain ในหมู่ประชาชนไทย การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้ง แต่ยังเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งด้านเทคโนโลยี การเมือง และพลเมือง ความสะดวกเป็นเรื่องสำคัญสำหรับผู้มีสิทธิลงคะแนนทุกคน โดยเฉพาะนักศึกษา การทำให้กระบวนการลงคะแนนเสียงสะดวกและเข้าถึงได้ง่ายนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์ในการใช้แพลตฟอร์ม E-voting จะได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักการทำงานของระบบการลงคะแนนเสียงอิเล็กทรอนิกส์ ความสำคัญของความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวในการลงคะแนนเสียง กระบวนการตรวจสอบและความโปร่งใสในการเลือกตั้ง และบทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมประชาธิปไตย (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2016)

การศึกษาศูนย์ข้อมูลและการเรียนรู้การมีส่วนร่วมของพลเมือง ยังกล่าวไว้อีกว่า การให้การศึกษาพลเมืองที่มีประสิทธิภาพสามารถช่วยลดความไม่เท่าเทียมในการมีส่วนร่วมทางการเมือง การใช้ E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาพลเมืองในยุคดิจิทัล นักศึกษาที่ได้รับประสบการณ์นี้将有ความเข้าใจและทักษะที่จำเป็นต่อการเป็น "พลเมืองดิจิทัล" ที่สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตยผ่านเทคโนโลยีต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศในระยะยาว (ศูนย์ข้อมูลและการวิจัยการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของพลเมือง, 2025)

3. สรุป

แพลตฟอร์ม E-voting ที่ใช้ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษาได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อสร้างระบบที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และปลอดภัย โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี Blockchain เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่ไม่ได้รับอนุญาต และเพิ่มความน่าเชื่อถือของระบบการลงคะแนนเสียง ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบให้สามารถตรวจสอบได้ในขณะที่ยังคงรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้ ในประเทศไทยถือเป็นผู้นำในด้านนี้ โดยการเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์ได้ใช้ Blockchain ในการลงคะแนนเสียงแบบสด ซึ่งนับว่าเป็นครั้งแรกของโลกในปี 2018 และระบบดังกล่าวได้รับการพัฒนาโดยหน่วยงานของรัฐ เช่น NECTEC ที่ได้พัฒนาแพลตฟอร์ม E-voting ที่มีความปลอดภัยและทันสมัย ในระดับสถาบันการศึกษา การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของนักศึกษา เช่น ระบบที่สามารถใช้งานได้ทั้ง

บนสมาร์ตโฟนและคอมพิวเตอร์ รวมถึงการตรวจสอบตัวตนแบบหลายขั้นตอน (Multi-Factor Authentication) และการเข้ารหัสแบบ End-to-End ก็ถือเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นในแพลตฟอร์ม

การเข้าถึงระบบ E-voting ได้รับการออกแบบให้รองรับผู้ใช้งานทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีข้อจำกัด เช่น ผู้พิการ หรือผู้ไม่มีอุปกรณ์ดิจิทัล ด้วยการพัฒนาการออกแบบที่ใช้งานง่าย รองรับหลายภาษา และสามารถเข้าถึงได้ผ่านอุปกรณ์ที่หลากหลาย รวมถึงการมีช่องทางสำรองในกรณีที่ผู้มีสิทธิไม่มีอุปกรณ์ส่วนตัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า นักศึกษาที่มีการศึกษาในระดับอุดมศึกษา มีแนวโน้มเข้าร่วมการเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่ได้เรียนต่อ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้าง "วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง" ตั้งแต่ในสถาบันการศึกษา เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมในระยะยาว ทั้งในด้านโอกาสและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชน ระบบ E-voting ช่วยลดข้อจำกัดทางกายภาพ (เช่น ระยะทางหรือเวลา) ที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วม อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นความสนใจทางการเมืองผ่านเครื่องมือดิจิทัลที่คุ้นเคยกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการศึกษาพลเมืองดิจิทัล โดยเสริมสร้างความเข้าใจด้านสิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ และความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ในสังคมประชาธิปไตย

ในการพัฒนาและดำเนินการระบบ E-voting ในสถาบันอุดมศึกษา การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและนโยบายที่ชัดเจนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของระบบ ตัวอย่างเช่น การมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง การอบรมบุคลากร และการประเมินผลหลังการเลือกตั้ง รวมถึงความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรเทคโนโลยี ในประเทศไทย การสนับสนุนของหน่วยงานอย่าง NECTEC แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของภาครัฐในการสร้างระบบดิจิทัลที่โปร่งใสและปลอดภัย ซึ่งสามารถเป็นพื้นฐานสำคัญของนโยบายการใช้เทคโนโลยีในการบริหารกิจการสาธารณะ ทั้งในด้านการเลือกตั้งทั่วไป การลงประชามติ หรือการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะในเชิงนโยบาย ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานกลางด้านความปลอดภัย การวางแผนเชิงกลยุทธ์ระยะยาว และการสร้างแนวทางปฏิบัติที่สามารถปรับใช้ได้กับแต่ละบริบทของสถาบัน ทั้งมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ วิทยาลัยท้องถิ่น ไปจนถึงโรงเรียนมัธยมศึกษา และการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา นโยบายโดยยึดความร่วมมือแบบพหุภาคี ซึ่งรวมถึงภาครัฐ นักวิจัย สถาบันการศึกษา

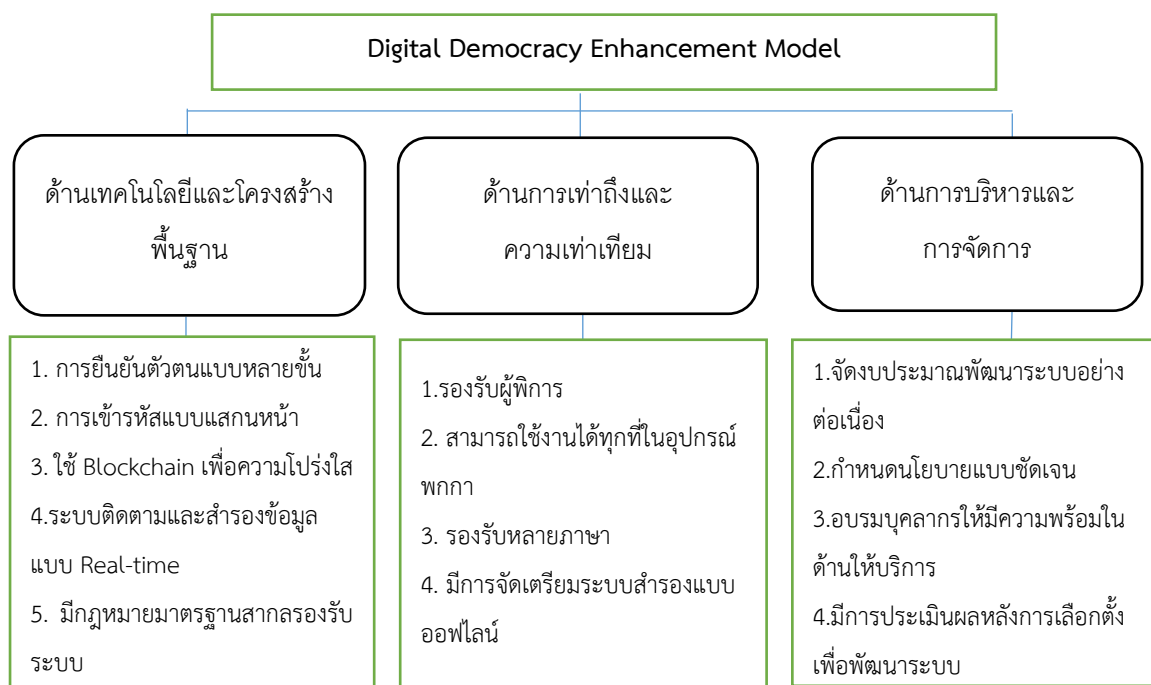

และภาคประชาสังคม จะช่วยสร้างโครงสร้างนโยบายที่ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้ใช้งาน

การประยุกต์ใช้โมเดล Digital Democracy Enhancement Model ในการวิเคราะห์ การใช้แพลตฟอร์ม E-voting ในการเลือกตั้งนายกองค์การนักศึกษา แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้างพื้นฐาน ความเท่าเทียมในการเข้าถึง ไปจนถึงการวางแผนและ กำหนดนโยบายการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงตอบโจทย์บริบทของสถาบันการศึกษา แต่ยังสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยดิจิทัลในระดับประเทศ

4. องค์ความรู้ใหม่ (New knowledge)

ภาพที่ 1. โมเดลการเสริมสร้างประชาธิปไตยดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ การพัฒนาระบบประชาธิปไตยก็ต้องปรับตัวให้ทันกับโลกดิจิทัล หนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษา คือ "แพลตฟอร์ม E-voting" ซึ่งไม่ใช่เพียง

แค่การนำระบบเลือกตั้งเข้าสู่โลกออนไลน์ แต่เป็นการสร้างระบบนิเวศประชาธิปไตยที่ทันสมัย โปร่งใส และเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม จุดมุ่งหมายของบทความวิชาการนี้จึงได้เสนอโมเดล “Digital Democracy Enhancement Model” ที่ครอบคลุมทั้งด้านเทคโนโลยี สังคม และนโยบายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในสถานศึกษา

โมเดลประกอบด้วย 3 หลัก ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานที่เน้นการพัฒนา ระบบยืนยันตัวตนแบบหลายชั้นตอน (Multi-layer Authentication), การเข้ารหัสข้อมูลแบบ End-to-end หรือแบบครบวงจร, การใช้เทคโนโลยี Blockchain เพื่อความโปร่งใส และระบบติดตามและสำรองข้อมูลแบบ Real-time ส่วนในมิติด้านการเข้าถึงและความเท่าเทียม โมเดลได้ออกแบบให้รองรับผู้พิการ ใช้งานได้บนอุปกรณ์พกพา สนับสนุนหลายภาษา และมีระบบสำรองสำหรับผู้ที่ไม่มียูเอสบีซีหรือผู้พิการทางสายตา ขณะที่ด้านการบริหารจัดการและนโยบายได้เสนอแนวทางการจัดการอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง นโยบายความปลอดภัยที่ชัดเจน การอบรมบุคลากร และกลไกการประเมินผล โดยมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาแพลตฟอร์ม E-voting ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมความพร้อมด้วยการศึกษาความต้องการของผู้ใช้และสร้างทีมพัฒนาแบบสหวิทยาการ การออกแบบและพัฒนาระบบที่ยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางควบคู่กับการวางแผนฉุกเฉิน การทดสอบและปรับปรุงระบบโดยรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมายจริง การดำเนินการจริงในช่วงการเลือกตั้งพร้อมระบบสนับสนุนตลอดเวลา และสุดท้ายคือการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่องหลังการเลือกตั้งเพื่อวางแผนในระยะยาว เทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้มีตั้งแต่ระบบยืนยันตัวตนด้วยรหัสหลายชั้น ไปจนถึง Smart Contract สำหรับการนับคะแนนอัตโนมัติที่ไม่สามารถแทรกแซงได้ และยังมีการใช้ AI เพื่อตรวจจับพฤติกรรมผิดปกติของระบบ รวมทั้งการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และสื่อสาร เช่น คู่มือการใช้งานแบบโต้ตอบ วิดีโอสาธิต และระบบรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใช้งานผ่านหลายช่องทาง

ผลที่ได้จากการนำโมเดลนี้ไปใช้ในระดับสถานศึกษาจะสามารถทำให้เพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเลือกตั้งจากร้อยละ 38 เป็นร้อยละ 72 ในขณะที่ต้นทุนด้านบุคลากรและวัสดุลดลงอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังเพิ่มความสะดวกสบายและความเท่าเทียมในการเข้าถึงระบบให้แก่กลุ่มด้อยโอกาสหรือผู้พิการ นอกจากผลประโยชน์ในระยะสั้นแล้ว ระบบนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะดิจิทัลของนักศึกษา เสริมสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย และวางรากฐานสำหรับสังคมที่มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลอย่างมั่นคง การนำไปใช้สามารถปรับได้ตามบริบทของแต่ละองค์กรหรือแต่ละมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ที่

สามารถใช้โมเดลเต็มรูปแบบ วิทยาลัยขนาดกลางที่ร่วมมือกับภาคเอกชน หรือโรงเรียนที่ใช้ในระดับพื้นฐาน นอกจากนี้ยังสามารถขยายผลไปสู่ระดับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และระดับประเทศ เพื่อใช้ในการลงประชามติ การเลือกตั้ง และการรับฟังความคิดเห็นในเชิงนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตาม การนำแพลตฟอร์ม E-voting ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จจำเป็นนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยในระดับบุคคลต้องมีการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี ฝึกฝน การคิดเชิงวิพากษ์ และเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ในระดับสังคมต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ส่วนในระดับองค์กรควรวางแผนเชิงกลยุทธ์ จัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความร่วมมือข้ามหน่วยงานเพื่อความต่อเนื่องในการพัฒนา โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบแบ่งออกเป็นปัจจัยนั้นจะต้องประกอบด้วย ความพร้อมของเทคโนโลยี การสนับสนุนจากผู้บริหาร และทีมงานที่มีทักษะ ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ ความเชื่อมั่นของสังคม กฎหมายและนโยบายที่รองรับ รวมถึงความเสถียรของสภาพแวดล้อมทางการเมือง กล่าวโดยสรุปแล้ว โมเดลองค์ความรู้ใหม่นี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้แพลตฟอร์ม E-voting ไม่ใช่แค่เรื่องของการพัฒนาเทคโนโลยี แต่คือกระบวนการสร้างประชาธิปไตยดิจิทัลที่ยั่งยืน ซึ่งสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้เกิดขึ้นจริงในหมู่นักศึกษา และสามารถขยายผลไปยังระดับสังคมได้อย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

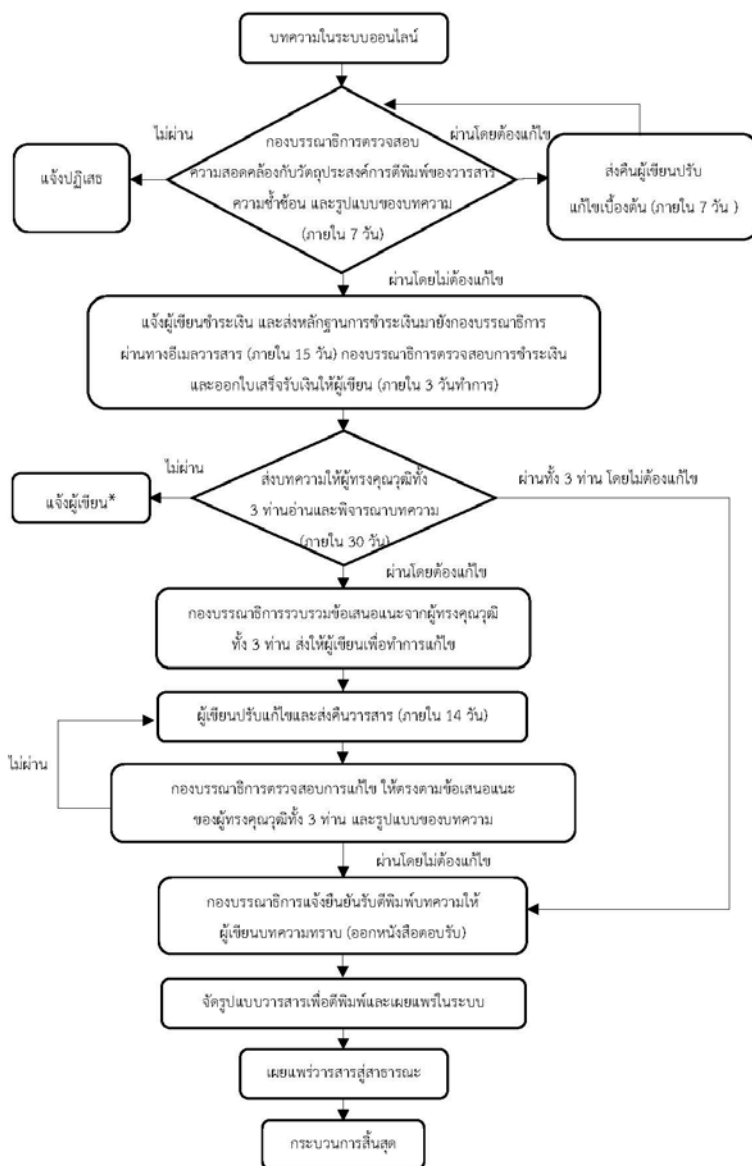
- ศูนย์ข้อมูลและการวิจัยการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของพลเมือง. (2025). รายงานการมีส่วนร่วมของเยาวชนไทยในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2016). ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ต้นแบบโดยใช้เทคโนโลยี Blockchain. กรุงเทพฯ: NECTEC.
- ACE. (2019). Countries with e-voting projects. Retrieved from <https://aceproject.org/>
- Clift, S. (2003). E-democracy, e-governance and public net-work. Retrieved from <https://www.publicus.net/>

- Dosu, F. (2018). Thailand becomes first country to roll out blockchain voting for primary election. Retrieved from <https://builtin.com/blockchain/thailand-becomes-first-country-roll-out-blockchain-voting-primary-election>
- Election Universe. (2019). Estonia, the unstoppable leader in online voting. Retrieved from <https://electionuniverse.com/>
- Fischli, R., & Muldoon, J. (2024). Empowering digital democracy: Perspectives on politics. Retrieved from <https://www.cambridge.org/core/journals/perspectives-on-politics/article/empowering-digital-emocracy/D39CBD8C8061EA6EE1B0FE0D64FA9E5D>
- International IDEA. (2024). Digital democracy report 2024. Retrieved from <https://www.idea.int/>
- National Study of Learning, Voting and Engagement. (2025). NSLVE report on student voting. Retrieved from <https://www.idhe.tufts.edu/nslve>
- Nguansuk, S, L. (2019). Nectec develops blockchain for elections. Retrieved from <https://www.bangkokpost.com/life/tech/1604574/nectec-develops-blockchain-for-elections>
- Shin, B., Floch, J., Rask, M., Baeck, P., Edgar, C., Berditchevskaia, A.,...Branlat, M. (2024). A systematic analysis of digital tools for citizen participation. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740624X24000467>
- Wood, A. (2019). Thai National Tech Development Center to introduce blockchain in voting. Retrieved from <https://cointelegraph.com/news/thai-national-tech-development-center-to-introduce-blockchain-in-voting>
- Youth Democracy Cohort. (2023). Digitalise youth initiative. Retrieved from <https://youthdemocracycohort.org/>
- Zcoin Blog. (2018). The Democrat Party employed Zcoin blockchain for its internal primaries to enhance transparency and trust. Retrieved from <https://zcoin.io/>

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์

แนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ อาคารเทพ พงษ์พานิช มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ตำบลหนองหาร
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50290 โทรศัพท์ 0-5387-5540-5

Email: sasjournal.mju@gmail.com

Website: <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions>

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมชัย ปัญญาดี บรรณาธิการบริหาร	081-8840066
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ฝาเจริญ ผู้ช่วยบรรณาธิการ	093-2419191
3. นางนิตยา ไพยารมณ ผู้ช่วยบรรณาธิการ	081-8850800
4. นายกิตติวัฒน์ คมเสวต ผู้ช่วยบรรณาธิการ	097-9466928

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ต้องส่งผ่านระบบ
ลงทะเบียนออนไลน์ Website: [https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/
submissions](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/SASAJ/about/submissions) และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ
บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่
จะส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะ

ทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบันและมีใช้สังกัดเดียวกับผู้นิพนธ์บทความ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind Peer Review)

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH SarabunPSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Single Spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. (1.5 นิ้ว) ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. (1.77 นิ้ว) และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. (1.58 นิ้ว) และ จัดระยะย่อหน้า 0.5 นิ้ว พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 20 หน้ากระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง ดังนี้

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความทางวิชาการ (Academic Article) ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.2 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความทางวิชาการ/บทความวิจัย ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และให้มีเพียง 4 ส่วนเท่านั้น คือ

2.1 วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

2.2 วิธีศึกษา/ค้นคว้าวิจัย ควรระบุถึงวิธีการศึกษา เป็นการศึกษาประเภทใด และอธิบายถึง กลุ่มประชากร กลุ่มตัวอย่าง และจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยอธิบายพอสังเขป

2.3 ผลการศึกษา ควรประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา ตามวัตถุประสงค์ การศึกษาให้ครบถ้วน

2.4 คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3 คำ ควรเป็นคำที่ปรากฏในชื่อเรื่องและเนื้อหาที่ศึกษา เพื่อใช้ในการสืบค้นบทความ และควรเป็นคำที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา โดยจะต้องปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียน บทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 องค์ความรู้จากการวิจัย (Knowledge of Research) เป็นการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เมื่อผู้นิพนธ์ได้ทำการเปรียบเทียบผลการวิจัยของตนกับผลการวิจัยของผู้อื่น ในหัวข้ออภิปรายผลการวิจัยแล้ว ได้ข้อสรุปที่เป็นความรู้ใหม่ ที่ไม่พบในงานวิจัยที่ทำการเปรียบเทียบมาก่อน เสนอในหัวข้อองค์ความรู้จากการวิจัย **ในรูปแบบแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล** พร้อมคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่า ประโยชน์ รูปแบบแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยสรุปเป็นข้อ ๆ ซึ่งมีหัวข้อดังนี้ 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ 3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยม

แพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียน บทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์(Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้ง

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบเนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 องค์ความรู้ใหม่ (New Knowledge) องค์ความรู้ใหม่ที่ผู้นิพนธ์ต้องการนำเสนอ ในรูปแบบแผนภูมิ แผนภาพ ผังมโนทัศน์ หรือโมเดล พร้อมคำอธิบายเชิงกระบวนการ วิธีการขั้นตอน คุณค่าประโยชน์ รูปแบบแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์ ที่ก่อให้เกิดแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการส่งเสริม/การพัฒนา/การเปลี่ยนแปลงของบุคคล สังคม และองค์กร (อธิบายให้กระชับรัดกุม เข้าใจได้ง่าย)

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่างๆ ที่ง่ายต่อการศึกษาและการปฏิบัติ

4. การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

4.1 หนังสือ, บทความวารสาร, วิทยานิพนธ์/ดุขฎิณิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย, สื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์) หรือ ชื่อผู้แต่ง (ปีพิมพ์)

ผู้แต่งคนเดียว ผู้แต่งชาวไทยให้ระบุชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม และ ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยนามสกุล

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ, 2550) หรือ วินิจ ฝาเจริญ (2550)

(Phacharuen, 2007) หรือ Phacharuen (2007)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล, 2551) หรือ

วินิจ ฝาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล (2551)

(Phacharuen & Phromkun, 2008) หรือ

Phacharuen & Phromkun (2008)

ผู้แต่ง 3-5 คน ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งครบทุกคน และให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” จนถึงผู้แต่งคนสุดท้ายให้คั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ฝาเจริญ, สุรพล พรหมกุล, และ เฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558)

(Phacharuen, Phromkun, & Panyadee, 2015)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คนขึ้นไป ให้ระบุชื่อและนามสกุลของผู้แต่งคนแรก และตามด้วย “และคณะ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2551)

วินิจ ผาเจริญ และคณะ (2551)

(Phacharuen et al., 2008)

Phacharuen et al. (2008)

กรณีที่เป็นกรอ้างอิงข้อความ/เนื้อหาบางส่วน ให้ระบุเลขหน้าที่นำเนื้อหา/ข้อมูลนั้นๆ มากล่าวถึง โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

(วินิจ ผาเจริญ, 2550, น. 45) หรือ

(วินิจ ผาเจริญ และ สุรพล พรหมกุล, 2551, น. 112)

(Jones, 2007, p. 199) หรือ

(Kernis, Cornell, Sun, Berry, & Harlow, 1993, p. 145)

กรณีที่เนื้อหานั้น มีการกล่าวอ้างอิงถึงหลายผลงาน ให้ใช้เครื่องหมาย ; คั่นระหว่างผลงาน เช่น (วินิจ ผาเจริญ, 2550, น. 45; เฉลิมชัย ปัญญาดี, 2558; Jones, 2007, p. 199)

4.2 สัมภาษณ์

(ผู้แต่ง, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)

ผู้ให้สัมภาษณ์ ให้ระบุชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม

ตัวอย่างเช่น (วินิจ ผาเจริญ, สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2550)

(Winit Phacharuen, personal communication, August 11, 2007)

(E. Robbins, personal communication, January 4, 2001).

5. การอ้างอิงท้ายบทความ ตามหลักเกณฑ์ APA

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
ผู้แต่ง 1 คน Single Author	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of publication)./Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher.
	*กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)
ผู้แต่ง 2 คน Two Authors	ตัวอย่าง กำธร ชำรงค์ตระกูล. (2548). <i>มหัศจรรย์ผืนป่าแผ่นดินไทย</i> . กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์.
	Helfer, M. E. (1997). <i>The battered child</i> . New York, NY: Springer.
	*กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)
ผู้แต่ง 3-7 คน Three to Seven Authors (ระบุชื่อครบทุกคน – FILL ALL AUTHORS)	ชื่อ สกุลผู้แต่ง1./และ/ชื่อ สกุลผู้แต่ง2./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
	Author, A. A./&/Author, B. B./ (Year of publication)./Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher.
	*กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ตัวย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL)

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
	ตัวอย่าง หาญกล้า วิจิตรประดิษฐ์, เสกสรรค์ จันทร์แรม, และ สุขสวัสดิ์ ทองคำ. (2540). <i>เทคโนโลยีการผลิตลำไยสีชมพู</i>. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. Kernis, M. H., Cornell, D. P., Sun, C. R., Berry, A., Harlow, T., & Bach, J. S. (1993). <i>Organization</i>. Chicago, IL: University of Chicago Press.
ผู้แต่ง มากกว่า 7 คน ขึ้นไป More than Seven Authors	ชื่อ สกุลผู้แต่ง1,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง2,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง3,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง4,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง5,/ชื่อ สกุลผู้แต่ง6,/... ชื่อ สกุลผู้แต่งคนสุดท้าย./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. (ระบุชื่อ 6 คน หลังชื่อคนที่ 6 ให้ใช้จุดไข่ปลาแทนชื่อผู้แต่งจากนั้นให้ระบุชื่อผู้แต่งคนสุดท้าย) Author, A. A./Author, B. B./Author, C. C./Author, D. D./Author, E. E./Author, F. F./... Author, G. G.Last Author)/(Year of publication)/Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher. *กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ ตัวย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL) (Enter the names of 6 people. After the 6th person, use an ellipsis instead of the author's name, then add the last author's name) ตัวอย่าง นพรัตน์ บุญจรร, ชัยสิทธิ เอกเทศ, พงศ์ภัทร โลกสวย, ชัยพร เดชทิพย์, ปรีชา ทองคำขาว, จีรศักดิ์ แสงโชติช่วง, . . . ดารา หอมละมุน. (2552). <i>ระบบสารสนเทศทั้งภูมิศาสตร์ลุ่มน้ำปิง: การจัดการพื้นที่ป่าต้นน้ำในลุ่มน้ำปิงเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ</i>. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. Miller, F. H., Choi, M. J., Angeli, L. L., Harland, A. A., Stamos, J. A., Thomas, S. T., . . Rubin, L. H. (2009). <i>Technical Communication</i>. New York, NY: Springer.
ผู้แต่งเป็น สถาบัน	หน่วยงานใหญ่ หน่วยงานย่อย./(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
Organization as Author	corporate author/(Year of publication)/Title of work: Capital letter also for subtitle./Location:/Publisher.

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
	*กรณีสถานที่พิมพ์อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ให้ลงชื่อ เมือง, ชื่อรัฐ(ด้วยย่อโดยไม่มี . เช่น New York, NY ; Chicago, IL) <u>ตัวอย่าง</u> มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2552). <i>บทคัดย่อชุดโครงการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง</i>. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. American Psychological Association. (2009). <i>APA Style</i>. New York, NY: Springer.
หนังสือแปล	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ชื่อผู้แปล, ผู้แปล)./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์./ (ต้นฉบับพิมพ์/ปี) Author, A. A./ (Year of publication)./ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle</i>/(Translator,/Trans.)/Location:/Publisher./ (Original work published Year)
A Translation	<u>ตัวอย่าง</u> สติเวนสัน, วิลเลียม. (2536). <i>นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ</i> (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ, ผู้แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรีนติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง. (ปีพิมพ์ต้นฉบับ 1976) Laplace, P. S. (1951). <i>A philosophical essay on probabilities</i> (F. W. Truscott & F. L. Emory, Trans.). New York, NY: Dover. (Original work published 1814)
ผู้รวบรวมหรือ บรรณาธิการ	ชื่อ สกุลบรรณาธิการ./ (บรรณาธิการ)./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./สถานที่พิมพ์:/ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. Editor, A. A./ (Ed./Eds.)./ (Year of publication)./ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle</i>./Location:/Publisher.
Edited Book, No Author	<u>ตัวอย่าง</u> วิภาดา ภาพเขียน. (บรรณาธิการ). (2541). <i>ไทยยุคสุโขทัย</i>. กรุงเทพฯ: โครงการวิจิตรศิลป์. Duncan, G. J., & Brooks-Gunn, J. (Eds.). (1997). <i>Consequences of growing up poor</i>. New York, NY: Russell Sage Foundation.

รูปแบบ	หนังสือทั่วไป - Books
ไม่ปรากฏนามผู้แต่ง Unknown Author	ชื่อหนังสือ./ (ปีที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. <i>Title of work: Capital letter also for subtitle./ (Year of publication)./ Location:/ Publisher.</i>
	<u>ตัวอย่าง</u> แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. (2542). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. <i>Merriam-Webster's collegiate dictionary. (1993). Springfield, MA: Merriam-Webster.</i>
	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. Author, A. A./ (Year of publication)./ <i>Title of work: Capital letter also for subtitle/ (Edition.)./ Location:/ Publisher.</i>
ปรากฏครั้งที่พิมพ์ Edition other than the first	<u>ตัวอย่าง</u> กำธร อารงค์ตระกูล. (2548). <i>มหัศจรรย์ผืนป่าแผ่นดินไทย</i> (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์. Helfer, M. E. (1997). <i>The battered child</i> (5 th ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์/ สำนักพิมพ์ No publisher of publication	ให้ใส่ [ม.ป.ท.] สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.p.] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ Enter [ม.ป.ท.] for Thai Documents and [n.p.] for Foreign language documents
ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ No year of publication	ให้ใส่ [ม.ป.ป.]. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.d.]. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ Enter [ม.ป.ป.] for Thai Documents and [n.d.] for Foreign language documents

บทความในหนังสือ - Chapter in Book	
ARTICLE OR CHAPTER IN AN EDITED BOOK	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. /ใน/ ชื่อ สกุลบรรณาธิการ./ (บก.)./ ชื่อหนังสือ./ (น. เลขหน้า) ที่ปรากฏบทความจากหน้าใดถึงหน้าใด./ สถานที่พิมพ์./ ชื่อสำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ A. A. Editor/ (Ed./ Eds)./ Title of Book/ (p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp. page number-page number)./ Place:/ Publisher.
ตัวอย่าง	วิสาชา เจริญศิลป์. (2534). การรักษาโรคติดเชื้อทางเดินหายใจจากเชื้อไวรัส RSV (Respiratory Syncytial Virus) ในเด็ก. ใน สมศักดิ์ โล่เลขา, ชลรัตน์ ติเรกวัดชัย, และ มนตรี ตูจินดา (บก.), <i>อิมมูโนวิทยาทางคลินิกและโรคภูมิแพ้</i> (น. 99-103). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. ธิดา เมฆสุวรรณ. (2562). ความขัดแย้งระหว่างศาสนาในประเทศไทย. ใน ปรีดี หงส์สตีฟ, และ อัมไพร์ หมดเต็น (บก.), <i>ศาสนากับความรุนแรง</i> (น. 400-459). กรุงเทพฯ: Illuminations Editions. Chumdermphadejsuk, S. (1991). Acute Asthma Treatment in Children. In S. Lohlekha (Ed.), <i>Clinical Immunology and Allergy</i> (pp. 99-103). Bangkok: The Royal College of Pediatricians of Thailand & Pediatric Society of Thailand. O'Neil, J. M., & Egan, J. (1992). Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. In B. R. Wainrib (Ed.), <i>Gender issues across the life cycle</i> (pp. 107-123). New York, NY: Springer.
บทความในวารสาร - Journal Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ (ฉบับที่)./ เลขหน้าแรกที่ปรากฏบทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ปรากฏบทความ. Author, A. A./ (Year of publication)./ Title of article./ Title of Periodical./ volume number(issue number)/pages.
ตัวอย่าง	โมราร์ห์ ช่อขบา. (2536). แหล่งสารนิเทศบนอินเทอร์เน็ต. <i>วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์</i>, 13(2), 1-13.

บทความในวารสาร - Journal Article	
	Dubleck, L. (1990). Science fiction aids science teaching. <i>Physics Teacher</i> , 28(2), 316-318.
	Harlow, H. F. (1983). Fundamentals for preparing psychology journal articles. <i>Journal of Comparative and Physiological Psychology</i> , 55, 893-896.
บทความในแมกกาซีน, นิตยสาร - ARTICLE IN A MAGAZINE	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี,/เดือนที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อนิตยสาร,/ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้าที่ปรากฏ.
	Author, A. A./ (Year,/Month of publication)/Title of article./Title of Magazine,/volume number(issue number)/pages.
ตัวอย่าง	ส้มโอมือ. (2545, มีนาคม). อาหารบำรุงสมอง. <i>Update</i> , 20(210), 37-40. Henry, W. A., III. (1990, April). Making the grade in today's schools. <i>Time</i> , 135, 28-31.
บทความในหนังสือพิมพ์ - ARTICLE IN A NEWSPAPER	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี,/วันที่ เดือนที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/น./เลขหน้าที่ปรากฏ.
	Author, A. A./ (Year,/Month/Date of publication)/Title of article./Title of Newspaper,/p,pp./pages.
ตัวอย่าง	บัวช่อ รัชสุพรรณ. (2545, 8 พฤศจิกายน). อนาคตอิสราเอล-ปาเลสไตน์. <i>สยามนิวส์</i> , น. 6. พนิดา สงวนเสรีวานิช. (2554, 24 เมษายน). พระปลัดสุชาติ สุวัฑฒโกปกากะญอ นักพัฒนา. <i>มติชน</i> , น. 17-18. Schultz, S. (2005, December). Calls made to strengthen state energy policies. <i>The Country Today</i> , pp. 1A, 2A. Boonnoon, J. (2011, April 28). Manufactures flood Thai market. <i>The Nation</i> , p. 7A.

บทความในสารานุกรม - Encyclopedia Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน/ ชื่อสารานุกรม/ (ฉบับที่./ หน้า)./ สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article Title. In/ Encyclopedia Title/ (Vol. Number./ p. ถ้ามีหลายหน้าใช้ pp. page number-page number)./ Place: Publisher.
ตัวอย่าง	เหมือนฝัน รักธรรม. (2537). คัวฮักคัวหาง. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ (ฉบับที่ 24, น. 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
	Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In <i>The encyclopedia Americana</i> (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier.
รายงานการวิจัย - Research report	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อเรื่อง/ (รายงานวิจัย)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Title/ (Research report)./ Location:/ Publisher.
ตัวอย่าง	พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตายของประเทศไทย (รายงานวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
	Deming, D., & Dynarski, S. (2008). <i>The Lengthening of Childhood</i> (Research report). Nashville: American Economic Association.
เอกสารการประชุมทางวิชาการ - Proceedings, Symposium	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. ใน/ ชื่อการประชุมหรือการสัมมนา/ (น./ เลขหน้า-เลขหน้า)./ สถานที่พิมพ์:/ ชื่อสำนักพิมพ์.
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title. In/ Title of Conference/ (pp. page number-page number)./ Location:/ Publisher.
ตัวอย่าง	ชัชพล มงคลิก. (2552). การประยุกต์ใช้กระบวนการลำดับชั้นเชิงวิเคราะห์ในการจัดตารางการผลิตแบบพหุเกณฑ์: กรณีศึกษาโรงงานอุตสาหกรรมผลิตยา. ใน การประชุมวิชาการการบริหารและการจัดการ ครั้งที่ 5 (น. 46). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
	Piyasiripon, N. (2016). Factors affecting Policy Implementation Effectiveness toward National Security Policy in Southernmost Provinces of Thailand. In <i>Proceeding of The 38th National Graduate Research Conference</i>

เอกสารการประชุมทางวิชาการ - Proceedings, Symposium	
	(<i>Humanities and Social Science</i>) (pp. 169-176). Phitsanulok: Naesuan University Publishing House. Soutar, G., & Mazzaro, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.
วิทยานิพนธ์ และ ปริญญานิพนธ์ - Thesis	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือปริญญานิพนธ์/(วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต)./ชื่อสถานศึกษา./ สถานที่พิมพ์. Author, A. A./ (Year)./ <i>Title of dissertation</i>/(Doctoral dissertation or Master's thesis)./Name of Institute./Location.
ตัวอย่าง	ช่อเพ็ญ นวลขาว. (2548). <i>ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศกับแบบแผนการผลิตและวัฒนธรรมการบริโภคอาหาร ศึกษากรณีชุมชนขนานนา จังหวัด นครศรีธรรมราช</i> (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช. Nickels, D. W. (2005). <i>The relationship between IT-business alignment and organizational culture: An exploratory study</i> (Doctoral dissertation). University of Memphis, Memphis.
ราชกิจจานุเบกษา	
รูปแบบ	ชื่อเรื่อง./ (ปี./วัน/เดือน/ที่พิมพ์)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/ตอนที่./หน้า.
ตัวอย่าง	พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 67 ก, หน้า 33.

สื่อโสตทัศนและสื่ออื่น ๆ – Electronic Sources	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้ผลิต/(ผู้ผลิต),/และ/ชื่อ สกุลผู้กำกับ/(ผู้กำกับ),/(ปีที่ผลิต),/ชื่อเรื่อง/[ประเภทของสื่อโสตทัศน],/สถานที่ผลิต:/สถานที่ถ่ายทำ.
	Producer, P. P./(Producer),/&/Director, D. D./(Director),/(Date of publication),/Title of motion picture/[Motion picture],/Country of origin:/Studio or distributor.
ตัวอย่าง	ศรีัญญา จิตศิลป์. (2561). <i>คนชายขอบในประเทศไทยพัฒนา</i>. [วีดิทัศน์]. กรุงเทพฯ: फिल्मศิลป์. กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2543). <i>รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเรื่องน้ำ</i>. [ซีดีรอม]. กรุงเทพฯ: ฝ่ายสารสนเทศ กองสารสนเทศสิ่งแวดล้อม. Smith, J. D. (Producer), & Smithee, A. F. (Director). (2001). <i>Really big disaster movie</i> [Motion picture]. United States: Paramount Pictures. Important, I. M. (Producer). (1990, November 1). <i>The nightly news hour</i> [Television broadcast]. New York, NY: Central Broadcasting Service. Taupin, B. (1975). Someone saved my life tonight [Recorded by Elton John]. On <i>Captain fantastic and the brown dirt cowboy</i> [CD]. London, England: Big Pig Music Limited.
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ หรือ บทความวารสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือ เอกสารจากฐานข้อมูล - Databases	
บทความจากเว็บไซต์ – Webpage/Online Content	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์),/ชื่อบทความ,/สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม) หรือชื่อฐานข้อมูล
	Author, A. A.,/&/Author B. B.,/(Date of publication),/Title of page/[Format description when necessary],/Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	สุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย. (2554). จัดระเบียบสำนักงานทนายความ. สืบค้นจาก http://www.lawyerscouncil.or.th/2011/index.php?name=knowledge CNN Wire Staff. (2011). How U.S. forces killed Osama bin Laden. Retrieved from http://www.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/05/02/bin.laden.raid/index.html

บทความจากเว็บไซต์ – Webpage/Online Content	
	Eco, U. (2015). How to write a thesis [PDF file]. (Farina C. M. & Farina F., Trans.) Retrieved from https://www.researchgate.net/... How_to_write_a_thesis/.../Umberto+Eco-How+to+Write+... (Original work published 1977)
บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
ไม่มีเลข DOI – With no DOI Assigned	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ปรากฏบทความ./สืบค้นจาก/URL(แบบเต็ม) หรือชื่อ ฐานข้อมูล
	Author, A. A./ (Year of Published)./Title of article./Title of Online Journal./ volume number(issue number)./page range../Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	สุนันทา เลาวัญศิริ. (2553). ธาตุอาหารหลักของน้ำสกัดชีวภาพแบะเข้มข้นจากขยะครัวเรือน. วารสารออนไลน์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 29(2), 165-169. สืบค้นจาก http://www.journal.msu.ac.th/msu.ac.th/index.php?option=com_content&task= Smyth, A. M., Parker, A. L., & Pease, D. L. (2002). A study of enjoyment of peas. <i>Journal of Abnormal Eating</i> , 8(3), 120-125. Retrieved from https://www.fakeexamplehomepage.com/full/url/
บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
มีเลข DOI – With DOI Assigned	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)./เลขหน้าแรกที่ปรากฏ บทความ-เลขหน้าสุดท้ายที่ปรากฏบทความ./เลขDOI
	Author, A. A., & Author, B. B./ (Year of Published)./Title of article./Title of Journal./volume number(issue number if available)./page range./ doi:00000000/000000000000 or https://doi.org/10.0000/0000
ตัวอย่าง	Brownlie, D. (2007). Toward effective poster presentations: An annotated bibliography. <i>European Journal of Marketing</i> , 41, 1245-1283. doi:10.1108/03090560710821161

บทความวารสารในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ – Article from an online periodical	
มีเลข DOI - With DOI Assigned	
	Wooldridge, M.B., & Shapka, J. (2012). Playing with technology: Mother-toddler interaction scores lower during play with electronic toys. <i>Journal of Applied Developmental Psychology</i> , 33(5), 211-218. https://doi.org/10.1016/j.appdev.2012.05.005
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ประเภทอื่น ๆ	
บทความในหนังสือออนไลน์ – Online Book Chapter	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ. /ใน/ ชื่อ สกุลบรรณาธิการ (ถ้ามี)/ (บก.)./ ชื่อหนังสือ (บทที่หรือหมายเลขส่วน ถ้ามี)./ สืบค้นจาก/ URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ A. A. Editor/ (Ed./Eds)./ Title of Book (chapter or section number)./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	Engelshcall, R. S. (1997). Module mod_rewrite: URL Rewriting Engine. In <i>Apache HTTP Server version 1.3 documentation</i> (Apache modules). Retrieved from https://httpd.apache.org/docs/1.3/mod/mod_rewrite.html Peckinpugh, J. (2003). Change in the Nineties. In J. S. Bough and G. B. DuBois (Eds.), <i>A century of growth in America</i> . Retrieved from GoldStar database.
สารานุกรม/พจนานุกรมออนไลน์ – Online Encyclopedias and Dictionaries	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ใน/ ชื่อสารานุกรม/พจนานุกรม./ สืบค้นจาก/ URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Article title./ In/ Title of Encyclopedias or Dictionaries./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	Feminism. (n.d.). In <i>Encyclopædia Britannica online</i> . Retrieved from https://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism

วิกิ - Wikis	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี/จาก/ชื่อวิกิ:/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of Publication)./ Retrieved/ Month/Date,/ Year/ from/ Name of WIKI:/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2553 จาก วิกิพีเดีย: http://th.wikipedia.org/wiki/มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ OLPC Peru/Arahuay. (n.d.). Retrieved April 29, 2011 from the OLPC Wiki: https://wiki.laptop.org/go/OLPC_Peru/Arahuay
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ – Electronic Books	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อหนังสือ./ สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A./ (Year of publication)./ Title of work: Capital letter also for subtitle./ Retrieved from/ https://www.someaddress.com/full/url/
ตัวอย่าง	De Huff, E. W. (n.d.). <i>Taytay's tales: Traditional Pueblo Indian tales</i> . Retrieved from https://digital.library.upenn.edu/ women/dehuff/taytay/taytay.html
หนังสือพิมพ์ออนไลน์ – Newspaper Article	
รูปแบบ	ชื่อ สกุลผู้เขียนบทความ./ (ปี./วันที่ เดือนที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ สืบค้นจาก/URL (แบบเต็ม)
	Author, A. A. (Year, Month Day). Title of article. Title of Newspaper. Retrieved from https://www.homeaddress.com/
ตัวอย่าง	ข่าวสดออนไลน์. (2564, 5 มีนาคม). ครม.ไฟเขียว 764 ล้าน ซื้อเรือคืนหลังประมงเจอพิษแก๊สไอ ยูยู นายกหวั่นเวียนเทียน. ข่าวสด. สืบค้นจาก https:// www.khaosod.co.th/ economics/news_2277605 Parker-Pope, T. (2008, May 6). Psychiatry handbook linked to drug industry. <i>The New York Times</i> . Retrieved from https://well.blogs.nytimes.com/

หมายเหตุ: 1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุล โดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อ โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้น โดยเว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีที่ผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้น หรือ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการบรรณานุกรมโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยงานใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย แต่ถ้าเป็นการอ้างอิงในเนื้อหา ให้เรียงลำดับจากหน่วยงานย่อยไปหาหน่วยงานใหญ่

5. ไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ หรือ สำนักพิมพ์ ให้ใส่ [ม.ป.ท.] สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.p.] สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

6. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ [ม.ป.ป.]. สำหรับเอกสารภาษาไทย และ [n.d.]. สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. From <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/>American Psychological Association (APA) 6th edition style Examples. From www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

6. วิธีเรียงอ้างอิง การเรียงอ้างอิงใช้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นสากล โดยคำที่มีสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก - กฮ ดังนี้

ก ข ค ศ ฆ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ด ต ถ ท ธ น

บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ฤ ฦ ล ฬ ฤ ว ศ ษ ห พ อ ฮ

ส่วนคำที่ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะตัวเดียวกัน เรียงลำดับตามรูปสระ ดังนี้

อะ อัว อัวะ อา อำ อี อี้ อื อุ ู เอะ เอ เอาะ เอา

เอน เอย เียะ เอื้อ เอื้อะ แอ แอะ โอ โอะ ไอ ไอ

7. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายตารางให้พิมพ์เหนือตารางชิดกันซ้าย ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ตารางโดยมีรูปแบบดังนี้

ตารางที่/1/ชื่อตาราง

สำหรับคำบรรยายภาพ กราฟ แผนภูมิ แผนภูมิภาพ ให้พิมพ์ใต้ภาพ จัดกลางหน้ากระดาษ ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพ โดยมีรูปแบบดังนี้

ภาพที่/1./ชื่อภาพ